COMISIA
EUROPEANĂ

Strasbourg, 5.7.2016
COM(2016) 444 final

ANNEX 1

ANEXĂ

la

Propunerea de decizie a Consiliului

privind semnarea, în numele Uniunii Europene, a Acordului economic și comercial cuprinzător dintre Canada, pe de o parte, și Uniunea Europeană și statele sale membre, pe de altă parte

ACORD ECONOMIC ȘI COMERCIAL CUPRINZĂTOR (CETA)
DINTRE CANADA, PE DE O PARTE,
ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI STATELE SALE MEMBRE,

REGATUL BELGIEI,

REPUBLICA BULGARIA,

REPUBLICA CEHĂ,

REGATUL DANEMARCEI,

REPUBLICA FEDERALĂ GERMANIA,

REPUBLICA ESTONIA,

IRLANDA,

REPUBLICA ELENĂ,

REGATUL SPANIEI,

REPUBLICA FRANCEZĂ,

REPUBLICA CROAȚIA,

REPUBLICA ITALIANĂ,

REPUBLICA CIPRU,

REPUBLICA LETONIA,

REPUBLICA LITUANIA,

MARELE DUCAT AL LUXEMBURGULUI,

UNGARIA,

REPUBLICA MALTA,

REGATUL ȚĂRILOR DE JOS,

REPUBLICA AUSTRIA,

REPUBLICA POLONĂ,

REPUBLICA PORTUGHEZĂ,

ROMÂNIA,

REPUBLICA SLOVENIA,

REPUBLICA SLOVACĂ,

REPUBLICA FINLANDA,

REGATUL SUEDIEI,

REGATUL UNIT AL MARII BRITANII ȘI IRLANDEI DE NORD,

PE DE ALTĂ PARTE,

în continuare denumite colectiv „părțile”,

hotărăsc:

SĂ CONSOLIDEZE în continuare relația lor economică strânsă și să se bazeze pe drepturile și obligațiile lor respective care decurg din *Acordul de la Marrakesh de instituire a Organizației Mondiale a Comerțului*, încheiat la 15 aprilie 1994, precum și din alte instrumente multilaterale și bilaterale de cooperare;

SĂ CREEZE o piață extinsă și sigură pentru mărfurile și serviciile lor prin reducerea sau eliminarea barierelor din calea comerțului și a investițiilor;

SĂ STABILEASCĂ reguli clare, transparente, previzibile și reciproc avantajoase care reglementează comerțul și investițiile lor;

ȘI

REAFIRMÂND atașamentul lor puternic pentru democrație și pentru drepturile fundamentale astfel cum sunt prevăzute în *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, semnată la Paris la 10 decembrie 1948, și împărtășind opinia potrivit căreia proliferarea armelor de distrugere în masă reprezintă o amenințare majoră la adresa securității internaționale;

RECUNOSCÂND importanța securității internaționale, a democrației, a drepturilor omului și a statului de drept pentru dezvoltarea comerțului internațional și a cooperării economice;

RECUNOSCÂND că dispozițiile prezentului acord mențin dreptul părților de reglementare pe teritoriul lor și flexibilitatea părților de a atinge obiective politice legitime, cum ar fi sănătatea publică, siguranța, mediul, morala publică și promovarea și protejarea diversității culturale;

AFIRMÂND angajamentele lor în calitate de părți la *Convenția* UNESCO *privind protecția și promovarea diversității expresiilor culturale*, semnată la Paris la 20 octombrie 2005, și recunoscând că statele au dreptul de a menține, a elabora și a pune în aplicare propriile politici culturale, de a sprijini industriile lor culturale pentru consolidarea diversității expresiilor culturale, precum și pentru păstrarea identității lor culturale, inclusiv prin utilizarea unor măsuri de reglementare și a sprijinului financiar;

RECUNOSCÂND că dispozițiile prezentului acord protejează investițiile și investitorii în ceea ce privește investițiile lor și sunt destinate să stimuleze activitatea de afaceri reciproc avantajoasă, fără a submina dreptul părților de reglementare în interesul public pe teritoriul lor;

REAFIRMÂND angajamentul lor de a promova dezvoltarea durabilă și dezvoltarea comerțului internațional, astfel încât să contribuie la dezvoltarea durabilă în dimensiunile sale economice, sociale și de mediu;

ÎNCURAJÂND întreprinderile care își desfășoară activitatea pe teritoriul lor sau sub jurisdicția lor să respecte orientările și principiile responsabilității sociale a întreprinderilor recunoscute la nivel internațional, inclusiv Orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale și să aplice cele mai bune practici de comportament responsabil în afaceri;

PUNÂND ÎN APLICARE prezentul acord într-un mod compatibil cu aplicarea legislației lor în domeniul muncii și al mediului și care îmbunătățește nivelul lor de protecție a muncii și a mediului, precum și bazându-se pe angajamentele lor internaționale în materie de muncă și de mediu;

RECUNOSCÂND corelația puternică între inovare și comerț, precum și importanța inovării pentru creșterea economică viitoare și afirmând angajamentul lor de a încuraja extinderea cooperării în domeniul inovării, precum și în domeniile conexe ale cercetării și dezvoltării și ale științei și tehnologiei și de a promova implicarea entităților relevante din sectorul public și privat;

CONVIN DUPĂ CUM URMEAZĂ:

CAPITOLUL UNU

DEFINIȚII GENERALE ȘI DISPOZIȚII INIȚIALE

SECȚIUNEA A

Definiții generale

ARTICOLUL 1.1

Definiții cu aplicabilitate generală

În sensul prezentului acord și în absența unor dispoziții contrare:

norme administrative cu aplicabilitate generală înseamnă o hotărâre sau o interpretare administrativă care se aplică tuturor persoanelor și situațiilor de fapt care se încadrează, în general, în domeniul de aplicare a acestora și care stabilesc o normă de conduită, dar nu includ:

(a) constatarea sau hotărârea pronunțată într-o procedură administrativă sau cvasijudiciară care se aplică unei anumite persoane, unui anumit produs sau unui anumit serviciu al celeilalte părți într-un caz specific; sau

(b) o hotărâre care se pronunță în ceea ce privește un anumit act sau o anumită practică;

Acordul privind agricultura înseamnă *Acordul privind agricultura* prevăzut în anexa 1A la Acordul OMC;

produs agricol înseamnă un produs enumerat în anexa 1 la Acordul privind agricultura;

Acordul antidumping înseamnă *Acordul privind punerea în aplicare a articolului VI din Acordul general pentru tarife vamale și comerț din 1994,* care este inclus în anexa 1A la Acordul OMC;

puncte de contact CETA înseamnă punctele de contact stabilite în temeiul articolului 26.5 (denumite în continuare „puncte de contact CETA”);

Comitetul mixt CETA înseamnă Comitetul mixt CETA instituit în temeiul articolului 26.1 (denumit în continuare „Comitetul mixt CETA”);

CPC înseamnă Clasificarea centrală provizorie a produselor, astfel cum este stabilită de Oficiul Statistic al Organizației Națiunilor Unite, Statistical Papers, seria M, nr. 77, CPC *prov,* 1991;

industrii culturale înseamnă persoanele implicate în:

(a) publicarea, distribuirea sau vânzarea de cărți, reviste, periodice sau ziare în formă tipărită sau electronică, cu excepția cazului în care tipărirea sau compoziția tipografică a oricăreia dintre publicațiile de mai sus este singura activitate;

(b) producerea, distribuirea, vânzarea sau expunerea de filme sau de înregistrări video;

(c) producerea, distribuirea, vânzarea sau expunerea de înregistrări muzicale audio sau video;

(d) publicarea, distribuirea sau vânzarea de partituri tipărite sau într-o formă prelucrabilă electronic; sau

(e) radiocomunicații în care transmisiunile sunt destinate recepționării directe de către publicul larg, precum și toate întreprinderile de radio, televiziune și radiodifuziune prin cablu și toate serviciile de programare prin satelit și de rețele de radiodifuziune;

taxă vamală înseamnă o taxă sau impunere de orice tip, instituită pentru importul unei mărfi sau legată de aceasta, care include orice formă de suprataxă sau de impunere suplimentară instituită sau legată de importul respectiv, dar care nu include:

(a) o impunere echivalentă unei taxe interne aplicată în conformitate cu articolul 2.3 (Tratament național);

(b) o măsură aplicată în conformitate cu dispozițiile articolului VI sau XIX din GATT 1994, ale Acordului antidumping, ale Acordului SMC, ale Acordului privind măsurile de salvgardare sau ale articolului 22 din MSL; sau

(c) o taxă sau o altă impunere instituită în conformitate cu articolul VIII din GATT 1994;

Acordul privind determinarea valorii în vamă înseamnă *Acordul privind punerea în aplicare a articolului VII din Acordul General pentru Tarife și Comerț din 1994,* inclus în anexa 1A la Acordul OMC;

zile înseamnă zile calendaristice, inclusiv weekend-uri și sărbători;

MSL înseamnă Memorandumul de înțelegere privind regulile și procedurile de soluționare a litigiilor, inclus în anexa 2 la Acordul OMC;

întreprindere înseamnă o entitate constituită sau organizată în conformitate cu legislația în vigoare, cu scop lucrativ sau nu, deținută sau controlată la nivel privat sau public, inclusiv o corporație, o societate fiduciară, o societate în nume colectiv, o societate cu asociat unic, o asociație în participațiune sau o altă formă de asociere;

existent înseamnă în vigoare la data intrării în vigoare a prezentului acord;

GATS înseamnă *Acordul General privind Comerțul cu Servicii,* inclus în anexa 1B la Acordul OMC;

GATT 1994 înseamnă Acordul General pentru Tarife și Comerț din 1994, inclus în anexa 1A la Acordul OMC;

mărfurile unei părți înseamnă produse interne astfel cum sunt înțelese în GATT 1994 sau mărfurile convenite între părți și includ mărfurile originare din partea respectivă;

Sistem armonizat (SA) înseamnă *Sistemul armonizat de denumire și codificare a mărfurilor*, inclusiv normele generale de interpretare, notele din secțiuni, notele din capitole și notele din subpoziții;

poziție înseamnă un număr de patru cifre sau primele patru cifre ale unui număr utilizat în nomenclatura din SA;

măsură include o lege, un regulament, o normă, o procedură, o decizie, o acțiune administrativă, o cerință, o practică sau orice altă formă de măsură adoptată de către o parte;

resortisant înseamnă o persoană fizică care este cetățean, astfel cum este definit la articolul 1.2, sau rezident permanent al unei părți;

originar înseamnă conform cu regulile de origine prevăzute în Protocolul privind regulile de origine și procedurile de determinare a originii;

Părți înseamnă, pe de o parte, Uniunea Europeană sau statele sale membre sau Uniunea Europeană și statele sale membre, în funcție de domeniile respective de competență ale acestora care decurg din Tratatul privind Uniunea Europeană și din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, (denumită în continuare „partea UE”), iar pe de altă parte, Canada;

persoană înseamnă o persoană fizică sau o întreprindere;

persoană a unei părți înseamnă un resortisant sau o întreprindere a unei părți;

tratament tarifar preferențial înseamnă aplicarea nivelului taxei, în temeiul prezentului acord, pentru o marfă originară în conformitate cu programul de eliminare a tarifelor;

Acordul privind măsurile de salvgardare înseamnă *Acordul privind măsurile de salvgardare*, cuprins în anexa 1A la Acordul OMC;

măsură sanitară sau fitosanitară înseamnă o măsură menționată în anexa A, punctul 1 la *Acordul SPS*;

Acordul SMC înseamnă *Acordul privind subvenţiile şi măsurile compensatorii,* inclus în anexa 1A la Acordul OMC;

prestator de servicii înseamnă o persoană care prestează sau intenționează să presteze un serviciu;

Acordul SPS înseamnă *Acordul privind aplicarea măsurilor sanitare și fitosanitare*, inclus în anexa 1A la Acordul OMC;

întreprindere de stat înseamnă o întreprindere care este deținută sau controlată de către o parte;

subpoziție înseamnă un număr de șase cifre sau primele șase cifre ale unui număr utilizat în nomenclatura din SA;

clasificare tarifară înseamnă încadrarea unei mărfi sau a unui material la un capitol, poziție sau subpoziție din SA;

program de eliminare a tarifelor înseamnă anexa 2-A (Eliminarea tarifelor);

Acordul BTC înseamnă *Acordul privind barierele tehnice în calea comerțului*, inclus în anexa 1A la Acordul OMC;

teritoriu înseamnă teritoriul în care se aplică prezentul acord, astfel cum este prevăzut la articolul 1.3;

țară terță înseamnă o țară sau teritoriu care se situează în afara domeniului geografic de aplicare a prezentului acord;

Acordul TRIPS înseamnă *Acordul privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală*, inclus în anexa 1C la Acordul OMC;

Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor înseamnă *Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor*, încheiată la Viena la 23 mai 1969;

OMC înseamnă Organizația Mondială a Comerțului; și

Acordul OMC înseamnă *Acordul de la Marrakesh privind instituirea Organizației Mondiale a Comerțului*, încheiat la 15 aprilie 1994.

ARTICOLUL 1.2

Definiții specifice părților

În sensul prezentului acord și în lipsa unor dispoziții contrare:

cetățean înseamnă:

(a) pentru Canada, o persoană fizică care este cetățean al Canadei în conformitate cu legislația canadiană;

(b) pentru partea UE, o persoană fizică care deține cetățenia unui stat membru; și

administrație centrală înseamnă:

(a) pentru Canada, guvernul Canadei; și

(b) pentru partea UE, Uniunea Europeană sau guvernele naționale ale statelor membre ale acesteia;

ARTICOLUL 1.3

Domeniul de aplicare geografic

În absența unor dispoziții contrare, prezentul acord se aplică:

(a) pentru Canada, în:

(i) teritoriul terestru, spațiul aerian, apele interioare și apele maritime teritoriale ale Canadei;

(ii) zona economică exclusivă a Canadei, astfel cum este stabilită în dreptul intern, în conformitate cu partea V din *Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării,* încheiată la Montego Bay la 10 decembrie 1982 (denumită în continuare „UNCLOS”); precum și

(iii) platoul continental al Canadei, astfel cum este stabilit în dreptul intern, în conformitate cu partea VI din UNCLOS;

(b) pentru Uniunea Europeană, în teritoriile în care se aplică Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în condițiile stabilite în tratatele menționate. În ceea ce privește dispozițiile referitoare la tratamentul tarifar al mărfurilor, prezentul acord se aplică, de asemenea, în zonele de pe teritoriul vamal al Uniunii Europene care nu intră sub incidența primei teze de la prezenta literă.

SECȚIUNEA B

Dispoziții inițiale

ARTICOLUL 1.4

Instituirea unei zone de liber schimb

Părțile la prezentul acord instituie o zonă de liber schimb în conformitate cu articolul XXIV din GATT 1994 și cu articolul V din GATS.

ARTICOLUL 1.5

Relația cu Acordul OMC și cu alte acorduri

Părțile își afirmă drepturile și obligațiile reciproce în conformitate cu Acordul OMC și cu alte acorduri la care sunt parte.

ARTICOLUL 1.6

Trimiteri către alte acorduri

Atunci când prezentul acord se referă la sau încorporează prin trimitere alte acorduri sau instrumente juridice, în întregime sau parțial, trimiterile respective includ:

(a) anexele, protocoalele, notele de subsol, notele interpretative și notele explicative aferente; și

(b) acordurile încheiate de părți sau modificările care sunt obligatorii pentru părți, cu excepția cazului în care trimiterea se referă la drepturi existente.

ARTICOLUL 1.7

Trimitere la legi

În absența unor dispoziții contrare, atunci când prezentul acord face trimitere la legi, fie în general, fie prin referire la un anumit statut, regulament sau la o anumită directivă, trimiterea este făcută la legile respective astfel cum pot fi modificate.

ARTICOLUL 1.8

Amploarea obligațiilor

1. Fiecare parte este pe deplin responsabilă pentru respectarea tuturor dispozițiilor prezentului acord.

2. Fiecare parte se asigură că se iau toate măsurile necesare pentru a pune în aplicare dispozițiile prezentului acord, inclusiv respectarea acestora la toate nivelurile de guvernare.

ARTICOLUL 1.9

Drepturile și obligațiile referitoare la apă

1. Părțile recunosc faptul că apa în starea sa naturală, inclusiv apa din lacuri, râuri, lacuri de acumulare, straturi acvifere și bazine de apă, nu este o marfă sau un produs. Prin urmare, numai capitolele douăzeci și doi (Comerț și dezvoltare durabilă) și douăzeci și patru (Comerț și mediu) se aplică în cazul apei.

2. Fiecare parte are dreptul de a-și proteja și de a-și conserva resursele de apă naturale. Nicio dispoziție a prezentului acord nu obligă o parte să permită utilizarea comercială a apei în niciun scop, inclusiv retragerea, extragerea sau devierea acesteia în vederea exportului în vrac.

3. În cazul în care o parte permite utilizarea comercială a unei anumite surse de apă, partea în cauză trebuie să facă acest lucru într-un mod compatibil cu prezentul acord.

ARTICOLUL 1.10

Persoanele care își exercită autoritatea guvernamentală delegată

Dacă nu se specifică altfel în prezentul acord, fiecare parte se asigură că o persoană căreia i-au fost încredințate competențe de reglementare, administrative sau alte competențe guvernamentale de către o parte, la orice nivel de guvernare, acționează în conformitate cu obligațiile care îi revin în temeiul prezentului acord în exercitarea competenței respective.

CAPITOLUL DOI

TRATAMENTUL NAȚIONAL ȘI ACCESUL PE PIAȚĂ AL MĂRFURILOR

ARTICOLUL 2.1

Obiectiv

Părțile liberalizează în mod progresiv comerțul cu mărfuri în conformitate cu dispozițiile prezentului acord pentru o perioadă de tranziție care începe de la intrarea în vigoare a prezentului acord.

ARTICOLUL 2.2

Domeniul de aplicare

Prezentul capitol se aplică comerțului cu mărfuri al unei părți, astfel cum este definit în capitolul 1 (Definiții generale și dispoziții inițiale), cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezentul acord.

ARTICOLUL 2.3

Tratamentul național

1. Fiecare parte acordă tratament național mărfurilor celeilalte părți în conformitate cu articolul III din GATT 1994. În acest scop, articolul III din GATT 1994 este încorporat în prezentul acord și face parte integrantă din acesta.

2. În ceea ce privește un guvern din Canada, altul decât la nivel federal, sau un guvern al unui stat membru al Uniunii Europene sau din acesta, alineatul (1) se referă la un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat de guvernul respectiv pentru mărfuri similare, direct concurente sau substituibile ale Canadei sau respectiv, ale statului membru în cauză.

3. Prezentul articol nu se aplică unei măsuri, inclusiv continuarea, reînnoirea promptă sau modificarea unei măsuri, în ceea ce privește accizele canadiene la alcoolul pur, astfel cum este menționat la poziția tarifară 2207.10.90 în lista de concesii tarifare a Canadei (lista V) anexată la *Protocolul de la Marrakesh al Acordului General pentru Tarife și Comerț 1994* încheiat la 15 aprilie 1994 („Protocolul de la Marrakesh”), utilizat în procesul de fabricație în conformitate cu dispozițiile *Excise Act (Legea accizelor), 2001,* S.C. 2002, c. 22.

ARTICOLUL 2.4

Reducerea și eliminarea taxelor vamale la import

1. Fiecare parte reduce sau elimină taxele vamale pentru mărfurile originare de pe teritoriul oricăreia dintre părți, în conformitate cu programele de eliminare a tarifelor din anexa 2-A. În sensul prezentului capitol, „originar” înseamnă originar de pe teritoriul oricăreia dintre părți în conformitate cu regulile de origine prevăzute în Protocolul privind regulile de origine și procedurile de determinare a originii.

2. Pentru fiecare marfă, nivelul de bază al taxelor vamale căruia i se aplică reducerile succesive în temeiul alineatului (1) este cel specificat în anexa 2-A.

3. Pentru mărfurile care fac obiectul preferințelor tarifare menționate în programul de eliminare a tarifelor al unei părți din anexa 2-A, fiecare parte aplică mărfurilor originare de pe teritoriul celeilalte părți nivelul cel mai redus al taxelor vamale, care rezultă dintr-o comparație între nivelul calculat în conformitate cu programul părții respective și nivelul taxei sale vamale aplicate în regimul clauzei națiunii celei mai favorizate („MFN”).

4. La cererea unei părți, părțile pot să se consulte pentru a analiza accelerarea eliminării taxelor vamale stabilite la importurile între părți și extinderea domeniului de aplicare a eliminării. O decizie a Comitetului mixt CETA privind accelerarea sau eliminarea unei taxe vamale pentru o marfă înlocuiește orice nivel al taxei sau orice categorie în etapa eliminării determinată în conformitate cu listele părților din anexa 2-A pentru marfa în cauză atunci când este aprobată de fiecare parte în conformitate cu propriile proceduri juridice aplicabile.

ARTICOLUL 2.5

Restricție privind programele de rambursare (drawback), de amânare și de suspendare a taxei vamale

1. Sub rezerva alineatelor (2) și (3), o parte nu poate să restituie, să amâne sau să suspende o taxă vamală plătită sau de plătit pentru o marfă neoriginară importată pe teritoriul său cu condiția expresă ca marfa respectivă sau orice substitut identic, echivalent sau similar să fie utilizat ca material în producerea unei alte mărfi, care este exportat ulterior pe teritoriul celeilalte părți, beneficiind de un tratament tarifar preferențial în conformitate cu prezentul acord.

2. Alineatul (1) nu se aplică regimului unei părți de reducere, suspendare sau remitere a tarifului, permanent sau temporar, în cazul în care reducerea, suspendarea sau remiterea nu este condiționată în mod expres de exportul unui mărfi.

3. Alineatul (1) nu se aplică pentru o perioadă de până la trei ani de la data intrării în vigoare a prezentului acord.

ARTICOLUL 2.6

Taxe vamale, taxe sau alte redevențe și impuneri la export

O parte nu poate menține sau institui nicio taxă vamală, altă taxă sau alt comision sau altă impunere care să se aplice sau să fie în legătură cu exportul unei mărfi către cealaltă parte, precum și nicio taxă internă, niciun comision intern sau nicio impunere internă asupra mărfurilor exportate către cealaltă parte care să fie în plus față de cele impuse asupra mărfurilor respective destinate vânzării interne.

ARTICOLUL 2.7

Statu-quo

1. La intrarea în vigoare a prezentului acord, o parte nu poate să crească o taxă vamală existentă la intrarea în vigoare sau să adopte o nouă taxă vamală pentru o marfă originară din statele părți la acord.

2. În pofida alineatului (1), o parte poate:

(a) să modifice un tarif în afara prezentului acord pentru o marfă în cazul căreia nu se solicită nicio preferință tarifară în temeiul prezentului acord;

(b) să majoreze o taxă vamală la nivelul stabilit în programul său din anexa 2-A, după o reducere unilaterală; sau

(c) să mențină sau să majoreze o taxă vamală, autorizată prin prezentul acord sau orice acord în temeiul Acordului OMC.

3. În pofida dispozițiilor de la alineatele (1) și (2), numai Canada poate aplica un mecanism de salvgardare special, în conformitate cu articolul 5 din Acordul OMC privind agricultura. Un mecanism de salvgardare special poate fi aplicat numai cu privire la mărfurile clasificate la poziții tarifare cu mențiunea „SSG” în lista Canadei inclusă în anexa 2-A. Utilizarea mecanismului de salvgardare special este limitată la importurile care nu fac obiectul unei preferințe tarifare și, în cazul importurilor care fac obiectul unui contingent tarifar, la importurile care depășesc angajamentul de acces.

ARTICOLUL 2.8

Suspendarea temporară a tratamentului tarifar preferențial

1. O parte poate suspenda temporar, în conformitate cu alineatele (2)-(5), tratamentul tarifar preferențial în temeiul prezentului acord cu privire la o marfă exportată sau produsă de o persoană a celeilalte părți în cazul în care partea respectivă:

(a) ca urmare a unei investigații bazate pe informații obiective, convingătoare și verificabile, constată că persoana celeilalte părți a comis încălcări sistematice ale legislației vamale în scopul obținerii unui tratament tarifar preferențial în temeiul prezentului acord; sau

(b) constată că cealaltă parte refuză în mod sistematic și nejustificat să coopereze în ceea ce privește investigarea încălcărilor legislației vamale în temeiul articolului 6.13 alineatul (4) (Cooperare), iar partea care solicită cooperarea, pe baza unor informații obiective, convingătoare și verificabile, are motive rezonabile pentru a concluziona că persoana celeilalte părți a comis încălcări sistematice ale legislației vamale în scopul obținerii unui tratament tarifar preferențial în temeiul prezentului acord;

2. O parte care a făcut o constatare menționată la alineatul (1):

(a) notifică autoritatea vamală a celeilalte părți și furnizează informațiile și elementele de probă pe care se bazează constatarea;

(b) inițiază consultări cu autoritățile celeilalte părți, în vederea ajungerii la o rezoluție acceptabilă pentru ambele părți, care să răspundă preocupărilor care fac obiectul constatării; și

(c) notifică în scris persoana celeilalte părți, furnizând informațiile care stau la baza constatării.

3. În cazul în care autoritățile nu au ajuns la o rezoluție reciproc acceptabilă după 30 de zile, partea care a făcut constatarea înaintează chestiunea Comitetului mixt de cooperare vamală.

4. În cazul în care Comitetul mixt de cooperare vamală nu a rezolvat chestiunea după 60 de zile, partea care a făcut constatarea poate suspenda temporar tratamentul tarifar preferențial în temeiul prezentului acord pentru marfa aparținând persoanei celeilalte părți. Suspendarea temporară nu se aplică în cazul unei mărfi care se află deja în tranzit între părți la data intrării în vigoare a suspendării temporare.

5. Partea care aplică suspendarea temporară în conformitate cu alineatul (1) o aplică numai pentru o perioadă proporțională cu impactul asupra intereselor financiare ale părții care rezultă din situația care a condus la constatarea făcută în conformitate cu alineatul (1), pe o perioadă maximă de 90 de zile. În cazul în care partea are motive rezonabile, bazate pe informații obiective, convingătoare și verificabile, că respectivele condiții care au condus la suspendarea inițială nu s-au schimbat după expirarea perioadei de 90 zile, partea respectivă poate prelungi suspendarea pentru o perioadă suplimentară de cel mult 90 de zile. Suspendarea inițială, precum și orice suspendări prelungite fac obiectul unor consultări periodice în cadrul Comitetului mixt de cooperare vamală.

ARTICOLUL 2.9

Redevențe și alte impuneri

1. În conformitate cu articolul VIII din GATT 1994, o parte nu poate adopta sau menține o redevență sau o altă impunere care se aplică sau are legătură cu importul sau exportul unei mărfi a unei părți care nu este proporțională cu costul serviciilor prestate sau care reprezintă o protecție indirectă a mărfurilor naționale sau o impozitare a importurilor sau exporturilor în scopuri fiscale.

2. Pentru o mai mare certitudine, alineatul (1) nu împiedică o parte să impună o taxă vamală sau o altă taxă prevăzută la literele (a)-(d) din definiția taxei vamale în temeiul articolului 1.1 (Definiții cu aplicabilitate generală).

ARTICOLUL 2.10

Mărfuri reintroduse după reparare sau modificare

1. În sensul prezentului articol, repararea sau modificarea înseamnă orice operațiune de prelucrare efectuată asupra unor mărfuri pentru a remedia defecte de funcționare sau defecte materiale care implică restabilirea funcției inițiale a mărfurilor respective sau asigurarea conformității acestora cu cerințele tehnice pentru utilizare, în absența cărora mărfurile nu mai pot fi utilizate în mod normal în scopul pentru care au fost destinate. Repararea sau modificarea mărfurilor include restaurarea și întreținerea, dar nu include o operațiune sau un proces care:

(a) distruge caracteristicile esențiale ale unei mărfi sau creează o marfă nouă sau diferită din punct de vedere comercial;

(b) transformă o marfă nefinită într-o marfă finită; sau

(c) este utilizată pentru a modifica în mod substanțial funcția unei mărfi.

2. Cu excepția celor prevăzute la nota de subsol 1, o parte nu poate aplică o taxă vamală pentru o marfă, indiferent de originea acesteia, care este reintrodusă pe teritoriul său, după ce marfa respectivă a fost exportată temporar de pe teritoriul său pe teritoriul celeilalte părți, pentru reparații sau modificări, indiferent dacă o astfel de reparare sau modificare ar putea fi efectuată pe teritoriul părții de pe care a fost exportată marfa pentru reparații sau modificări[1, 2].

3. Alineatul (2) nu se aplică în cazul unei mărfi importate sub control vamal, în zone de liber schimb sau cu un statut similar, care este exportată ulterior pentru reparații și nu este reimportată sub control vamal, în zone de liber schimb sau cu un statut similar.

4. O parte nu aplică taxa vamală pentru o marfă, indiferent de originea acesteia, importată temporar de pe teritoriul celeilalte părți, pentru reparații sau modificări[3].

ARTICOLUL 2.11

Restricții la import și la export

1. Cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezentul acord, o parte nu poate adopta sau menține interdicții sau restricții la importul oricărei mărfi a celeilalte părți sau la exportul sau vânzarea în vederea exportului a oricărei mărfi destinate pentru teritoriul celeilalte părți, decât în conformitate cu articolul XI din GATT 1994. În acest scop, articolul XI din GATT 1994 este încorporat în prezentul acord și face parte integrantă din acesta.

---

1 Pentru următoarele mărfuri prevăzute în capitolul 89 din SA, indiferent de originea acestora, care sunt reintroduse pe teritoriul Canadei de pe teritoriul Uniunii Europene și sunt înregistrate în temeiul Legii transporturilor din Canada, *Canada Shipping Act, 2001*, Canada poate aplica la valoarea de reparare sau modificare a unor astfel de mărfuri rata taxei vamale pentru astfel de mărfuri în conformitate cu programul propriu inclus în anexa 2-A (Eliminarea tarifelor): 8901.10.10, 8901.10.90, 8901.30.00, 8901.90.10, 8901.90.91, 8901.90.99, 8904.00.00, 8905.20.19, 8905.20.20, 8905.90.19, 8905.90.90, 8906.90.19, 8906.90.91, 8906.90.99.

2 Uniunea Europeană va pune în aplicare prezentul alineat prin intermediul regimului de perfecționare pasivă prevăzut în Regulamentul (UE) nr. 952/2013 în conformitate cu prezentul alineat.

3 Uniunea Europeană va pune în aplicare prezentul alineat prin intermediul regimului de perfecționare pasivă prevăzut în Regulamentul (UE) nr. 952/2013 în conformitate cu prezentul alineat.

2. În cazul în care una dintre părți adoptă sau menține o interdicție sau o restricție la importul sau exportul unei mărfi către o țară terță, partea respectivă poate:

(a) să limiteze sau să interzică importul de pe teritoriul celeilalte părți a unei mărfi a țării terțe respective; sau

(b) să limiteze sau să interzică exportul unei mărfi către țara terță prin teritoriul celeilalte părți.

3. În cazul în care una dintre părți adoptă sau menține o interdicție sau o restricție la importul unei mărfi dintr-o țară terță, părțile, la cererea celeilalte părți, inițiază discuții pentru a evita interferențele nejustificate sau denaturarea prețurilor, a comercializării sau a acordurilor de distribuție ale celeilalte părți.

4. Prezentul articol nu se aplică pentru o măsură, inclusiv continuarea, prelungirea promptă sau modificarea acesteia, în ceea ce privește:

(a) exportul de bușteni de toate speciile. În cazul în care o parte încetează să solicite autorizații de export pentru bușteni destinați expedierii către o țară terță, partea în cauză va înceta definitiv să solicite autorizații de export pentru bușteni destinați expedierii către cealaltă parte;

(b) pentru o perioadă de trei ani de la intrarea în vigoare a prezentului acord, exportul de pește neprelucrat în conformitate cu legislația în vigoare din provincia Newfoundland și Labrador;

(c) accizele canadiene la alcoolul pur, astfel cum sunt enumerate la poziția tarifară 2207.10.90 din lista de concesii tarifare a Canadei anexată la Protocolul de la Marrakech (programul V), utilizat în procesul de fabricație în conformitate cu dispozițiile Excise Act (Legea accizelor), 2001, S.C. 2002, c. 22; și

(d) Importul în Canada de autovehicule rulate care nu respectă cerințele de siguranță și de mediu din Canada.

ARTICOLUL 2.12

Alte dispoziții referitoare la comerțul cu mărfuri

Fiecare parte depune toate eforturile pentru a se asigura că o marfă provenind din cealaltă parte, care a fost importată și vândută sau oferită spre vânzare în mod legal în orice loc pe teritoriul părții importatoare poate fi vândută sau oferită spre vânzare, de asemenea, pe întreg teritoriul părții importatoare.

ARTICOLUL 2.13

Comitetul pentru comerțul cu mărfuri

1. Funcțiile Comitetului pentru comerțul cu mărfuri instituit în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (a) (Comitete specializate) includ:

(a) promovarea comerțului cu mărfuri între părți, inclusiv prin consultări privind accelerarea eliminării tarifelor în temeiul prezentului acord și alte aspecte, după caz;

(b) recomandarea către Comitetul mixt CETA a unei modificări sau a unei completări a oricărei dispoziții din prezentul acord legată de Sistemul armonizat; și

(c) abordarea cu promptitudine a chestiunilor legate de circulația mărfurilor prin porturile de intrare ale părților.

2. Comitetul pentru comerțul cu mărfuri poate prezenta Comitetului mixt CETA proiecte de decizii privind accelerarea sau eliminarea unei taxe vamale pentru o marfă.

3. Comitetul pentru agricultură instituit în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (a) (Comitete specializate):

(a) se reunește în termen de 90 de zile de la solicitarea unei părți;

(b) pune la dispoziție un forum pentru ca părțile să discute chestiuni legate de produse agricole care fac obiectul prezentului acord; și

(c) înaintează Comitetului pentru comerțul cu mărfuri orice chestiune nesoluționată în conformitate cu litera (b).

4. Părțile iau notă de cooperarea și schimbul de informații cu privire la aspecte legate de agricultură în cadrul dialogului anual privind agricultura dintre Uniunea Europeană și Canada, astfel cum este stabilit în scrisorile schimbate la 14 iulie 2008. După caz, dialogul privind agricultura poate fi utilizat în scopul alineatului (3).

CAPITOLUL TREI

MĂSURI DE APĂRARE COMERCIALĂ

SECȚIUNEA A

Măsuri antidumping și măsuri compensatorii

ARTICOLUL 3.1

Dispoziții generale privind măsurile antidumping și măsurile compensatorii

1. Părțile reafirmă drepturile și obligațiile care le revin în conformitate cu articolul VI din GATT 1994, Acordul antidumping și Acordul privind subvențiile și măsurile compensatorii (SMC).

2. Protocolul privind regulile de origine și procedurile de determinare a originii nu se aplică măsurilor antidumping și măsurilor compensatorii.

ARTICOLUL 3.2

Transparență

1. Fiecare parte aplică măsuri antidumping și măsuri compensatorii în conformitate cu cerințele relevante ale OMC și cu respectarea unui proces echitabil și transparent.

2. O parte asigură, după impunerea de măsuri provizorii și, în orice caz, înainte de luarea unei decizii finale, informarea completă și semnificativă cu privire la toate faptele esențiale luate în considerare care stau la baza deciziei privind aplicarea de măsuri definitive. Aceasta nu aduce atingere articolului 6.5 din Acordul antidumping și articolului 12.4 din Acordul SMC.

3. Cu condiția ca acest lucru să nu întârzie în mod inutil desfășurarea anchetei, fiecărei părți interesate de o anchetă privind măsurile antidumping sau măsurile compensatorii[4] i se acordă ocazia de a-și apăra interesele.

ARTICOLUL 3.3

Examinarea interesului public și a taxei celei mai reduse

1. Autoritățile fiecărei părți iau în considerare informațiile furnizate în conformitate cu legislația părții cu privire la faptul dacă impunerea unei taxe antidumping sau compensatorii nu ar fi în interesul public.

[4] În sensul prezentului articol, **părțile interesate** sunt definite conform articolului 6.11 din Acordul antidumping și articolului 12.9 din Acordul SMC.

2. Luând în considerare informațiile menționate la alineatul (1), autoritățile părții pot lua în considerare dacă valoarea taxei antidumping sau compensatorii care urmează să fie impusă va fi marja de dumping sau valoarea subvenției în întregime sau o sumă mai mică, în conformitate cu legislația părții.

SECȚIUNEA B

Măsuri de salvgardare globale

ARTICOLUL 3.4

Dispoziții generale privind măsurile de salvgardare globale

1. Părțile își reafirmă drepturile și obligațiile în ceea ce privește măsurile de salvgardare globale în conformitate cu articolul XIX din GATT 1994 și cu Acordul privind măsurile de salvgardare.

2. Protocolul privind regulile de origine și procedurile de determinare a originii nu se aplică măsurilor de salvgardare globale.

ARTICOLUL 3.5

Transparență

1. La cererea părții exportatoare, partea care inițiază o anchetă de salvgardare sau intenționează să adopte măsuri de salvgardare globale provizorii sau definitive, furnizează imediat:

(a) informațiile prevăzute la articolul 12.2 din Acordul privind măsurile de salvgardare, în formatul stabilit de Comitetul de salvgardare al OMC;

(b) versiunea publică a plângerii depuse de industria națională, acolo unde este cazul; și

(c) un raport public care stabilește constatările și concluziile motivate cu privire la toate chestiunile pertinente, de fapt și de drept, examinate în cadrul anchetei de salvgardare. Raportul public include o analiză care atribuie un prejudiciu factorilor care îl cauzează și stabilește metoda utilizată pentru definirea măsurilor de salvgardare globale.

2. Atunci când sunt furnizate informații în temeiul prezentului articol, partea importatoare se oferă să organizeze consultări cu partea exportatoare pentru a revizui informațiile furnizate.

ARTICOLUL 3.6

Impunerea de măsuri definitive

1. O parte care adoptă măsuri de salvgardare globale depune eforturi pentru a le impune într-un mod care afectează cel mai puțin schimburile comerciale bilaterale.

2. Partea importatoare se oferă să organizeze consultări cu partea exportatoare pentru a examina chestiunea menționată la alineatul (1). Partea importatoare nu adoptă măsuri decât după 30 de zile de la data la care s-a prezentat oferta de a organiza consultări.

SECȚIUNEA C

Dispoziții generale

ARTICOLUL 3.7

Excluderea din procedurile de soluționare a litigiilor

Prezentul capitol nu face obiectul capitolului douăzeci și nouă (Soluționarea litigiilor).

CAPITOLUL PATRU

BARIERE TEHNICE ÎN CALEA COMERȚULUI

ARTICOLUL 4.1

Domeniul de aplicare și definiții

1. Prezentul capitol se aplică pentru elaborarea, adoptarea și aplicarea reglementărilor tehnice, a standardelor și a procedurilor de evaluare a conformității care pot afecta schimburile comerciale de mărfuri între părți.

2. Prezentul capitol nu se aplică:

(a) specificațiilor pentru achiziții elaborate de organismele guvernamentale pentru necesitățile de producție sau consum ale acestor organisme; sau

(b) unei măsuri sanitare sau fitosanitare, astfel cum este definită în anexa A la Acordul SPS.

3. Cu excepția cazului în care prezentul acord, inclusiv dispozițiile încorporate din Acordul BTC în conformitate cu articolul 4.2, definește sau dă un sens unui termen, termenii generali pentru procedurile de standardizare și de evaluare a conformității au în mod normal înțelesul dat acestora de definiția adoptată în cadrul sistemului Organizației Națiunilor Unite și de către organismele de standardizare internaționale, luând în considerare contextul lor și având în vedere obiectul și scopul prezentului capitol.

4. Trimiterile din prezentul capitol la reglementări tehnice, standarde și proceduri de evaluare a conformității includ modificările la acestea și completări la regulile sau la gama de produse vizate, cu excepția unor modificări și completări de natură nesemnificativă.

5. Articolul 1.8 alineatul (2) (Amploarea obligațiilor) nu se aplică articolelor 3, 4, 7, 8 și 9 din Acordul BTC, astfel cum sunt încorporate în prezentul acord.

ARTICOLUL 4.2

Încorporarea Acordului BTC

1. Următoarele dispoziții ale Acordului BTC sunt încorporate și incluse în prezentul acord:

(a) articolul 2 (Elaborarea, adoptarea și aplicarea normelor tehnice de către instituții guvernamentale centrale);

(b) articolul 3 (Elaborarea, adoptarea și aplicarea normelor tehnice de către autorități ale administrației publice locale și organisme neguvernamentale);

(c) articolul 4 (Elaborarea, adoptarea și aplicarea de standarde);

(d) articolul 5 (Proceduri de evaluare a conformității de autorități ale administrației publice centrale);

(e) articolul 6 (Recunoașterea evaluării conformității efectuate de către autorități ale administrației publice centrale), fără a limita drepturile și obligațiile unei părți în temeiul Protocolului privind acceptarea reciprocă a rezultatelor evaluării conformității, precum și al Protocolului privind recunoașterea reciprocă a conformității și a Programului de aplicare privind bunele practici de fabricație pentru produse farmaceutice;

(f) articolul 7 (Proceduri de evaluare a conformității aplicate de autorități ale administrației publice locale);

(g) articolul 8 (Proceduri de evaluare a conformității aplicate de organisme neguvernamentale);

(h) articolul 9 (Sisteme regionale și internaționale);

(i) anexa 1 (Termeni și definițiile acestora în sensul prezentului acord); și

(j) anexa 3 (Cod de bune practici pentru elaborarea, adoptarea și aplicarea de standarde).

2. Termenul „membri” din dispozițiile încorporate are același înțeles în prezentul acord ca în Acordul BTC.

3. În ceea ce privește articolele 3, 4, 7, 8 și 9 din Acordul BTC, capitolul douăzeci și nouă (Soluționarea litigiilor) poate fi invocat în cazurile în care o parte consideră că cealaltă parte nu a obținut rezultate satisfăcătoare în conformitate cu articolele respective și că interesele sale comerciale sunt afectate în mod semnificativ. În această privință, astfel de rezultate trebuie să fie echivalente cu cele care ar fi obținute dacă organismul în cauză ar fi o parte.

ARTICOLUL 4.3

Cooperare

Părțile își consolidează cooperarea în domeniul reglementărilor tehnice, standardelor, metrologiei, procedurilor de evaluare a conformității, supravegherii pieței sau activităților de monitorizare și de aplicare, pentru a facilita schimburile comerciale între părți, în conformitate cu capitolul douăzeci și unu (Cooperare în materie de reglementare). Aceasta poate include promovarea și încurajarea cooperării între organizațiile publice sau private respective ale părților care sunt responsabile de metrologie, standardizare, testare, certificare și acreditare, de supravegherea pieței sau de activități de monitorizare și de aplicare; și, în special, încurajarea organismelor de acreditare și de evaluare a conformității ale părților să participe la acorduri de cooperare care promovează acceptarea rezultatelor evaluării conformității.

ARTICOLUL 4.4

Reglementări tehnice

1. Părțile se angajează să coopereze, în măsura în care este posibil, pentru a se asigura că reglementările tehnice sunt compatibile între ele. În acest scop, atunci când o parte își exprimă interesul în dezvoltarea unei reglementări tehnice echivalente sau similare ca domeniu de aplicare cu o reglementare care există sau este în curs de elaborare de către cealaltă parte, cealaltă parte oferă părții, la cerere, în măsura în care este posibil, informațiile relevante, studiile și datele pe care le-a invocat în elaborarea reglementării tehnice, indiferent dacă aceasta este adoptată sau în curs de elaborare. Părțile recunosc că ar putea fi necesar să se clarifice și să se convină asupra domeniului de aplicare al unei cereri specifice și că se poate refuza accesul la informații confidențiale.

2. O parte care a pregătit o reglementare tehnică pe care o consideră a fi echivalentă cu o reglementare tehnică a celeilalte părți, având un obiectiv și un domeniu de aplicare a produsului compatibile poate solicita ca cealaltă parte să recunoască reglementarea tehnică ca fiind echivalentă. Partea face cererea în scris și prezintă motive detaliate pentru care reglementarea tehnică ar trebui să fie considerată echivalentă, inclusiv motive privind domeniul de aplicare a produsului. Partea care nu este de acord că reglementarea tehnică este echivalentă furnizează celeilalte părți, la cerere, motivele deciziei sale.

ARTICOLUL 4.5

Evaluarea conformității

Părțile respectă Protocolul privind acceptarea reciprocă a rezultatelor evaluării conformității, precum și Protocolul privind recunoașterea reciprocă a programului de conformitate și de aplicare referitor la bunele practici de fabricație pentru produse farmaceutice.

ARTICOLUL 4.6

Transparență

1. Fiecare parte se asigură că procedurile de transparență în ceea ce privește elaborarea de reglementări tehnice și de proceduri de evaluare a conformității permit persoanelor interesate ale părților să participe din timp, atunci când mai pot fi introduse modificări și se mai pot lua în considerare observații, cu excepția cazului în care apar sau riscă să apară probleme urgente de siguranță, de sănătate, de protecția mediului sau de securitate națională. În cazul în care un proces de consultare privind elaborarea de reglementări tehnice sau de proceduri de evaluare a conformității este deschis publicului, fiecare parte permite persoanelor celeilalte părți să participe în condiții nu mai puțin favorabile decât cele acordate propriilor persoane.

2. Părțile promovează cooperarea mai strânsă între organismele de standardizare aflate pe teritoriile lor respective, pentru a facilita, printre altele, schimbul de informații cu privire la activitățile lor respective, precum și armonizarea standardelor pe baza interesului reciproc și a reciprocității, în conformitate cu modalitățile care urmează să fie convenite de organismele de standardizare în cauză.

3. Fiecare parte depune eforturi pentru a permite o perioadă de cel puțin 60 de zile de la data transmiterii de către aceasta la Registrul central de notificări al OMC a reglementărilor tehnice propuse și a procedurilor de evaluare a conformității pentru ca cealaltă parte să prezinte observații scrise, cu excepția cazului în care apar sau riscă să apară probleme urgente de siguranță, de sănătate, de protecția mediului sau de securitate națională. O parte examinează într-un spirit pozitiv o cerere rezonabilă de a prelungi perioada pentru prezentarea de observații.

4. Dacă o parte primește de la cealaltă parte observații privind reglementarea tehnică sau procedura de evaluare a conformității propusă, aceasta răspunde în scris la respectivele observații înainte de adoptarea reglementării tehnice sau a procedurii de evaluare a conformității.

5. Fiecare parte publică sau pune la dispoziția publicului, în format tipărit sau electronic, răspunsurile sau un rezumat al răspunsurilor sale la observațiile importante pe care le primește, cel târziu la data publicării reglementării tehnice sau a procedurii de evaluare a conformității adoptate.

6. Fiecare parte oferă, la cererea celeilalte părți, informații privind obiectivele, temeiul juridic și justificarea pentru o reglementare tehnică sau o procedură de evaluare a conformității pe care partea a adoptat-o sau își propune să o adopte.

7. O parte examinează într-un spirit pozitiv o cerere rezonabilă de la cealaltă parte, primită înainte de sfârșitul perioadei de prezentare a observațiilor după transmiterea unei reglementări tehnice propuse, pentru a stabili sau a prelungi perioada de timp între adoptarea reglementării tehnice și ziua de la care se aplică aceasta, cu excepția cazului în care întârzierea ar fi ineficientă în ceea ce privește îndeplinirea obiectivelor legitime urmărite.

8. Fiecare parte se asigură că reglementările tehnice și procedurile de evaluare a conformității adoptate de aceasta sunt puse la dispoziția publicului pe site-uri oficiale.

9. Dacă o parte reține într-un port de intrare o marfă importată de pe teritoriul celeilalte părți pe motiv că marfa nu a respectat o reglementare tehnică, aceasta comunică, fără întârziere, importatorului motivele pentru reținerea mărfii.

ARTICOLUL 4.7

Gestionarea capitolului

1. Părțile cooperează cu privire la aspectele care fac obiectul prezentului capitol. Funcțiile Comitetului pentru comerțul cu mărfuri instituit în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (a) (Comitete) includ:

(a) gestionează punerea în aplicare a prezentului capitol;

(b) abordează imediat o chestiune pe care o parte o invocă în legătură cu elaborarea, adoptarea sau aplicarea standardelor, a reglementărilor tehnice sau a procedurilor de evaluare a conformității;

(c) la cererea unei părți, facilitează discuțiile privind evaluarea riscurilor sau a pericolelor efectuată de către cealaltă parte;

(d) încurajează cooperarea între organismele de standardizare și organismele de evaluare a conformității ale părților;

(e) face schimb de informații privind standardele, reglementările tehnice sau procedurile de evaluare a conformității, inclusiv cele ale terților sau ale organismelor internaționale în cazul în care există un interes reciproc în acest sens;

(f) reexaminează prezentul capitol în funcție de evoluțiile constatate de Comitetul OMC privind barierele tehnice în calea comerțului sau în temeiul Acordului BTC și, dacă este necesar, elaborează recomandări de modificare a prezentului capitol în vederea examinării de către Comitetul mixt CETA;

(g) ia alte măsuri despre care părțile consideră că le vor sprijini să pună în aplicare prezentul capitol și Acordul BTC și să faciliteze comerțul între părți; și

(h) raportează Comitetului mixt CETA cu privire la punerea în aplicare a prezentului capitol, după caz.

2. În cazul în care părțile nu reușesc să soluționeze o chestiune reglementată de prezentul capitol prin intermediul Comitetului pentru comerțul cu mărfuri, la cererea unei părți, Comitetul mixt CETA poate stabili un grup de lucru tehnic *ad-hoc* pentru a identifica soluții de facilitare a comerțului. Dacă o parte nu este de acord cu o cerere din partea celeilalte părți pentru instituirea unui grup de lucru tehnic, aceasta explică, la cerere, motivele deciziei sale. Părțile conduc împreună grupul de lucru tehnic.

3. Atunci când o parte solicită informații, cealaltă parte furnizează informațiile, în conformitate cu dispozițiile prezentului capitol, în format tipărit sau electronic, într-o perioadă de timp rezonabilă. Partea depune eforturi pentru a răspunde la fiecare cerere de informații în termen de 60 de zile.

CAPITOLUL CINCI

MĂSURI SANITARE ȘI FITOSANITARE

ARTICOLUL 5.1

Definiții

1. În sensul prezentului capitol se aplică următoarele definiții:

(a) definițiile din anexa A la Acordul SPS;

(b) definițiile adoptate sub auspiciile Comisiei Codex Alimentarius („Codex”);

(c) definițiile adoptate sub auspiciile Organizației Mondiale pentru Sănătatea Animalelor („OIE”);

(d) definițiile adoptate sub auspiciile *Convenției Internaționale pentru Protecția Plantelor* („IPPC”);

(e) „zonă protejată pentru un organism dăunător reglementat specificat” înseamnă o zonă geografică definită în mod oficial din Uniunea Europeană, în care respectivul organism nu este stabilit în pofida condițiilor favorabile pentru stabilirea acestuia și a prezenței sale în alte părți ale Uniunii Europene; și

(f) „o autoritate competentă a unei părți” înseamnă o autoritate specificată în anexa 5-A.

2. În completarea alineatului (1), definițiile prevăzute de Acordul SPS prevalează în măsura în care există o contradicție între definițiile adoptate sub auspiciile Codex, OIE, IPPC și definițiile în temeiul Acordului SPS.

ARTICOLUL 5.2

Obiective

Obiectivele prezentului capitol sunt:

(a) protejarea vieții sau a sănătății oamenilor, animalelor și plantelor, facilitând în același timp schimburile comerciale;

(b) asigurarea faptului că măsurile sanitare și fitosanitare („SPS”) ale părților nu creează obstacole nejustificate în calea schimburilor comerciale; și

(c) continuarea punerii în aplicare a Acordului SPS.

ARTICOLUL 5.3

Domeniul de aplicare

Prezentul capitol se aplică măsurilor sanitare și fitosanitare care pot să afecteze, direct sau indirect, schimburile comerciale între părți.

ARTICOLUL 5.4

Drepturi și obligații

Părțile își reafirmă drepturile și obligațiile asumate în temeiul Acordului SPS.

ARTICOLUL 5.5

Adaptarea la condițiile regionale

1. În ceea ce privește un animal, un produs de origine animală și un subprodus de origine animală:

(a) părțile recunosc conceptul de zonare și au decis să aplice acest concept bolilor enumerate în anexa 5-B;

(b) în cazul în care părțile decid cu privire la principiile și orientările pentru recunoașterea condițiilor regionale, acestea le includ în anexa 5-C;

(c) în sensul literei (a), partea importatoare își bazează măsura sanitară aplicabilă părții exportatoare al cărei teritoriu este afectat de o boală menționată în anexa 5-B pe decizia de zonare luată de partea exportatoare, cu condiția ca partea importatoare să fie convinsă că decizia de zonare a părții exportatoare este în conformitate cu principiile și orientările prevăzute de părți în anexa 5-C și se bazează pe standarde internaționale, orientări și recomandări relevante. Partea importatoare poate aplica orice măsură suplimentară pentru a atinge nivelul corespunzător de protecție sanitară al acesteia;

(d) în cazul în care o parte consideră că are un statut special în ceea ce privește o boală care nu este menționată în anexa 5-B, aceasta poate solicita recunoașterea acestui statut. Partea importatoare poate solicita garanții suplimentare pentru importurile de animale vii, de produse de origine animală și de subproduse de origine animală adecvate pentru statutul convenit recunoscut de partea importatoare, inclusiv condițiile speciale identificate în anexa 5-E; și

(e) părțile recunosc conceptul de compartimentare și sunt de acord să coopereze în acest sens.

2. În ceea ce privește o plantă sau un produs vegetal:

(a) atunci când partea importatoare stabilește sau menține măsura fitosanitară, aceasta ia în considerare, printre altele, statutul unei zone din punct de vedere al dăunătorilor, cum ar fi o zonă indemnă de dăunători, un loc indemn de dăunători, o unitate de producție indemnă de dăunători, o zonă cu prevalență redusă a dăunătorilor și o zonă protejată stabilită de partea exportatoare; și

(b) în cazul în care părțile decid cu privire la principiile și orientările pentru recunoașterea condițiilor regionale, acestea le includ în anexa 5-C.

ARTICOLUL 5.6

Echivalență

1. Partea importatoare acceptă măsura sanitară și fitosanitară a părții exportatoare ca fiind echivalentă cu propria măsură dacă partea exportatoare demonstrează în mod obiectiv părții importatoare că măsura sa atinge nivelul adecvat de protecție al părții importatoare.

2. Anexa 5-D stabilește principii și orientări pentru determinarea, recunoașterea și menținerea echivalenței.

3. Anexa 5-E prevede:

(a) zona pentru care partea importatoare recunoaște că o măsură sanitară și fitosanitară a părții exportatoare este echivalentă cu propria măsură; și

(b) zona pentru care partea importatoare recunoaște că îndeplinirea condiției speciale specificate, combinată cu măsurile sanitare și fitosanitare ale părții exportatoare, atinge nivelul adecvat de protecție sanitară și fitosanitară al părții importatoare.

4. În sensul prezentului capitol, se aplică articolul 1.7 (Trimitere la legi) în conformitate cu prezentul articol, cu anexa 5-D și cu Notele generale prevăzute în anexa 5-E.

ARTICOLUL 5.7

Condiții comerciale

1. Partea importatoare pune la dispoziție cerințele sale generale în materie de măsuri sanitare și fitosanitare la import pentru toate produsele. În cazul în care părțile identifică împreună un produs ca o prioritate, partea importatoare stabilește cerințe specifice măsurilor sanitare și fitosanitare la import pentru produsul respectiv, cu excepția cazului în care părțile decid altfel. La identificarea produselor prioritare, părțile cooperează pentru a asigura gestionarea eficientă a resurselor de care dispun. Cerințele specifice de import ar trebui să se aplice pe întreg teritoriul părții exportatoare.

2. În conformitate cu alineatul (1), partea importatoare desfășoară, fără întârzieri nejustificate, procesul necesar pentru a stabili cerințe specifice în materie de măsuri sanitare și fitosanitare la import pentru produsul care este identificat ca fiind o prioritate. Odată ce sunt stabilite cerințele specifice de import, partea importatoare ia măsurile necesare, fără întârziere, pentru a permite schimburile comerciale pe baza respectivelor cerințe de import.

3. În scopul stabilirii cerințelor specifice în materie de măsuri sanitare și fitosanitare la import, partea exportatoare, la cererea părții importatoare:

(a) furnizează toate informațiile relevante solicitate de partea importatoare; și

(b) oferă acces rezonabil părții importatoare pentru a inspecta, a testa, a efectua misiuni de audit și a desfășura alte proceduri relevante.

4. În cazul în care partea importatoare menține o listă a unităților sau a instalațiilor autorizate pentru importul unui produs, aceasta aprobă o unitate sau o instalație situată pe teritoriul părții exportatoare, fără inspecția prealabilă a unității sau a instalației respective, în cazul în care:

(a) partea exportatoare a solicitat o astfel de aprobare pentru unitatea sau instalația în cauză, solicitare însoțită de garanții adecvate; și

(b) sunt îndeplinite condițiile și procedurile prevăzute în anexa 5-F.

5. În conformitate cu alineatul (4), partea importatoare pune la dispoziția publicului listele sale de unități sau instalații autorizate.

6. O parte acceptă în mod normal un lot de marfă reglementată fără vămuirea anticipată a mărfii pe bază de lot, cu excepția cazului în care părțile decid altfel.

7. Partea importatoare poate solicita ca autoritatea competentă relevantă a părții exportatoare să demonstreze în mod obiectiv, spre satisfacția părții importatoare, că cerințele de import pot fi îndeplinite sau sunt îndeplinite.

8. Părțile ar trebui să urmeze procedura prevăzută în anexa 5-G cu privire la cerințele specifice de import privind sănătatea plantelor.

ARTICOLUL 5.8

Audit și verificare

1. În scopul de a menține încrederea în punerea în aplicare a prezentului capitol, o parte poate efectua o misiune de audit sau de verificare, sau ambele, cu privire la programul de control al autorității competente a celeilalte părți, în întregime sau parțial. Partea în cauză suportă propriile cheltuieli asociate misiunii de audit sau de verificare.

2. În cazul în care părțile decid cu privire la principiile și orientările pentru efectuarea unei misiuni de audit sau de verificare, acestea le includ în anexa 5-H. În cazul în care o parte efectuează o misiune de audit sau de verificare, aceasta o desfășoară în conformitate cu principiile și orientările din anexa 5-H.

ARTICOLUL 5.9

Certificare la export

1. Atunci când este necesar un certificat oficial sanitar pentru a importa un lot de animale vii sau de produse de origine animală, precum și în cazul în care partea importatoare a acceptat măsura sanitară și fitosanitară a părții exportatoare ca fiind echivalentă cu propria sa măsură cu privire la astfel de animale sau produse de origine animală, părțile utilizează modelul de certificat sanitar prevăzut în anexa 5-I pentru un astfel de certificat, cu excepția cazului în care părțile decid altfel. De asemenea, părțile pot utiliza un model de certificat pentru alte produse, în cazul în care decid astfel.

2. Anexa 5-I stabilește principii și orientări pentru certificarea la export, inclusiv certificarea electronică, retragerea sau înlocuirea certificatelor, regimurile lingvistice și modelele de certificate.

ARTICOLUL 5.10

Controale și taxe la import

1. Anexa 5-J prevede principii și orientări pentru controalele și taxele la import, inclusiv rata de frecvență pentru controalele la import.

2. În cazul în care controalele la import indică existența unei neconformități cu cerințele relevante referitoare la importuri, măsurile luate de partea importatoare trebuie să se bazeze pe o evaluare a riscurilor implicate și să nu fie mai restrictive asupra schimburilor comerciale decât este necesar pentru a atinge nivelul adecvat de protecție sanitară sau fitosanitară a părții.

3. Ori de câte ori este posibil, partea importatoare notifică importatorului unui lot neconform, sau reprezentantului acestuia, motivul pentru neconformitate și le oferă posibilitatea de revizuire a deciziei. Partea importatoare examinează orice informații relevante prezentate pentru a facilita revizuirea.

4. O parte poate colecta taxe în scopul de a acoperi costurile suportate pentru a efectua controale la frontieră, fără ca acestea să depășească recuperarea costurilor.

ARTICOLUL 5.11

Notificarea și schimbul de informații

1. O parte notifică fără întârziere cealaltă parte cu privire la:

(a) o modificare semnificativă a statutului privind dăunătorii sau bolile, cum ar fi prezența și evoluția unei boli menționate în anexa 5-B;

(b) o constatare de importanță epidemiologică în ceea ce privește o boală a animalelor, care nu este menționată în anexa 5-B sau care este o boală nouă; și

(c) o problemă importantă de siguranță alimentară legată de un produs comercializat între părți.

2. Părțile depun toate eforturile pentru a face schimb de informații cu privire la alte aspecte relevante, inclusiv:

(a) o modificare a unei măsuri sanitare și fitosanitare a unei părți;

(b) orice modificare semnificativă a structurii sau organizării autorității competente a unei părți;

(c) la cerere, rezultatele controlului oficial al unei părți și un raport privind rezultatele controlului efectuat;

(d) rezultatele unui control la import în conformitate cu articolul 5.10 în cazul unui lot respins sau neconform; și

(e) la cerere, o analiză a riscurilor sau un aviz științific emise de una dintre părți și care sunt relevante în sensul prezentului capitol.

3. Cu excepția cazului în care Comitetul mixt de gestionare decide altfel, atunci când informațiile menționate la alineatul (1) sau alineatul (2) au fost puse la dispoziție prin intermediul notificării către Registrul central de notificări al OMC sau către organismul internațional de standardizare relevant, în conformitate cu normele sale relevante, cerințele de la alineatele (1) și (2), în măsura în care se aplică informațiilor respective, sunt îndeplinite.

ARTICOLUL 5.12

Consultările tehnice

Dacă o parte își exprimă o preocupare considerabilă în ceea ce privește siguranța alimentară, sănătatea plantelor, sănătatea animală sau o măsură sanitară și fitosanitară pe care cealaltă parte a propus-o sau a pus-o în aplicare, partea în cauză poate solicita consultări tehnice cu cealaltă parte. Partea vizată de cerere ar trebui să răspundă cererii fără întârziere. Fiecare parte depunere eforturi să furnizeze informațiile necesare pentru a evita o perturbare a schimburilor comerciale și, după caz, pentru a ajunge la o soluție reciproc acceptabilă.

ARTICOLUL 5.13

Măsuri sanitare și fitosanitare de urgență

1. O parte notifică cealaltă parte cu privire la o măsură sanitară și fitosanitară de urgență în termen de 24 de ore de la decizia sa de a pune în aplicare măsura respectivă. În cazul în care o parte solicită consultări tehnice pentru a aborda măsura sanitară și fitosanitară de urgență, consultările tehnice trebuie să aibă loc în termen de 10 zile de la notificarea măsurii sanitare și fitosanitare de urgență. Părțile vor lua în considerare orice informații furnizate prin intermediul consultărilor tehnice.

2. Partea importatoare examinează informațiile care au fost furnizate în timp util de către partea exportatoare atunci când ia decizia cu privire la un lot care, la momentul adoptării măsurii sanitare și fitosanitare de urgență, este transportat între părți.

ARTICOLUL 5.14

Comitetul mixt de gestionare pentru măsurile sanitare și fitosanitare

1. Comitetul mixt de gestionare pentru măsurile sanitare și fitosanitare („Comitetul mixt de gestionare”), înființat în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (d), este alcătuit din reprezentanți comerciali și în materie de reglementare ai fiecărei părți, responsabili pentru măsurile sanitare și fitosanitare.

2. Funcțiile Comitetului mixt de gestionare includ:

(a) să monitorizeze punerea în aplicare a prezentului capitol, să ia în considerare orice aspect referitor la prezentul capitol și să examineze toate chestiunile care pot să apară în legătură cu punerea sa în aplicare;

(b) să ofere indicații pentru identificarea, prioritizarea, gestionarea și soluționarea problemelor;

(c) să abordeze orice cerere formulată de o parte pentru modificarea unui control la import;

(d) cel puțin o dată pe an, să revizuiască anexele la prezentul capitol, în special în funcție de progresele realizate în cadrul consultărilor prevăzute de prezentul acord. În urma revizuirii, Comitetul mixt de gestionare poate decide să modifice anexele la prezentul capitol. Părțile pot aproba decizia Comitetului mixt de gestionare, în conformitate cu procedurile lor respective necesare pentru intrarea în vigoare a modificării. Decizia intră în vigoare la o dată convenită de către părți;

(e) să monitorizeze punerea în aplicare a unei decizii menționate la litera (d) de mai sus, precum și aplicarea măsurilor prevăzute la litera (d) de mai sus;

(f) să asigure un for cu caracter regulat pentru a face schimb de informații legate de sistemul de reglementare al fiecărei părți, inclusiv baza de evaluare științifică și a riscurilor pentru o măsură sanitară și fitosanitară; și

(g) să pregătească și să mențină un document care detaliază stadiul dezbaterilor între părți cu privire la activitatea acestora privind recunoașterea echivalenței măsurilor sanitare și fitosanitare specifice.

3. Comitetul mixt de gestionare poate, printre altele:

(a) să identifice oportunități pentru un angajament bilateral mai profund, inclusiv relații îmbunătățite, care poate include un schimb de funcționari;

(b) să discute, într-un stadiu timpuriu, o modificare sau o modificare propusă a unei măsuri sanitare și fitosanitare luate în considerare;

(c) să faciliteze o mai bună înțelegere între părți cu privire la punerea în aplicare a Acordului SPS și să promoveze cooperarea între părți cu privire la chestiunile sanitare și fitosanitare în discuție în cadrul forurilor multilaterale, inclusiv Comitetul OMC privind măsurile sanitare și fitosanitare și organismele care stabilesc standarde internaționale, după caz; sau

(d) să identifice și să discute, într-un stadiu timpuriu, inițiative care au o componentă sanitară și fitosanitară și care ar putea beneficia de cooperare.

4. Comitetul mixt de gestionare poate stabili grupuri de lucru alcătuite din reprezentanți la nivel de experți ai părților, pentru a aborda chestiuni sanitare și fitosanitare specifice.

5. O parte poate sesiza orice chestiune sanitară și fitosanitară Comitetului mixt de gestionare. Comitetul mixt de gestionare ar trebui să examineze chestiunea cât mai repede posibil.

6. În cazul în care Comitetul mixt de gestionare nu este în măsură să soluționeze o chestiune cu promptitudine, la cererea unei părți, acesta raportează imediat Comitetului mixt CETA.

7. Cu excepția cazului în care părțile decid altfel, Comitetul mixt de gestionare se întrunește și stabilește programul său de lucru în termen de cel mult 180 de zile de la intrarea în vigoare a prezentului acord și stabilește normele sale de procedură în termen de cel mult un an de la intrarea în vigoare a prezentului acord.

8. În urma reuniunii sale inițiale, Comitetul mixt de gestionare se întrunește în funcție de necesități, în mod normal o dată pe an. Comitetul mixt de gestionare poate decide să se întrunească prin videoconferință sau teleconferință și poate aborda, de asemenea, chestiuni în afara sesiunii, prin corespondență.

9. Comitetul mixt de gestionare prezintă Comitetului mixt CETA un raport anual cu privire la activitățile și programul său de lucru.

10. La intrarea în vigoare a prezentului acord, fiecare parte desemnează și informează cealaltă parte, în scris, cu privire la un punct de contact pentru a coordona ordinea de zi a Comitetului mixt de gestionare și pentru a facilita comunicarea în materie sanitară și fitosanitară.

CAPITOLUL ȘASE

REGIMUL VAMAL ȘI FACILITAREA COMERȚULUI

ARTICOLUL 6.1

Obiective și principii

1. Părțile recunosc importanța aspectelor vamale și de facilitare a comerțului în contextul mediului comercial global aflat în evoluție.

2. În măsura în care este posibil, părțile cooperează și fac schimb de informații, inclusiv informații cu privire la cele mai bune practici, pentru a promova aplicarea și respectarea măsurilor de facilitare a comerțului prevăzute în prezentul acord.

3. Măsurile de facilitare a comerțului nu împiedică mecanismele de protejare a unei persoane prin aplicarea efectivă a legislației unei părți și conformitatea cu aceasta.

4. Cerințele și procedurile în materie de import, export și tranzit nu constituie o povară administrativă mai mare, nici nu sunt mai restrictive din punct de vedere comercial decât este absolut necesar pentru realizarea obiectivelor legitime.

5. Instrumentele și standardele internaționale existente în domeniul comercial și vamal constituie baza cerințelor și a procedurilor în materie de import, export și tranzit, cu excepția cazurilor în care astfel de instrumente și standarde ar constitui un mijloc ineficace și necorespunzător pentru îndeplinirea obiectivelor legitime urmărite.

ARTICOLUL 6.2

Transparență

1. Fiecare parte publică sau pune la dispoziție, inclusiv prin mijloace electronice, legislația, reglementările, deciziile judiciare și politicile administrative privind cerințele pentru importul sau exportul de mărfuri.

2. Fiecare parte depune eforturi să publice, inclusiv pe internet, reglementările și politicile administrative propuse referitoare la chestiunile vamale și să ofere persoanelor interesate posibilitatea de a prezenta observații înainte de adoptarea acestora.

3. Fiecare parte desemnează sau menține unul sau mai multe puncte de contact pentru a răspunde cererilor de informații adresate de persoanele interesate în ceea ce privește aspectele vamale și publică pe internet informațiile cu privire la procedurile pentru formularea de astfel de întrebări.

ARTICOLUL 6.3

Acordarea liberului de vamă pentru mărfuri

1. Fiecare parte adoptă sau menține proceduri vamale simplificate pentru acordarea efectivă a liberului de vamă pentru mărfuri în scopul de a facilita schimburile comerciale între părți și a reduce costurile pentru importatori și exportatori.

2. Fiecare parte se asigură că procedurile simplificate:

(a) permit acordarea liberului de vamă pentru mărfuri într-o perioadă de timp nu mai mare decât cea necesară pentru a asigura conformitatea cu legislația sa;

(b) permit acordarea liberului de vamă pentru mărfuri și, în măsura în care este posibil, pentru mărfuri controlate sau reglementate, la primul punct de sosire;

(c) depun eforturi pentru a permite acordarea rapidă a liberului de vamă pentru mărfuri care necesită vămuire de urgență;

(d) permit unui importator sau agentului acestuia să scoată mărfuri de sub controlul vamal înainte de stabilirea finală și plata taxelor vamale, a impozitelor și a taxelor. Înainte de acordarea liberului de vamă pentru mărfuri, o parte poate solicita ca un importator să ofere garanții suficiente în formă de garanție, arvună sau un alt instrument adecvat; și

(e) prevăd, în conformitate cu legislația sa, cerințe de documentație simplificate pentru introducerea de mărfuri cu valoare redusă, prevăzute de fiecare parte.

3. Fiecare parte, în procedurile sale simplificate, poate solicita prezentarea de informații mai ample prin înscrierea ulterioară în evidențele contabile și verificări, după caz.

4. Fiecare parte permite acordarea accelerată a liberului de vamă pentru mărfuri și, în măsura în care este posibil și dacă este cazul, aceasta:

(a) prevede prezentarea electronică anticipată și prelucrarea informației înainte de sosirea fizică a mărfurilor pentru a permite acordarea liberului de vamă la sosirea acestora, dacă nu a fost identificat niciun risc sau dacă nu trebuie efectuate controale aleatorii; și

(b) prevede vămuirea anumitor mărfuri cu o documentație minimă.

5. În măsura în care este posibil, fiecare parte se asigură că autoritățile și agențiile sale implicate în controalele la frontieră și alte controale la import și export cooperează și se coordonează pentru a facilita schimburile comerciale, printre altele, prin convergența datelor de import și de export și a cerințelor de documentație și prin stabilirea unei singure locații pentru verificarea documentară și fizică unică a transporturilor.

6. Fiecare parte se asigură, în măsura în care este posibil, că cerințele sale de import și de export pentru mărfuri sunt coordonate pentru a facilita schimburile comerciale, indiferent dacă cerințele respective sunt administrate de o agenție sau în numele agenției respective de către administrația vamală.

ARTICOLUL 6.4

Valoarea în vamă

1. Acordul privind valoarea în vamă reglementează evaluarea în vamă aplicată schimburilor comerciale reciproce dintre părți.

2. Părțile cooperează în vederea adoptării unei abordări comune privind aspectele legate de determinarea valorii în vamă.

ARTICOLUL 6.5

Clasificarea mărfurilor

Clasificarea mărfurilor în comerțul dintre părți în temeiul prezentului acord este cea stabilită în nomenclatura tarifară respectivă a fiecărei părți în conformitate cu Sistemul armonizat.

ARTICOLUL 6.6

Taxe și redevențe

Fiecare parte publică sau pune la dispoziție informații cu privire la taxele și redevențele impuse de o administrație vamală a părții respective, inclusiv prin mijloace electronice. Astfel de informații includ taxele și redevențele aplicabile, motivul specific pentru acestea, autoritatea responsabilă, precum și data și modul în care se efectuează plata. O parte nu impune taxe și redevențe noi sau modificate până când nu publică sau pune la dispoziție în alt mod informațiile în acest sens.

ARTICOLUL 6.7

Gestionarea riscurilor

1. Fiecare parte își bazează procedurile de examinare, de acordare a liberului de vamă și de verificare după intrare pe principii de evaluare a riscurilor mai degrabă decât pe cerința ca fiecare transport prezentat pentru intrare să fie examinat în mod exhaustiv pentru conformitatea cu cerințele de import.

2. Fiecare parte adoptă și aplică cerințele și procedurile de import, export și tranzit pentru mărfuri pe baza unor principii de gestionare a riscurilor și își concentrează măsurile de conformare pe tranzacțiile care necesită atenție.

3. Alineatele (1) și (2) nu împiedică o parte de la efectuarea controlului calității și a controalelor de conformitate care pot necesita verificări mai ample.

ARTICOLUL 6.8

Automatizare

1. Fiecare parte utilizează tehnologii informaționale care accelerează procedurile de acordare a liberului de vamă pentru mărfuri, pentru a facilita schimburile comerciale, inclusiv schimburile comerciale dintre părți.

2. Fiecare parte:

(a) depune eforturi pentru a publica prin mijloace electronice formularele vamale care sunt necesare pentru importul sau exportul de mărfuri;

(b) permite, sub rezerva dreptului său, depunerea formularelor vamale în cauză în format electronic; și

(c) dacă este posibil, prin intermediul administrației sale vamale, prevede schimbul electronic de informații cu comunitatea sa de tranzacționare.

3. Fiecare parte depune eforturi pentru a:

(a) dezvolta sau menține sisteme complet interconectate de ghișeu unic pentru a facilita o singură transmitere electronică unică a informațiilor cerute de legislația vamală și nevamală pentru circulația transfrontalieră a mărfurilor; și

(b) dezvolta un set de elemente și procese de date, în conformitate cu Modelul de date al Organizației Mondiale a Vămilor („OMV”) și recomandările și orientările OMV conexe.

4. Părțile se angajează să coopereze cu privire la dezvoltarea de sisteme electronice interoperabile, inclusiv ținând cont de activitatea OMV, pentru a facilita schimburile comerciale între părți.

ARTICOLUL 6.9

Decizii anticipate

1. Fiecare parte emite, la cerere scrisă, decizii anticipate privind clasificarea tarifară în conformitate cu legislația sa.

2. Sub rezerva cerințelor de confidențialitate, fiecare parte publică, de exemplu pe internet, informații cu privire la deciziile anticipate privind clasificarea tarifară care sunt relevante pentru a înțelege și a aplica normele de clasificare tarifară.

3. În vederea facilitării comerțului, părțile includ în dialogurile lor bilaterale actualizări periodice privind modificările aduse legislației și măsurilor de punere în aplicare respective ale acestora referitoare la aspectele menționate la alineatele (1) și (2).

ARTICOLUL 6.10

Reexaminare și căi de atac

1. Fiecare parte se asigură că o acțiune administrativă sau o decizie oficială adoptată în ceea ce privește importul de mărfuri este revizuită prompt de tribunale judiciare, arbitrale sau administrative sau prin proceduri administrative.

2. Tribunalul sau funcționarul care acționează în temeiul acestor proceduri administrative este independent de funcționarul sau organismul care emite decizia și are competența de a menține, a modifica sau a inversa hotărârea, în conformitate cu legea națională a părții.

3. Înainte de a îndruma o persoană să solicite măsuri reparatorii la un nivel mai formal sau judiciar, fiecare parte prevede o cale de atac la nivel administrativ sau o revizuire care este independentă de funcționarul sau organismul responsabil de acțiunea sau decizia originală.

4. Fiecare parte acordă în mod substanțial același drept de revizuire și de a înainta o cale de atac împotriva concluziilor deciziilor anticipate luate de administrația vamală aferentă pe care îl oferă importatorilor de pe teritoriul său unei persoane care a primit o decizie anticipată în conformitate cu articolul 6.9.

ARTICOLUL 6.11

Sancțiuni

Fiecare parte se asigură că legislația sa vamală prevede ca sancțiunile aplicate pentru încălcări să fie proporționale și nediscriminatorii și că aplicarea unor astfel de sancțiuni nu conduce la întârzieri nejustificate.

ARTICOLUL 6.12

Confidențialitate

1. Fiecare parte, în conformitate cu legislația sa, tratează ca strict confidențiale toate informațiile obținute în temeiul prezentului capitol care sunt de natură confidențială sau care sunt furnizate cu titlu confidențial și protejează informațiile respective de o divulgare care ar putea aduce atingere poziției concurențiale a persoanei care furnizează informațiile.

2. În cazul în care partea care primește sau obține informațiile menționate la alineatul (1) este obligată prin legea națională să divulge informațiile, acea parte va notifica partea sau persoana care a furnizat informațiile.

3. Fiecare parte se asigură că informațiile confidențiale colectate în temeiul prezentului capitol nu sunt utilizate în alte scopuri decât cele de administrare și aplicare în domeniul vamal, decât cu permisiunea părții sau a persoanei care a furnizat informațiile confidențiale respective.

4. O parte poate permite utilizarea informațiilor colectate în temeiul prezentului capitol în cadrul procedurilor administrative, judiciare sau cvasi-judiciare inițiate pentru nerespectarea legilor în domeniul vamal de punere în aplicare a prezentului capitol. O parte notifică partea sau persoana care a furnizat informațiile înainte de o astfel de utilizare.

ARTICOLUL 6.13

Cooperare

1. Părțile continuă să coopereze în cadrul forurilor internaționale, cum ar fi OMV, pentru a atinge obiective reciproc recunoscute, inclusiv cele prevăzute în Cadrul OMV de standarde privind securitatea și facilitarea comerțului mondial.

2. Părțile reexaminează în mod regulat inițiativele internaționale relevante privind facilitarea schimburilor comerciale, inclusiv Culegerea de recomandări privind facilitarea schimburilor comerciale elaborate de Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare și Comisia Economică pentru Europa a Organizației Națiunilor Unite, pentru a identifica domeniile în care mai multe acțiuni comune ar facilita schimburile comerciale dintre părți și ar promova obiective multilaterale comune.

3. Părțile cooperează, în conformitate cu *Acordul între Comunitatea Europeană și Canada privind cooperarea vamală și asistența reciprocă în probleme vamale*, încheiat la Ottawa la 4 decembrie 1997 („Acordul de cooperare vamală Canada-UE”).

4. Părțile își oferă asistență reciprocă în domeniul vamal, în conformitate cu Acordul de cooperare vamală Canada-UE, inclusiv în chestiuni legate de o suspiciune de încălcare a legislației vamale a unei părți, astfel cum este definită în acordul respectiv, precum și de punerea în aplicare a prezentului acord.

ARTICOLUL 6.14

Comitetul mixt de cooperare vamală

1. Comitetul mixt de cooperare vamală, căruia i se acordă autoritatea de a acționa sub auspiciile Comitetului mixt CETA ca o comisie specializată în conformitate cu articolul 26.2 alineatul (1) litera (c) (Comitete specializate), asigură buna funcționare a prezentului capitol și a Protocolului privind regulile de origine și procedurile de determinare a originii, precum și a articolului 20.43 (Domeniul de aplicare a măsurilor la frontieră) și a articolului 2.8 (Suspendarea temporară a tratamentului tarifar preferențial). Comitetul mixt de cooperare vamală examinează chestiunile care rezultă din aplicarea acestora în conformitate cu obiectivele prezentului acord.

2. Pentru chestiunile reglementate de prezentul acord, Comitetul mixt de cooperare vamală este compus din reprezentanți ai autorităților vamale, comerciale sau ai altor autorități competente, după cum consideră adecvat fiecare parte.

3. Fiecare parte se asigură că reprezentanții săi în cadrul reuniunilor Comitetului mixt de cooperare vamală au o expertiză care corespunde punctelor de pe ordinea de zi. Comitetul mixt de cooperare vamală se poate întruni într-o configurație specifică de expertiză pentru a aborda chestiunile legate de regulile de origine sau procedurile de determinare a originii fie în configurația „Comitet mixt de cooperare vamală-reguli de origine” sau în cea de „Comitet mixt de cooperare vamală-proceduri de determinare a originii”).

4. Comitetul mixt de cooperare vamală poate formula rezoluții, recomandări sau avize și poate prezenta Comitetului mixt CETA proiecte de decizii pe care le consideră necesare pentru îndeplinirea obiectivelor comune și buna funcționare a mecanismelor stabilite în prezentul capitol și a Protocolului privind regulile de origine și procedurile de determinare a originii, precum și a articolului 20.43 (Domeniul de aplicare a măsurilor la frontieră) și a articolului 2.8 (Suspendarea temporară a tratamentului tarifar preferențial).

CAPITOLUL ȘAPTE

SUBVENȚII

ARTICOLUL 7.1

Definiția unei subvenții

1. În sensul prezentului acord, o **subvenție** reprezintă o măsură referitoare la comerțul cu mărfuri care îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 1.1 din Acordul SMC.

2. O subvenție face obiectul prezentului capitol numai dacă este specifică în sensul articolului 2 din Acordul SMC.

ARTICOLUL 7.2

Transparență

1. La fiecare doi ani, fiecare parte notifică celeilalte părți următoarele informații cu privire la orice subvenție acordată sau menținută pe teritoriul său:

(a) temeiul juridic al subvenției;

(b) forma subvenției; și

(c) valoarea subvenției sau suma înscrisă în buget pentru subvenții.

2. Notificările transmise la OMC în temeiul articolului 25.1 din Acordul SMC sunt considerate ca îndeplinind cerința de la alineatul (1).

3. La cererea celeilalte părți, o parte furnizează prompt informații și răspunde la întrebări referitoare la anumite cazuri de sprijin guvernamental acordat pentru comerțul cu servicii prestate pe teritoriul său.

ARTICOLUL 7.3

Consultări privind subvențiile și sprijinul guvernamental
în sectoare altele decât agricultura și pescuitul

1. În cazul în care o parte consideră că o subvenție sau un caz particular de sprijin guvernamental pentru comerțul cu servicii acordat de către cealaltă parte afectează negativ sau poate afecta negativ interesele sale, aceasta poate comunica preocupările sale celeilalte părți și poate solicita consultări în această privință. Partea solicitată acordă atenție deplină și examinează cu înțelegere o astfel de cerere.

2. În timpul consultărilor, o parte poate solicita informații suplimentare despre o subvenție sau un caz special de sprijin guvernamental pentru comerțul cu servicii acordat de cealaltă parte, inclusiv obiectivul de politică, valoarea sa, precum și orice măsuri luate pentru a limita posibilul efect de denaturare asupra comerțului.

3. Pe baza consultărilor, partea solicitată depune eforturi pentru a elimina sau a reduce la minimum orice efecte adverse ale subvenției sau ale cazului special de sprijin guvernamental pentru comerțul cu servicii asupra intereselor părții solicitante.

4. Prezentul articol nu se aplică subvențiilor pentru mărfuri agricole și produse pescărești și nu aduce atingere articolelor 7.4 și 7.5.

ARTICOLUL 7.4

Consultări privind subvențiile pentru produse agricole
și produse pescărești

1. Părțile împărtășesc obiectivul de a lucra împreună pentru a ajunge la un acord:

(a) pentru a consolida în continuare disciplinele multilaterale și normele privind comerțul agricol în cadrul OMC; și

(b) pentru a contribui la dezvoltarea unei rezoluții multilaterale globale privind subvențiile în domeniul pescuitului.

2. În cazul în care o parte consideră că o subvenție sau furnizarea de sprijin guvernamental acordat de către cealaltă parte afectează negativ sau poate afecta negativ interesele sale în ceea ce privește produsele agricole sau produsele pescărești, aceasta poate comunica preocupările sale celeilalte părți și poate solicita consultări în această privință.

3. Partea solicitată acordă atenție deplină și examinează cu înțelegere o astfel de cerere și depune toate eforturile pentru a elimina sau a reduce la minimum efectele adverse ale subvenției sau ale furnizării de sprijin guvernamental asupra intereselor părții solicitante în ceea ce privește produsele agricole și produsele pescărești.

ARTICOLUL 7.5

Subvențiile la export în domeniul agriculturii

1. În sensul prezentului articol:

(a) **subvenție la export** înseamnă o subvenție la export în sensul articolului 1 litera (e) din Acordul privind agricultura; și

(b) **eliminarea totală a unui tarif** se referă, în cazul în care există contingente tarifare, la eliminarea fie a tarifului aplicabil în cadrul contingentului, fie a tarifului peste contingent.

2. O parte nu adoptă sau nu menține o subvenție la export pentru un produs agricol care este exportat sau încorporat într-un produs care este exportat către teritoriul celeilalte părți după ce cealaltă parte a eliminat complet tariful, imediat sau după perioada de tranziție, pentru produsul în cauză, în conformitate cu anexa 2-A (Eliminarea tarifelor), inclusiv listele sale tarifare.

ARTICOLUL 7.6

Confidențialitate

Atunci când furnizează informații în temeiul prezentului capitol, o parte nu este obligată să divulge informații confidențiale.

ARTICOLUL 7.7

Excluderea subvențiilor și a sprijinului guvernamental
pentru serviciile audiovizuale și industriile culturale

Nicio dispoziție a prezentului acord nu se aplică filialelor sau sprijinului guvernamental pentru serviciile audiovizuale în cazul Uniunii Europene și pentru industriile culturale în cazul Canadei.

ARTICOLUL 7.8

Relația cu Acordul OMC

Părțile reafirmă drepturile și obligațiile care le revin în conformitate cu articolul VI din GATT 1994, Acordul SMC și Acordul privind agricultura.

ARTICOLUL 7.9

Soluționarea litigiilor

Articolele 7.3 și 7.4 din prezentul capitol nu sunt supuse dispozițiilor în materie de soluționare a litigiilor din prezentul acord.

CAPITOLUL OPT

INVESTIȚII

SECȚIUNEA A

Definiții și domeniu de aplicare

ARTICOLUL 8.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

activități desfășurate în exercitarea autorității guvernamentale înseamnă activitățile care nu sunt desfășurate pe bază comercială și nici în concurență cu unul sau mai mulți operatori economici;

servicii de reparații și întreținere a aeronavelor înseamnă activități care sunt efectuate asupra unei aeronave sau unei părți dintr-o aeronavă retrasă din serviciu și nu includ așa-numita întreținere „în linie”.

servicii de exploatare a aeroporturilor înseamnă exploatarea sau gestionarea, pe bază de comision sau contract, a infrastructurii aeroportuare, inclusiv terminale, piste, căi de rulare și platforme, spații de parcare și sisteme de transport în interiorul aeroportului. Pentru o mai mare certitudine, serviciile de exploatare a aeroporturilor nu includ drepturile de proprietate sau investițiile în aeroporturi sau terenuri ale aeroportului sau oricare dintre funcțiile îndeplinite de un consiliu de administrație. Serviciile de exploatare a aeroporturilor nu includ serviciile de navigație aeriană;

sechestru înseamnă confiscarea bunurilor unei părți la litigiu, pentru a asigura sau a garanta executarea unei hotărâri;

servicii privind sistemele informatizate de rezervare înseamnă serviciile furnizate de sistemele informatizate care conțin informații despre orarele transportatorilor aerieni, locurile disponibile, tarifele și regulile de stabilire a prețurilor, prin intermediul cărora pot fi făcute rezervări sau pot fi eliberate bilete;

informații confidențiale sau protejate înseamnă:

(a) informații comerciale confidențiale; sau

(b) informații care sunt protejate împotriva divulgării către public;

(i) în cazul informațiilor privind pârâtul, în conformitate cu legislația pârâtului;

(ii) în cazul altor informații, în conformitate cu o lege sau cu norme declarate de tribunal ca fiind aplicabile pentru dezvăluirea unor astfel de informații;

investiție reglementată înseamnă, cu privire la o parte, o investiție:

(a) de pe teritoriul său;

(b) efectuată în conformitate cu legea aplicabilă la data efectuării investiției;

(c) deținută în mod direct sau indirect sau controlată de un investitor al celeilalte părți; și

(d) existentă la data intrării în vigoare a prezentului acord sau efectuată sau dobândită ulterior;

parte la litigiu înseamnă investitorul care inițiază o procedură în temeiul secțiunii F sau pârâtul. În sensul secțiunii F și fără a aduce atingere articolului 8.14, un investitor nu include o parte;

părți la litigiu înseamnă atât investitorul, cât și pârâtul;

ordin de încetare înseamnă un ordin de interzicere sau de limitare a unei acțiuni;

întreprindere înseamnă o întreprindere astfel cum este definită la articolul 1.1 (Definiții cu aplicabilitate generală) și o sucursală sau o reprezentanță a unei întreprinderi;

servicii de handling la sol înseamnă furnizarea unui serviciu pe bază de comision sau de contract pentru: administrare și supraveghere la sol, inclusiv controlul factorului de ocupare și comunicare; handlingul pasagerilor; handlingul bagajelor; handlingul mărfurilor și al corespondenței; handlingul rampei și servicii la bordul aeronavei; handlingul combustibilului și al uleiului; întreținerea de linie a aeronavelor, operațiuni de zbor și administrarea echipajului; transport de suprafață; sau servicii de catering. Serviciile de handling la sol nu includ serviciile de pază sau exploatarea sau gestionarea infrastructurii aeroportuare centralizate precum sistemele de handling al bagajelor, instalațiile pentru degivrare, sistemele de distribuție a combustibilului sau sistemele de transport în interiorul aeroportului;

ICSID înseamnă Centrul Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții;

Norme privind instrumentul suplimentar ICSID înseamnă *Normele privind Facilitatea suplimentară pentru administrarea procedurilor de către Secretariatul Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții;*

Convenția ICSID înseamnă *Convenția pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și resortisanți ai altor state*, adoptată la 18 martie 1965 la Washington;

drepturi de proprietate intelectuală înseamnă drepturile de autor și drepturile conexe, drepturile de marcă, drepturile asupra indicațiilor geografice, drepturile asupra desenelor și modelelor industriale, drepturile de brevet, drepturile asupra topografiilor de circuite integrate, drepturile legate de protecția informațiilor confidențiale și drepturile cultivatorilor de plante; și, în cazul în care astfel de drepturi sunt prevăzute de legislația unei părți, drepturile asupra modelelor de utilitate. Prin decizia Comitetului mixt CETA, se pot adăuga alte categorii de proprietate intelectuală la această definiție;

investiție înseamnă toate tipurile de active pe care un investitor le deține sau le controlează, în mod direct sau indirect, care prezintă caracteristicile unei investiții, inclusiv o anumită durată și alte caracteristici precum angajarea de capital sau de alte resurse, așteptarea obținerii unui câștig sau a unui profit sau asumarea riscurilor. Formele pe care le poate lua o investiție includ:

(a) o întreprindere;

(b) părți sociale, acțiuni și alte forme de participare la capital în cadrul unei întreprinderi;

(c) obligațiuni, obligațiuni negarantate și alte titluri de creanță ale unei întreprinderi;

(d) un împrumut acordat unei întreprinderi;

(e) orice alt tip de interes într-o întreprindere;

(f) un interes care decurge din:

(i) o concesiune acordată în conformitate cu legislația unei părți sau în temeiul unui contract, inclusiv pentru a căuta, a cultiva, a extrage sau a exploata resurse naturale,

(ii) un contract la cheie, de construcții, de producție sau de partajare a veniturilor; sau

(iii) alte contracte similare;

(g) drepturi de proprietate intelectuală;

(h) alte drepturi asupra bunurilor mobile, corporale sau necorporale, sau asupra bunurilor imobile și drepturi conexe;

(i) creanțe în numerar sau pretenții de îndeplinire a obligațiilor în temeiul unui contract;

Pentru o mai mare certitudine, **creanțele în numerar** nu includ:

(i) creanțele în numerar care decurg exclusiv din contracte comerciale pentru vânzarea de mărfuri sau servicii de către o persoană fizică sau o întreprindere de pe teritoriul unei părți către o persoană fizică sau o întreprindere de pe teritoriul celeilalte părți.

(ii) finanțarea internă a unor astfel de contracte; sau

(iii) orice ordin, hotărâre sau hotărâre arbitrală legată de punctele (i) sau (ii).

Profiturile investite sunt tratate ca investiții. Orice modificare a formei în care sunt investite sau reinvestite activele nu afectează clasificarea lor ca investiții;

investitor înseamnă o parte, o persoană fizică sau o întreprindere a unei părți, alta decât o sucursală sau o reprezentanță, care intenționează să efectueze, efectuează sau a efectuat o investiție pe teritoriul celeilalte părți;

În sensul prezentei definiții, o **întreprindere a unei părți** este:

(a) o întreprindere care este constituită sau organizată în conformitate cu legile acelei părți și desfășoară activități comerciale substanțiale pe teritoriul părții respective; sau

(b) o întreprindere care este constituită sau organizată în conformitate cu legile acelei părți și este deținută sau controlată în mod direct sau indirect de o persoană fizică a părții respective sau de o întreprindere menționată la litera (a);

întreprindere stabilită pe plan local înseamnă o persoană juridică care este constituită sau organizată în conformitate cu legile aplicabile pe teritoriul pârâtului și pe care un investitor al celeilalte părți o deține sau o controlează în mod direct sau indirect;

persoană fizică înseamnă:

(a) în cazul Canadei, o persoană fizică care este cetățean sau rezident permanent al Canadei; și

(b) în cazul părții UE, o persoană fizică care are naționalitatea unuia dintre statele membre ale Uniunii Europene în conformitate cu legislația acestuia, iar pentru Letonia, de asemenea, o persoană fizică având reședința permanentă în Republica Letonia, care nu este cetățean al Republicii Letonia sau al altui stat, dar care are dreptul, în conformitate cu legile și reglementările din Republica Letonia, să i se elibereze un pașaport pentru non-cetățeni;

O persoană fizică care este cetățean al Canadei și are naționalitatea unuia dintre statele membre ale Uniunii Europene este considerată a fi în mod exclusiv o persoană fizică a părții a cărei naționalitate dominantă și efectivă o deține;

O persoană fizică care are naționalitatea unuia dintre statele membre ale Uniunii Europene sau care este cetățean al Canadei și este, de asemenea, rezident permanent al celeilalte părți, este considerată a fi în mod exclusiv o persoană fizică a părții a cărei naționalitate sau cetățenie o deține, după caz;

Convenția de la New York înseamnă *Convenția Organizației Națiunilor Unite pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine*, încheiată la New York la 10 iunie 1958;

parte necontestatară înseamnă Canada, în cazul în care Uniunea Europeană sau un stat membru al Uniunii Europene este pârâtul, sau Uniunea Europeană, în cazul în care Canada este pârâtul;

pârât înseamnă Canada sau, în cazul Uniunii Europene, oricare dintre statele membre ale Uniunii Europene sau Uniunea Europeană în temeiul articolului 8.21;

randament înseamnă toate sumele generate de o investiție sau o reinvestiție, inclusiv profit, redevențe și dobânzi sau alte comisioane și plăți în natură;

vânzarea și promovarea serviciilor de transport aerian înseamnă posibilitatea pentru transportatorul aerian în cauză de a vinde și de a-și promova liber serviciile de transport aerian, inclusiv toate aspectele legate de comercializare, cum ar fi studii de piață, publicitate și distribuție, dar excluzând stabilirea prețurilor serviciilor de transport aerian sau condițiile aplicabile;

finanțare de către o terță parte înseamnă orice finanțare asigurată de o persoană fizică sau juridică care nu este parte la litigiu dar care încheie un acord cu una dintre părțile la litigiu în scopul de a finanța parțial sau integral costul procedurilor fie sub forma unei donații sau a unui grant, fie în schimbul unei remunerații a cărei sumă este în funcție de rezultatul litigiului.

tribunal înseamnă o instanță de arbitraj instituită în temeiul articolului 8.27;

reguli de arbitraj UNCITRAL înseamnă regulile de arbitraj ale Comisiei Națiunilor Unite pentru dreptul comercial internațional; și

reguli de transparență UNCITRAL înseamnă *Regulile UNCITRAL privind transparența în arbitrajul dintre investitor și stat inițiat în baza tratatelor*;

ARTICOLUL 8.2

Domeniul de aplicare

1. Prezentul capitol se aplică unei măsuri adoptate sau menținute de o parte pe teritoriul propriu[5] referitoare la:

(a) un investitor al celeilalte părți;

(b) o investiție reglementată; și

(c) cu privire la articolul 8.5, orice investiții de pe teritoriul său.

[5] Pentru o mai mare certitudine, obligațiile prevăzute în prezentul capitol se aplică zonelor economice exclusive și platformelor continentale, astfel cum sunt prevăzute în *Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării*, încheiată la Montego Bay la 10 decembrie 1982: (a) din Canada, în conformitate cu articolul 1.3 litera (a) (Domeniul geografic de aplicare); și (b) care intră sub incidența aplicării Tratatului privind Uniunea Europeană și Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, în conformitate cu articolul 1.3 litera (b) (Domeniul geografic de aplicare).

2. În ceea ce privește stabilirea sau achiziționarea unei investiții reglementate[6], secțiunile B și C nu se aplică unei măsuri referitoare la:

(a) servicii aeriene sau servicii conexe în sprijinul serviciilor aeriene și servicii furnizate prin mijloace de transport aeriene[7], altele decât:

(i) serviciile de reparații și întreținere a aeronavelor;

(ii) vânzarea și comercializarea serviciilor de transport aerian;

(iii) serviciile privind sistemele informatizate de rezervare (SIR);

(iv) serviciile de asistență la sol;

(v) serviciile de exploatare a aeroporturilor; sau

(b) activități desfășurate în exercitarea autorității guvernamentale.

3. Pentru partea UE, secțiunile B și C nu se aplică unei măsuri în ceea ce privește serviciile audio-vizuale. Pentru Canada, secțiunile B și C nu se aplică unei măsuri în ceea ce privește industriile culturale.

---

6 Pentru o mai mare certitudine, o parte poate menține măsuri cu privire la stabilirea sau achiziționarea unei investiții reglementate și poate continua să aplice aceste măsuri investiției reglementate după ce aceasta a fost stabilită sau achiziționată.

7 Serviciile respective includ serviciile prestate atunci când o aeronavă este utilizată pentru a desfășura activități specializate în sectoare precum agricultură, construcții, fotografie, topografie, cartografie, silvicultură, observare și patrulare sau publicitate, în cazul în care activitatea specializată este furnizată de către persoana care este responsabilă de exploatarea aeronavei.

4. Cererile pot fi depuse de către un investitor în temeiul prezentului capitol numai în conformitate cu articolul 8.18 și cu respectarea procedurilor stabilite de altfel în secțiunea F. Cererile cu privire la o obligație prevăzută în secțiunea B sunt excluse din domeniul de aplicare a secțiunii F. Cererile în temeiul secțiunii C, cu privire la stabilirea sau achiziționarea unei investiții reglementate, sunt excluse din domeniul de aplicare a secțiunii F. Secțiunea D se aplică numai pentru o investiție reglementată și pentru un investitor în ceea ce privește investiția reglementată a acestuia.

5. Prezentul capitol nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor părților în temeiul *Acordului privind transportul aerian dintre Canada și Comunitatea Europeană și statele sale membre*, încheiat la Bruxelles la 17 decembrie 2009 și la Ottawa la 18 decembrie 2009.

ARTICOLUL 8.3

Relația cu alte capitole

1. Prezentul capitol nu se aplică măsurilor adoptate sau menținute de către o parte în cazul în care măsurile se aplică investitorilor sau investițiilor acestora care intră sub incidența capitolului treisprezece (Servicii financiare).

2. O cerință a unei părți ca un prestator de servicii al celeilalte părți să constituie o obligațiune sau o altă formă de garanție financiară, ca o condiție pentru prestarea unui serviciu pe teritoriul său, nu este suficientă pentru ca prezentul capitol să se aplice măsurilor adoptate sau menținute de către partea respectivă cu privire la prestarea transfrontalieră a serviciului în cauză. Prezentul capitol se aplică măsurilor adoptate sau menținute de partea respectivă cu privire la obligațiunea sau garanția financiară constituită, în cazul în care o astfel de obligațiune sau garanție financiară este o investiție reglementată.

SECȚIUNEA B

Stabilirea investițiilor

ARTICOLUL 8.4

Accesul pe piață

1. O parte nu adoptă sau nu menține, în ceea ce privește accesul pe piață prin stabilirea de către un investitor al celeilalte părți, pe baza întregului său teritoriu sau pe baza teritoriului la nivel național, provincial, teritorial, regional sau local de guvernare, o măsură care:

(a) impune limitări cu privire la:

(i) numărul de întreprinderi care pot desfășura o activitate economică specifică, sub formă de contingente numerice, monopoluri, prestatori exclusivi sau cerința de efectuare a unui test privind necesitățile economice;

(ii) valoarea totală a tranzacțiilor sau a activelor sub forma contingentelor numerice sau a cerinței de efectuare a unui test privind necesitățile economice;

(iii) numărul total de operațiuni sau cantitatea totală a producției exprimată în unități numerice determinate sub forma contingentelor numerice sau a cerinței de efectuare a unui test privind necesitățile economice[8];

(iv) participarea capitalului străin exprimat sub forma unei limite procentuale maxime de participație străină sau valoarea totală a investițiilor străine individuale sau cumulate; sau

(v) numărul total de persoane fizice care pot fi angajate într-un anumit sector sau pe care le poate angaja o întreprindere și care sunt necesare și direct legate de desfășurarea unei activități economice sub forma contingentelor numerice sau a unui test privind necesitățile economice; sau

(b) restrânge sau impune anumite tipuri de entități juridice sau de asocieri în participație prin care o întreprindere poate desfășura o activitate economică.

2. Pentru o mai mare certitudine, următoarele dispoziții sunt în conformitate cu alineatul (1):

(a) o măsură privind reglementările referitoare la zonare și planificare urbană, care afectează dezvoltarea sau utilizarea terenurilor sau o altă măsură similară;

[8] Alineatul (1) litera (a) punctele (i), (ii) și (iii) nu se referă la măsurile adoptate pentru a limita fabricarea unui produs agricol.

(b) o măsură care impune separarea proprietății asupra infrastructurii de proprietatea asupra produselor sau serviciilor furnizate prin intermediul infrastructurii respective, pentru a asigura o concurență loială, de exemplu, în domeniul energiei, al transporturilor și al telecomunicațiilor;

(c) o măsură care restricționează concentrarea proprietății pentru a asigura o concurență loială;

(d) o măsură care vizează să asigure conservarea și protejarea resurselor naturale și a mediului, inclusiv o limitare a disponibilității, a numărului și a domeniului de aplicare a concesiilor acordate, precum și impunerea unui moratoriu sau a unei interdicții;

(e) o măsură care să limiteze numărul autorizațiilor acordate pe fondul constrângerilor tehnice sau fizice, de exemplu, spectrul și frecvențele de telecomunicații; sau

(f) o măsură care impune ca un anumit procent din acționarii, proprietarii, asociații sau directorii unei întreprinderi să fie calificați sau să practice o anumită profesie, cum ar fi avocați sau contabili.

ARTICOLUL 8.5

Cerințe de performanță

1. O parte nu impune sau nu aplică următoarele cerințe sau nu aplică un angajament sau o obligație în legătură cu stabilirea, achiziționarea, extinderea, desfășurarea, exploatarea și gestionarea oricăror investiții pe teritoriul său pentru:

(a) a exporta un anumit nivel sau procent al unei mărfi sau al unui serviciu;

(b) a atinge un anumit nivel sau procent de conținut intern;

(c) a cumpăra, a utiliza sau a acorda o preferință pentru o marfă produsă sau un serviciu prestat pe teritoriul său sau pentru a achiziționa o marfă sau un serviciu de la persoane fizice sau întreprinderi de pe teritoriul său;

(d) a raporta volumul sau valoarea importurilor la volumul sau valoarea exporturilor sau la valoarea fluxurilor de intrări de valută străină aferente investiției respective;

(e) a restricționa vânzările pe teritoriul său pentru un produs sau serviciu produs sau furnizat ca urmare a investiției, prin raportarea vânzărilor la volumul sau la valoarea propriilor exporturi sau a câștigurilor din schimb valutar;

(f) a transfera tehnologie, un proces de producție sau alte cunoștințe care fac obiectul unui drept de proprietate către o persoană fizică sau o întreprindere de pe teritoriul său; sau

(g) a furniza exclusiv de pe teritoriul părții un produs sau un serviciu prestat prin investiția într-o anumită piață regională sau mondială.

2. O parte nu condiționează primirea sau primirea în continuare a unui avantaj, în legătură cu stabilirea, achiziționarea, extinderea, gestionarea, desfășurarea sau exploatarea oricăror investiții de pe teritoriul său, de respectarea oricăreia dintre următoarele cerințe:

(a) de a atinge un anumit nivel sau procent de conținut intern;

(b) de a achiziționa, a utiliza sau a acorda o preferință pentru o marfă produsă pe teritoriul său sau de a achiziționa o marfă de la un producător pe teritoriul său;

(c) de a raporta volumul sau valoarea importurilor la volumul sau valoarea exporturilor sau la valoarea fluxurilor de intrări de valută străină aferente investiției respective; sau

(d) de a restricționa vânzările pe teritoriul său pentru un produs sau serviciu produs sau furnizat ca urmare a investiției, prin raportarea vânzărilor la volumul sau la valoarea propriilor exporturi sau a câștigurilor din schimb valutar.

3. Alineatul (2) nu împiedică o parte să condiționeze primirea sau primirea în continuare a unui avantaj, în legătură cu o investiție de pe teritoriul său, de respectarea unei cerințe de a localiza producția, de a presta un serviciu, de a forma sau de a angaja lucrători, de a construi sau de a extinde anumite instalații sau de a desfășura activități de cercetare și dezvoltare pe teritoriul său.

4. Alineatul (1) litera (f) nu se aplică în cazul în care cerința este impusă sau angajamentul sau obligația este aplicată de către o instanță, un tribunal administrativ sau o autoritate de concurență pentru a remedia o încălcare a legislației în domeniul concurenței.

5. Dispozițiile de la:

(a) alineatul (1) literele (a), (b) și (c) și alineatul 2 literele (a) și (b) nu se aplică cerințelor de calificare pentru o marfă sau un serviciu în ceea ce privește participarea la promovarea exportului și programele de ajutor extern;

(b) prezentul articol nu se aplică achizițiilor efectuate de o parte ale unei mărfi sau ale unui serviciu achiziționat în scopuri guvernamentale și nu în vederea revânzării sau a utilizării în furnizarea unei mărfi sau a unui serviciu destinat vânzării, indiferent dacă achiziția respectivă este o „achiziție reglementată” în sensul articolului 19.2 (Obiectul și domeniul de aplicare).

6. Pentru o mai mare certitudine, alineatul (2) literele (a) și (b) nu se aplică cerințelor impuse de o parte importatoare cu privire la conținutul unei mărfi necesare pentru a beneficia de tarife preferențiale sau de contingente preferențiale.

7. Prezentul articol nu aduce atingere angajamentelor unei părți în cadrul Organizației Mondiale a Comerțului.

SECȚIUNEA C

Tratament nediscriminatoriu

ARTICOLUL 8.6

Tratamentul național

1. Fiecare parte acordă unui investitor al celeilalte părți și unei investiții reglementate un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat în situații similare propriilor investitori și investițiilor acestora în ceea ce privește stabilirea, achiziția, extinderea, desfășurarea, exploatarea, gestionarea, menținerea, utilizarea, beneficierea de și vânzarea sau o altă formă de înstrăinare a investițiilor pe care le dețin pe teritoriul său.

2. Tratamentul acordat de o parte în conformitate cu alineatul (1) înseamnă, cu privire la un guvern canadian altul decât la nivel federal sau cu privire la un guvern al unui stat membru al Uniunii Europene sau dintr-un stat membru al Uniunii Europene, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel mai favorabil tratament acordat în situații similare de către guvernul respectiv investitorilor părții în cauză pe teritoriul său și investițiilor unor astfel de investitori.

ARTICOLUL 8.7

Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate

1. Fiecare parte acordă unui investitor al celeilalte părți și unei investiții reglementate un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat în situații similare investitorilor unei țări terțe și investițiilor acestora în ceea ce privește stabilirea, achiziția, extinderea, desfășurarea, exploatarea, gestionarea, menținerea, utilizarea, beneficierea de și vânzarea sau o altă formă de înstrăinare a investițiilor pe care le deține pe teritoriul său.

2. Pentru o mai mare certitudine, tratamentul acordat de o parte în temeiul alineatului (1) înseamnă, cu privire la un guvern canadian altul decât la nivel federal sau cu privire la un guvern al unui stat membru al Uniunii Europene sau dintr-un stat membru al Uniunii Europene, tratamentul acordat în situații similare de guvernul respectiv investitorilor de pe teritoriul său și investițiilor unor astfel de investitori aparținând unei țări terțe.

3. Alineatul (1) nu se aplică tratamentului acordat de o parte care prevede recunoașterea, inclusiv printr-o înțelegere sau un acord cu o țară terță care recunoaște acreditarea serviciilor de testare și analiză și a furnizorilor de astfel de servicii, acreditarea serviciilor de reparație și întreținere și a furnizorilor de astfel de servicii, precum și certificarea calificărilor sau a rezultatelor sau a activității desfășurate de serviciile acreditate și furnizorii de servicii în cauză.

4. Pentru o mai mare certitudine, „tratamentul” la care se face referire la alineatele (1) și (2) nu include procedurile de soluționare a litigiilor legate de investiții între investitori și stat prevăzute în alte tratate internaționale de investiții și în alte acorduri comerciale. Obligațiile de fond din alte tratate internaționale de investiții și din alte acorduri comerciale nu constituie în sine „tratament” și, prin urmare, nu pot conduce la o încălcare a prezentului articol, la lipsa măsurilor adoptate sau menținute de către o parte în conformitate cu obligațiile respective.

ARTICOLUL 8.8

Membrii echipei de conducere și consiliile de administrație

O parte nu impune obligația ca o întreprindere de pe teritoriul său, care constituie, de asemenea, o investiție reglementată, să numească în funcții de conducere sau în consiliul de administrație persoane fizice de o anumită naționalitate.

SECȚIUNEA D

Protecția investițiilor

ARTICOLUL 8.9

Investiții și măsuri de reglementare

1. În sensul prezentului capitol, părțile îți reafirmă dreptul de a reglementa pe teritoriile lor, pentru a atinge obiective politice legitime, cum ar fi protecția sănătății publice, a siguranței , a mediului sau a moralei publice, protecția socială sau a consumatorilor sau promovarea și protejarea diversității culturale.

2. Pentru o mai mare certitudine, simplul fapt că o parte reglementează, inclusiv printr-o modificare a legislației sale, într-un mod care afectează în mod negativ o investiție sau interferează cu așteptările investitorului, inclusiv așteptările sale de profit, nu constituie o încălcare a unei obligații în temeiul prezentei secțiuni.

3. Pentru o mai mare certitudine, decizia unei părți de a emite, reînnoi sau menține o subvenție:

(a) în absența oricărui angajament specific în temeiul legii sau a unui contract de a emite, reînnoi sau menține subvenția respectivă; sau

(b) în conformitate cu eventualele condiții sau termeni asociați emiterii, reînnoirii sau menținerii subvenției;

nu constituie o încălcare a dispozițiilor prezentei secțiuni.

4. Pentru o mai mare certitudine, nimic în această secțiune nu va fi interpretat ca împiedicând o parte de la întreruperea acordării unei subvenții[9] sau solicitând rambursarea acesteia în cazul în care măsura este necesară pentru a se conforma obligațiilor internaționale între părți sau a fost dispusă de către o instanță competentă, tribunal administrativ sau de altă autoritate competentă[10], sau ca reprezentând o obligație a unei părți de a compensa investitorul.

[9] În cazul Uniunii Europene, „subvenție” include „ajutor de stat”, astfel cum este definit în dreptul Uniunii.

[10] În cazul Uniunii Europene, „autoritate competentă” este Comisia Europeană, în conformitate cu articolul 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

ARTICOLUL 8.10

Tratamentul investitorilor și al investițiilor reglementate

1. Fiecare parte acordă pe teritoriul său investițiilor reglementate ale celeilalte părți și investitorilor, în ceea ce privește investițiile reglementate ale acestora, un tratament corect și echitabil, precum și protecție și securitate depline, în conformitate cu alineatele (2)-(7).

2. O parte încalcă obligația de tratament corect și echitabil la care se face referire la alineatul (1) în cazul în care o măsură sau o serie de măsuri constituie:

(a) denegarea de justiție în cadrul procedurilor penale, civile sau administrative;

(b) încălcarea fundamentală a dreptului la un proces echitabil, inclusiv o încălcare fundamentală a transparenței, în cadrul procedurilor judiciare și administrative;

(c) arbitraritate manifestă;

(d) discriminare specifică pe motive vădit abuzive, cum ar fi sexul, rasa sau credința religioasă;

(e) tratamentul abuziv al investitorilor, cum ar fi constrângere, violență și hărțuire; sau

(f) o încălcare a oricăror elemente suplimentare ale obligației de a asigura un tratament corect și echitabil, asumată de părți în conformitate cu alineatul (3) din prezentul articol.

3. Periodic sau la cererea unei părți, părțile revizuiesc conținutul obligației de a asigura un tratament corect și echitabil. Comitetul pentru servicii și investiții, instituit în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (b) (Comitete specializate), poate să elaboreze recomandări în acest sens și să le înainteze Comitetului mixt CETA în vederea luării unei decizii.

4. Atunci când se aplică obligația de a asigura un tratament corect și echitabil de mai sus, tribunalul poate lua în considerare dacă o parte a adresat o solicitare specifică unui investitor de a induce o investiție reglementată, care a creat o încredere legitimă și pe care investitorul s-a bazat în luarea deciziei de a efectua sau de a menține investiția reglementată, dar pe care partea și-a retras-o ulterior.

5. Pentru o mai mare certitudine, „protecția și securitatea depline” se referă la obligațiile părții referitoare la securitatea fizică a investitorilor și a investițiilor reglementate.

6. Pentru o mai mare certitudine, o încălcare a unei alte dispoziții a prezentului acord sau a unui acord internațional separat nu constituie o încălcare a prezentului articol.

7. Pentru o mai mare certitudine, faptul că o măsură încalcă dreptul intern nu constituie în sine, o încălcare a prezentului articol. Pentru a constata dacă măsura încalcă prezentul articol, tribunalul trebuie să ia în considerare dacă o parte nu a acționat în mod inconsecvent cu obligațiile prevăzute la alineatul (1).

ARTICOLUL 8.11

Compensarea pierderilor

În pofida articolului 8.15 alineatul (5) litera (b), fiecare parte acordă investitorilor celeilalte părți, ale căror investiții reglementate suferă pierderi cauzate de un conflict armat, un conflict civil, o stare de urgență sau dezastre naturale pe teritoriul său, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat propriilor investitori sau investitorilor unei țări terțe, oricare dintre acestea este mai favorabil pentru investitorul în cauză, în ceea ce privește restituirea, despăgubirea, compensarea sau o altă măsură reparatorie.

ARTICOLUL 8.12

Exproprierea

1. O parte nu naționalizează sau nu expropriază o investiție reglementată fie direct, fie indirect prin intermediul unor măsuri cu efect echivalent naționalizării sau exproprierii („expropriere”), cu excepția:

(a) celor care deservesc un scop public,

(b) celor în temeiul unei proceduri de drept;

(c) celor efectuate în mod nediscriminatoriu; și

(d) celor efectuate în schimbul plății unei compensații prompte, adecvate și efective.

Pentru o mai mare certitudine, prezentul alineat se interpretează în conformitate cu anexa 8-A.

2. Compensația menționată la alineatul (1) se ridică la valoarea de piață justă a investiției la momentul imediat anterior celui în care exproprierea sau anunțarea exproprierii au fost făcute publice, oricare dintre acestea este mai recentă. Criteriile de evaluare includ valoarea bazată pe continuitatea activității, valoarea activelor, inclusiv valoarea fiscală declarată a activelor corporale, precum și alte criterii, după caz, pentru determinarea valorii de piață juste.

3. Compensația include, de asemenea, dobânda la o rată comercială normală de la data exproprierii până la data efectuării plății și, în vederea asigurării eficacității pentru investitor, este plătită și devine transferabilă, fără întârziere, în țara desemnată de investitor și în moneda țării a cărei naționalitate o deține investitorul sau în orice valută liber convertibilă acceptată de investitor.

4. Investitorul afectat are dreptul, în temeiul legislației părții expropriante, la o examinare promptă a pretenției sale și a evaluării investiției sale, de către o autoritate judiciară sau o altă autoritate independentă a părții respective, în conformitate cu principiile prevăzute la prezentul articol.

5. Prezentul articol nu se aplică eliberării de licențe obligatorii acordate în legătură cu drepturile de proprietate intelectuală, în măsura în care o astfel de eliberare este compatibilă cu Acordul TRIPS.

6. Pentru o mai mare certitudine, revocarea, limitarea sau crearea drepturilor de proprietate intelectuală, în cazul în care măsurile respective sunt compatibile cu Acordul TRIPS și capitolul douăzeci (Proprietate intelectuală), nu constituie expropriere. Pe de altă parte, o decizie conform căreia măsurile respective sunt incompatibile cu Acordul TRIPS sau capitolul douăzeci (Proprietate intelectuală) nu justifică o expropriere.

ARTICOLUL 8.13

Transferuri

1. Fiecare parte permite toate transferurile referitoare la o investiție reglementată, care urmează să fie efectuate fără restricții sau întârziere și într-o monedă liber convertibilă. Aceste transferuri includ:

(a) aporturi de capital, cum ar fi fondurile principale și suplimentare pentru menținerea, dezvoltarea sau majorarea investiției;

(b) profituri, dividende, dobânzi, câștiguri de capital, plăți de redevențe, taxe de administrare, asistență tehnică și alte taxe sau alte forme de venituri sau sume provenite din investiția reglementată;

(c) venituri din vânzarea sau lichidarea integrală sau a unei părți a investiției reglementate;

(d) plăți efectuate în cadrul unui contract încheiat de către investitor sau al investiției reglementate, inclusiv plățile efectuate în temeiul unui acord de împrumut;

(e) plățile efectuate în temeiul articolelor 8.11 și 8.12;

(f) câștigurile și alte remunerații ale personalului străin care lucrează în legătură cu o investiție; și

(g) plățile de despăgubire, în temeiul unei sentințe pronunțate în conformitate cu secțiunea F.

2. O parte nu solicită propriilor investitori să transfere sau nu își sancționează investitorii pentru faptul că nu au transferat venitul, câștigurile, profitul sau alte sume provenite din sau care pot fi atribuite investițiilor pe teritoriul celeilalte părți.

3. Nicio dispoziție din prezentul articol nu se interpretează ca interzicând unei părți să aplice, în mod echitabil și nediscriminatoriu și nu într-un mod care ar constitui o restricție disimulată privind transferurile, propriile legi referitoare la:

(a) faliment, insolvabilitate sau protejarea drepturilor creditorilor;

(b) emiterea, tranzacționarea sau comercializarea de titluri de valoare;

(c) infracțiuni sau acte cu caracter penal;

(d) raportarea financiară sau înregistrarea contabilă a transferurilor atunci când acest lucru este necesar pentru a veni în sprijinul autorităților de aplicare a legii sau al autorităților de reglementare financiară; și

(e) punerea în aplicare a hotărârilor în cadrul procedurilor judecătorești.

ARTICOLUL 8.14

Subrogarea

În cazul în care o parte sau o agenție a unei părți efectuează o plată în cadrul unei indemnizații, al unei garanții sau al unui contract de asigurare, pe care le-a încheiat în ceea ce privește o investiție realizată de către unul dintre investitorii săi pe teritoriul celeilalte părți, cealaltă parte recunoaște faptul că părții sau agenției acesteia îi revin, în orice situație, aceleași drepturi ca cele ale investitorului în ceea ce privește investiția. Drepturile respective pot fi exercitate de parte sau de o agenție a părții sau de investitor, în cazul în care partea sau o agenție a părții autorizează acest lucru.

SECȚIUNEA E

Rezerve și excepții

ARTICOLUL 8.15

Rezerve și excepții

1. Articolele 8.4-8.8 nu se aplică:

(a) unei măsuri neconforme existente care este menținută de o parte la nivelul:

(i) Uniunii Europene, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa I;

(ii) unui guvern național, astfel cum este prevăzut de partea în cauză în lista sa din anexa I;

(iii) unui guvern provincial, teritorial sau regional, astfel cum este prevăzut de partea în cauză în lista sa din anexa I; sau

(iv) unei administrații locale;

(b) continuării sau reînnoirii imediate a unei măsuri neconforme menționate la litera (a); sau

(c) unei modificări a unei măsuri neconforme menționate la litera (a), în cazul în care modificarea nu reduce conformitatea măsurii, în forma existentă imediat înainte de modificare, în conformitate cu articolele 8.4-8.8.

2. Articolele 8.4-8.8 nu se aplică unei măsuri pe care o parte o adoptă sau o menține cu privire la un sector, un subsector sau o activitate, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa II.

3. Fără a aduce atingere articolelor 8.10 și 8.12, o parte nu adoptă o măsură sau o serie de măsuri ulterioare datei de intrare în vigoare a prezentului acord care face obiectul listei proprii din anexa II și care impune, în mod direct sau indirect, unui investitor al celeilalte părți, pe motiv de naționalitate, să vândă sau să înstrăineze în alt mod o investiție existentă la momentul în care măsura sau seria de măsuri intră în vigoare.

4. În ceea ce privește drepturile de proprietate intelectuală, o parte poate acorda o derogare de la articolul 8.5 alineatul (1) litera (f), articolul 8.6 și articolul 8.7, dacă este permis de Acordul TRIPS, inclusiv orice modificare a Acordului TRIPS în vigoare pentru ambele părți, și derogări de la Acordul TRIPS adoptate în conformitate cu articolul IX din Acordul OMC.

5. Articolele 8.4, 8.6, 8.7 și 8.8 nu se aplică:

(a) achizițiilor efectuate de o parte ale unei mărfi sau ale unui serviciu achiziționat în scopuri guvernamentale și nu în vederea revânzării sau a utilizării în furnizarea unei mărfi sau a unui serviciu destinat vânzării, indiferent dacă achiziția respectivă este o „achiziție reglementată” în sensul articolului 19.2 (Obiectul și domeniul de aplicare). sau

(b) subvențiilor sau sprijinului guvernamental pentru comerțul cu servicii furnizat de o parte.

ARTICOLUL 8.16

Refuzul acordării de avantaje

O parte poate refuza acordarea beneficiilor prevăzute în prezentul capitol unui investitor al celeilalte părți, care este o întreprindere a părții respective, și investițiilor aparținând investitorului în cauză, în cazul în care:

(a) un investitor al unei țări terțe deține sau controlează întreprinderea; și

(b) partea care refuză acordarea de beneficii adoptă sau menține o măsură în ceea ce privește țara terță care:

(i) vizează menținerea păcii și securității internaționale; și

(ii) interzice tranzacțiile cu întreprinderea sau ar fi încălcată sau eludată în cazul în care beneficiile prezentului capitol ar fi acordate întreprinderii sau investițiilor acesteia.

ARTICOLUL 8.17

Cerințe de formă

În pofida articolelor 8.6 și 8.7, o parte poate solicita unui investitor al celeilalte părți sau cu privire la investiția vizată a acestuia să furnizeze informații de rutină în ceea ce privește investiția respectivă, exclusiv în scopuri informative sau statistice, cu condiția ca solicitările să fie rezonabile și să nu fie exagerat de complicate. Partea protejează informațiile confidențiale sau protejate împotriva oricărei divulgări care ar aduce prejudicii poziției competitive a investitorului sau investiției reglementate. Prezentul alineat nu împiedică o parte să obțină sau să dezvăluie în alt mod informații legate de aplicarea echitabilă și cu bună credință a propriilor legi.

SECȚIUNEA F

Procedurile de soluționare a litigiilor legate de investiții între investitori și state

ARTICOLUL 8.18

Domeniul de aplicare

1. Fără a aduce atingere drepturilor și obligațiilor părților prevăzute în capitolul douăzeci și nouă (Soluționarea litigiilor), un investitor al unei părți poate introduce o cerere de arbitraj, în temeiul prezentei secțiuni, pentru soluționarea încălcării unei obligații de către cealaltă parte în temeiul:

(a) secțiunii C, în ceea ce privește extinderea, desfășurarea, exploatarea, gestionarea, menținerea, utilizarea, beneficierea de și vânzarea sau înstrăinarea investiției reglementate sau

(b) secțiunii D,

în cazul în care investitorul susține că a suferit pierderi sau daune ca urmare a presupusei încălcări.

2. Cererile în temeiul alineatului (1) litera (a) cu privire la extinderea unei investiții reglementate pot fi depuse numai în cazul în care măsura se referă la operațiunile comerciale existente ale unei investiții reglementate și, prin urmare, investitorul a suportat pierderi sau daune în ceea ce privește investiția reglementată.

3. Pentru o mai mare certitudine, un investitor nu poate prezenta o cerere în temeiul prezentei secțiuni dacă investiția a fost efectuată prin falsificare, ascundere, corupție sau comportament fraudulos care constituie un abuz de procedură.

4. O cerere de restructurare a datoriilor emisă de o parte poate fi prezentată spre arbitraj în temeiul prezentei secțiuni în conformitate cu anexa 8-B.

5. Tribunalul constituit în temeiul prezentei secțiuni nu ia hotărâri cu privire la cererile care nu intră în domeniul de aplicare a prezentului articol.

ARTICOLUL 8.19

Consultări

1. În măsura în care este posibil, un litigiu este soluționat pe cale amiabilă. O astfel de soluționare poate fi convenită în orice moment, inclusiv după depunerea cererii în conformitate cu articolul 8.23. Dacă părțile la litigiu nu convin o perioadă mai lungă, vor avea loc consultări în termen de 60 de zile de la data depunerii cererii de consultări în conformitate cu alineatul (4).

2. Dacă părțile la litigiu nu convin altfel, locul de consultare este:

(a) Ottawa, în cazul în care măsurile contestate sunt măsuri puse în aplicare de Canada;

(b) Bruxelles, în cazul în care măsurile contestate includ o măsură pusă în aplicare de Uniunea Europeană; sau

(c) capitala statului membru al Uniunii Europene, în cazul în care măsurile contestate sunt exclusiv măsuri adoptate de statul membru respectiv.

3. Părțile în litigiu pot organiza consultări prin intermediul unei conferințe video sau alte mijloace după caz, cum ar fi în cazul în care investitorul este o întreprindere mică sau mijlocie.

4. Investitorul va prezenta celeilalte părți o cerere de consultări care conține:

(a) numele și adresa investitorului și, în cazul în care cererea este depusă în numele unei întreprinderi stabilite pe plan local, numele, adresa și locul de constituire a întreprinderii stabilite pe plan local;

(b) în cazul în care există mai mult de un investitor, numele și adresa fiecărui investitor și, în cazul în care există mai mult de o întreprindere stabilită pe plan local, numele, adresa și locul de constituire a fiecărei întreprinderi stabilite pe plan local;

(c) dispozițiile prezentului acord care se presupune că au fost încălcate;

(d) temeiul juridic și factual al cererii, inclusiv măsurile în cauză; și

(e) măsura solicitată și valoarea estimată a daunelor pretinse.

Cererea de consultări conține elemente de probă care stabilesc faptul că investitorul este un investitor al celeilalte părți și că acesta deține sau controlează investiția, inclusiv, dacă este cazul, că acesta deține sau controlează întreprinderea stabilită pe plan local în numele căreia este depusă cererea.

5. Cerințele privind cererea de consultare prevăzute la alineatul (4) sunt îndeplinite cu o specificitate suficientă pentru a permite pârâtului să procedeze în mod eficient la consultări sau să își pregătească apărarea.

6. O cerere de consultări trebuie depusă în termen de:

(a) trei ani de la data la care investitorul sau, după caz, întreprinderea stabilită pe plan local a aflat sau ar fi trebuit să afle despre presupusa încălcare și despre faptul că investitorul sau, după caz, întreprinderea stabilită pe plan local a suportat astfel pierderi sau daune; sau

(b) la doi ani după ce investitorul sau, după caz, întreprinderea stabilită pe plan local încetează revendicarea unor drepturi sau o acțiune în fața unui tribunal sau a unei instanțe în conformitate cu legislația unei părți, sau la încheierea procedurilor judiciare și în orice caz, nu mai târziu de 10 ani de la data la care investitorul sau, după caz, întreprinderea stabilită pe plan local, a aflat sau ar fi trebuie să afle pentru prima dată despre presupusa încălcare și despre faptul că investitorul a suportat astfel pierderi sau daune.

7. O cerere de consultări privind o presupusă încălcare de către Uniunea Europeană sau de un stat membru al Uniunii Europene se trimite Uniunii Europene.

8. În cazul în care investitorul nu a introdus o cerere în temeiul articolului 8.23 în termen de 18 luni de la prezentarea cererii de consultări, se consideră că investitorul și-a retras cererea de consultări și, dacă este cazul, notificarea sa solicitând stabilirea pârâtului și nu poate prezenta o cerere în temeiul prezentei secțiuni cu privire la aceleași măsuri. Termenul poate fi extins cu acordul părților la litigiu.

ARTICOLUL 8.20

Mediere

1. Părțile la litigiu pot conveni, în orice moment, să recurgă la mediere.

2. Recurgerea la mediere nu aduce atingere poziției juridice sau drepturilor oricărei părți în conformitate cu prezentul capitol și este reglementată de normele convenite de părțile la litigiu, inclusiv, dacă există, normele de mediere adoptate de Comitetul pentru servicii și investiții în temeiul articolului 8.44 alineatul (3) litera (c).

3. Mediatorul este numit prin acordul părților la litigiu. Părțile la litigiu pot solicita de asemenea ca numirea mediatorului să fie efectuată de către secretarul general al ICSID.

4. Părțile la litigiu depun eforturi pentru a soluționa litigiul în termen de 60 de zile de la numirea mediatorului.

5. În cazul în care părțile la litigiu sunt de acord să recurgă la mediere, articolul 8.19 alineatele (6) și (8) nu se aplică de la data la care părțile la litigiu au convenit să recurgă la mediere până la data la care oricare dintre părțile la litigiu decide să încheie procedura de mediere. Decizia uneia dintre părțile la litigiu de a încheia procedura de mediere este transmisă prin intermediul unei comunicări în scris mediatorului și celeilalte părți la litigiu.

ARTICOLUL 8.21

Stabilirea pârâtului pentru litigiile cu Uniunea Europeană sau statele sale membre

1. În cazul în care litigiul nu poate fi soluționat în termen de 90 de zile de la data depunerii cererii de consultări, cererea se referă la o presupusă încălcare a prezentului acord de către Uniunea Europeană sau un stat membru al Uniunii Europene și investitorul intenționează să depună o cerere de arbitraj în temeiul articolului 8.23, investitorul transmite Uniunii Europene o comunicare prin care solicită stabilirea pârâtului.

2. Comunicarea la alineatul (1) identifică măsurile cu privire la care investitorul intenționează să depună o cerere.

3. După ce a luat o decizie, Uniunea Europeană informează investitorul cu privire la identitatea pârâtului, și anume Uniunea Europeană sau un stat membru al Uniunii Europene.

4. În cazul în care investitorul nu a fost informat cu privire la hotărârea luată în termen de 50 de zile de la transmiterea notificării prin care a solicitat stabilirea pârâtului:

(a) dacă măsurile identificate în notificare sunt exclusiv măsuri ale unui stat membru al Uniunii Europene, statul membru în cauză este pârâtul;

(b) dacă măsurile identificate în notificare includ măsuri ale Uniunii Europene, Uniunea Europeană este pârâtul.

5. Investitorul poate depune o cerere în conformitate cu articolul 8.23 pe baza hotărârii luate în temeiul alineatului (3) și, în cazul în care o astfel de hotărâre nu a fost comunicată investitorului, pe baza aplicării alineatului (4).

6. În cazul în care Uniunea Europeană sau un stat membru al Uniunii Europene este pârâtul, în temeiul alineatului (3) sau al alineatului (4), nici Uniunea Europeană, nici statul membru al Uniunii Europene nu pot să afirme inadmisibilitatea cererii, lipsa de competență a tribunalului sau să se opună în alt mod cererii sau hotărârii pe motiv că pârâtul nu a fost stabilit în mod corespunzător în temeiul alineatului (3) sau identificat în mod corespunzător pe baza aplicării alineatului (4).

7. Tribunalul este obligat de hotărârea luată în temeiul alineatului (3) și, în cazul în care o astfel de hotărâre nu a fost comunicată investitorului, de aplicarea alineatului (4).

ARTICOLUL 8.22

Cerințe procedurale și de altă natură pentru depunerea unei cereri către Tribunal

1. Un investitor poate introduce o cerere în temeiul articolului 8.23 numai în cazul în care investitorul:

(a) transmite pârâtului, odată cu prezentarea unei cereri, acordul său cu privire la soluționarea litigiului de către Tribunal, în conformitate cu procedurile stabilite în prezenta secțiune;

(b) permite trecerea unui interval de cel puțin 180 de zile de la data prezentării cererii de consultări și, dacă este cazul, a unui interval de cel puțin 90 de zile de la data depunerii notificării prin care solicită stabilirea pârâtului;

(c) a îndeplinit cerințele notificării prin care se solicită stabilirea pârâtului;

(d) a îndeplinit cerințele referitoare la cererea de consultări;

(e) nu identifică o măsură în cererea sa care nu a fost identificată în cererea sa de consultări;

(f) retrage sau întrerupe orice procedură existentă în fața unui tribunal sau a unei instanțe în temeiul dreptului intern sau internațional, cu privire la o măsură presupusă a constitui o încălcare menționată în cererea sa; și

(g) renunță la dreptul de a prezenta orice cerere sau de a iniția orice acțiune în fața unui tribunal sau a unei instanțe în temeiul dreptului intern sau internațional, cu privire la o măsură presupusă a constitui o încălcare menționată în cererea sa.

2. În cazul în care cererea depusă în temeiul articolului 8.23 vizează pierderea sau daunele suferite de o întreprindere stabilită pe plan local sau un interes într-o întreprindere stabilită pe plan local, pe care investitorul o deține sau o controlează în mod direct sau indirect, cerințele de la alineatul (1) litera (f) și (g) se aplică atât investitorului cât și întreprinderii stabilite pe plan local.

3. Cerințele de la alineatul (1) literele (f) și (g) și alineatul (2) nu se aplică în ceea ce privește o întreprindere stabilită pe plan local în cazul în care pârâtul sau statul gazdă al investitorului a privat investitorul de controlul asupra întreprinderii stabilite pe plan local sau a împiedicat altfel întreprinderea stabilită pe plan local să îndeplinească cerințele respective.

4. La cererea pârâtului, tribunalul își declină competența în cazul în care investitorul sau, după caz, întreprinderea stabilită pe plan local nu îndeplinește oricare dintre cerințele prevăzute la alineatele (1) și (2).

5. Renunțarea prevăzută la alineatul (1) litera (g) sau la alineatul (2), după caz, încetează să se aplice:

(a) în cazul în care tribunalul respinge cererea pe fondul neîndeplinirii cerințelor de la alineatul (1) sau (2) sau din orice alte motive procedurale sau jurisdicționale;

(b) în cazul în care tribunalul respinge cererea în temeiul articolului 8.32 sau al articolului 8.33; sau

(c) în cazul în care investitorul își retrage cererea, în conformitate cu normele aplicabile în temeiul articolului 8.23 alineatul (2), în termen de 12 luni de la constituirea formării tribunalului.

ARTICOLUL 8.23

Introducerea unei cereri către Tribunal

1. În cazul în care un litigiu nu a fost soluționat prin consultări, poate fi introdusă o cerere în temeiul prezentei secțiuni de:

(a) un investitor al unei părți în nume propriu; sau

(b) un investitor al unei părți, în numele unei întreprinderi stabilite pe plan local pe care o deține sau o controlează în mod direct sau indirect.

2. O cerere poate fi depusă în conformitate cu următoarele reguli:

(a) Convenția ICSID și Regulamentul de procedură pentru arbitraj;

(b) Regulile privind instrumentul suplimentar ICSID în cazul în care nu se aplică condițiile de procedură prevăzute la litera (a);

(c) Regulile de arbitraj UNCITRAL; sau

(d) orice alte reguli privind acordul părților la litigiu.

3. În cazul în care investitorul propune reguli în conformitate cu punctul 2 litera (d), pârâtul trebuie să răspundă în termen de 20 de zile de la primirea propunerii. În cazul în care părțile la litigiu nu au convenit asupra unor astfel de reguli în termen de 30 de zile de la primire, investitorul poate introduce o cerere în conformitate cu regulile de arbitraj stabilite la alineatul (2) literele (a), (b) sau (c).

4. Pentru o mai mare certitudine, cererea introdusă în temeiul alineatului (1) litera (b) trebuie să îndeplinească cerințele prevăzute la articolul 25 alineatul (1) din Convenția ICSID.

5. În momentul introducerii cererii, investitorul poate propune ca cererea să fie instrumentată de un singur membru al Tribunalului. Pârâtul analizează cu atenție solicitarea, în special în cazul în care investitorul este o întreprindere mică sau mijlocie sau compensația ori despăgubirea pretinsă este relativ scăzută.

6. Regulile de arbitraj aplicabile în temeiul alineatului (2), care sunt în vigoare la data introducerii cererii sau cererilor către instanță în temeiul prezentei secțiuni, sub rezerva regulilor specifice prevăzute în prezenta secțiune și completate de regulile adoptate în conformitate cu articolul 8.44 alineatul (3) litera (b).

7. O cerere de arbitraj este introdusă pentru soluționarea litigiului în temeiul prezentei secțiuni atunci când:

(a) cererea de arbitraj în temeiul articolului 36 alineatul (1) din Convenția ICSID este primită de secretarul general al ICSID;

(b) cererea de arbitraj în temeiul articolului 2 din anexa C la Regulamentul privind mecanismul suplimentar al ICSID este primită de secretariatul ICSID;

(c) notificarea în temeiul articolului 3 din regulile de arbitraj UNCITRAL este primită de pârât; sau

(d) cererea sau notificarea de inițiere a procedurilor de arbitraj este primită de pârât, în conformitate cu regulile de arbitraj convenite în temeiul alineatului (2) litera (d).

8. Fiecare parte trimite celeilalte părți o notificare privind locul de transmitere a notificărilor și a altor documente de către investitori în temeiul prezentei secțiuni. Fiecare parte se asigură că informațiile respective sunt disponibile public.

ARTICOLUL 8.24

Proceduri în temeiul altui acord internațional

În cazul în care o cerere este introdusă în temeiul prezentei secțiuni și al unui alt acord internațional și:

(a) există un potențial de suprapunere a compensațiilor; sau

(b) cealaltă cerere internațională ar putea avea un impact semnificativ asupra soluționării cererii introduse în temeiul prezentei secțiuni,

de îndată ce este posibil după audierea părților la litigiu, tribunalul suspendă judecata sau se asigură în alt mod că acțiunea introdusă în temeiul altui acord internațional este luată în considerare în hotărârea, ordinul sau sentința sa.

ARTICOLUL 8.25

Acordul cu privire la soluționarea litigiului de către tribunal

1. Pârâtul își dă acordul său cu privire la soluționarea litigiului de către Tribunal, în conformitate cu procedurile stabilite în prezenta secțiune;

2. Consimțământul în temeiul alineatului (1) și depunerea unei cereri de arbitraj la tribunal în temeiul prezentei secțiuni îndeplinesc cerințele prevăzute la:

(a) articolul 25 din Convenția ICSID și secțiunea C capitolul II din Regulamentul privind mecanismul suplimentar al ICSID în ceea ce privește acordul scris al părților la litigiu; precum și

(b) articolul II din Convenția de la New York, pentru un acord în scris.

ARTICOLUL 8.26

Finanțare de către o terță parte

1. În cazul în care există o finanțare de către o terță parte, partea la litigiu care beneficiază de finanțare comunică celeilalte părți în litigiu și Tribunalului numele și adresa finanțatorului parte terță.

2. Comunicarea se face la momentul depunerii unei cereri, sau, în cazul în care acordul de finanțare este încheiat sau în cazul în care donația sau subvenția este acordată după depunerea unei cereri, fără întârziere, de îndată ce acordul este încheiat sau imediat după acordarea donației sau subvenției.

ARTICOLUL 8.27

Constituirea tribunalului

1. Tribunalul instituit în temeiul prezentei secțiuni se pronunță cu privire la cererile depuse în temeiul articolului 8.23.

2. Comitetul mixt CETA numește cincisprezece membri ai tribunalului, la data intrării în vigoare a prezentului acord. Un număr de cinci membri ai tribunalului trebuie să fie resortisanți ai unui stat membru al Uniunii Europene, cinci membri trebuie să fie resortisanți ai Canadei[11] iar cinci membri trebuie să fie resortisanți ai țărilor terțe.

[11] Fiecare parte poate propune în schimb să numească până la cinci membri ai tribunalului de orice naționalitate. În acest caz, acești membri ai tribunalului sunt considerați resortisanți ai părții care le-a propus numirea în sensul prezentului articol.

3. Comitetul mixt CETA poate decide sporirea sau reducerea numărului de membri ai tribunalului cu un multiplu de trei. Numiri suplimentare trebuie să fie făcute pe aceeaşi bază prevăzută la alineatul (2).

4. Membrii Tribunalului trebuie să posede calificările necesare în ţările lor respective pentru exercitarea funcţiilor judiciare, sau să fie juriști de competență recunoscută. Aceştia posedă o expertiză confirmată în drept public internațional. Este de dorit ca aceştia să deţină competenţe în special în dreptul internațional în materie de investiții, în dreptul comercial internațional și în soluționarea litigiilor care decurg din investiții internaționale sau din acordurile comerciale internaționale.

5. Membrii tribunalului desemnați în conformitate cu prezenta secțiune sunt numiți pentru un mandat de cinci ani, reînnoibil o singură dată. Cu toate acestea , mandatul a șapte dintre cele 15 persoane desemnate imediat după intrarea în vigoare a prezentului acord, care urmează să fie hotărât prin tragere la sorți, se extinde la șase ani. De îndată ce devin vacante, locurile vor fi reocupate. O persoană desemnată pentru a înlocui un membru al tribunalului al cărui mandat nu a expirat va ocupa postul pe durata rămasă din mandatul predecesorului său. În principiu, la expirarea mandatului său, un membru al Tribunalului care își exercită funcția într-o diviziune a Tribunalului poate continua să servească în diviziune până la emiterea unei numiri finale.

6. Tribunalul judecă cazurile în diviziuni formate din trei membri ai Tribunalului, dintre care unul trebuie să fie resortisant al unui stat membru al Uniunii Europene, unul resortisant al Canadei și unul resortisant al unei țări terțe. Diviziunea este prezidată de membrul Tribunalului care este resortisant al unei țări terțe.

7. În termen de 90 de zile de la prezentarea unei cereri în temeiul articolului 8.23, președintele Tribunalului numește membrii Tribunalului care compun diviziunea însărcinată să instrumenteze cazul după un sistem de rotație, pentru a garanta că alcătuirea diviziunii este aleatorie și imprevizibilă, oferind în același timp șanse egale tuturor membrilor Tribunalului de a-și exercita mandatul.

8. Președintele și vicepreședintele tribunalului sunt responsabili cu aspectele organizatorice și sunt numiți pentru un mandat de doi ani prin tragere la sorți dintre membrii tribunalului care sunt cetățeni din țări terțe. Aceștia își exercită funcțiile pe bază de rotație și sunt trași la sorți de către Președintele Comitetului mixt CETA. Vicepreședintele îl înlocuiește pe președinte atunci când acesta din urmă nu este disponibil.

9. În pofida alineatului (6), părțile litigante pot cădea de acord ca un caz să fie audiat de către un singur membru al tribunalului care urmează să fie numit în mod aleatoriu dintre resortisanții țărilor terțe. Pârâtul trebuie să acorde o atenție cuvenită cererii din partea reclamantului de a instrumenta cazul de către o instanță cu un singur membru, în special în cazul în care reclamantul este o întreprindere mică sau mijlocie sau când compensațiile sau despăgubirile revendicate sunt relativ reduse.
Astfel de cereri se efectuează înaintea constituirii diviziunii tribunalului.

10. Tribunalul poate elabora propriile sale proceduri de lucru.

11. Membrii tribunalului garantează disponibilitatea lor și capacitatea de a exercita funcțiile stabilite în prezenta secțiune.

12. Pentru a garanta disponibilitatea lor, membrilor tribunalului li se va plăti un onorariu lunar care urmează să fie determinat de Comitetul mixt CETA.

13. Onorariul menționat la alineatul (12) este plătit în mod egal de ambele părți într-un cont gestionat de secretariatul ICSID. În cazul în care una dintre părți omite să plătească onorariul, cealaltă parte poate alege să plătească. Toate aceste plăți restante rămân datorate, împreună cu dobânda corespunzătoare acestora.

14. Cu excepția cazului în Comitetul mixt CETA adoptă o decizie în conformitate cu alineatul (15), cuantumul costurilor și cheltuielilor membrilor Tribunalului dintr-o divizie constituită pentru a instrumenta un caz, altele decât onorariile menționate la alineatul (12), este determinat în conformitate cu reglementarea 14(1) din regulamentele administrative și financiare ale convenției ICSID în vigoare la data depunerii cererii și atribuite de către tribunal între părțile litigante în conformitate cu articolul 8.39 alineatul (5).

15. Comitetul mixt CETA poate să adopte o decizie, pentru a transforma onorariul și alte costuri și cheltuieli într-un salariu normal, și să decidă modalitățile și condițiile aplicabile.

16. Secretariatul ICSID asigură secretariatul tribunalului și îi furnizează un sprijin adecvat.

17. În cazul în care Comitetul mixt CETA nu a făcut numirile în conformitate cu alineatul (2) în termen de 90 de zile de la data introducerii unei cereri de soluționare a litigiului, secretarul general al ICSID va numi, la cererea uneia dintre părțile litigante o diviziune alcătuită din trei membri ai Tribunalului , cu excepția cazului în care părțile au convenit ca un singur membru al Tribunalului să instrumenteze cazul. Secretarul general al ICSID efectuează numirea prin selecție aleatorie dintre numirile existente. Secretarul general al ICSID nu poate numi în calitate de președinte un resortisant al Canadei sau al unui stat membru al Uniunii Europene, cu excepția cazului în care părțile la litigiu convin altfel.

ARTICOLUL 8.28

Tribunalul de apel

1. Se instituie un tribunal de apel pentru revizuirea sentințelor emise în temeiul prezentei secțiuni.

2. Tribunalul de apel poate confirma, modifica sau respinge sentința dată de tribunal pe baza:

(a) erorilor în aplicarea sau interpretarea dreptului aplicabil;

(b) erorilor vădite în aprecierea faptelor, inclusiv aprecierea dreptului intern aplicabil;

(c) motivele prevăzute la articolul 52 alineatul (1) literele (a) - (e) din Convenția ICSID, în măsura în care acestea nu intră sub incidența literelor (a) și (b).

3. Membrii Tribunalului de apel sunt numiți printr-o decizie a Comitetului mixt CETA în același timp cu adoptarea deciziei menționate la alineatul 7.

4. Membrii tribunalului de apel îndeplinesc cerințele articolului 8.27 alineatul (4) și respectă dispozițiile articolului 8.30.

5. Diviziunea tribunalului de apel constituită pentru a instrumenta recursul este compusă din trei membri ai tribunalului de apel numiți în mod aleatoriu.

6. Articolele 8.36 și 8.38 se aplică procedurilor în fața Tribunalului de apel.

7. Comitetul mixt CETA adoptă fără întârziere o decizie pentru a stabili următoarele aspecte administrative și organizatorice în ceea ce privește funcționarea Tribunalului de Apel:

(a) sprijin administrativ;

(b) procedurile pentru inițierea și desfășurarea apelurilor, precum și procedurile pentru retrimiterea chestiunilor către tribunal pentru modificarea sentințelor, după caz;

(c) procedurile pentru ocuparea unui post vacant în cadrul tribunalului de apel și în cadrul unei diviziuni a tribunalului de apel constituită pentru a soluționa o cauză;

(d) remunerarea membrilor tribunalului de apel;

(e) dispoziții referitoare la costurile procedurii de apel;

(f) numărul membrilor tribunalului de apel; și

(g) orice alte elemente pe care le stabilește ca fiind necesare pentru buna funcționare a tribunalului de apel.

8. Comitetul pentru servicii și investiții revizuiește periodic funcționarea Tribunalului de Apel și poate formula recomandări Comitetului mixt CETA. Comitetul mixt CETA poate revizui, dacă este necesar, decizia menționată la alineatul (7).

9. La adoptarea deciziei menționate la alineatul (7):

(a) o parte în litigiu poate contesta o hotărâre pronunțată în temeiul prezentei secțiuni la tribunalul de apel în termen de 90 de zile de la data emiterii acesteia;

(b) o parte în litigiu se abține să conteste o hotărâre emisă în temeiul prezentei secțiuni, sau să solicite reexaminarea, anularea, modificarea sau inițierea oricărei alte proceduri similare;

(c) o hotărâre emisă în conformitate cu articolul 8.39 nu este considerată definitivă și nicio acțiune de executare a hotărârii nu poate fi introdusă până la îndeplinirea uneia dintre următoarele condiții:

(i) au trecut 90 de zile de la emiterea hotărârii de către tribunal și nu a fost inițiat niciun recurs;

(ii) un apel introdus a fost respins sau retras; sau

(iii) au trecut 90 de zile de la hotărârea dată de tribunalul de apel fără ca acesta din urmă să retrimită cauza spre rejudecare tribunalului;

(d) o hotărâre definitivă a tribunalului de apel este considerată sentință definitivă în sensul articolului 8.41. și

(e) nu se aplică articolul 8.41 alineatul (3).

ARTICOLUL 8.29

Instituirea unui tribunal multilateral pentru investiții și a unui instrument de apel

Părțile vor urmări împreună cu alți parteneri comerciali instituirea unui tribunal multilateral pentru investiții și a unui mecanism de apel pentru soluționarea litigiilor legate de investiții. La instituirea unui astfel de instrument multilateral, Comitetul mixt CETA adoptă o decizie care prevede că litigiile legate de investiții în temeiul prezentei secțiuni vor fi soluționate prin intermediul instrumentului multilateral și adoptă măsurile tranzitorii adecvate.

ARTICOLUL 8.30

Norme etice

1. Membrii tribunalului trebuie să fie independenți. Ei nu au legătură cu niciun guvern.[12] Ei nu acceptă instrucțiuni de la nicio organizație, guvern cu privire la aspecte legate de litigiu. Ei nu participă la soluționarea unor litigii care ar putea crea un conflict de interese direct sau indirect. Ei respectă Orientările Uniunii internaționale a barourilor cu privire la conflictele de interese în arbitrajul internațional sau orice norme suplimentare adoptate în conformitate cu articolul 8.44 alineatul (2). În plus, de la numirea lor, ei se abțin să acționeze în calitate de avocat sau de expert numit de o parte sau de martor în orice litigiu legat de investiții nou sau aflat pe rol în temeiul prezentului acord sau al oricărui acord internațional.

2. În cazul în care o parte litigantă consideră că un membru al Tribunalului are un conflict de interese, aceasta poate invita președintele Curții Internaționale de Justiție să pronunțe o decizie privind contestarea numirii membrului în cauză. Orice aviz de contestare trebuie să fie trimis președintelui Curții Internaționale de Justiție în termen de 15 zile de la data la care componența formării Tribunalului a fost comunicată părții la litigiu sau în termen de 15 zile de la data la faptele relevante au fost aduse la cunoștința acesteia, în cazul în care aceste fapte nu ar fi putut în mod rezonabil să fie cunoscute în momentul constituirii diviziunii. Notificarea de contestare indică motivele care stau la baza contestării.

[12] Pentru o mai mare certitudine, faptul că o persoană primește remunerație de la un guvern nu constituie în sine un motiv de incompatibilitate.

3. În cazul în care, în termen de 15 zile de la data avizului de contestare, membrul tribunalului contestat a ales să nu se retragă din diviziune, președintele Curții Internaționale de Justiție poate pronunța o decizie privind contestarea după primirea opiniilor din partea părților la litigiu și după ce a acordat membrului tribunalului posibilitatea de a prezenta observații. Președintele Curții Internaționale de Justiție ia măsurile necesare să pronunțe decizia și să notifice părțile la litigiu și ceilalți membri ai diviziunii în termen de 45 de zile de la primirea avizului de contestare. Un post vacant în urma descalificării sau demisiei unui membru al Tribunalului se ocupă fără întârziere.

4. La recomandarea motivată a președintelui Tribunalului sau la inițiativa lor comună, părțile, printr-o decizie a Comitetului mixt CETA, pot revoca un membru al tribunalului în cazul în care comportamentul său este incompatibil cu obligațiile prevăzute la alineatul (1) și îl fac inapt să mențină în continuare statutul de membru al tribunalului.

ARTICOLUL 8.31

Dreptul aplicabil și interpretare

1. La pronunțarea hotărârii sale, un tribunal instituit în temeiul prezentei secțiuni aplică prezentul acord astfel cum este interpretat în conformitate cu Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor precum și cu celelalte norme și principii de drept internațional aplicabile între părți.

2. Tribunalul nu are competența de a determina legalitatea unei măsuri, presupusă a constitui o încălcare a prezentului acord , în conformitate cu dreptul intern al unei părți. Pentru o mai mare certitudine în determinarea consecvenței unei măsuri cu prezentul acord, Tribunalul poate lua în considerare, după caz, dreptul intern al părții la litigiu ca o chestiune de fapt. În acest scop, Tribunalul trebuie să urmărească interpretarea obișnuită acordată dreptului intern de către instanțele sau autoritățile părții respective și orice sens dat dreptul intern de către Tribunal nu este obligatoriu pentru instanțele judecătorești sau autoritățile părții respective.

3. În cazul în care apar preocupări serioase cu privire la chestiuni de interpretare care pot afecta investițiile, Comitetul pentru servicii și investiții poate, în temeiul articolului 8.44 alineatul (3) litera (a), să recomande Comitetului mixt CETA adoptarea unor interpretări ale prezentului acord. O interpretare adoptată de Comitetul mixt CETA este obligatorie pentru un tribunal stabilit în temeiul prezentei secțiuni. Comitetul mixt CETA poate decide că o interpretare are efect obligatoriu de la o anumită dată.

ARTICOLUL 8.32

Cererile vădit neîntemeiate

1. Pârâtul poate, în cel mult 30 de zile de la constituirea diviziunii tribunalului și, în orice caz, înainte de prima sa reuniune, să prezinte o obiecție susținând că cererea este vădit neîntemeiată.

2. O obiecție nu se prezintă în temeiul alineatului (1) în cazul în care pârâtul a prezentat o obiecție în temeiul articolului 8.33.

3. Pârâtul precizează cât mai exact posibil motivele care stau la baza obiecției.

4. La primirea unei obiecții în temeiul prezentului articol, tribunalul suspendă procedura pe fond și stabilește un calendar pentru a examina obiecția în concordanță cu programul său pentru analizarea oricărei alte chestiuni preliminare.

5. După ce a dat părților la litigiu posibilitatea de a prezenta observații, la prima sa reuniune sau imediat după aceea, tribunalul pronunță o hotărâre sau o sentință, pe care o motivează. În acest sens, tribunalul pleacă de la premisa că faptele invocate sunt adevărate.

6. Prezentul articol nu aduce atingere autorității tribunalului de a aborda alte obiecții cu titlu preliminar sau dreptului pârâtului de a prezenta obiecții, în cursul procedurii, susținând că o cerere este lipsită de temei juridic.

ARTICOLUL 8.33

Cereri neîntemeiate de drept

1. Fără a aduce atingere competenței tribunalului de a aborda alte obiecții cu titlu preliminar sau dreptului unui pârât de a prezenta astfel de obiecții la momentul oportun, tribunalul instrumentează și soluționează cu titlu preliminar orice obiecție prezentată de pârât care susține, de drept, că o cerere sau orice parte a acesteia, prezentată în temeiul articolului 8.23, nu este o cerere pentru care poate fi pronunțată o sentință în favoarea reclamantului în temeiul prezentei secțiuni, chiar dacă s-a plecat de la premisa că faptele invocate sunt adevărate.

2. O obiecție în temeiul alineatului (1) se depune la tribunal nu mai târziu de termenul stabilit de tribunal pentru ca pârâtul să-și prezinte cererea reconvențională.

3. În cazul în care o obiecție a fost prezentată în temeiul articolului 8.32, tribunalul poate, ținând cont de circumstanțele obiecției respective, să refuze, în conformitate cu procedurile stabilite la prezentul articol, instrumentarea unei obiecții prezentate în temeiul alineatului (1).

4. La primirea unei obiecții în temeiul alineatului (1) și, dacă este cazul, după pronunțarea unei hotărâri în temeiul alineatului (3), tribunalul suspendă orice acțiune pe fond, stabilește un calendar pentru examinarea obiecției în concordanță cu programul stabilit pentru a examina orice altă chestiune preliminară și pronunță o hotărâre sau o sentință privind obiecția, pe care o motivează.

ARTICOLUL 8.34

Măsuri de protecție provizorii

Tribunalul poate dispune o măsură de protecție provizorie pentru a proteja drepturile unei părți la litigiu sau pentru a se asigura de competența deplină a tribunalului, inclusiv un ordin de a păstra elementele de probă aflate în posesia sau sub controlul unei părți la litigiu sau de a proteja competența tribunalului. Tribunalul nu dispune sechestrul sau interdicția aplicării măsurii susținute a constitui o încălcare menționată la articolul 8.23. În sensul prezentului articol, un ordin include o recomandare.

ARTICOLUL 8.35

Suspendarea acțiunii

În cazul în care, în urma introducerii unei cereri de arbitraj în temeiul prezentei secțiuni, investitorul nu ia nicio măsură în cadrul acțiunii în cursul unei perioade de 180 de zile consecutive sau al unei perioade convenite de părțile la litigiu, se consideră că investitorul și-a retras cererea și a suspendat acțiunea. Tribunalul, la cererea pârâtului și după notificarea părților la litigiu, ia act, prin intermediul unui ordin, de suspendarea acțiunii. După pronunțarea ordinului, tribunalul nu mai are competență.

ARTICOLUL 8.36

Transparența acțiunii

1. Normele de transparență UNCITRAL, astfel cum au fost modificate prin prezentul capitol, se aplică în legătură cu o acțiune inițiată în temeiul prezentei secțiuni.

2. Cererea de consultări, notificarea prin care se solicită stabilirea pârâtului, notificarea prin care se stabilește pârâtul, acordul de mediere, notificarea privind intenția de a contesta un membru al tribunalului, decizia privind contestarea unui membru al tribunalului și cererea de conexare sunt incluse în lista documentelor care urmează să fie puse la dispoziția publicului în conformitate cu articolul 3 alineatul (1) din Normele de transparență UNCITRAL.

3. Elementele de probă sunt incluse în lista de documente care urmează să fie puse la dispoziția publicului în temeiul articolului 3 alineatul (2) din Normele de transparență UNCITRAL.

4. În pofida articolului 2 din Normele de transparență UNCITRAL, înainte de constituirea tribunalului, Canada sau Uniunea Europeană, după caz, pune la dispoziția publicului în timp util documentele relevante în temeiul alineatului (2), sub rezerva redactării informațiilor confidențiale sau protejate. Astfel de documente pot fi puse la dispoziția publicului prin comunicarea lor către arhivă.

5. Audierile sunt deschise publicului. Tribunalul stabilește, în consultare cu părțile la litigiu, măsurile logistice adecvate pentru a facilita accesul publicului la astfel de audieri. În cazul în care tribunalul constată că este necesar să protejeze informațiile confidențiale sau protejate, acesta ia măsurile necesare pentru a organiza cu ușile închise acea parte a audierii care necesită o astfel de protecție.

6. Nicio dispoziție din prezentul capitol nu implică obligația pârâtului de a nu pune la dispoziția publicului informațiile a căror divulgare este impusă prin legile aplicabile. Pârâtul ar trebui să aplice legile respective într-un mod care să permită protejarea de dezvăluire a informațiilor care au fost desemnate drept informații confidențiale sau protejate.

ARTICOLUL 8.37

Schimbul de informații

1. O parte la litigiu poate dezvălui altor persoane care au legătură cu acțiunea, inclusiv martori și experți, astfel de documente neredactate, după cum consideră a fi necesar în cursul unei acțiuni introduse în temeiul prezentei secțiuni. Cu toate acestea, partea la litigiu se asigură că persoanele respective protejează informațiile confidențiale sau protejate conținute în documente.

2. Prezentul acord nu împiedică un pârât să dezvăluie funcționarilor, după caz, ai Uniunii Europene, ai statelor membre ale Uniunii Europene și ai guvernelor subnaționale astfel de documente neredactate, după cum consideră a fi necesar în cursul unei acțiuni introduse în temeiul prezentei secțiuni. Cu toate acestea, pârâtul se asigură că funcționarii respectivi protejează informațiile confidențiale sau protejate conținute în documente.

ARTICOLUL 8.38

Partea necontestatară

1. În termen de 30 de zile de la primire sau imediat după soluționarea unui litigiu având ca obiect informații confidențiale sau protejate, pârâtul furnizează părții necontestatare:

(a) o cerere de consultări, o notificare prin care se solicită stabilirea pârâtului, o notificare prin care se stabilește pârâtul, o cerere depusă în conformitate cu articolul 8.23, o cerere de conexare și orice alte documente anexate unor astfel de documente;

(b) la cerere:

(i) memorii, memoriale, note informative, cereri și alte documente prezentate tribunalului de o parte la litigiu;

(ii) documentele scrise prezentate tribunalului în temeiul articolului 4 din Normele de transparență UNCITRAL;

(iii) procese-verbale sau transcrieri ale audierilor tribunalului, în cazul în care sunt disponibile; și

(iv) ordine, sentințe și hotărâri ale tribunalului; și

(c) la cerere și pe cheltuiala părții necontestatare, toate sau o parte din elementele de probă care au fost prezentate tribunalului, cu excepția cazului în care elementele de probă solicitate sunt disponibile public.

2. Tribunalul acceptă sau, în urma consultării cu părțile la litigiu, poate solicita observații orale sau scrise de la partea necontestatară cu privire la interpretarea prezentului acord. Partea necontestatară poate asista la o audiere care are loc în temeiul prezentei secțiuni.

3. Tribunalul nu stabilește nicio prezumție pe baza neprezentării de observații în temeiul alineatului (2).

4. Tribunalul se asigură că părțile la litigiu au o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta observațiile cu privire la argumentele înaintate de partea necontestatară la prezentul acord.

ARTICOLUL 8.39

Hotărârea definitivă

1. În cazul în care tribunalul pronunță o hotărâre definitivă împotriva pârâtului, tribunalul poate dispune, separat sau în solidar:

(a) daune-interese și orice dobânzi aplicabile;

(b) restituirea proprietății, caz în care hotărârea prevede faptul că pârâtul poate plăti daune-interese reprezentând valoarea de piață justă a proprietății la momentul imediat anterior exproprierii sau la momentul în care exproprierea iminentă a devenit cunoscută, oricare dintre date este prima, și orice dobândă aplicabilă în locul restituirii, determinată într-un mod compatibil cu articolul 8.12.

2. Sub rezerva alineatelor (1) și (5), în cazul în care o cerere este introdusă în temeiul articolului 8.23 alineatul (1) litera (b):

(a) o hotărâre prin care se dispune acordarea de daune-interese și a oricărei dobânzi aplicabile prevede ca suma să fie plătită întreprinderii stabilite pe plan local;

(b) o hotărâre prin care se dispune restituirea proprietății prevede că restituirea să se facă către întreprinderea stabilită pe plan local;

(c) o hotărâre prin care se dispune restituirea costurilor în favoarea investitorului prevede că restituirea are loc către investitor; și

(d) hotărârea prevede că dispozițiile sale nu aduc atingere unui eventual drept al unei persoane, alta decât o persoană care a prezentat o cerere de renunțare în temeiul articolului 8.22, la daune-interese sau la restituirea proprietății în conformitate cu legislația unei părți.

3. Daunele-interese nu depășesc cuantumul pierderii suferite de investitor sau, după caz, de întreprinderea stabilită pe plan local, din care se scad orice daune anterioare sau compensații deja plătite. La calcularea daunelor-interese, tribunalul reduce, de asemenea, daunele pentru a lua în considerare orice restituire a proprietății sau abrogarea ori modificarea măsurii.

4. Tribunalul nu dispune acordarea de daune-interese punitive.

5. Tribunalul dispune ca partea care a căzut în pretenții să suporte cheltuielile de judecată. În situații excepționale, un tribunal poate să repartizeze costurile între părțile la litigiu în cazul în care stabilește că repartizarea este adecvată în împrejurările speței. Alte costuri rezonabile, inclusiv costurile de reprezentare și asistență juridică, sunt suportate de partea căzută în pretenții, cu excepția cazului în care tribunalul stabilește că repartizarea nu este rezonabilă în împrejurările speței. În cazul în care s-a obținut câștig de cauză doar pentru anumite capete de cerere, costurile se ajustează proporțional cu numărul sau amploarea capetelor de cerere pentru care s-a obținut câștig de cauză.

6. Comitetul mixt al CETA va lua în considerare norme suplimentare care vizează reducerea sarcinii financiare asupra reclamanților care sunt persoane fizice sau întreprinderi mici și mijlocii. Astfel de norme suplimentare pot , în special, să țină seama de resursele financiare ale acestor reclamanți, precum și de cuantumul despăgubirilor solicitate.

7. Tribunalul și părțile în litigiu depun toate eforturile pentru a asigura că procesul de soluționare a litigiilor se desfășoară în timp util. Tribunalul pronunță hotărârea sa definitivă în termen de 24 de luni de la data la care cererea este depusă în conformitate cu articolul 8.23. În cazul în care Tribunalul are nevoie de timp suplimentar pentru a pronunța hotărârea definitivă, acesta furnizează părților contestatare motivele întârzierii.

ARTICOLUL 8.40

Despăgubiri sau alte compensații

Pârâtul nu pretinde și tribunalul nu acceptă o întâmpinare, o cerere reconvențională, dreptul de a compensa sau o revendicare similară potrivit căreia un investitor sau, după caz, o întreprindere stabilită pe plan local a primit sau va primi despăgubiri sau alte compensații în baza unui contract de asigurare sau de garanție în ceea ce privește întreaga sau o parte din compensația solicitată într-un litigiu inițiat în temeiul prezentei secțiuni.

ARTICOLUL 8.41

Executarea hotărârilor

1. O hotărâre pronunțată în temeiul prezentei secțiuni este obligatorie pentru părțile la litigiu și în speță.

2. Sub rezerva dispozițiilor de la alineatul (3), o parte la litigiu trebuie să recunoască și să respecte o hotărâre fără întârziere.

3. O parte la litigiu nu solicită executarea unei hotărâri definitive până la:

(a) în cazul pronunțării unei hotărâri definitive în temeiul convenției ICSID:

(i) trecerea unei perioade de 120 de zile de la data pronunțării hotărârii, în care nicio parte la litigiu nu a solicitat revizuirea sau anularea hotărârii; sau

(ii) suspendarea executării hotărârii și finalizarea procedurii de revizuire sau anulare;

(b) în cazul pronunțării unei hotărâri definitive în temeiul Regulamentului privind mecanismul suplimentar al ICSID sau al regulilor de arbitraj UNCITRAL sau al oricăror alte norme aplicabile în temeiul articolului 8. 23.2 litera (d):

(i) trecerea unei perioade de 90 de zile de la data pronunțării unei hotărâri, în care niciuna dintre părțile la litigiu nu a inițiat o procedură de revizuire, retragere sau anulare a hotărârii; sau

(ii) momentul în care executarea hotărârii a fost suspendată și o instanță a respins sau a aprobat o cerere de revizuire, suspendare sau anulare a hotărârii și nu mai există nicio cale de atac disponibilă.

4. Executarea hotărârii este reglementată de legile privind executarea hotărârilor sau sentințelor în vigoare în țara în care se solicită executarea.

5. În sensul articolului I din Convenția de la New York o sentință definitivă emisă în temeiul prezentei secțiuni este considerată o sentință arbitrală legată de cereri care decurg dintr-o relație sau o tranzacție comercială.

6. Pentru o mai mare certitudine, în cazul în care o cerere de despăgubire a fost depusă în conformitate cu articolul 8.23 alineatul (2) litera (a), o hotărâre definitivă emisă în temeiul prezentei secțiuni echivalează cu o sentință în sensul dispozițiilor secțiunii 6 din Convenția ICSID.

ARTICOLUL 8.42

Rolul părților

1. O parte nu intentează o procedură la nivel internațional cu privire la o cerere în temeiul articolului 8.23, decât dacă cealaltă parte nu se conformează hotărârii pronunțate în litigiul respectiv.

2. Alineatul (1) nu exclude posibilitatea soluționării litigiilor în temeiul capitolului douăzeci și nouă (Soluționarea litigiilor) cu privire la o măsură cu aplicabilitate generală, chiar dacă se presupune că măsura respectivă a încălcat prezentul acord în ceea ce privește o anumită investiție în legătură cu care a fost prezentată o cerere în temeiul articolului 8.23 și nu aduce atingere articolului 8.38.

3. Alineatul (1) nu exclude schimburile informale cu scopul unic de a facilita soluționarea litigiului.

ARTICOLUL 8.43

Conexare

1. Atunci când două sau mai multe cereri care au fost prezentate separat în temeiul articolului 8.23 au în comun o chestiune de drept sau de fapt și derivă din aceleași evenimente sau circumstanțe, o parte la litigiu sau părțile la litigiu, în solidar, pot să solicite constituirea unei diviziuni separate a tribunalului în temeiul prezentului articol și ca diviziunea respectivă să dispună un ordin de conexare (numită în continuare „cerere de conexare”).

2. Partea la litigiu care solicită conexarea emite mai întâi o notificare către părțile la litigiu care vor intra sub incidența ordinului.

3. În cazul în care părțile la litigiu notificate în temeiul alineatului (2) au ajuns la un acord cu privire la ordinul de conexare care urmează să fie solicitat, acestea pot prezenta o cerere comună pentru constituirea unei diviziuni separate a tribunalului și dispunerea unui ordin de conexare în temeiul prezentului articol. În cazul în care părțile la litigiu notificate în temeiul alineatului (2) nu au ajuns la un acord cu privire la ordinul de conexare care urmează să fie solicitat în termen de 30 de zile de la notificare, o parte la litigiu poate prezenta o cerere pentru constituirea unei diviziuni separate a tribunalului și dispunerea unui ordin de conexare în temeiul prezentului articol.

4. Cererea este înaintată, în scris, președintelui tribunalului și tuturor părților la litigiu care vor intra sub incidența ordinului și specifică:

(a) numele și adresele părților la litigiu care se doresc a intra sub incidența ordinului;

(b) cererile sau capetele de cerere care se doresc a intra sub incidența ordinului; și

(c) motivele pentru care s-a solicitat dispunerea ordinului.

5. O cerere de conexare care implică mai mult de un pârât necesită acordul tuturor pârâților.

6. Regulile aplicabile procedurii prevăzute la prezentul articol sunt stabilite după cum urmează:

(a) în cazul în care toate cererile pentru care se solicită un ordin de conexare au fost prezentate în scopul soluționării litigiului în conformitate cu aceleași reguli în temeiul articolului 8.23, se aplică aceste reguli;

(b) în cazul în care cererile pentru care se solicită ordinul de conexare nu au fost introduse pentru soluționarea litigiului în conformitate cu aceleași reguli:

(i) investitorii pot conveni în mod colectiv asupra regulilor în temeiul articolului 8.23 alineatul (2); sau

(ii) în cazul în care investitorii nu pot conveni asupra regulilor aplicabile în termen de 30 de zile de la data la care președintele tribunalului a primit cererea de conexare, se aplică regulile de arbitraj UNCITRAL.

7. Președintele Tribunalului , după primirea unei cereri de conexare și în conformitate cu cerințele articolului 8.27 alineatul (7) constituie o nouă diviziune („diviziunea pentru conexare”) a Tribunalului care are competență asupra totalității sau asupra unora dintre cereri, integral sau parțial, care fac obiectul cererii comune de conexare.

8. În cazul în care, după audierea părților la litigiu, o diviziune pentru conexare consideră că cererile de arbitraj introduse în temeiul articolului 8.23 au în comun o chestiune de drept sau de fapt și derivă din aceleași evenimente sau circumstanțe, iar conexarea ar fi soluția cea mai bună pentru a deservi obiectivele de soluționare echitabilă și eficientă a cererilor, inclusiv obiectivul de coerență a hotărârilor, diviziunea de conexare poate, printr-un ordin, să își exercite competența asupra unora sau tuturor cererilor, integral sau parțial.

9. În cazul în care o diviziune pentru conexare și-a exercitat competența în temeiul alineatului (8), un investitor care a introdus o cerere în temeiul articolului 8.23 și a cărui cerere nu a fost conexată poate prezenta tribunalului o cerere scrisă prin care să solicite includerea într-un astfel de ordin, cu condiția ca cererea să fie în conformitate cu cerințele stabilite la alineatul (4). Diviziunea pentru conexare a tribunalului dispune un astfel de ordin în cazul în care consideră că sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alineatul (8) și că aprobarea unei astfel de cereri nu ar împovăra în mod necorespunzător sau nu ar prejudicia în mod nedrept părțile la litigiu sau nu ar perturba în mod nejustificat procedura. Înainte de a emite ordinul, diviziunea pentru conexare a tribunalului se consultă cu părțile la litigiu.

10. La cererea unei părți la litigiu, diviziunea pentru conexare a tribunalului constituită în temeiul prezentului articol, în așteptarea unei hotărâri în conformitate cu alineatul (8), poate dispune ca procedura diviziunii tribunalului numit în temeiul articolului 8.27 alineatul (7) să fie suspendată, cu excepția cazului în care tribunalul din urmă nu și-a suspendat deja procedura.

11. Diviziunea tribunalului numită în temeiul articolului 8.27 alineatul (7) cedează competența de instrumentare a cererilor introduse sau a unor părți ale acestora asupra cărora își exercită competența o diviziune însărcinată cu conexarea a tribunalului constituită în temeiul prezentului articol.

12. Hotărârea diviziunii însărcinată cu conexarea a tribunalului constituită în temeiul prezentului articol cu privire la cererile sau capetele de cerere respective pentru care și-a exercitat competența este obligatorie pentru diviziunea tribunalului numită în temeiul articolului 8.27 alineatul (7) în ceea ce privește cererile sau capetele de cerere în cauză.

13. Un investitor poate retrage o cerere în temeiul prezentei secțiuni, care face obiectul conexării, și o astfel de cerere nu poate fi introdusă din nou în temeiul articolului 8.23. Dacă face acest lucru în termen de 15 zile de la primirea notificării de conexare, introducerea anterioară a cererii la arbitraj nu împiedică investitorul să recurgă la soluționarea litigiului pe alte căi decât cele prevăzute la prezenta secțiune.

14. La solicitarea unui investitor, o diviziune pentru conexare a tribunalului poate lua măsurile pe care le consideră oportune pentru a proteja informațiile confidențiale sau protejate ale investitorului în cauză în raport cu alți investitori. Astfel de măsuri pot cuprinde prezentarea de versiuni redactate ale documentelor care conțin informații confidențiale sau protejate către alți investitori sau măsuri de organizare a anumitor părți ale audierilor cu ușile închise.

ARTICOLUL 8.44

Comitetul pentru servicii și investiții

1. Comitetul pentru servicii și investiții oferă părților un forum pentru a se consulta cu privire la aspectele legate de prezentul capitol, inclusiv:

(a) dificultățile care ar putea apărea în punerea în aplicare a prezentului capitol;

(b) posibile îmbunătățiri ale prezentului capitol, în special având în vedere experiența și evoluțiile din cadrul altor instanțe internaționale și din cadrul celorlalte acorduri încheiate de părți.

2. Cu acordul părților și după finalizarea propriilor cerințe și proceduri interne, Comitetul pentru servicii și investiții adoptă un cod de conduită pentru membrii tribunalului care urmează să fie aplicat în cazul litigiilor care decurg din prezentul capitol, care poate înlocui sau completa normele în vigoare și poate aborda subiecte precum:

(a) obligațiile de comunicare a informațiilor;

(b) independența și imparțialitatea membrilor tribunalului; și

(c) confidențialitatea.

Părțile depun toate eforturile pentru a se asigura că codul de conduită este adoptat, după caz, cel târziu în prima zi de aplicare cu titlu provizoriu sau de intrare în vigoare a prezentului acord și, în orice caz, în termen de cel mult doi ani de la data respectivă.

3. Cu acordul părților și după finalizarea propriilor cerințe și proceduri interne, Comitetul pentru servicii și investiții poate:

(a) să recomande Comitetului mixt CETA adoptarea unor interpretări ale prezentului acord în temeiul articolului 8.31 alineatul (3);

(b) să adopte și să modifice normele de completare a regulilor de arbitraj aplicabile și să modifice normele aplicabile privind transparența. Aceste norme și modificări sunt obligatorii pentru tribunalul constituit în temeiul prezentei secțiuni;

(c) să adopte norme de mediere destinate utilizării de către părțile la litigiu, în conformitate cu articolul 8.20;

(d) să recomande Comitetului mixt CETA adoptarea unor elemente suplimentare ale obligației de a asigura un tratament echitabil și corect în temeiul articolului 8.10 alineatul (3). și

(e) să formuleze recomandări către Comitetul mixt CETA privind funcționarea tribunalului de apel în conformitate cu articolul 8.28 alineatul (8).

ARTICOLUL 8.45

Excludere

Dispozițiile privind soluționarea litigiilor din prezenta secțiune și din capitolul douăzeci și nouă (Soluționarea litigiilor) nu se aplică aspectelor menționate în anexa 8-C.

CAPITOLUL NOUĂ

COMERȚUL TRANSFRONTALIER CU SERVICII

ARTICOLUL 9.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

servicii de reparații și întreținere a aeronavelor înseamnă activități care sunt efectuate asupra unei aeronave sau unei părți dintr-o aeronavă retrasă din serviciu și nu includ așa-numita întreținere „în linie”;

servicii de exploatare a aeroporturilor înseamnă exploatarea sau gestionarea, pe bază de comision sau contract, a infrastructurii aeroportuare, inclusiv terminale, piste, căi de rulare și platforme, spații de parcare și sisteme de transport în interiorul aeroportului. Pentru o mai mare certitudine, serviciile de exploatare a aeroporturilor nu includ drepturile de proprietate sau investițiile în aeroporturi sau terenuri ale aeroportului sau oricare dintre funcțiile îndeplinite de un consiliu de administrație. Serviciile de exploatare a aeroporturilor nu includ serviciile de navigație aeriană;

servicii privind sistemele informatizate de rezervare înseamnă serviciile furnizate de sistemele informatizate care conțin informații despre orarele transportatorilor aerieni, locurile disponibile, tarifele și regulile de stabilire a prețurilor, prin intermediul cărora pot fi făcute rezervări sau pot fi eliberate bilete;

comerț transfrontalier cu servicii sau prestare transfrontalieră de servicii înseamnă prestarea unui serviciu:

(a) de pe teritoriul unei părți pe teritoriul celeilalte părți; sau

(b) pe teritoriul unei părți către un consumator de servicii al celeilalte părți;

dar nu include prestarea unui serviciu pe teritoriul unei părți de către o persoană a celeilalte părți;

servicii de handling la sol înseamnă furnizarea unui serviciu pe bază de comision sau de contract pentru: administrare și supraveghere la sol, inclusiv controlul factorului de ocupare și comunicare; handlingul pasagerilor; handlingul bagajelor; handlingul mărfurilor și al corespondenței; handlingul rampei și servicii la bordul aeronavei; handlingul combustibilului și al uleiului; întreținerea de linie a aeronavelor, operațiuni de zbor și administrarea echipajului; transport de suprafață; sau servicii de catering. Serviciile de handling la sol nu includ serviciile de pază sau exploatarea sau gestionarea infrastructurii aeroportuare centralizate precum sistemele de handling al bagajelor, instalațiile pentru degivrare, sistemele de distribuție a combustibilului sau sistemele de transport în interiorul aeroportului;

vânzarea și promovarea serviciilor de transport aerian înseamnă posibilitățile pentru transportatorul aerian în cauză de a vinde și de a-și promova liber serviciile de transport aerian, inclusiv toate aspectele legate de comercializare, cum ar fi studii de piață, publicitate și distribuție, dar excluzând stabilirea prețurilor serviciilor de transport aerian sau condițiile aplicabile; și

servicii prestate în exercitarea autorității guvernamentale înseamnă orice serviciu care nu este prestat nici pe bază comercială, nici în concurență cu unul sau mai mulți prestatori de servicii;

ARTICOLUL 9.2

Domeniul de aplicare

1. Prezentul capitol se aplică unei măsuri adoptate sau menținute de o parte care afectează activitățile de comerț transfrontalier cu servicii desfășurate de un prestator de servicii al celeilalte părți, inclusiv o măsură care afectează:

(a) producerea, distribuția, comercializarea, vânzarea și furnizarea unui serviciu;

(b) achiziționarea, utilizarea sau plata unui serviciu; precum și

(c) accesul la și utilizarea de servicii care sunt solicitate a fi oferite publicului, în general, în legătură cu furnizarea unui serviciu;

2. Prezentul capitol nu se aplică unei măsuri care afectează:

(a) serviciile furnizate în exercitarea autorității guvernamentale;

(b) pentru Uniunea Europeană, serviciile audio-vizuale;

(c) pentru Canada, industriile culturale;

(d) serviciile financiare, astfel cum sunt definite la articolul 13.1 (Definiții);

(e) serviciile aeriene, serviciile conexe în sprijinul serviciilor aeriene și alte servicii prestate prin mijloace de transport aerian[13], altele decât:

(i) serviciile de reparații și întreținere a aeronavelor;

(ii) vânzarea și comercializarea serviciilor de transport aerian;

(iii) serviciile privind sistemele informatizate de rezervare (SIR);

(iv) serviciile de asistență la sol;

(v) serviciile de exploatare a aeroporturilor;

(f) achizițiilor efectuate de o parte ale unei mărfi sau ale unui serviciu achiziționat în scopuri guvernamentale și nu în vederea revânzării sau a utilizării în furnizarea unei mărfi sau a unui serviciu destinat vânzării, indiferent dacă achiziția respectivă este o „achiziție reglementată” în sensul articolului 19.2 alineatul (2) (Obiectul și domeniul de aplicare); sau

(g) o subvenție sau un alt tip de sprijin guvernamental pentru comerțul transfrontalier cu servicii prestate de o parte.

3. Prezentul capitol nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor părților în temeiul *Acordului privind transportul aerian dintre Canada și Comunitatea Europeană și statele sale membre*, încheiat la Bruxelles la 17 decembrie 2009 și la Ottawa la 18 decembrie 2009.

---

13 Serviciile respective includ serviciile prestate atunci când o aeronavă este utilizată pentru a desfășura activități specializate în sectoare precum agricultură, construcții, fotografie, topografie, cartografie, silvicultură, observare și patrulare sau publicitate, în cazul în care activitatea specializată este furnizată de către persoana care este responsabilă de exploatarea aeronavei.

4. Prezentul capitol nu impune obligația unei părți cu privire la un resortisant al celeilalte părți care solicită acces la piața forței de muncă a acesteia sau angajarea pe bază de contract încheiat pentru o perioadă nedeterminată pe teritoriul său și nu conferă niciun drept resortisantului respectiv în ceea ce privește accesul la piața muncii sau angajarea.

ARTICOLUL 9.3

Tratamentul național

1. Fiecare parte acordă prestatorilor de servicii ai celeilalte părți și serviciilor acestora un tratament nu mai puțin favorabil decât cel pe care îl acordă, în situații similare, propriilor prestatori de servicii și serviciilor acestora.

2. Pentru o mai mare certitudine, tratamentul acordat de o parte în conformitate cu alineatul (1) înseamnă, cu privire la un guvern canadian altul decât la nivel federal sau cu privire la un guvern al unui stat membru al Uniunii Europene sau dintr-un stat membru al Uniunii Europene, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel mai favorabil tratament acordat în situații similare de către guvernul respectiv propriilor prestatori de servicii și serviciilor acestora.

ARTICOLUL 9.4

Cerințe de formă

Articolul 9.3 nu împiedică o parte să adopte sau să mențină o măsură care stabilește cerințele de formă în legătură cu prestarea unui serviciu, cu condiția ca astfel de cerințe să nu fie aplicate într-un mod care să constituie un mijloc de discriminare arbitrară sau nejustificată. Astfel de măsuri includ cerințe:

(a) pentru a obține o licență, o înregistrare, o certificare sau o autorizație în vederea prestării unui serviciu sau ca o cerință pentru apartenența la o anumită profesie, cum ar fi obligația de a deține calitatea de membru al unei organizații profesionale sau participarea la fonduri de compensare colective pentru membrii organizațiilor profesionale;

(b) pentru un prestator de servicii, de a avea un agent local pentru prestarea serviciilor sau de a menține o adresă locală;

(c) de a vorbi o limbă națională sau de a deține un permis de conducere; sau

(d) ca un prestator de servicii:

(i) să constituie o obligațiune sau o altă formă de garanție financiară;

(ii) să deschidă sau să contribuie la un cont fiduciar;

(iii) să mențină un anumit tip și o anumită valoare de asigurare;

(iv) să ofere alte garanții similare; sau

(v) să ofere acces la înregistrări.

ARTICOLUL 9.5

Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate

1. Fiecare parte acordă prestatorilor de servicii ai celeilalte părți și serviciilor acestora un tratament nu mai puțin favorabil decât cel pe care îl acordă, în situații similare, prestatorilor de servicii și serviciilor unei țări terțe.

2. Pentru o mai mare certitudine, tratamentul acordat de o parte în temeiul alineatului (1) înseamnă, cu privire la un guvern canadian, altul decât la nivel federal, sau cu privire la un guvern al unui stat membru al Uniunii Europene sau dintr-un stat membru al Uniunii Europene, tratamentul acordat în situații similare de guvernul respectiv pe teritoriul său serviciilor sau prestatorilor de servicii ai unei țări terțe.

3. Alineatul (1) nu se aplică tratamentului acordat de o parte în cadrul unei măsuri existente sau viitoare care prevede recunoașterea, inclusiv printr-o înțelegere sau un acord cu o țară terță care recunoaște acreditarea serviciilor de testare și de analiză și a furnizorilor de astfel de servicii, acreditarea serviciilor de reparație și întreținere și a furnizorilor de astfel de servicii, precum și certificarea calificărilor sau a rezultatelor sau a activității desfășurate de serviciile acreditate și furnizorii de servicii în cauză.

ARTICOLUL 9.6

Accesul pe piață

O parte nu adoptă sau nu menține, pe baza întregului său teritoriu sau pe baza teritoriului la nivel național, provincial, teritorial, regional sau local de guvernare, o măsură care impune restricții cu privire la:

(a) numărul de prestatori de servicii, sub formă de contingente numerice, monopoluri, prestatori exclusivi de servicii sau sub forma cerinței de efectuare a unui test privind necesitățile economice;

(b) valoarea totală a tranzacțiilor cu servicii sau a activelor sub forma contingentelor numerice sau a cerinței de efectuare a unui test privind necesitățile economice; sau

(c) numărul total de operațiuni cu servicii sau cantitatea totală de servicii produse, exprimată în unități numerice determinate, sub forma contingentelor sau a cerinței de efectuare a unui test privind necesitățile economice.

ARTICOLUL 9.7

Rezerve

1. Articolele 9.3, 9.5 și 9.6 nu se aplică:

(a) unei măsuri neconforme existente care este menținută de o parte la nivelul:

(i) Uniunii Europene, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa I;

(ii) unui guvern național, astfel cum este prevăzut de partea în cauză în lista sa din anexa I;

(iii) unui guvern provincial, teritorial sau regional, astfel cum este prevăzut de partea în cauză în lista sa din anexa I; sau

(iv) unei administrații locale.

(b) continuării sau reînnoirii imediate a unei măsuri neconforme menționate la litera (a); sau

(c) unei modificări a unei măsuri neconforme menționate la litera (a), în cazul în care modificarea nu reduce conformitatea măsurii, în forma existentă imediat înainte de modificare, în conformitate cu articolele 9.3, 9.5 și 9.6.

2. Articolele 9.3, 9.5 și 9.6 nu se aplică unei măsuri adoptate sau menținute de o parte cu privire la un sector, un subsector sau o activitate, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa II.

ARTICOLUL 9.8

Refuzul acordării de avantaje

O parte poate refuza acordarea beneficiilor prevăzute în prezentul capitol unui prestator de servicii al celeilalte părți, care este o întreprindere a părții respective, și serviciilor prestatorului respectiv, în cazul în care:

(a) un prestator de servicii al unei țări terțe deține sau controlează întreprinderea; și

(b) partea care refuză acordarea de beneficii adoptă sau menține o măsură în ceea ce privește țara terță care:

(i) vizează menținerea păcii și securității internaționale; și

(ii) interzice tranzacțiile cu întreprinderea sau ar fi încălcată sau eludată în cazul în care beneficiile prezentului capitol ar fi acordate întreprinderii.

CAPITOLUL ZECE

INTRAREA ȘI ȘEDEREA TEMPORARĂ A PERSOANELOR FIZICE ÎN SCOPURI PROFESIONALE

ARTICOLUL 10.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

prestatori de servicii contractuale înseamnă persoanele fizice angajate de o întreprindere a unei părți care nu deține nicio entitate stabilită pe teritoriul celeilalte părți și care a încheiat un contract de bună-credință (altul decât printr-o agenție definită în CPC 872) în vederea prestării de servicii către un consumator din cealaltă parte, contract care necesită prezența temporară a angajaților săi pe teritoriul părții respective pentru a executa contractul de prestare de servicii;

întreprindere înseamnă o întreprindere astfel cum este definită la articolul 8.1 (Definiții);

profesioniști independenți înseamnă persoane fizice care asigură prestarea unui serviciu și care sunt stabilite ca persoane care desfășoară activități independente pe teritoriul unei părți, care nu dețin nicio entitate stabilită pe teritoriul celeilalte părți și care au încheiat un contract de bună-credință (altul decât printr-o agenție definită în CPC 872) în vederea prestării de servicii către un consumator din cealaltă parte, contract care necesită prezența temporară a persoanei fizice pe teritoriul părții respective pentru a executa contractul de prestare de servicii;

personal-cheie înseamnă vizitatori de afaceri în scopuri de investiții, investitori sau persoane transferate în cadrul aceleiași companii:

(a) **persoane aflate în vizită de afaceri în scopuri de investiții** înseamnă persoane fizice care lucrează într-o poziție de conducere sau de specialitate, care sunt responsabile pentru înființarea unei întreprinderi, dar care nu se angajează în tranzacții directe cu publicul larg și nu primesc remunerație dintr-o sursă situată pe teritoriul părții-gazdă;

(b) **investitori** înseamnă persoane fizice care stabilesc, dezvoltă sau administrează funcționarea unei investiții într-o capacitate de supraveghere sau executivă și la care persoanele respective sau întreprinderea care angajează persoanele respective a angajat sau este în curs de a angaja o sumă substanțială de capital; și

(c) **persoane transferate în cadrul aceleiași companii** înseamnă persoanele fizice care au fost angajate de o întreprindere a unei părți sau au fost parteneri ai acesteia pe durata a cel puțin un an și care sunt transferate temporar într-o întreprindere (care poate fi o filială, o sucursală sau societatea-mamă a întreprinderii unei părți) situată pe teritoriul celeilalte părți. Persoana fizică în cauză trebuie să aparțină uneia dintre următoarele categorii:

(i) **personal de conducere** înseamnă persoanele fizice care lucrează într-o poziție de conducere în cadrul unei întreprinderi și care:

(A) conduce în primul rând gestionarea întreprinderii sau conduce întreprinderea sau un departament sau o sub-diviziune a întreprinderii; și

(B) exercită o latitudine largă în luarea deciziilor, care poate include autoritatea de a recruta personal și de a concedia sau a lua alte acțiuni legate de personal (cum ar fi autorizații de promovare sau concediu), și

(I) beneficiază doar de supraveghere generală sau îndrumare în principal de la directori de nivel superior, consiliul de administrație sau acționari ai întreprinderii sau echivalentul acestora; sau

(II) supraveghează și controlează activitatea altor angajați cu activitate de supraveghere, profesională sau de conducere și exercită autoritate discreționară asupra operațiunilor de zi cu zi; sau

(ii) **specialiști** înseamnă persoane fizice care lucrează într-o întreprindere și care posedă:

(A) cunoștințe neobișnuite despre produsele sau serviciile întreprinderii și aplicarea acestora pe piețele internaționale; sau

(B) un nivel avansat de expertiză sau cunoștințe despre procesele și procedurile întreprinderii, cum ar fi producția, echipamentele de cercetare, tehnici sau gestionare.

La evaluarea expertizei sau a cunoștințelor, părțile vor lua în considerare abilitățile care sunt neobișnuite și diferite de cele care se regăsesc în general într-o anumită industrie și care nu pot fi transferate în termen scurt cu ușurință către o altă persoană fizică. Aceste abilități pot să fi fost obținute prin calificări academice specifice sau o vastă experiență în cadrul întreprinderii; sau

(iii) **stagiari cu studii superioare** înseamnă persoanele fizice care:

(A) au o diplomă universitară; și

(B) sunt transferate temporar într-o întreprindere de pe teritoriul celeilalte părți pentru evoluția carierei sau pentru a-și forma deprinderi în tehnici sau metode de afaceri; și

persoane fizice în scopuri profesionale înseamnă personalul-cheie, furnizori de servicii contractuale, profesioniști independenți sau persoane aflate în vizită de afaceri pe termen scurt care sunt cetățeni ai unei părți.

ARTICOLUL 10.2

Obiective și domeniu de aplicare

1. Prezentul capitol reflectă relația comercială preferențială dintre părți, precum și obiectivul comun de a facilita comerțul cu servicii și investițiile permițând intrarea și șederea temporară a persoanelor fizice în scopuri de afaceri și garantând transparența procesului.

2. Prezentul capitol se aplică măsurilor adoptate sau menținute de o parte cu privire la intrarea și șederea temporară pe teritoriul său a personalului-cheie, a furnizorilor de servicii contractuale, a profesioniștilor independenți și a persoanelor aflate în scopuri de afaceri pe termen scurt. Prezentul capitol nu se aplică măsurilor care vizează persoanele fizice care doresc să intre pe piața forței de muncă a uneia dintre părți, nici măsurilor privind cetățenia, rezidența și angajarea pe bază de contract cu durată nelimitată.

3. Nicio dispoziție a prezentului capitol nu împiedică părțile să aplice măsuri pentru reglementarea admiterii sau a șederii temporare a persoanelor fizice pe teritoriul său, inclusiv măsurile necesare pentru a proteja integritatea frontierelor sale și pentru a asigura trecerea ordonată a frontierelor sale de către persoanele fizice, cu condiția ca aceste măsuri să nu fie aplicate astfel încât să anuleze sau să compromită avantajele de care beneficiază orice parte în temeiul prezentului capitol. Simpla solicitare a unei vize pentru resortisanții persoane fizice ai unei țări, fără a solicita același lucru și pentru resortisanții altor țări nu se consideră ca fiind o anulare sau o compromitere a avantajelor care decurg din prezentul acord.

4. În măsura în care nu sunt luate angajamente în prezentul capitol, toate celelalte cerințe ale legislației părților în ceea ce privește intrarea și șederea continuă să se aplice, inclusiv cele privind perioada de ședere.

5. În pofida dispozițiilor prezentului capitol, toate cerințele actelor cu putere de lege ale părților privind ocuparea forței de muncă și măsurile de securitate socială se aplică în continuare, inclusiv reglementările privind salariile minime, precum și acordurile salariale colective.

6. Prezentul capitol nu se aplică în cazurile în care intenția sau efectul intrării și al șederii temporare este de a interfera cu sau de a afecta în alt fel rezultatul unui litigiu sau al unei negocieri cu sindicatele sau cu patronatul sau angajarea de persoane fizice care sunt implicate într-un astfel de litigiu sau o astfel de negociere.

ARTICOLUL 10.3

Obligații generale

1. Fiecare parte va permite intrarea temporară în scopuri comerciale a persoanelor fizice ale celeilalte părți care altfel respectă măsurile de imigrare ale părții aplicabile pentru intrarea temporară, în conformitate cu prezentul capitol.

2. Fiecare parte aplică măsurile referitoare la dispozițiile prezentului capitol în conformitate cu articolul 10.2 alineatul (1) și, în special, aplică măsurile astfel încât să evite afectarea sau întârzierea în mod nejustificat a schimburilor comerciale cu mărfuri sau servicii sau a efectuării activităților de investiții în temeiul prezentului acord.

3. Fiecare parte se asigură că toate taxele pentru prelucrarea cererilor de intrare temporară sunt rezonabile și proporționale cu costurile suportate.

ARTICOLUL 10.4

Furnizarea de informații

1. În conformitate cu capitolul douăzeci și șapte (Transparență) și recunoscând importanța pentru părți a transparenței informațiilor privind intrarea temporară, fiecare parte, nu mai târziu de 180 de zile de la data intrării în vigoare a prezentului acord, pune la dispoziția celeilalte părți materiale explicative cu privire la condițiile de intrare temporară în temeiul prezentului capitol, care permit oamenilor de afaceri ai celorlalte părți să se familiarizeze cu aceste cerințe.

2. În cazul în care o parte colectează și păstrează date privind intrarea temporară pe categorii de oameni de afaceri în conformitate cu prezentul capitol, partea va pune datele respective la dispoziția celeilalte părți, la cerere, în conformitate cu legislația sa referitoare la protecția vieții private și a datelor.

ARTICOLUL 10.5

Puncte de contact

1. Părțile stabilesc următoarele puncte de contact:

(a) în cazul Canadei:

Director
Politica privind rezidența temporară
Secția imigrație
Cetățenie și imigrație Canada

(b) în cazul Uniunii Europene:

Director General
Direcția Generală Comerț
Comisia Europeană

(c) în cazul statelor membre ale Uniunii Europene, punctele de contact menționate în anexa 10-A sau punctele succesoare ale acestora.

2. Punctele de contact pentru Canada și Uniunea Europeană și, după caz, punctele de contact pentru statele membre ale Uniunii Europene fac schimb de informații în conformitate cu articolul 10.4 și se întrunesc în funcție de necesități pentru a examina chestiuni legate de prezentul capitol, cum ar fi:

(a) punerea în aplicare și administrarea prezentului capitol, inclusiv practica părților pentru permiterea intrării temporare;

(b) elaborarea și adoptarea unor criterii comune, precum și interpretări pentru punerea în aplicare a prezentului capitol;

(c) dezvoltarea de măsuri pentru a facilita în continuare intrarea temporară a oamenilor de afaceri; și

(d) recomandări adresate Comitetului mixt CETA cu privire la prezentul capitol.

ARTICOLUL 10.6

Obligații din alte capitole

1. Prezentul acord nu impune obligații unei părți cu privire la măsurile sale în domeniul imigrației, cu excepția celor identificate în mod specific în prezentul capitol și în capitolul douăzeci și șapte (Transparență).

2. Fără a aduce atingere oricărei decizii pentru a permite intrarea temporară a persoanelor fizice ale celeilalte părți în condițiile prezentului capitol, inclusiv durata șederii admisibilă în temeiul unei astfel de permisiuni:

(a) articolul 9.3 (Tratamentul național) și articolul 9.6 (Accesul pe piață), sub rezerva articolului 9.4 (Cerințe de formă) și a articolului 9.2 (Domeniu de aplicare), dar nu a articolului 9.2 alineatul (2) litera (d), sunt încorporate și incluse în prezentul capitol și se aplică tratamentului persoanelor fizice în scopuri comerciale prezente pe teritoriul celeilalte părți în categoriile de:

(i) personal-cheie; și

(ii) furnizori de servicii contractuale și profesioniști independenți, pentru toate sectoarele enumerate în anexa 10-E; și

(b) articolul 9.5 (Tratamentul bazat pe clauza națiunii celei mai favorizate), sub rezerva articolului 9.4 (Cerințe de formă) și a articolului 9.2 (Domeniul de aplicare), dar nu a articolului 9.2 alineatul (2) litera (d), este încorporat și inclus în prezentul capitol și se aplică tratamentului persoanelor fizice în scopuri de afaceri prezente pe teritoriul celeilalte părți în categoriile de:

(i) personal-cheie, furnizorii de servicii contractuale și profesioniști independenți; și

(ii) persoane aflate în vizită de afaceri pe termen scurt, astfel cum se prevede la articolul 10.9.

3. Pentru o mai mare certitudine, alineatul (2) se aplică tratamentului persoanelor fizice în scopuri comerciale prezente pe teritoriul celeilalte părți care se încadrează în categoriile relevante și care oferă servicii financiare, astfel cum sunt definite la articolul 13.1 (Definiții) din capitolul treisprezece (Servicii financiare). Alineatul (2) nu se aplică măsurilor referitoare la acordarea de intrare temporară persoanelor fizice ale unei părți sau ale unei țări terțe.

4. În cazul în care o parte a stabilit o rezervă în lista sa la anexa I, II sau III, rezerva constituie, de asemenea, o rezervă la alineatul (2), în măsura în care măsura prevăzută în rezervă sau permisă de aceasta afectează tratamentul persoanelor fizice în scopuri de afaceri prezente pe teritoriul celeilalte părți.

ARTICOLUL 10.7

Personalul-cheie

1. Fiecare parte permite intrarea și șederea temporară a personalului cheie al celeilalte părți, ținând seama de rezervele și excepțiile enumerate în anexa 10-B.

2. Nicio parte nu adoptă sau menține limitări privind numărul total de membri ai personalului-cheie al celeilalte părți cărora li se permite intrarea temporară, sub forma unei restricții numerice sau a unui test privind necesitățile economice.

3. Fiecare parte permite intrarea temporară a vizitatorilor de afaceri în scopuri de investiții, fără a necesita un permis de muncă sau o altă procedură prealabilă de aprobare cu intenție similară.

4. Fiecare parte va permite angajarea temporară pe teritoriul său a persoanelor transferate în cadrul aceleiași companii și a investitorilor celeilalte părți.

5. Durata admisibilă de ședere a personalului-cheie este după cum urmează:

(a) persoanele transferate în cadrul aceleiași companii (specialiști și personal de conducere): durata mai mică dintre trei ani sau durata contractului, cu o posibilă prelungire de până la 18 luni, la latitudinea părții care acordă intrarea și șederea temporară[14];

(b) persoane transferate în cadrul aceleiași întreprinderi, (stagiari absolvenți de studii superioare): durata mai mică dintre un an sau durata contractului;

[14] Durata șederii autorizate în temeiul prezentului capitol nu poate fi luată în considerare în cadrul unei cereri de cetățenie într-un stat membru al Uniunii Europene.

(c) investitori: un an, cu prelungiri posibile la latitudinea părții care acordă intrarea și ședereа temporară;

(d) persoane aflate în vizită de afaceri în scopuri de investiții: 90 de zile în orice perioadă de șase luni[15].

ARTICOLUL 10.8

Prestatori de servicii pe bază de contract și liber-profesioniști

1. În conformitate cu anexa 10-E, fiecare parte va permite intrarea și ședereа temporară a furnizorilor de servicii contractuale ai celeilalte părți, sub rezerva următoarelor condiții:

(a) persoanele fizice trebuie să fie implicate în prestarea unui serviciu temporar în calitate de angajați ai unei întreprinderi care a obținut un contract de servicii pentru o perioadă de cel mult 12 luni. În cazul în care contractul de servicii depășește 12 luni, angajamentele din prezentul capitol se aplică numai pentru primele 12 luni ale contractului;

(b) persoanele fizice care intră pe teritoriul celeilalte părți trebuie să ofere serviciile în calitate de angajați ai întreprinderii furnizoare de servicii cel puțin în anul imediat anterior datei de depunere a unei cereri de intrare pe teritoriul celeilalte părți și trebuie să aibă, la data depunerii, cel puțin trei ani de experiență profesională[16] în sectorul de activitate care face obiectul contractului;

[15] Aceasta nu aduce atingere drepturilor acordate Canadei în temeiul scutirilor bilaterale de vize de către statele membre ale Uniunii Europene

[16] Experiența profesională trebuie să fi fost obținută după ce persoana a ajuns la vârsta majoratului.

(c) persoanele fizice care intră pe teritoriul unei alte părți trebuie să dețină:

(i) o diplomă universitară sau o calificare care atestă cunoștințe de un nivel echivalent[17]; și

(ii) calificări profesionale, atunci când acestea sunt necesare pentru exercitarea unei activități în conformitate cu actele cu putere de lege, normele administrative sau cerințele părții în care se prestează serviciul;

(d) pentru prestarea de servicii, persoanele fizice nu trebuie să primească altă remunerație decât cea plătită de întreprinderea care angajează furnizorii de servicii contractuale în timpul ședерii lor pe teritoriul celeilalte părți;

(e) intrarea și șederea temporară oferite în temeiul prezentului articol se referă numai la furnizarea unui serviciu care face obiectul contractului. Dreptul de a utiliza titlul profesional al părții unde este prestat serviciul poate fi acordat, după caz, de către autoritatea competentă astfel cum este definită la articolul 11.1 (Definiții), printr-un acord de recunoaștere reciprocă („ARR”) sau altfel; și

(f) contractul de servicii trebuie să respecte actele cu putere de lege și cerințele legale ale părții în care se execută contractul[18].

---

17 În cazul în care diploma sau calificarea nu a fost obținută pe teritoriul părții în care este furnizat serviciul, partea respectivă poate să examineze dacă aceasta este echivalentă cu o diplomă universitară solicitată pe teritoriul său. Părțile aplică anexa 10-C, cu rezervele din anexa 10-E, în vederea evaluării acestei echivalențe.

18 Pentru o mai mare certitudine, persoana fizică trebuie să fie angajată de întreprindere pentru îndeplinirea contractului de servicii în temeiul căruia se solicită intrarea temporară.

2. În conformitate cu anexa 10-E, fiecare parte va permite intrarea și ședereа temporară a profesioniștilor independenți ai celeilalte părți, sub rezerva următoarelor condiții:

(a) persoanele fizice trebuie să fie angajate pentru prestarea unui serviciu temporar în calitate de persoane care desfășoară activități independente stabilite pe teritoriul celeilalte părți și să fi obținut un contract de prestare de servicii pentru o perioadă de cel mult 12 luni. În cazul în care contractul de servicii este mai mare de 12 luni, angajamentele din acest capitol se aplică numai pentru primele 12 luni ale contractului;

(b) persoanele fizice care intră pe teritoriul celeilalte părți trebuie să dețină, la data depunerii unei cereri de intrare pe teritoriul celeilalte părți, cel puțin șase ani de experiență profesională în sectorul de activitate care face obiectul contractului;

(c) persoanele fizice care intră pe teritoriul unei alte părți trebuie să dețină:

(i) o diplomă universitară sau o calificare care atestă cunoștințe de un nivel echivalent[19]; și

(ii) calificări profesionale, atunci când acestea sunt necesare pentru exercitarea unei activități în conformitate cu actele cu putere de lege, normele administrative sau cerințele părții în care se prestează serviciul;

[19] În cazul în care diploma sau calificarea nu a fost obținută pe teritoriul părții în care este furnizat serviciul, partea respectivă poate să examineze dacă aceasta este echivalentă cu o diplomă universitară solicitată pe teritoriul său. Părțile aplică anexa 10-C, cu rezervele din anexa 10-E, în vederea evaluării echivalenței.

(d) intrarea și șederea temporară oferite în conformitate cu dispozițiile prezentului articol se referă numai la furnizarea unui serviciu care face obiectul contractului. Dreptul de a utiliza titlul profesional al părții unde este prestat serviciul poate fi acordat, după caz, de către autoritatea competentă astfel cum este definit la articolul 11.1 (Definiții), printr-un acord de recunoaștere reciprocă sau altfel; și

(e) contractul de servicii trebuie să respecte actele cu putere de lege și cerințele legale ale părții în care se execută contractul.

3. Cu excepția cazului în care se specifică altfel în anexa 10-E, o parte nu va adopta sau menține o limitare a numărului total de furnizori de servicii contractuale și de profesioniști independenți ai celeilalte părți cărora li s-a permis intrarea temporară, sub formă de restricții numerice sau a unui test privind necesitățile economice.

4. Durata de ședere a furnizorului de servicii contractuale sau a profesioniștilor independenți este o perioadă cumulată de cel mult 12 luni, cu extinderi posibile la discreția părții, în orice perioadă de 24 luni sau pe durata contractului, oricare dintre aceste perioade este mai mică.

ARTICOLUL 10.9

Persoanele aflate în vizită de afaceri pe termen scurt

1. În conformitate cu anexa 10-B, o parte permite intrarea și șederea temporară a persoanelor aflate în vizită de afaceri pe termen scurt ai celeilalte părți în scopul desfășurării activităților menționate în anexa 10-D, cu condiția ca persoanele aflate în vizită de afaceri pe termen scurt:

(a) să nu fie angajate în vânzarea unei mărfi sau a unui serviciu la dispoziția publicului larg;

(b) să nu primească în nume propriu o remunerație dintr-o sursă situată pe teritoriul părții unde persoanele aflate în vizită de afaceri pe termen scurt se află în situație de ședere temporară; și

(c) să nu fie angajate în prestarea unui serviciu în cadrul unui contract încheiat între o întreprindere fără prezență comercială pe teritoriul părții unde persoanele aflate în vizită de afaceri pe termen scurt se află în situație de ședere temporară și un consumator din teritoriul respectiv, cu excepția celor prevăzute în anexa 10-D.

2. Fiecare parte permite intrarea temporară a persoanelor aflate în vizită de afaceri pe termen scurt, fără cerința deținerii unui permis de muncă sau a altor proceduri de acord prealabil cu intenție similară.

3. Durata maximă de ședere a persoanelor aflate în vizită de afaceri pe termen scurt este de 90 de zile în orice perioadă de șase luni[20].

ARTICOLUL 10.10

Revizuirea angajamentelor

În termen de cinci ani de la intrarea în vigoare a prezentului acord, părțile iau în considerare actualizarea angajamentele lor respective în conformitate cu articolele 10.7-10.9.

[20] Aceasta nu aduce atingere drepturilor acordate în temeiul scutirilor bilaterale de vize de către statele membre ale Uniunii Europene.

CAPITOLUL UNSPREZECE

RECUNOAȘTEREA RECIPROCĂ A CALIFICĂRILOR PROFESIONALE

ARTICOLUL 11.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

jurisdicție înseamnă teritoriul Canadei și fiecare dintre provinciile și teritoriile sale sau teritoriul fiecăruia dintre statele membre ale Uniunii Europene, în măsura în care prezentul acord se aplică în teritoriile respective în conformitate cu articolul 1.3 (Domeniul geografic de aplicare);

entitate negociatoare înseamnă o persoană sau un organism al unei părți care are dreptul sau competența de a negocia un acord privind recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale („ARR”);

experiență profesională înseamnă practicarea efectivă și legală a unui serviciu;

calificări profesionale înseamnă calificările atestate prin titluri oficiale de calificare și/sau experiență profesională;

autoritate relevantă înseamnă o autoritate sau organism, desemnat în conformitate cu dispozițiile legislative, de reglementare sau administrative pentru a recunoaște calificările și pentru a autoriza practicarea unei profesii într-o jurisdicție; și

profesie reglementată înseamnă un serviciu a cărui exercitare, inclusiv utilizarea unui titlu sau a unei denumiri, este condiționată de deținerea calificărilor specifice în temeiul unor dispoziții legislative, de reglementare sau administrative.

ARTICOLUL 11.2

Obiective și domeniu de aplicare

1. Prezentul capitol stabilește un cadru pentru facilitarea unui regim echitabil, transparent și consecvent pentru recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale de către părți și stabilește condițiile generale pentru negocierea unor acorduri de recunoaștere reciprocă.

2. Prezentul capitol se aplică în cazul profesiilor care sunt reglementate în fiecare parte, inclusiv în toate sau în unele dintre statele membre ale Uniunii Europene și în toate sau în unele provincii și teritorii din Canada.

3. O parte nu acordă recunoașterea într-o manieră care ar constitui un mijloc de discriminare în aplicarea criteriilor sale privind eliberarea de autorizații, de licențe sau de certificate pentru furnizorii de servicii sau o restricție disimulată în calea comerțului cu servicii.

4. Un acord de recunoaștere reciprocă a calificărilor profesionale adoptat în temeiul prezentului capitol se aplică în toate teritoriile Uniunii Europene și ale Canadei.

ARTICOLUL 11.3

Negocierea unui acord de recunoaștere reciprocă a calificărilor profesionale

1. Fiecare parte își încurajează autoritățile competente sau organismele profesionale, după caz, să dezvolte și să furnizeze Comitetului mixt privind recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale („Comitetul ARR”), instituit în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (b), recomandări comune privind acordurile de recunoaștere reciprocă propuse.

2. O recomandare furnizează o evaluare a valorii potențiale a unui acord de recunoaștere reciprocă, pe baza unor criterii precum nivelul existent de deschidere a pieței, nevoile industriei și oportunitățile de afaceri, de exemplu, numărul de profesioniști care ar putea beneficia de acord, existența altor acorduri de recunoaștere reciprocă în sector și câștigurile preconizate în ceea ce privește dezvoltarea economică și a întreprinderilor. În plus, acesta trebuie să furnizeze o evaluare cu privire la compatibilitatea regimurilor de licențiere sau de calificare ale părților și abordarea preconizată pentru negocierea unui acord de recunoaștere reciprocă.

3. Comitetul ARR, într-o perioadă rezonabilă de timp, revizuiește recomandarea pentru a asigura coerența cu cerințele prezentului capitol. Dacă aceste condiții sunt îndeplinite, Comitetul ARR stabilește măsurile necesare pentru a negocia și fiecare parte își informează autoritățile relevante cu privire la aceste etape.

4. În continuare, entitățile negociatoare desfășoară negocierea și prezintă un proiect de text al acordului de recunoaștere reciprocă Comitetului ARR.

5. Comitetul ARR revizuiește ulterior proiectul de acord de recunoaștere reciprocă pentru a asigura coerența acestuia cu prezentul acord

6. Dacă, din punctul de vedere al Comitetului ARR, acordul de recunoaștere reciprocă a calificărilor profesionale este în conformitate cu prezentul acord, Comitetul ARR adoptă acordul respectiv printr-o decizie, care este condiționată de notificarea ulterioară a Comitetului ARR de către fiecare parte cu privire la îndeplinirea cerințelor interne respective. Decizia devine obligatorie pentru părți la notificarea Comitetului ARR de către fiecare parte.

ARTICOLUL 11.4

Recunoaștere

1. Recunoașterea calificărilor profesionale oferită de un acord de recunoaștere reciprocă permite furnizorului de servicii practicarea de activități profesionale în jurisdicția gazdă, în conformitate cu termenii și condițiile specificate în acordul respectiv.

2. În cazul în care calificările profesionale ale unui prestator de servicii al unei părți sunt recunoscute de către cealaltă parte în conformitate cu un acord de recunoaștere reciprocă, autoritățile competente din jurisdicția gazdă acordă furnizorului de servicii un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat în situații similare unui prestator de servicii similar ale cărui calificări profesionale au fost certificate sau atestate în propria jurisdicție a părții.

3. Recunoașterea calificărilor profesionale în cadrul unui acord de recunoaștere reciprocă nu poate fi condiționată de:

(a) îndeplinirea de către un prestator de servicii a obligației de cetățenie sau a oricărei alte forme de reședință; sau

(b) educația, experiența sau formarea unui prestator de servicii care au fost dobândite în propria jurisdicție a părții.

ARTICOLUL 11.5

Comitetul mixt pentru recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale

Comitetul ARR responsabil pentru punerea în aplicare a articolului 11.3:

(a) este compus din și co-prezidat de reprezentanți din Canada și Uniunea Europeană, care trebuie să fie diferiți de autoritățile competente sau organismele profesionale prevăzute la articolul 11.3 alineatul (1). O listă a reprezentanților este confirmată printr-un schimb de scrisori;

(b) se întrunește în termen de un an de la intrarea în vigoare a prezentului acord și, ulterior, după cum este necesar sau astfel cum s-a decis;

(c) își stabilește regulamentul de procedură;

(d) facilitează schimbul de informații cu privire la legi, regulamente, politici și practici referitoare la standarde sau criterii pentru autorizarea, licențierea sau certificarea profesiilor reglementate;

(e) pune la dispoziția publicului informații cu privire la negocierea și punerea în aplicare a acordurilor de recunoaștere reciprocă;

(f) raportează Comitetului mixt CETA cu privire la progresul negocierilor și punerea în aplicare a acordurilor de recunoaștere reciprocă; și

(g) după caz, furnizează informații și completează orientările prevăzute în anexa 11-A.

ARTICOLUL 11.6

Orientări pentru negocierea și încheierea acordurilor de recunoaștere reciprocă a calificărilor profesionale

Ca parte a cadrului pentru obținerea recunoașterii reciproce a calificărilor profesionale, părțile stabilesc în anexa 11-A orientări fără caracter obligatoriu cu privire la negocierea și încheierea de acorduri de recunoaștere reciprocă.

ARTICOLUL 11.7

Puncte de contact

Fiecare parte stabilește unul sau mai multe puncte de contact pentru administrarea prezentului capitol.

CAPITOLUL DOISPREZECE

REGLEMENTARE INTERNĂ

ARTICOLUL 12.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

autorizație înseamnă acordarea permisiunii unei persoane de a presta un serviciu sau de a exercita orice altă activitate economică;

autoritate competentă înseamnă orice guvern al unei părți sau un organism neguvernamental în exercitarea competențelor delegate de către orice guvern al unei părți care acordă o autorizație;

proceduri de autorizare înseamnă norme administrative sau procedurale, inclusiv pentru modificarea sau reînnoirea unei licențe, care trebuie să fie respectate pentru a demonstra conformitatea cu cerințele de autorizare;

cerințe de autorizare înseamnă cerințele de fond, altele decât cerințele de calificare, care trebuie să fie respectate în vederea obținerii, a modificării sau a reînnoirii unei autorizații;

proceduri de calificare înseamnă norme administrative sau procedurale care trebuie să fie respectate pentru a demonstra conformitatea cu cerințele de calificare; și

cerințe de calificare înseamnă cerințele de fond referitoare la competențe, care trebuie să fie respectate în vederea obținerii, a modificării sau a reînnoirii unei autorizații.

ARTICOLUL 12.2

Domeniul de aplicare

1. Prezentul capitol se aplică unei măsuri adoptate sau menținute de o parte în ceea ce privește cerințele de autorizare, procedurile de autorizare, cerințele de calificare sau procedurile de calificare care afectează:

(a) prestarea transfrontalieră de servicii, astfel cum este definită la articolul 9.1 (Definiții);

(b) prestarea unui serviciu sau exercitarea oricărei alte activități economice, prin prezența comercială pe teritoriul celeilalte părți, inclusiv instituirea unei astfel de prezențe comerciale; și

(c) prestarea unui serviciu prin prezența unei persoane fizice a celeilalte părți pe teritoriul părții în cauză, în conformitate cu articolul 10.6 alineatul (2) (Obligații din alte capitole).

2. Prezentul capitol nu se aplică cerințelor de autorizare, procedurilor de autorizare, cerințelor de calificare sau procedurilor de calificare:

(a) în temeiul unei măsuri neconforme existente menținută de o parte, astfel cum este prevăzut în lista sa la anexa I; sau

(b) care au legătură cu oricare dintre următoarele sectoare sau activități:

(i) pentru Canada, industriile culturale și, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa II, serviciile sociale, afacerile interne, situația minorităților, serviciile de jocuri de noroc și pariuri, precum și colectarea, tratarea și distribuirea apei; și

(ii) pentru partea UE, serviciile audio-vizuale și, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa II, serviciile de sănătate, educație și sociale, serviciile de jocuri de noroc și pariuri[21], precum și colectarea, tratarea și distribuirea apei.

[21] Cu excepția Maltei.

ARTICOLUL 12.3

Cerințe și proceduri de autorizare și calificare

1. Fiecare parte se asigură că cerințele de autorizare, cerințele de calificare, procedurile de autorizare sau procedurile de calificare pe care le adoptă sau le menține se bazează pe criterii care împiedică autoritatea competentă să își exercite puterea de apreciere în mod arbitrar.

2. Criteriile menționate la alineatul (1) sunt:

(a) clare și transparente;

(b) obiective; și

(c) stabilite în prealabil și puse la dispoziția publicului.

3. Părțile recunosc că exercitarea puterii de apreciere statutare conferite unui ministru cu privire la o decizie referitoare la acordarea unei autorizații de interes public nu este în contradicție cu alineatul (2) litera (c), cu condiția să fie exercitată în mod consecvent cu obiectul statutului aplicabil și nu într-un mod arbitrar și ca exercitarea acesteia să nu fie altfel incompatibilă cu prezentul acord.

4. Alineatul (3) nu se aplică în cazul cerințelor de autorizare sau al cerințelor de calificare pentru un serviciu profesional.

5. Fiecare parte se asigură că o autorizație se acordă de îndată ce autoritatea competentă stabilește că au fost îndeplinite condițiile de autorizare și, odată acordată, că autorizația intră în vigoare fără întârziere, în conformitate cu termenii și condițiile specificate în aceasta.

6. Fiecare parte menține sau instituie tribunale sau proceduri judiciare, arbitrale sau administrative care asigură, la cererea unui investitor sau prestator de servicii afectat, în conformitate cu definițiile prevăzute la articolele 8.1 (Definiții) și 1.1 (Definiții cu aplicabilitate generală), o examinare promptă și, în cazul în care se justifică, acțiuni corective corespunzătoare pentru deciziile administrative care aduc atingere prestării unui serviciu sau exercitării oricărei alte activități economice. În cazul în care astfel de proceduri nu sunt independente față de organismul însărcinat să adopte decizia administrativă respectivă, fiecare parte se asigură că procedurile sunt aplicate astfel încât să permită o revizuire obiectivă și imparțială.

7. Fiecare parte se asigură că procedurile de autorizare sau procedurile de calificare pe care le adoptă sau menține sunt cât mai simple posibil și nu complică în mod nejustificat sau nu întârzie prestarea unui serviciu sau desfășurarea oricărei alte activități economice.

8. Taxa de autorizare pe care un solicitant o poate suporta în legătură cu cererea de autorizare prezentată este rezonabilă și proporțională cu respectivele costuri suportate și nu limitează în sine prestarea unui serviciu sau desfășurarea oricărei alte activități economice.

9. Taxele de autorizare nu includ plățile pentru licitații, taxele pentru utilizarea resurselor naturale, redevențe, proceduri de ofertare sau alte mijloace nediscriminatorii de atribuire a concesiunilor sau contribuțiile obligatorii la prestarea unui serviciu universal.

10. Fiecare parte se asigură că procedurile de autorizare sau procedurile de calificare aplicate de autoritatea competentă și deciziile autorității competente în cadrul procesului de autorizare sunt imparțiale față de toți solicitanții. Autoritatea competentă ar trebui să ia decizii în mod independent și, în special, nu ar trebui să răspundă față de nicio persoană care prestează un serviciu sau care desfășoară orice altă activitate economică pentru care se solicită autorizarea.

11. În cazul în care există anumite termene pentru prezentarea cererilor de autorizare, solicitantului i se acordă un termen rezonabil pentru prezentarea cererii. Autoritatea competentă inițiază soluționarea unei cereri fără întârzieri nejustificate. În cazul în care este posibil, cererile ar trebui să fie acceptate în format electronic în aceleași condiții de autenticitate ca documentele prezentate pe suport de hârtie.

12. În cazul în care se consideră a fi adecvat, în locul documentelor originale ar trebui să fie acceptate copii legalizate.

13. Fiecare parte se asigură că soluționarea unei cereri de autorizare, inclusiv luarea unei decizii finale, se încheie într-un termen rezonabil de la prezentarea unei cereri complete. Fiecare parte ar trebui să stabilească un termen normal de soluționare a unei cereri.

14. La cererea solicitantului, autoritatea competentă a unei părți furnizează, fără întârziere nejustificată, informații referitoare la stadiul cererii.

15. În cazul în care o cerere este considerată incompletă, autoritatea competentă a unei părți, într-o perioadă rezonabilă de timp, informează solicitantul, identifică informațiile suplimentare necesare pentru finalizarea cererii și oferă solicitantului posibilitatea de a corecta deficiențele.

16. În cazul în care autoritatea competentă a unei părți respinge cererea, acesta informează solicitantul în scris și fără întârziere nejustificată. La cererea solicitantului, autoritatea competentă a părții informează, de asemenea, solicitantul cu privire la motivele pentru care a fost respinsă cererea și termenul de revizuire sau de introducere a unei căi de atac împotriva deciziei respective. Solicitantului ar trebui să i se permită, în termene rezonabile, să prezinte din nou cererea.

CAPITOLUL TREISPREZECE

SERVICII FINANCIARE

ARTICOLUL 13.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

prestator de servicii financiare transfrontaliere al unei părți înseamnă o persoană a unei părți care este angajată în activitatea de prestare a unui serviciu financiar pe teritoriul părții și care dorește să presteze sau prestează un serviciu financiar prin prestarea transfrontalieră a serviciului respectiv;

prestare transfrontalieră de servicii financiare sau **comerț transfrontalier cu servicii financiare** înseamnă prestarea unui serviciu financiar:

(a) de pe teritoriul unei părți pe teritoriul celeilalte părți; sau

(b) pe teritoriul unei părți, de o persoană a părții respective, către o persoană a celeilalte părți;

dar nu include prestarea unui serviciu pe teritoriul unei părți prin intermediul unei investiții pe teritoriul respectiv.

instituție financiară înseamnă un prestator care desfășoară una sau mai multe dintre operațiunile definite ca fiind servicii financiare în prezentul articol, în cazul în care prestatorul este reglementat sau supravegheat în ceea ce privește prestarea serviciilor respective ca o instituție financiară în conformitate cu legislația părții pe al cărei teritoriu se află, inclusiv o sucursală pe teritoriul părții aparținând prestatorului de servicii financiare, al cărei sediu se află pe teritoriul celeilalte părți;

instituție financiară a celeilalte părți înseamnă o instituție financiară, inclusiv o sucursală, situată pe teritoriul unei părți, care este controlată de o persoană a celeilalte părți;

serviciu financiar înseamnă un serviciu de natură financiară, inclusiv serviciile de asigurare și serviciile conexe, serviciile bancare și alte servicii financiare (cu excepția asigurărilor), precum și serviciile conexe sau auxiliare unui serviciu de natură financiară. Serviciile financiare includ următoarele activități:

(a) servicii de asigurări și servicii conexe asigurărilor

(i) asigurare directă (inclusiv coasigurare):

(A) de viață; sau

(B) asigurări generale;

(ii) reasigurare și retrocesiune;

(iii) activități de intermediere a asigurărilor precum brokeraj și agenție; sau

(iv) servicii auxiliare de asigurări precum servicii de consultanță, de actuariat, de evaluare a riscurilor și de soluționare a revendicărilor; și

(b) servicii bancare și alte servicii financiare (cu excepția asigurărilor):

(i) acceptarea depozitelor și a altor fonduri rambursabile de la populație;

(ii) împrumuturi de orice tip, inclusiv credit de consum, credit ipotecar, factoring și finanțarea tranzacțiilor comerciale;

(iii) leasing financiar;

(iv) toate serviciile de plăți și de transferuri monetare, inclusiv cărțile de credit și de debit, cecurile de călătorie și cecurile bancare;

(v) garanții și angajamente;

(vi) tranzacționarea, în nume propriu sau în numele clienților, pe piața bursieră, pe piața extrabursieră sau pe alte piețe, a următoarelor:

(A) instrumente ale pieței monetare (inclusiv cecuri, efecte de comerț, certificate de depozit);

(B) schimb valutar;

(C) produse derivate, inclusiv futures și opțiuni;

(D) instrumente ale cursului de schimb și ale ratei dobânzilor, inclusiv produse cum ar fi swapurile și contractele forward pe rata dobânzii;

(E) titluri de valoare transferabile; sau

(F) alte instrumente și active financiare negociabile, inclusiv lingouri;

(vii) participarea la emisiunile de valori mobiliare de orice natură, inclusiv garanțiile, plasamentele (private sau publice) în calitate de agent și prestarea de servicii conexe;

(viii) brokeraj monetar;

(ix) gestionarea activelor, ca de exemplu gestionarea numerarului sau a portofoliului, toate formele de gestionare a plasamentelor colective, gestionarea fondurilor de pensii, servicii de custodie, de depozitare și fiduciare;

(x) servicii de decontare și compensare pentru activele financiare, inclusiv titluri de valoare, produse derivate și alte instrumente negociabile;

(xi) comunicarea și transferul de informații financiare, prelucrarea datelor financiare și software-ul aferent; sau

(xii) servicii de consultanță, de intermediere și alte servicii financiare auxiliare privind toate activitățile enumerate la punctele (i)-(xi), inclusiv furnizarea de informații privind creditele și evaluarea dosarelor de credit, cercetări și consultanță privind investițiile și portofoliile de investiții, consultanță privind achizițiile, restructurările și strategiile societăților comerciale;

prestator de servicii financiare înseamnă o persoană a unei părți care este angajată în activitatea de prestare a unui serviciu financiar pe teritoriul acelei părți, dar nu include o entitate publică;

investiție înseamnă „investiție”, astfel cum este definită la articolul 8.1 (Definiții), cu excepția celei în sensul prezentului capitol, în ceea ce privește „împrumuturile” și „titlurile de creanță” menționate la articolul respectiv:

(a) un împrumut acordat unei instituții financiare sau un titlu de creanță emis de o instituție financiară este o investiție în instituția financiară respectivă numai în cazul în care este tratat drept capital reglementat de partea pe teritoriul căreia se află instituția financiară; și

(b) un împrumut acordat de o instituție financiară sau un titlu de creanță deținut de o instituție financiară, altul decât un împrumut acordat unei instituții financiare sau un titlu de creanță emis de o instituție financiară menționat la litera (a), nu este o investiție;

pentru o mai mare certitudine,

(c) capitolul opt (Investiții) se aplică unui împrumut sau unui titlu de creanță, în măsura în care acesta nu intră sub incidența prezentului capitol; și

(d) un împrumut acordat de un prestator transfrontalier de servicii financiare sau un titlu de creanță deținut de acesta, altul decât un împrumut acordat unei instituții financiare sau un titlu de creanță emis de aceasta, este o investiție în sensul capitolului opt (Investiții) în cazul în care împrumutul sau titlul de creanță îndeplinește criteriile pentru investiții stabilite la articolul 8.1 (Definiții);

investitor înseamnă „investitor” astfel cum este definit la articolul 8.1 (Definiții);

serviciu financiar nou înseamnă un serviciu financiar care nu este prestat pe teritoriul unei părți, dar care este prestat pe teritoriul celeilalte părți și care include orice formă nouă de prestare a unui serviciu financiar sau vânzarea unui produs financiar care nu este vândut pe teritoriul părții;

persoană a unei părți înseamnă „persoană a unei părți” astfel cum este definită la articolul 1.1 (Definiții cu aplicabilitate generală) și, pentru o mai mare siguranță, nu include o sucursală a unei întreprinderi aparținând unei țări terțe;

entitate publică înseamnă:

(a) un guvern, o bancă centrală sau o autoritate monetară a unei părți sau orice entitate deținută sau controlată de către o parte, care este însărcinată în principal cu exercitarea unor funcții publice sau activități de serviciu public, dar care nu include o entitate însărcinată în principal cu prestarea unor servicii financiare în condiții comerciale; sau

(b) o entitate privată care îndeplinește funcții ce revin în mod normal unei bănci centrale sau unei autorități monetare, atunci când exercită astfel de funcții; și

organism de autoreglementare înseamnă un organism neguvernamental, inclusiv orice bursă sau piață de valori mobiliare sau futures, agenție de compensare sau orice altă organizație sau asociație care exercită, în nume propriu sau cu delegație, autoritatea de reglementare sau de supraveghere asupra prestatorilor de servicii financiare sau a instituțiilor financiare.

ARTICOLUL 13.2

Domeniul de aplicare

1. Prezentul capitol se aplică unei măsuri adoptate sau menținute de o parte cu privire la:

(a) instituțiile financiare ale celeilalte părți;

(b) un investitor al celeilalte părți, precum și o investiție a investitorului respectiv într-o instituție financiară de pe teritoriul părții; și

(c) comerțul transfrontalier cu servicii financiare.

2. Pentru o mai mare certitudine, dispozițiile capitolului opt (Investiție) se aplică:

(a) unei măsuri legate de un investitor al unei părți și o investiție a acestuia într-un prestator de servicii financiare care nu este o instituție financiară; și

(b) unei măsuri, alta decât o măsură legată de prestarea de servicii financiare, legată de un investitor al unei părți sau de o investiție a acestuia într-o instituție financiară.

3. Articolele 8.10 (Tratamentul investitorilor și al investițiilor reglementate), 8.11 (Compensarea pierderilor), 8.12 (Expropriere), 8.13 (Transferuri), 8.14 (Subrogare), 8.16 (Refuzul acordării de avantaje) și 8.17 (Cerințe de formă) sunt încorporate în prezentul capitol și fac parte din acesta.

4. Secțiunea F din capitolul opt (Soluționarea litigiilor legate de investiții dintre investitori și stat) este încorporată în prezentul capitol și face parte din acesta numai pentru cererile de arbitraj în care se susține că o parte a încălcat articolul 13.3 sau articolul 13.4 în ceea ce privește extinderea, desfășurarea, exploatarea, gestionarea, menținerea, utilizarea, beneficierea de și vânzarea sau înstrăinarea unei instituții financiare sau a unei investiții într-o instituție financiară, sau articolul 8.10 (Tratamentul investitorilor și al investițiilor reglementate), articolul 8.11 (Compensații pentru pierderi), 8.12 (Expropriere), articolul 8.13 (Transferuri) sau articolul 8.16 (Refuzul acordării de avantaje).

5. Prezentul capitol nu se aplică unei măsuri adoptate sau menținute de o parte cu privire la:

(a) activități sau servicii care fac parte dintr-un plan public de pensii sau un sistem legal de asigurări sociale; sau

(b) activități sau servicii realizate în contul părții, cu garanția sau folosind resursele financiare ale părții respective, inclusiv entitățile sale publice,

cu excepția faptului că prezentul capitol se aplică în măsura în care o parte permite ca activitățile sau serviciile menționate la literele (a) sau (b) să fie realizate de instituțiile sale financiare în concurență cu o entitate publică sau o instituție financiară.

6. Capitolul doisprezece (Reglementare internă) este încorporat în prezentul capitol și face parte din acesta. Pentru o mai mare certitudine, articolul 12.3 (Cerințe și proceduri de autorizare și calificare) se aplică exercitării puterii de apreciere statutare de către autoritățile de reglementare financiară ale părților.

7. Dispozițiile capitolului doisprezece (Reglementare internă) încorporate în prezentul capitol la alineatul (6) nu se aplică cerințelor de autorizare, procedurilor de autorizare, cerințelor de calificare sau procedurilor de calificare:

(a) în temeiul unei măsuri neconforme menținute de Canada, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa III-A;

(b) în temeiul unei măsuri neconforme menținute de Uniunea Europeană, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa I, în cazul în care o astfel de măsură se referă la servicii financiare; și

(c) astfel cum este prevăzut la articolul 12.2 alineatul (2) litera (b) (Domeniul de aplicare), în cazul în care o astfel de măsură se referă la servicii financiare.

ARTICOLUL 13.3

Tratamentul național

1. Articolul 8.6 (Tratamentul național) este încorporat în prezentul capitol și face parte din acesta și se aplică tratamentului aplicat instituțiilor financiare și investitorilor celeilalte părți și investițiilor acestora în instituțiile financiare.

2. Tratamentul acordat de o parte propriilor investitori și investițiilor propriilor investitori în temeiul articolului 8.6 alineatele (1) și (2) (Tratamentul național) înseamnă tratamentul acordat propriilor instituții financiare și investițiilor propriilor investitori în instituțiile financiare.

ARTICOLUL 13.4

Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate

1. Articolul 8.7 (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate) este încorporat în prezentul capitol și face parte din acesta și se aplică tratamentului aplicat instituțiilor financiare și investitorilor celeilalte părți și investițiilor acestora în instituțiile financiare.

2. Tratamentul acordat de o parte investitorilor unei țări terțe și investițiilor investitorilor unei țări terțe în temeiul articolului 8.7 alineatele (1) și (2) (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate) înseamnă tratamentul acordat instituțiilor financiare ale unei țări terțe și investițiilor efectuate de investitorii unei țări terțe în instituțiile financiare.

ARTICOLUL 13.5

Recunoașterea măsurilor prudențiale

1. O parte poate recunoaște o măsură prudențială a unei țări terțe în aplicarea unei măsuri care intră sub incidența prezentului capitol. Recunoașterea poate fi:

(a) acordată în mod unilateral;

(b) realizată prin armonizare sau prin alte mijloace; sau

(c) bazată pe un acord sau pe o înțelegere cu țara terță.

2. O parte care recunoaște o măsură prudențială asigură celeilalte părți posibilități adecvate pentru a demonstra că există circumstanțe în care sunt sau vor fi reglementări echivalente, supraveghere, punerea în aplicare a reglementărilor și, dacă este cazul, proceduri privind schimbul de informații între părți.

3. În cazul în care o parte recunoaște o măsură prudențială în temeiul alineatului (1) litera (c) și există circumstanțele descrise la alineatul (2), partea asigură posibilități adecvate celeilalte părți pentru a negocia aderarea la acord sau la înțelegere sau pentru a negocia un acord sau o înțelegere.

ARTICOLUL 13.6

Accesul pe piață

1. O parte nu adoptă sau nu menține, în ceea ce privește o instituție financiară a celeilalte părți sau în ceea ce privește accesul pe piață prin constituirea unei instituții financiare de către un investitor al celeilalte părți, pe baza întregului său teritoriu sau pe baza teritoriului la nivel național, provincial, teritorial, regional sau local de guvernare, o măsură care:

(a) impune limitări cu privire la:

(i) numărul de instituții financiare, sub formă de contingente numerice, monopoluri, prestatori exclusivi de servicii sau sub forma cerinței de efectuare a unui test privind necesitățile economice;

(ii) restricții privind valoarea totală a tranzacțiilor sau a activelor în raport cu serviciile financiare, sub forma unor contingente numerice sau a cerinței de efectuare a unui test privind necesitățile economice;

(iii) numărul total de operațiuni cu servicii financiare sau cantitatea totală de servicii financiare produse, exprimate în unități numerice determinate sub forma unor contingente sau a cerinței de efectuare a unui test privind necesitățile economice;

(iv) participarea capitalului străin, exprimat sub forma unei limite procentuale maxime de participație străină în instituții financiare sau valoarea totală a investițiilor străine individuale sau cumulate în instituții financiare; sau

(v) restricții privind numărul total de persoane fizice care pot fi angajate într-un anumit sector de servicii financiare sau pe care un furnizor de servicii financiare le poate angaja și care sunt necesare pentru prestarea unui anumit serviciu financiar și care se ocupă direct de furnizarea acestuia, sub unor contingente numerice sau a cerinței de efectuare a unui test privind necesitățile economice; sau

(b) restrânge sau impune anumite tipuri de entități juridice sau de asocieri în participațiune prin care o instituție financiară poate efectua o activitate economică.

2. Articolul 8.4.2 (Accesul pe piață) este încorporat în prezentul articol și face parte din acesta.

3. Pentru mai multă certitudine:

(a) o parte poate impune termeni, condiții și proceduri pentru autorizarea stabilirii și extinderii unei prezențe comerciale, cu condiția ca aceasta să nu contravină obligației părții în temeiul alineatului (1) și să fie compatibilă cu celelalte dispoziții din prezentul capitol; și

(b) prezentul articol nu împiedică o parte să solicite unei instituții financiare să presteze anumite servicii financiare prin intermediul unor entități juridice distincte dacă, în conformitate cu legea părții, gama de servicii financiare prestate de instituția financiară respectivă nu poate fi prestată prin intermediul unei singure entități.

ARTICOLUL 13.7

Prestare transfrontalieră de servicii financiare

1. Articolele 9.3 (Tratamentul național), 9.4 (Cerințe de formă) și 9.6 (Accesul pe piață) sunt încorporate în prezentul capitol și fac parte din acesta și se aplică tratamentului prestatorilor de servicii financiare transfrontaliere care prestează serviciile financiare menționate în anexa 13-A.

2. Tratamentul acordat de o parte prestatorilor de servicii și serviciilor proprii în temeiul articolului 9.3.2 (Tratamentul național) înseamnă tratamentul acordat furnizorilor de servicii financiare și serviciilor financiare proprii.

3. Măsurile pe care o parte nu le adoptă sau nu le menține cu privire la prestatorii de servicii și serviciile celeilalte părți în temeiul articolului 9.6 (Accesul la piață) înseamnă măsurile referitoare la prestatorii de servicii financiare transfrontaliere ai celeilalte părți care furnizează servicii financiare.

4. Articolul 9.5 (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate) este încorporat în prezentul capitol și face parte din acesta și se aplică tratamentului prestatorilor de servicii financiare transfrontaliere ai celeilalte părți.

5. Tratamentul acordat de o parte prestatorilor de servicii și serviciilor unei țări terțe în temeiul articolului 9.5 (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate) înseamnă tratamentul acordat prestatorilor de servicii financiare ai unei țări terțe și serviciilor financiare ale unei țări terțe.

6. Fiecare parte permite unei persoane situate pe teritoriul său, precum și unui resortisant, indiferent de locul unde se află, să achiziționeze un serviciu financiar de la un prestator de servicii financiare transfrontaliere al celeilalte părți situat pe teritoriul celeilalte părți. Această obligație nu impune unei părți să permită prestatorilor respectivi să facă afaceri sau să își ofere serviciile pe teritoriul său. Fiecare parte poate defini sintagmele „a face afaceri” și „a-și oferi serviciile” în sensul prezentului articol, în conformitate cu alineatul (1).

7. Pentru serviciile financiare prevăzute în anexa 13-A, fiecare parte permite unui prestator de servicii financiare transfrontaliere al celeilalte părți, la cerere sau la notificarea autorității de reglementare competente, dacă este cazul, să furnizeze un serviciu financiar prin orice nouă formă de livrare sau să vândă un produs financiar care nu este vândut pe teritoriul părții, în cazul în care prima parte permite propriilor prestatori de servicii financiare să furnizeze un astfel de serviciu sau să vândă un astfel de produs în conformitate cu legislația națională, în situații similare.

ARTICOLUL 13.8

Membrii echipei de conducere și consiliile de administrație

O parte nu impune obligația ca o instituție financiară a celeilalte părți să numească în funcții superioare de conducere sau în consiliul de administrație persoane fizice de o anumită naționalitate.

ARTICOLUL 13.9

Cerințe de performanță

1. Părțile negociază dispoziții privind cerințele de performanță, cum ar fi cele prevăzute la articolul 8.5 (Cerințe de performanță) cu privire la investițiile în instituțiile financiare.

2. În cazul în care, după trei ani de la intrarea în vigoare a prezentului acord, părțile nu au convenit astfel de dispoziții, la cererea unei părți, articolul 8.5 (Cerințe de performanță) este încorporat în prezentul capitol și devine parte din acesta și se aplică investițiilor în instituții financiare. În acest scop, „investiție” în sensul articolului 8.5 (Cerințe de performanță) înseamnă „investiție într-o instituție financiară de pe teritoriul său”.

3. În termen de 180 de zile de la negocierea cu succes de către părți a dispozițiilor aplicabile cerințelor de performanță în temeiul alineatului (1) sau ca urmare a cererii unei părți de încorporare a articolului 8.5 (Cerințe de performanță) în prezentul capitol în temeiul alineatului (2), după caz, fiecare parte își poate modifica lista conform cerințelor. Orice modificare trebuie să fie limitată la enumerarea rezervelor pentru măsurile existente care nu sunt conforme cu obligația privind cerințele de performanță în temeiul prezentului capitol, pentru Canada în secțiunea A din lista sa la anexa III și pentru Uniunea Europeană în lista sa la anexa I. Articolul 13.10 alineatul (1) se aplică unor astfel de măsuri în ceea ce privește dispozițiile referitoare la cerința de performanță negociate în temeiul alineatului (1) sau al articolului 8.5 (Cerințe de performanță), astfel cum sunt încorporate în prezentul capitol în temeiul alineatului (2), după caz.

ARTICOLUL 13.10

Rezerve și excepții

1. Articolele 13.3, 13.4, 13.6 și 13.8 nu se aplică:

(a) unei măsuri neconforme existente care este menținută de o parte la nivelul:

(i) Uniunii Europene, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa I;

(ii) unui guvern național, astfel cum este prevăzut de Canada în secțiunea A din lista sa la anexa III sau de Uniunea Europeană în lista sa la anexa I;

(iii) unui guvern provincial, teritorial sau regional, astfel cum este prevăzut de Canada în secțiunea A din lista sa la anexa III sau de Uniunea Europeană în lista sa la anexa I; sau

(iv) unei administrații locale;

(b) continuării sau reînnoirii imediate a unei măsuri neconforme menționate la litera (a); sau

(c) a unei modificări la o măsură neconformă menționate la litera (a) în măsura în care această modificare nu diminuează conformitatea măsurii, astfel cum exista aceasta imediat înainte de modificare, cu articolele 13.3, 13.4, 13.6 sau 13.8.

2. Articolul 13.7 nu se aplică:

(a) unei măsuri neconforme existente care este menținută de o parte la nivelul:

(i) Uniunii Europene, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa I;

(ii) unui guvern național, astfel cum este prevăzut de Canada în secțiunea A din lista sa la anexa III sau de Uniunea Europeană în lista sa la anexa I;

(iii) unui guvern provincial, teritorial sau regional, astfel cum este prevăzut de Canada în secțiunea A din lista sa la anexa III sau de Uniunea Europeană în lista sa la anexa I; sau

(iv) unei administrații locale;

(b) continuării sau reînnoirii imediate a unei măsuri neconforme menționate la litera (a); sau

(c) unei modificări a unei măsuri neconforme menționate la litera (a), în cazul în care modificarea nu reduce conformitatea măsurii, în forma existentă la intrarea în vigoare a prezentului acord, cu articolul 13.7.

3. Articolele 13.3, 13.4, 13.6, 13.7 și 13.8 nu se aplică unei măsuri pe care Canada o adoptă sau o menține cu privire la serviciile financiare, astfel cum este prevăzut în secțiunea B a listei sale din anexa III, sau unei măsuri pe care Uniunea Europeană o adoptă sau o menține cu privire la serviciile financiare prevăzute în lista sa din anexa II.

4. În cazul în care o parte a stabilit o rezervă cu privire la articolele 8.4 (Accesul pe piață), 8.5 (Cerințe de performanță), 8.6 (Tratamentul național), 8.7 (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate), 8.8 (Membrii echipei de conducere și consiliile de administrație), 9.3 (Tratamentul național), 9.5 (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate) sau 9.6 (Accesul pe piață) în lista sa din anexa I sau II, rezerva constituie, de asemenea, o rezervă cu privire la articolele 13.3, 13.4, 13.6, 13.7 sau 13.8, sau la orice dispoziție privind cerințele de performanță negociate în temeiul articolului 13.9 alineatul (1) sau încorporate în prezentul capitol în temeiul articolului 13.9 alineatul (2), după caz, în cazul în care măsura, sectorul, subsectorul sau activitatea care face obiectul rezervei intră sub incidența prezentului capitol.

5. O parte nu adoptă o măsură sau o serie de măsuri ulterior datei de intrare în vigoare a prezentului acord, care intră sub incidența listei Canadei la anexa II, secțiunea B sau a listei Uniunii Europene la anexa II și care impune, în mod direct sau indirect, unui investitor al celeilalte părți, pe motiv de naționalitate, să vândă sau să înstrăineze în alt mod o investiție existentă în momentul în care măsura sau seria de măsuri a devenit efectivă.

6. În ceea ce privește drepturile de proprietate intelectuală, o parte poate acorda o derogare de la articolele 13.3 și 13.4, precum și de la orice dispoziție referitoare la transferul de tehnologie în ceea ce privește cerințele de performanță negociate în temeiul articolului 13.9 alineatul (1) sau încorporate în prezentul capitol în temeiul articolului 13.9 alineatul (2), după caz, dacă derogarea este permisă de Acordul TRIPS, inclusiv derogări la Acordul TRIPS adoptate în temeiul articolului IX din Acordul OMC.

7. Articolele 13.3, 13.4, 13.6, 13.7, 13.8 și 13.9 nu se aplică:

(a) achizițiilor efectuate de o parte ale unei mărfi sau ale unui serviciu achiziționat în scopuri guvernamentale și nu în vederea revânzării sau a utilizării în furnizarea unei mărfi sau a unui serviciu destinat vânzării, indiferent dacă achiziția respectivă este o „achiziție reglementată” în sensul articolului 19.2 (Obiectul și domeniul de aplicare). sau

(b) subvențiilor sau sprijinului guvernamental pentru comerțul cu servicii furnizat de o parte.

ARTICOLUL 13.11

Reglementare eficientă și transparentă

1. Fiecare parte se asigură că toate măsurile cu aplicabilitate generală care intră sub incidența prezentului capitol sunt administrate în mod rezonabil, obiectiv și imparțial.

2. Fiecare parte se asigură că legile, reglementările, procedurile și hotărârile administrative cu aplicabilitate generală referitoare la orice chestiune reglementată de prezentul capitol sunt publicate fără întârziere sau puse la dispoziție astfel încât să permită unei persoane interesate și celeilalte părți să se familiarizeze cu acestea. În măsura în care este posibil, fiecare parte:

(a) publică în prealabil orice astfel de măsuri pe care își propune să le adopte;

(b) asigură persoanei interesate și celeilalte părți o posibilitate rezonabilă de a prezenta observații cu privire la măsurile propuse; și

(c) permite un timp rezonabil între publicarea finală a măsurilor și data la care acestea devin efective.

În sensul prezentului capitol, prezentele cerințe le înlocuiesc pe cele prevăzute la articolul 27.1 (Publicare).

3. Fiecare parte menține sau instituie mecanisme adecvate pentru a răspunde într-un interval de timp rezonabil unei solicitări adresate de o persoană interesată în ceea ce privește măsurile cu aplicabilitate generală care intră sub incidența prezentului capitol.

4. O autoritate de reglementare ia o decizie administrativă privind o cerere finalizată a unui investitor într-o instituție financiară, a unui prestator de servicii financiare transfrontaliere sau a unei instituții financiare a celeilalte părți cu privire la furnizarea unui serviciu financiar într-o perioadă rezonabilă de timp, care este justificată de complexitatea cererii și de perioada de timp normală stabilită pentru soluționarea cererii. Pentru Canada, o astfel de perioadă de timp rezonabilă este de 120 de zile. Autoritatea de reglementare notifică fără întârziere solicitantul deciziei. În cazul în care nu este posibil ca o decizie să fie adoptată într-o perioadă rezonabilă de timp, autoritatea de reglementare notifică fără întârziere solicitantul și depune eforturi pentru a adopta decizia cât mai curând posibil. Pentru o mai mare certitudine, o cerere nu este considerată completă până când nu au fost organizate toate audierile relevante și autoritatea de reglementare nu a primit toate informațiile necesare.

ARTICOLUL 13.12

Organisme de autoreglementare

În cazul în care o parte impune unei instituții financiare sau unui prestator de servicii financiare transfrontaliere al celeilalte părți obligația de a fi membru, de a participa sau de a avea acces la un organism de autoreglementare pentru a furniza un serviciu financiar pe teritoriul părții respective sau acordă un privilegiu sau avantaj la furnizarea unui serviciu financiar prin intermediul unui organism de autoreglementare, partea solicitantă se asigură că organismul de autoreglementare respectă obligațiile din prezentul capitol.

ARTICOLUL 13.13

Sisteme de plată și compensare

În termenii și condițiile de acordare a tratamentului național, fiecare parte acordă unui prestator de servicii financiare al celeilalte părți stabilit pe teritoriul său acces la sistemele de plată și compensare exploatate de o parte sau de o entitate în exercitarea autorității guvernamentale care i-a fost delegată de o parte, precum și acces la facilități oficiale de finanțare și refinanțare disponibile în cursul normal al activităților comerciale obișnuite. Prezentul articol nu acordă acces la facilitățile de creditor de ultimă instanță ale unei părți.

ARTICOLUL 13.14

Servicii financiare noi

1. Fiecare parte permite unei instituții financiare a celeilalte părți să furnizeze orice serviciu financiar nou pe care prima parte l-ar permite instituțiilor sale financiare în situații similare, în temeiul legislației naționale, la cerere sau la notificarea autorității de reglementare competente, dacă este cazul.

2. O parte poate stabili forma instituțională și juridică prin care serviciul financiar nou poate fi prestat și poate solicita o autorizație pentru prestarea serviciului respectiv. Atunci când se solicită o astfel de autorizație, se ia o decizie într-un termen rezonabil, iar autorizația poate fi refuzată numai din motive prudențiale.

3. Prezentul articol nu împiedică o instituție financiară a unei părți să solicite celeilalte părți să analizeze posibilitatea autorizării prestării unui serviciu financiar care nu este prestat pe teritoriul niciunei părți. Cererea respectă dispozițiile legii aplicabile pe teritoriul părții care primește cererea și nu este supusă obligațiilor din prezentul articol.

ARTICOLUL 13.15

Transferul și prelucrarea informațiilor

1. Fiecare parte permite unei instituții financiare sau unui prestator de servicii financiare transfrontaliere al celeilalte părți să transfere informații în formă electronică sau în altă formă, către și dinspre teritoriul său, pentru prelucrarea datelor, atunci când prelucrarea este necesară pentru activitățile obișnuite ale instituției financiare sau ale prestatorului de servicii financiare transfrontaliere.

2. Fiecare parte menține garanții adecvate pentru a proteja viața privată, în special în ceea ce privește transferul de informații cu caracter personal. În cazul în care transferul de informații financiare implică informații cu caracter personal, astfel de transferuri trebuie să fie în conformitate cu legislația care reglementează protecția informațiilor cu caracter personal pe teritoriul părții unde își are originea transferul.

ARTICOLUL 13.16

Excepția prudențială

1. Prezentul acord nu împiedică o parte să adopte sau să mențină măsuri rezonabile din motive prudențiale, inclusiv:

(a) protecția investitorilor, a deponenților, a titularilor de polițe sau a persoanelor față de care o instituție financiară, un prestator de servicii financiare transfrontaliere sau un prestator de servicii financiare are o obligație fiduciară;

(b) menținerea siguranței, solidității, integrității sau responsabilității financiare a unei instituții financiare, a unui prestator de servicii financiare transfrontaliere sau a unui prestator de servicii financiare; sau

(c) asigurarea integrității și stabilității sistemului financiar al unei părți.

2. Fără a aduce atingere altor mijloace de reglementare prudențială a comerțului transfrontalier cu servicii financiare, una dintre părți poate solicita înregistrarea prestatorilor de servicii financiare ai celeilalte părți și a instrumentelor financiare.

3. Sub rezerva articolelor 13.3 și 13.4, o parte poate, din motive prudențiale, să interzică un anumit serviciu financiar sau o anumită activitate financiară. O astfel de interdicție nu se aplică tuturor serviciilor financiare sau unui întreg subsector al serviciilor financiare precum subsectorul bancar.

ARTICOLUL 13.17

Excepții specifice

1. Prezentul acord nu se aplică măsurilor luate de o entitate publică în cadrul politicilor monetare sau de schimb. Prezentul alineat nu afectează obligațiile unei părți în temeiul articolelor 8.5 (Cerințe de performanță), 8.13 (Transferuri) sau 13.9.

2. Prezentul acord nu impune unei părți să furnizeze sau să permită accesul la informațiile referitoare la activitățile comerciale și conturile clienților individuali, ale prestatorilor de servicii financiare transfrontaliere, ale instituțiilor financiare sau la orice informații confidențiale care, dacă sunt dezvăluite, ar interfera cu anumite chestiuni de reglementare, de supraveghere sau de aplicare a legii sau ar fi contrare în alt mod interesului public sau ar aduce atingere intereselor comerciale legitime ale anumitor întreprinderi.

ARTICOLUL 13.18

Comitetul pentru servicii financiare

1. Comitetul pentru servicii financiare instituit în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (f) (Comitete specializate) include reprezentanți ai autorităților responsabile de politica în domeniul serviciilor financiare cu experiență în domeniul reglementat de prezentul capitol. Pentru Canada, reprezentantul comitetului este un funcționar al Ministerului de Finanțe canadian sau succesorul acestuia.

2. Comitetul de servicii financiare ia decizii de comun acord.

3. Comitetul de servicii financiare se întrunește anual sau cu o altă frecvență și:

(a) supraveghează punerea în aplicare a prezentului capitol;

(b) organizează un dialog cu privire la reglementarea sectorului serviciilor financiare, cu scopul de a îmbunătăți cunoașterea reciprocă a sistemelor de reglementare respective ale părților și de a coopera pentru dezvoltarea standardelor internaționale, astfel cum este ilustrat în Memorandumul privind dialogul pentru reglementarea sectorului serviciilor financiare din anexa 13-C; și

(c) pune în aplicare articolul 13.21.

ARTICOLUL 13.19

Consultări

1. O parte poate solicita consultări cu cealaltă parte cu privire la orice aspect care decurge din prezentul acord și afectează serviciile financiare. Cealaltă parte examinează cererea cu atenție.

2. Fiecare parte se asigură că, atunci când există consultări în temeiul alineatului (1), delegația sa include funcționari cu experiență relevantă în domeniul reglementat de prezentul capitol. Pentru Canada, aceasta înseamnă funcționari ai Ministerului de Finanțe canadian sau ai succesorului acestuia.

ARTICOLUL 13.20

Soluționarea litigiilor

1. Capitolul douăzeci și nouă (Soluționarea litigiilor) se aplică, astfel cum este modificat de prezentul articol, soluționării litigiilor care decurg din prezentul capitol.

2. În cazul în care părțile nu reușesc să ajungă la un acord asupra componenței comisiei de arbitraj instituite în scopul unui litigiu care decurge din prezentul capitol, se aplică articolul 29.7 (Componența comisiei de arbitraj). Cu toate acestea, se consideră că toate trimiterile la lista arbitrilor stabilită în temeiul articolului 29.8 (Lista arbitrilor) se referă la lista arbitrilor stabilită în temeiul prezentului articol.

3. Comitetul mixt CETA poate stabili o listă de cel puțin 15 persoane, alese pe baza unor criterii de obiectivitate, fiabilitate și bun discernământ, care sunt dispuse și capabile să fie arbitri. Lista se compune din trei subliste: o sub-listă pentru fiecare parte și o sub-listă a persoanelor care nu sunt resortisanți ai niciunei părți pentru a acționa în calitate de președinți. Fiecare sublistă cuprinde cel puțin cinci persoane. Comitetul mixt CETA poate revizui lista în orice moment și se asigură că lista este în conformitate cu prezentul articol.

4. Arbitrii incluși în listă trebuie să aibă competențe sau experiență în dreptul sau reglementarea serviciilor financiare sau în practica acestora, ceea ce poate include reglementarea prestatorilor de servicii financiare. De asemenea, arbitrii care îndeplinesc funcția de președinte trebuie să aibă experiență ca membru al comisiei, consilier sau arbitru în cadrul procedurilor de soluționare a litigiilor. Arbitrii sunt independenți, își exercită funcția în nume propriu și nu acceptă instrucțiuni din partea niciunei organizații sau a niciunui guvern. Arbitrii respectă codul de conduită din anexa 29-B (Codul de conduită).

5. În cazul în care o comisie de arbitraj consideră că o măsură este incompatibilă cu prezentul acord și măsura afectează:

(a) sectorul serviciilor financiare și orice alt sector, partea reclamantă poate suspenda beneficiile din sectorul serviciilor financiare care au un efect echivalent cu efectul măsurii în sectorul serviciilor financiare al părții; sau

(b) doar un sector, altul decât sectorul serviciilor financiare, partea reclamantă nu suspendă beneficiile în sectorul serviciilor financiare.

ARTICOLUL 13.21

Litigiile relative la investiții în sectorul serviciilor financiare

1. Secțiunea F din capitolul opt (Soluționarea litigiilor legate de investiții dintre investitori și stat) se aplică, astfel cum este modificată prin prezentul articol și anexa 13-B:

(a) litigiilor legate de investiții referitoare la măsurile cărora li se aplică prezentul capitol și în cadrul cărora un investitor susține că o parte a încălcat articolele 8.10 (Tratamentul investitorilor și al investițiilor reglementate), 8.11 (Compensarea pierderilor), 8.12 (Expropriere), 8.13 (Transferuri), 8.16 (Refuzul acordării de avantaje), 13.3 sau 13.4; sau

(b) litigiilor relative la investiții inițiate în temeiul secțiunii F din capitolul opt (Soluționarea litigiilor legate de investiții dintre investitori și stat) în care a fost invocat articolul 13.16 alineatul (1).

2. În cazul unui litigiu legat de investiții în temeiul alineatului (1) litera (a) sau dacă pârâtul invocă articolul 13.16 alineatul (1) în termen de 60 de zile de la introducerea unei acțiuni la tribunal în temeiul articolului 8.23 (Introducerea unei acțiuni la tribunal), o diviziune a tribunalului este constituită în conformitate cu articolul 8.27 alineatul (7) din lista stabilită în temeiul articolului 13.20 alineatul (3). În cazul în care pârâtul invocă articolul 13.16 alineatul (1) în termen de 60 zile de la introducerea unei cereri având ca obiect un litigiu relativ la investiții, alta decât în temeiul alineatului (1) litera (a), perioada de timp aplicabilă pentru alcătuirea unei diviziuni a tribunalului în temeiul articolului 8.27 alineatul (7) (Constituirea tribunalului) începe la data la care pârâtul invocă articolul 13.16 alineatul (1). În cazul în care Comitetul mixt CETA nu a făcut numirile în temeiul articolului 8.27 alineatul (2) (Constituirea tribunalului) in perioada prevăzută la articolul 8.27 alineatul (17) (Constituirea tribunalului), oricare dintre părțile la litigiu poate solicita ca secretarul general al Centrului Internațional pentru Reglementarea relative la Investiții („ICSID”) să aleagă membrii tribunalului din lista stabilită în temeiul articolului 13.20. În cazul în care lista nu a fost instituită în temeiul articolul 13.20 la data depunerii cererii în conformitate cu articolul 8.23 (Introducerea unei acțiuni la tribunal), Secretarului General al ICSID selectează membrii tribunalului dintre persoanele propuse de una sau de ambele părți în conformitate cu articolul 13.20.

3. Pârâtul poate sesiza în scris Comitetul pentru servicii financiare să ia o decizie dacă și, în caz afirmativ, în ce măsură excepția prevăzută la articolul 13.16 alineatul (1) este un mijloc de apărare valabil pentru cererea introdusă. Această sesizare nu se poate face mai târziu de termenul stabilit de tribunal pentru prezentarea de către pârât a cererii sale reconvenționale. În cazul în care pârâtul sesizează chestiunea Comitetului pentru servicii financiare în temeiul prezentului alineat perioadele de timp menționate la secțiunea F din capitolul opt (Soluționarea litigiilor dintre investitori și stat) sunt suspendate.

4. Într-o sesizare în temeiul alineatului (3), Comitetul pentru servicii financiare sau Comitetul mixt CETA, după caz, poate decide în comun dacă și în ce măsură articolul 13.16 alineatul (1) este un mijloc de apărare valabil pentru cererea introdusă. Comitetul pentru servicii financiare sau Comitetul mixt CETA, după caz, transmite o copie a deciziei comune către investitor și tribunal, dacă este constituit. În cazul în care decizia comună concluzionează că articolul 13.16 alineatul (1) este o apărare valabilă pentru toate capetele de cerere în integralitatea lor, se consideră că investitorul și-a retras cererea și că procedura a fost întreruptă în conformitate cu articolul 8.35 (Suspendarea acțiunii). În cazul în care decizia comună concluzionează că articolul 13.16 alineatul (1) este o apărare valabilă doar pentru anumite capete de cerere, decizia comună este obligatorie pentru tribunal în ceea ce privește capetele de cerere respective. Suspendarea perioadelor de timp sau a procedurilor descrise la alineatul (3) nu se mai aplică și investitorul poate continua acțiunea cu celelalte capete de cerere.

5. În cazul în care comitetul mixt CETA nu a adoptat o decizie comună în termen de trei luni de la sesizarea Comitetului pentru servicii financiare, suspendarea perioadelor de timp sau a procedurilor prevăzute la alineatul (3) nu se mai aplică și investitorul își poate continua acțiunea.

6. La cererea pârâtului, tribunalul decide cu titlu preliminar dacă și în ce măsură articolul 13.16 alineatul (1) este un mijloc de apărare valabil pentru cererea introdusă. Nedepunerea de către pârât a cererii respective nu aduce atingere dreptului pârâtului de a invoca articolul 13.16 alineatul (1) ca mijloc de apărare într-o fază ulterioară a procedurii. Tribunalul nu deduce nicio constatare nefavorabilă din refuzul Comitetului pentru servicii financiare sau al Comitetului mixt CETA de a adopta o decizie comună în conformitate cu anexa 13-B.

CAPITOLUL PAISPREZECE

SERVICII DE TRANSPORT MARITIM INTERNAȚIONAL

ARTICOLUL 14.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

servicii de vămuire sau servicii de brokeraj vamal înseamnă realizarea, pe bază de comision sau de contract, a formalităților vamale privind importul, exportul sau tranzitul de mărfuri, indiferent dacă astfel de servicii sunt activitatea principală sau secundară a prestatorului de servicii;

stație pentru containere și servicii de depozitare înseamnă depozitarea, umplerea, demontarea sau repararea containerelor și punerea acestora la dispoziție pentru transport, fie în porturi, fie pe apele interioare;

operațiune de transport multimodal sau din ușă în ușă (door-to-door) înseamnă transportul de mărfuri pe baza unui singur document de transport, care utilizează mai mult de un mijloc de transport și implică un parcurs maritim internațional;

servicii de transport maritim de tip feeder înseamnă transportul prealabil și ulterior pe mare al mărfurilor internaționale, inclusiv al mărfurilor containerizate, al mărfurilor în vrac plasate în ambalaj sau al mărfurilor uscate sau lichide în vrac, între porturile situate pe teritoriul uneia dintre părți. Pentru o mai mare certitudine, în ceea ce privește Canada, serviciile de transport de tip feeder pot include transportul între mare și apele interioare, în cazul în care apele interioare înseamnă apele definite în *Customs Act* (Legea vamală), R.S.C. 1985, c.1 (2nd Supp.);

mărfuri internaționale înseamnă mărfurile transportate cu nave maritime între un port al unei părți și un port al celeilalte părți sau al unei țări terțe sau între un port al unui stat membru al Uniunii Europene și un port al unui alt stat membru al Uniunii Europene;

servicii de transport maritim internațional înseamnă transportul de pasageri sau de mărfuri cu o navă maritimă între un port al unei părți și un port al celeilalte părți sau al unei țări terțe sau între un port al unui stat membru al Uniunii Europene și un port al unui alt stat membru al Uniunii Europene, precum și contractarea directă cu prestatorii a altor servicii de transport pentru a asigura operațiuni de transport din ușă în ușă sau multimodal, dar nu și prestarea unor astfel de servicii de transport;

prestatori de servicii de transport maritim internațional înseamnă

(a) o întreprindere unei părți, astfel cum este definită la articolul 1.1 (Definiții cu aplicabilitate generală) și o sucursală a unei astfel de entități; sau

(b) o întreprindere, astfel cum este definită la articolul 1.1 (Definiții cu aplicabilitate generală), a unei țări terțe deținută sau controlată de resortisanții unei părți, în cazul în care navele sale sunt înregistrate în conformitate cu legislația acelei părți și arborează pavilionul părții respective; sau

(c) o sucursală a unei întreprinderi a unei țări terțe care desfășoară operațiuni comerciale substanțiale pe teritoriul unei părți, care este implicată în prestarea de servicii de transport maritim internațional. Pentru o mai mare certitudine, capitolul opt (Investiții) nu se aplică unei astfel de sucursale;

servicii de agenții maritime înseamnă reprezentarea, într-o zonă geografică dată, în calitate de agent, a intereselor comerciale ale uneia sau mai multor linii de navigație sau companii maritime, în următoarele scopuri:

(a) comercializarea și vânzarea serviciilor de transport maritim și a serviciilor conexe, de la ofertare până la facturare, emiterea de conosamente în numele societăților, achiziționarea și revânzarea serviciilor conexe necesare, întocmirea documentelor și furnizarea de informații comerciale; și

(b) reprezentarea societăților care organizează escala navei sau preluarea controlului asupra mărfurilor, atunci când este necesar;

servicii auxiliare maritime înseamnă serviciile de manipulare a mărfurilor transportate pe mare, servicii de vămuire, stație pentru containere și servicii de depozitare, servicii de agenții maritime, servicii de expediere de mărfuri pe mare și servicii de depozitare și de antrepozitare;

servicii de manipulare a mărfurilor transportate pe mare înseamnă realizarea, organizarea și supravegherea:

(a) încărcarea sau descărcarea mărfurilor pe sau de pe o navă,

(b) amararea/dezamararea mărfurilor și

(c) recepționarea sau livrarea și depozitarea în siguranță a mărfurilor înainte de expediere sau după descărcare,

de către operatorii portuari sau societățile care oferă servicii de terminal, dar nu include activitatea de andocare, atunci când forța de muncă care desfășoară această activitate este organizată independent de operatorii portuari sau societățile care oferă servicii de terminal;

servicii maritime de expediere de mărfuri înseamnă organizarea și monitorizarea expedierilor în numele expeditorilor, prin prestarea unor servicii precum organizarea transportului și servicii conexe, consolidarea și ambalarea mărfurilor, pregătirea documentației și furnizarea de informații comerciale;

servicii de depozitare și de antrepozitare înseamnă servicii de depozitare a produselor congelate sau refrigerate, servicii de depozitare în vrac a lichidelor sau a gazelor și alte servicii de depozitare sau de antrepozitare.

ARTICOLUL 14.2

Domeniul de aplicare

1. Prezentul capitol se aplică unei măsuri adoptate sau menținute de o parte cu privire la prestarea de servicii de transport maritim internațional[22]. Pentru o mai mare certitudine, o astfel de măsură face, de asemenea, obiectul capitolului opt (Investiții) și al capitolului nouă (Comerțul transfrontalier cu servicii), după caz.

[22] Prezentul capitol nu se aplică navelor de pescuit astfel cum sunt definite în legislația unei părți.

2. Pentru o mai mare certitudine, în conformitate cu articolele 8.6 (Tratamentul național), 8.7 (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate), 9.3 (Tratamentul național) și 9.5 (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate), o parte nu adoptă sau menține o măsură cu privire la:

(a) o navă care prestează un serviciu de transport maritim internațional și care arborează pavilionul celeilalte părți[23]; sau

(b) un prestatori de servicii de transport maritim internațional al celeilalte părți,

care acordă un tratament mai puțin favorabil decât cel acordat de partea respectivă în situații similare pentru propriile nave sau proprii prestatori de servicii de transport maritim internațional sau pentru navele sau prestatorii de servicii de transport maritim internațional ai unei țări terțe în ceea ce privește:

(a) accesul la porturi;

(b) utilizarea infrastructurii și a serviciilor din porturi, cum ar fi remorcarea și pilotajul;

(c) utilizarea serviciilor auxiliare maritime, precum și impunerea taxelor și tarifelor aferente;

(d) accesul la facilitățile vamale; sau

(e) alocarea posturilor de acostare și a instalațiilor de încărcare și descărcare[24].

---

[23] În sensul prezentului capitol, pentru Uniunea Europeană, arborarea pavilionului unei părți înseamnă arborarea pavilionului unui stat membru al Uniunii Europene.

[24] Prezentul alineat nu se aplică navelor sau prestatorilor de servicii de transport maritim internațional, care fac obiectul *Acordului privind măsurile de competența statului portului pentru prevenirea, descurajarea și eliminarea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat*, încheiat la Roma la 22 noiembrie 2009.

ARTICOLUL 14.3

Obligații

1. Fiecare parte permite prestatorilor de servicii de transport maritim internațional ai celeilalte părți să reamplaseze containerele goale proprii sau închiriate, care nu sunt transportate în vederea obținerii de venituri între porturile părții respective.

2. O parte permite prestatorilor de servicii de transport maritim internațional ai celeilalte părți să furnizeze servicii de transport maritim de tip feeder între porturile părții respective.

3. O parte nu adoptă sau nu menține un acord de partajare a încărcăturilor cu o țară terță în ceea ce privește orice servicii de transport maritim internațional, inclusiv transportul de mărfuri în vrac uscate și transportul de linie.

4. O parte nu adoptă sau nu menține o măsură care necesită ca o încărcătură internațională să fie transportată, integral sau parțial, exclusiv de nave înregistrate pe teritoriul părții sau deținute ori controlate de resortisanți ai părții.

5. O parte nu adoptă sau nu menține o măsură care împiedică prestatorii de servicii de transport maritim internațional ai celeilalte părți să încheie direct contracte cu alți prestatori de servicii de transport pentru operațiuni de transport din ușă în ușă sau multimodal.

ARTICOLUL 14.4

Rezerve

1. Articolul 14.3 nu se aplică:

(a) unei măsuri neconforme existente care este menținută de o parte la nivelul:

(i) Uniunii Europene, astfel cum este prevăzut în lista sa din anexa I;

(ii) unui guvern național, astfel cum este prevăzut de partea în cauză în lista sa din anexa I;

(iii) unui guvern provincial, teritorial sau regional, astfel cum este prevăzut de partea în cauză în lista sa din anexa I; sau

(iv) unei administrații locale;

(b) continuării sau reînnoirii imediate a unei măsuri neconforme menționate la litera (a); sau

(c) unei modificări a unei măsuri neconforme menționate la litera (a), în cazul în care modificarea nu reduce conformitatea măsurii, în forma existentă imediat înainte de modificare, cu articolul 14.3 (Obligații).

2. Articolul 14.3 (Obligații) nu se aplică unei măsuri adoptate sau menținute de o parte cu privire la sectoare, subsectoare sau activități prevăzute în lista sa la anexa II.

CAPITOLUL CINCISPREZECE

TELECOMUNICAȚII

ARTICOLUL 15.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

legătură de contribuție înseamnă o legătură pentru transmiterea semnalelor de sunet sau de televiziune către un centru de producție de program;

în funcție de costuri înseamnă pe bază de costuri și poate implica diferite metodologii de costuri pentru diferite instalații sau servicii;

întreprindere înseamnă o întreprindere astfel cum este definită la articolul 8.1 (Definiții);

instalații esențiale înseamnă instalațiile unei rețele și ale unui serviciu public de transport în domeniul telecomunicațiilor care:

(a) sunt furnizate exclusiv sau predominant de un singur furnizor sau de un număr limitat de furnizori; și

(b) nu pot fi practic înlocuite din punct de vedere economic sau tehnic pentru a furniza un serviciu;

interconectare înseamnă legătura cu prestatori care furnizează rețele de transport sau servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor pentru a permite utilizatorilor unui prestator să comunice cu utilizatorii unui alt prestator și să aibă acces la serviciile oferite de un alt prestator;

comunicații în cadrul aceleiași companii înseamnă telecomunicații prin care o întreprindere comunică în cadrul întreprinderii sau cu sau între filialele, sucursalele sale și, în funcție de legislația părții, întreprinderile afiliate, dar nu include servicii comerciale sau necomerciale, care sunt furnizate întreprinderilor care nu sunt filiale, sucursale sau întreprinderi neafiliate sau care sunt oferite clienților sau potențialilor clienți. În sensul prezentei definiții, „filiale”, „sucursale” și, după caz, „întreprinderi afiliate” sunt astfel cum sunt definite de fiecare parte;

circuite închiriate înseamnă mijloace de telecomunicații între două sau mai multe puncte desemnate, care sunt rezervate pentru utilizare dedicată sau disponibilitate pentru un anumit client sau alți utilizatori la alegerea clientului;

furnizor major înseamnă un furnizor care are capacitatea să afecteze material condițiile de participare în ceea ce privește prețul și oferta pe piața în cauză pentru rețelele și serviciile publice de transport în domeniul telecomunicațiilor, ca urmare a:

(a) controlului asupra instalațiilor esențiale; sau

(b) utilizării poziției sale pe piață.

punctul terminal al rețelei înseamnă punctul fizic prin care un utilizator obține accesul la o rețea publică de transport în domeniul telecomunicațiilor;

transferabilitatea numerelor înseamnă capacitatea utilizatorilor finali de servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor de a păstra, în același loc geografic, aceleași numere de telefon fără a pierde din calitate, fiabilitate sau comoditate în caz de transfer de la un furnizor de servicii publice similare de transport în domeniul telecomunicațiilor;

rețea publică de transport în domeniul telecomunicațiilor reprezintă infrastructura publică de telecomunicații care permite telecomunicațiile între două sau mai multe puncte terminale definite ale rețelei;

serviciu public de transport în domeniul telecomunicațiilor înseamnă un serviciu de transport în domeniul telecomunicațiilor pe care o parte îl solicită, în mod explicit sau în fapt, să fie oferit publicului în general care implică transmiterea în timp real a informațiilor furnizate de client între două sau mai multe puncte, fără nicio modificare cap la cap a formei sau a conținutului de informații ale clientului. Acest serviciu poate include, printre altele, servicii de telefonie vocală, servicii de transmitere a datelor prin pachete comutate, servicii de transmitere a datelor cu comutarea circuitelor, servicii de telex, servicii de telegraf, servicii de fax, servicii de circuite private închiriate, precum și servicii și sisteme de comunicații mobile și personale.

autoritatea de reglementare înseamnă organismul însărcinat cu reglementarea telecomunicațiilor;

servicii de telecomunicații înseamnă toate serviciile care constau în transmiterea și recepționarea de semnale prin mijloace electromagnetice, dar nu includ activitatea economică care constă în furnizarea de conținut prin mijloace de telecomunicații; și

utilizator înseamnă o întreprindere sau o persoană fizică care folosește sau solicită un serviciu de telecomunicații accesibil publicului.

ARTICOLUL 15.2

Domeniul de aplicare

1. Prezentul capitol se aplică în cazul unei măsuri adoptate sau menținute de către o parte cu privire la rețele sau servicii de telecomunicații, sub rezerva dreptului unei părți de a limita furnizarea unui serviciu în conformitate cu rezervele sale, astfel cum este prevăzut în lista sa la anexa I sau II.

2. Prezentul capitol nu se aplică unei măsuri a unei părți care afectează transmiterea prin orice mijloace de telecomunicații, inclusiv difuzarea și distribuția prin cablu, de programe de radio sau de televiziune destinate recepționării de către public. Pentru o mai mare certitudine, prezentul capitol se aplică unei legături de contribuție.

3. Prezentul capitol:

(a) nu solicită unei părți să autorizeze un prestator de servicii al celeilalte părți să stabilească, să construiască, să achiziționeze, să închirieze, să opereze sau să furnizeze rețele sau servicii de telecomunicații, altele decât cele prevăzute în mod expres în prezentul acord; sau

(b) nu solicită unei părți, nici nu solicită unei părți să oblige un prestator de servicii, să stabilească, să construiască, să achiziționeze, să închirieze, să opereze sau să furnizeze rețele sau servicii de telecomunicații care nu sunt oferite publicului în general.

ARTICOLUL 15.3

Accesul la rețelele și serviciile publice de transport în domeniul telecomunicațiilor și utilizarea acestora

1. O parte se asigură că întreprinderilor celeilalte părți li se acordă acces la rețelele sau serviciile publice de transport în domeniul telecomunicațiilor și drept de utilizare a acestora în condiții rezonabile și nediscriminatorii, inclusiv cu privire la calitate, standarde și specificații tehnice[25]. Părțile îndeplinesc această obligație, printre altele, conform dispozițiilor de la alineatele (2)-(6).

2. Fiecare parte se asigură că întreprinderile celeilalte părți au acces la și drept de utilizare a oricărei rețelei sau serviciu public de transport în domeniul telecomunicațiilor oferite în interiorul sau în afara granițelor sale, inclusiv circuite private închiriate și în acest scop se asigură, conform alineatelor (5) și (6), că întreprinderilor respective li se permite:

(a) să achiziționeze sau să închirieze și să atașeze echipamente terminale sau alte echipamente care se află în interfață cu rețeaua publică de transport în domeniul telecomunicațiilor;

(b) să conecteze circuitele închiriate sau deținute de sectorul privat cu rețelele și serviciile publice de transport în domeniul telecomunicațiilor sau cu circuitele închiriate sau deținute de o altă întreprindere;

(c) să utilizeze protocoale de operare la alegere; și

(d) să execute funcții de comutare, semnalizare și prelucrare.

[25] **nediscriminatoriu** înseamnă un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat oricărei altei întreprinderi la utilizarea de rețele sau servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor în circumstanțe similare.

3. Fiecare parte se asigură că întreprinderile celeilalte părți pot utiliza rețelele și serviciile publice de transport în domeniul telecomunicațiilor pentru transferul informațiilor în interiorul granițelor sau peste graniță, inclusiv pentru comunicațiile interne ale întreprinderilor respective și pentru accesul la informațiile cuprinse în bazele de date sau stocate sub altă formă exploatabilă automat pe teritoriul oricărei părți.

4. În conformitate cu articolul 28.3 (Excepții generale) și în pofida alineatului (3), o parte ia măsuri corespunzătoare pentru a proteja:

(a) securitatea și confidențialitatea serviciilor publice de transport în domeniul telecomunicațiilor; și

(b) viața privată a utilizatorilor de servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor,

sub rezerva cerinței ca astfel de măsuri să nu fie aplicate într-un mod care ar constitui un mijloc de discriminare arbitrară sau nejustificată sau o restricție disimulată în calea schimburilor comerciale.

5. Fiecare parte se asigură că accesul la rețelele și serviciile publice de transport în domeniul telecomunicațiilor și utilizarea acestora nu sunt supuse niciunei condiții alta decât cele care sunt necesare:

(a) pentru a ocroti responsabilitățile furnizorilor de rețele și servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor, în special capacitatea acestora de a pune rețelele sau serviciile lor la dispoziția publicului în general;

(b) pentru a proteja integritatea tehnică a rețelelor sau serviciilor publice de transport în domeniul telecomunicațiilor; sau

(c) pentru a se asigura că furnizorii de servicii din cealaltă parte nu furnizează servicii limitate de rezervele părții, astfel cum sunt prevăzute în lista sa la anexa I sau II.

6. Cu condiția satisfacerii criteriilor enunțate la alineatul (5), condițiile de acces la rețele și servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor și de utilizare a acestora pot cuprinde:

(a) restricții asupra revânzării sau utilizării partajate a acestor servicii;

(b) o obligație de a utiliza interfețe tehnice specifice, inclusiv protocoale de interfață, pentru interconexiunea cu aceste rețele și servicii;

(c) cerințe, după caz, pentru interoperabilitatea acestor servicii;

(d) omologarea de tip a echipamentelor terminale sau a altor echipamente care sunt racordate la rețea și cerințele tehnice privind racordarea acestor echipamente la rețele;

(e) restricții privind conectarea circuitelor private închiriate sau deținute cu aceste rețele sau servicii sau cu circuite închiriate sau deținute de o altă întreprindere; și

(f) notificarea, înregistrarea și acordarea licențelor.

ARTICOLUL 15.4

Garanții concurențiale aplicate furnizorilor majori

1. Fiecare parte menține măsuri adecvate în scopul împiedicării furnizorilor care, individual sau împreună, constituie un furnizor major de la adoptarea sau menținerea unor practici anticoncurențiale.

2. Practicile anticoncurențiale la care se face trimitere la alineatul (1) includ:

(a) practicarea unei subvenționări încrucișate anticoncurențiale;

(b) utilizarea informațiilor obținute de la concurenți, cu rezultate anticoncurențiale; și

(c) nepunerea la dispoziția altor prestatori de servicii în timp util a informațiilor tehnice referitoare la instalațiile esențiale și a informațiilor de interes comercial care le sunt necesare acestora pentru prestarea de servicii.

ARTICOLUL 15.5

Accesul la instalațiile esențiale

1. Fiecare parte se asigură că un furnizor major de pe teritoriul său pune la dispoziție instalațiile esențiale, care pot include, printre altele, elemente de rețea, sisteme de asistență operațională sau structuri de sprijin, furnizorilor de servicii de telecomunicații din cealaltă parte în condiții rezonabile și nediscriminatorii și la tarife stabilite în funcție de costuri.

2. Fiecare parte poate determina, în conformitate cu legislația sa, instalațiile esențiale care trebuie să fie puse la dispoziție pe teritoriul său.

ARTICOLUL 15.6

Interconectarea

1. Fiecare parte se asigură că un furnizor major de pe teritoriul său oferă interconectare:

(a) în orice punct posibil din vedere tehnic în cadrul rețelei;

(b) în termeni și condiții nediscriminatorii, inclusiv standarde și specificații tehnice, precum și tarife;

(c) la o calitate care să nu fie mai puțin favorabilă decât cea oferită pentru propriile servicii similare sau pentru servicii similare ale unor prestatori de servicii neafiliați sau ale filialelor sau ale altor societăți afiliate;

(e) în timp util, în termeni, condiții (inclusiv standarde și specificații tehnice) și la tarife orientate în funcție de costuri care să fie transparente, rezonabile, având în vedere fezabilitatea economică și suficient de detaliate, astfel încât prestatorul să nu trebuiască să plătească pentru componente sau instalații de rețea de care nu are nevoie pentru serviciile pe care urmează să le presteze; și

(f) la cerere, în alte puncte decât punctele terminale ale rețelei oferite majorității utilizatorilor, cu perceperea unor tarife care reflectă costul construirii instalațiilor suplimentare necesare.

2. Un furnizor care este autorizat să furnizeze servicii de telecomunicații are dreptul de a negocia un nou acord de interconectare cu alți furnizori de rețele și servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor. Fiecare parte se asigură că furnizorilor majori li se impune să stabilească o ofertă de referință pentru interconectare sau să negocieze acorduri de interconectare cu alți furnizori de rețele și servicii de telecomunicații.

3. Fiecare parte se asigură că prestatorii de servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor care obțin informații de la un alt prestator în timpul procesului de negociere a acordurilor de interconectare utilizează respectivele informații doar în scopul pentru care acestea au fost oferite și respectă întotdeauna confidențialitatea informațiilor transmise sau păstrate.

4. Fiecare parte se asigură că procedurile aplicabile pentru interconectarea cu un furnizor major sunt făcute publice.

5. Fiecare parte se asigură că un furnizor major pune la dispoziția publicului acordurile sale de interconectare sau oferta de referință pentru interconectare, dacă este necesar.

ARTICOLUL 15.7

Autorizația pentru furnizarea de servicii de telecomunicații

Fiecare parte se asigură că autorizația de a furniza servicii de telecomunicații, ori de câte ori este posibil, se bazează pe o simplă procedură de notificare.

ARTICOLUL 15.8

Serviciul universal

1. Fiecare parte are dreptul să definească tipul de obligații de serviciu universal pe care dorește să le mențină.

2. Fiecare parte se asigură că orice măsură privind serviciul universal pe care o adoptă sau menține este administrată într-un mod transparent, obiectiv, nediscriminatoriu și neutru din punct de vedere al concurenței. De asemenea, fiecare parte se asigură că orice obligație de serviciu universal pe care o impune nu este mai împovărătoare decât este necesar pentru tipul de serviciu universal pe care l-a definit partea.

3. Toți prestatorii ar trebui să fie eligibili pentru a asigura serviciul universal. Dacă un furnizor urmează să fie desemnat ca prestator de serviciu universal, o parte se asigură că selectarea se face printr-un mecanism eficient, transparent și nediscriminatoriu.

ARTICOLUL 15.9

Resurse limitate

1. Fiecare parte își gestionează procedurile pentru atribuirea și utilizarea resurselor limitate, inclusiv frecvențele, numerele și drepturile de trecere într-un mod obiectiv, prompt, transparent și nediscriminatoriu.

2. În pofida articolului 8.4 (Accesul pe piață) și articolului 9.6 (Accesul pe piață), o parte poate adopta sau menține o măsură care alocă și atribuie spectrul și care gestionează frecvențe. În consecință, fiecare parte își rezervă dreptul de a stabili și a aplica spectrul și politicile sale în materie de gestionare a frecvențelor care pot limita numărul de furnizori de servicii de transport de telecomunicații publice. De asemenea, fiecare parte își rezervă dreptul de a aloca benzile de frecvență luând în considerare nevoile actuale și viitoare.

3. Fiecare parte publică situația actuală a benzilor de frecvență alocate, dar nu este obligată să furnizeze identificarea detaliată a frecvențelor atribuite pentru utilizare guvernamentală specifică.

ARTICOLUL 15.10

Transferabilitatea numerelor

Fiecare parte se asigură că furnizorii de servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor de pe teritoriul său oferă portabilitatea numerelor în condiții rezonabile.

ARTICOLUL 15.11

Autoritatea de reglementare

1. Fiecare parte se asigură că autoritatea de reglementare este distinctă din punct de vedere legal și independentă din punct de vedere funcțional de orice furnizor de rețele, servicii sau echipamente de transport în domeniul telecomunicațiilor, inclusiv în cazul în care o parte își păstrează proprietatea sau controlul unui furnizor de rețele sau servicii de transport în domeniul telecomunicațiilor.

2. Fiecare parte se asigură că deciziile și procedurile autorității de reglementare sunt imparțiale cu privire la toți participanții de pe piață și sunt administrate într-un mod transparent și în timp util.

3. Fiecare parte se asigură că autoritatea de reglementare dispune de competențe suficiente pentru a reglementa sectorul, inclusiv prin asigurarea faptului că aceasta dispune de competențe pentru a:

(a) solicita furnizorilor de rețele sau servicii de transport în domeniul telecomunicațiilor să furnizeze informațiile pe care autoritatea de reglementare le consideră necesare pentru administrarea responsabilităților sale; și

(b) pune în aplicare deciziile sale referitoare la obligațiile prevăzute la articolele 15.3-15.6 prin sancțiuni adecvate, care pot include sancțiuni financiare, ordine corective sau suspendarea ori retragerea licențelor.

ARTICOLUL 15.12

Soluționarea litigiilor în telecomunicații

Recurgerea la autoritățile de reglementare

1. În conformitate cu articolul 27.3 (Proceduri administrative) și articolul 27.4 (Examinare și recurs), fiecare parte se asigură că:

(a) întreprinderile au posibilitatea, în timp util, de a recurge la autoritatea de reglementare pentru a soluționa litigii cu furnizorii de rețele sau servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor în chestiunile reglementate de articolele 15.3-15.6 și care, în conformitate cu legislația părții, sunt de competența autorității de reglementare. După caz, autoritatea de reglementare emite o decizie cu caracter obligatoriu pentru a soluționa litigiul într-o perioadă de timp rezonabilă; și

(b) furnizorii de rețele sau servicii de telecomunicații ai celeilalte părți care solicită accesul la instalații esențiale sau interconectare cu un furnizor major de pe teritoriul părții au posibilitatea, într-un termen de timp rezonabil și specificat public, de a recurge la o autoritate de reglementare pentru a soluționa litigiile cu privire la modalitățile, condițiile și tarifele corespunzătoare pentru interconectare și acces cu furnizorul major în cauză.

Contestarea și revizuirea hotărârilor sau deciziilor autorității de reglementare

2. Fiecare parte se asigură că o întreprindere ale cărei interese sunt afectate în mod negativ de o hotărâre sau decizie a unei autorități de reglementare poate obține revizuirea hotărârii sau deciziei de către o autoritate judiciară, cvasi-judiciară sau administrativă imparțială și independentă, astfel cum prevede legislația părții. Autoritatea judiciară, cvasi-judiciară sau administrativă furnizează întreprinderii motive scrise pentru hotărârea sau decizia acesteia. Fiecare parte se asigură că astfel de hotărâri sau decizii, sub rezerva contestării sau a unei revizuiri suplimentare, sunt puse în aplicare de autoritatea de reglementare.

3. O cerere de revizuire judiciară nu constituie un motiv de nerespectare a hotărârii sau deciziei autorității de reglementare, cu excepția cazului în care autoritatea judiciară competentă suspendă hotărârea sau decizia în cauză.

ARTICOLUL 15.13

Transparență

1. În conformitate cu articolul 27.1 (Publicarea) și articolul 27.2 (Furnizarea de informații) și, în plus față de celelalte dispoziții din prezentul capitol referitoare la publicarea informațiilor, fiecare parte pune la dispoziția publicului:

(a) responsabilitățile unei autorități de reglementare într-o formă accesibilă și clară, în special în cazul în care responsabilitățile respective sunt încredințate mai multor organisme;

(b) măsurile sale referitoare la rețele sau servicii publice de transport în domeniul telecomunicațiilor, inclusiv:

(i) reglementările autorității de reglementare, împreună cu baza reglementărilor respective;

(ii) tarifele și alte modalități și condiții ale serviciilor;

(iii) specificațiile tehnice ale interfețelor;

(iv) condițiile pentru atașarea terminalelor sau a altor echipamente pentru rețelele publice de transport în domeniul telecomunicațiilor;

(v) cerințele privind notificarea, autorizarea, înregistrarea sau licențierea, dacă este cazul; și

(c) informațiile cu privire la organismele responsabile pentru pregătirea, modificarea și adoptarea de măsuri legate de standarde.

ARTICOLUL 15.14

Toleranță

Părțile recunosc importanța unei piețe competitive pentru realizarea obiectivelor legitime de politică publică pentru serviciile de telecomunicații. În acest scop și în măsura prevăzută în legislația sa, fiecare parte poate înlătura aplicarea unei reglementări la un serviciu de telecomunicații atunci când, în urma analizei pieței, se constată că se realizează o concurență efectivă.

ARTICOLUL 15.15

Relația cu alte capitole

Dacă există o inconsecvență între prezentul capitol și un alt capitol, prezentul capitol prevalează în ceea ce privește inconsecvența respectivă.

CAPITOLUL ȘAISPREZECE

COMERȚUL ELECTRONIC

ARTICOLUL 16.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

livrare înseamnă livrarea unui program de calculator, text, video, imagine, înregistrare sonoră sau altă livrare care este codificată în format digital; și

comerț electronic înseamnă schimburile comerciale desfășurate prin intermediul telecomunicațiilor, exclusiv sau împreună cu alte tehnologii de informare și comunicare.

ARTICOLUL 16.2

Obiectivul și domeniul de aplicare

1. Părțile recunosc că prin comerțul electronic sunt sporite creșterea economică și oportunitățile de schimburi comerciale în multe sectoare și confirmă aplicabilitatea normelor OMC în ceea ce privește comerțul electronic. Acestea convin să promoveze dezvoltarea comerțului electronic între ele, în special prin cooperarea cu privire la aspectele evidențiate de comerțul electronic în conformitate cu dispozițiile prezentului capitol.

2. Prezentul capitol nu impune asupra unei părți o obligație de a permite o livrare transmisă prin mijloace electronice, decât în conformitate cu obligațiile părții prevăzute de o altă dispoziție din prezentul acord.

ARTICOLUL 16.3

Taxele vamale pentru livrările electronice

1. O parte nu impune o taxă vamală, un onorariu sau un tarif pentru o livrare transmisă prin mijloace electronice.

2. Pentru o mai mare certitudine, alineatul (1) nu împiedică o parte să aplice un impozit intern sau alte taxe interne asupra unei livrări transmise prin mijloace electronice, cu condiția ca taxa sau tariful să fie impuse într-un mod compatibil cu prezentul acord.

ARTICOLUL 16.4

Încrederea în comerțul electronic

Fiecare parte ar trebui să adopte sau să mențină legi, acte cu putere de lege sau măsuri administrative pentru protecția informațiilor personale ale utilizatorilor implicați în comerțul electronic și, atunci când face acest lucru, trebuie să țină seama în mod corespunzător de standardele internaționale de protecție a datelor organizațiilor internaționale relevante din care fac parte ambele părți.

ARTICOLUL 16.5

Dispoziții generale

Având în vedere potențialul comerțului electronic ca instrument de dezvoltare economică și socială, părțile recunosc importanța:

(a) clarității, transparenței și previzibilității cadrelor lor interne de reglementare pentru facilitarea, în cea mai mare măsură posibilă, a dezvoltării comerțului electronic;

(b) interoperabilității, inovării și concurenței pentru facilitarea comerțului electronic; și

(c) facilitării utilizării comerțului electronic de către întreprinderile mici și mijlocii.

ARTICOLUL 16.6

Dialogul privind comerțul electronic

1. Recunoscând caracterul global al comerțului electronic, părțile convin să mențină un dialog cu privire la aspectele evidențiate de comerțul electronic, care va aborda, printre altele:

(a) recunoașterea certificatelor de semnătură electronică eliberate publicului și facilitarea serviciilor transfrontaliere de certificare;

(b) responsabilitatea prestatorilor intermediari de servicii în ceea ce privește transmiterea sau stocarea informațiilor;

(c) tratamentul comunicațiilor electronice comerciale nesolicitate; și

(d) protecția informațiilor cu caracter personal și protecția consumatorilor și a întreprinderilor de practicile comerciale frauduloase și înșelătoare în domeniul comerțului electronic.

2. Dialogul menționat la alineatul (1) poate lua forma unui schimb de informații cu privire la legile, reglementările și alte măsuri ale părților respective cu privire la aceste aspecte, precum și a împărtășirii experiențelor privind punerea în aplicare a respectivelor legi, regulamente și alte măsuri.

3. Recunoscând caracterul global al comerțului electronic, părțile afirmă importanța participării active la forurile multilaterale pentru a promova dezvoltarea comerțului electronic.

ARTICOLUL 16.7

Relația cu alte capitole

În cazul existenței unei neconcordanțe între acest capitol și un alt capitol din prezentul acord, celălalt capitol prevalează în ceea ce privește neconcordanța respectivă

CAPITOLUL ȘAPTESPREZECE

POLITICA ÎN DOMENIUL CONCURENȚEI

ARTICOLUL 17.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

practici comerciale anticoncurențiale înseamnă acordurile anticoncurențiale, practicile concertate sau aranjamente cu concurenții, practici anticoncurențiale ale unei întreprinderi care deține o poziție dominantă pe o piață și fuziuni cu efecte anticoncurențiale semnificative; și

serviciu de interes economic general se referă, pentru Uniunea Europeană, la un serviciu care nu poate fi furnizat în mod satisfăcător și în condiții, cum ar fi prețul, caracteristicile de calitate obiective, continuitatea și accesul la serviciul, conforme cu interesul public, de către o întreprindere care funcționează în condiții normale de piață. Funcționarea unui serviciu de interes economic general trebuie să fie încredințată uneia sau mai multor întreprinderi de către stat prin intermediul unei misiuni de serviciu public care definește obligațiile întreprinderilor în cauză și ale statului.

ARTICOLUL 17.2

Politica în domeniul concurenței

1. Părțile recunosc importanța unei concurențe libere și nedenaturate în relațiile lor comerciale. Părțile recunosc faptul că orice practici comerciale anticoncurențiale sunt susceptibile de a denatura buna funcționare a piețelor și de a afecta avantajele liberalizării schimburilor comerciale.

2. Părțile iau măsurile necesare pentru a interzice practicile comerciale anticoncurențiale, recunoscând că astfel de măsuri vor spori îndeplinirea obiectivelor prezentului acord.

3. Părțile cooperează în chestiuni referitoare la interzicerea practicilor comerciale anticoncurențiale în zona de liber schimb, în conformitate cu *Acordul între Comunitățile Europene și Guvernul Canadei privind aplicarea regulilor de concurență*, încheiat la Bonn la 17 iunie 1999.

4. Măsurile prevăzute la alineatul (2) respectă principiile transparenței, nediscriminării și echității procedurale. Excluderile de la aplicarea legislației în domeniul concurenței trebuie să fie transparente. O parte pune la dispoziția celeilalte părți informațiile de interes public cu privire la astfel de excluderi prevăzute în temeiul legislației sale în domeniul concurenței.

ARTICOLUL 17.3

Aplicarea politicii în domeniul concurenței pentru întreprinderi

1. O parte se asigură că măsurile prevăzute la articolul 17.2 alineatul (2) se aplică părților în măsura impusă de legislația sa.

2. Pentru mai multă certitudine:

(a) în Canada, Legea concurenței, *Competition Act,* R.S.C. 1985, c. C-34 este obligatorie și se aplică unui agent al Majestății Sale conform dreptului Canadei sau al unei provincii, adică o societate, în ceea ce privește activitățile comerciale desfășurate de societatea aflată în concurență, fie reală sau potențială, cu alte persoane în măsura în care aceasta s-ar aplica în cazul în care agentul nu ar fi un agent al Majestății Sale. Un astfel de agent poate include întreprinderi de stat, monopoluri și întreprinderi cărora li s-au acordat drepturi sau privilegii speciale sau exclusive; și

(b) în Uniunea Europeană, întreprinderile de stat, monopolurile și întreprinderile cărora li s-au acordat drepturi speciale sau privilegii se supun normelor Uniunii Europene în materie de concurență. Cu toate acestea, întreprinderile care au sarcina de a gestiona serviciile de interes economic general sau care prezintă caracter de monopol fiscal se supun acestor norme în măsura în care aplicarea normelor nu împiedică, în drept sau în fapt, îndeplinirea sarcinilor speciale care le-au fost încredințate.

ARTICOLUL 17.4

Soluționarea litigiilor

Nimic din acest capitol nu se supune niciunei forme de soluționare a litigiilor în temeiul prezentului acord.

CAPITOLUL OPTSPREZECE

ÎNTREPRINDERILE DE STAT, MONOPOLURILE ȘI ÎNTREPRINDERILE CĂRORA LI S-AU ACORDAT DREPTURI SAU PRIVILEGII SPECIALE

ARTICOLUL 18.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

entitate reglementată înseamnă:

(a) un monopol;

(b) un furnizor al unei mărfi sau a unui serviciu, în cazul în care acesta este unul dintr-un număr mic de furnizori de mărfuri sau de servicii autorizați sau stabiliți de către o parte, în mod oficial sau în fapt, și partea previne în mod substanțial concurența între furnizorii respectivi de pe teritoriul său;

(c) orice entitate căreia o parte i-a acordat, în mod oficial sau în fapt, drepturi speciale sau privilegii de a furniza un produs sau un serviciu, care afectează în mod semnificativ capacitatea oricărei alte întreprinderi de a furniza același produs sau serviciu în aceeași zonă geografică în condiții substanțial echivalente și care permite entității să nu fie supusă, integral sau în parte, presiunilor concurențiale sau constrângerilor de pe piață[26]; sau

(d) o întreprindere de stat;

a desemna înseamnă stabilirea sau autorizarea unui monopol sau extinderea domeniului de aplicare a unui monopol pentru a acoperi un produs sau serviciu suplimentar;

în conformitate cu considerațiile comerciale înseamnă concordanța cu practicile de afaceri uzuale ale unei întreprinderi private în sectorul sau industria relevantă; și

tratament nediscriminatoriu înseamnă un tratament național mai bun și tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate, în conformitate cu prezentul acord.

26 Pentru o mai mare certitudine, acordarea unei licențe pentru un număr limitat de întreprinderi pentru alocarea unei resurse rare pe criterii obiective, proporționale și nediscriminatorii nu este în sine un drept special.

ARTICOLUL 18.2

Domeniul de aplicare

1. Părțile confirmă drepturile și obligațiile lor în temeiul articolelor XVII:1 - XVII:3 din GATT 1994, *Înțelegerea privind interpretarea articolului XVII din GATT 1994*, precum și al articolelor VIII:1 și VIII:2 din GATS, toate fiind încorporate și incluse în prezentul acord.

2. Acest capitol nu se aplică achizițiilor unei mărfi sau ale unui serviciu achiziționate de către o parte în scopuri guvernamentale și nu pentru a fi recomercializate sau pentru a fi utilizate în furnizarea unei mărfi sau a unui serviciu pentru recomercializare, indiferent dacă respectivele achiziții publice reprezintă sau nu „achiziții publice reglementate” în sensul articolului 19.2 (Obiectul și domeniul de aplicare).

3. Articolele 18.4 și 18.5 nu se aplică sectoarelor prevăzute la articolul 8.2 (Domeniul de aplicare) și la articolul 9.2 (Domeniul de aplicare).

4. Articolele 18.4 și 18.5 nu se aplică în cazul unei măsuri luate de o entitate reglementată în cazul în care o rezervă a unei părți, exprimată față de obligația tratamentului național sau a tratamentului pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate, astfel cum este prevăzut în lista părții la anexa I, II sau III, ar fi aplicabilă în cazul în care aceeași măsură ar fi fost adoptată sau menținută de partea în cauză.

ARTICOLUL 18.3

Întreprinderile de stat, monopolurile și întreprinderile cărora li s-au acordat drepturi speciale sau privilegii

1. Fără a aduce atingere drepturilor și obligațiilor părților în temeiul prezentului acord, nimic în acest capitol nu împiedică o parte să desemneze sau să mențină o întreprindere de stat sau un monopol sau să acorde unei întreprinderi drepturi speciale sau privilegii.

2. O parte nu solicită sau nu încurajează o entitate reglementată să acționeze într-o manieră incompatibilă cu prezentul acord.

ARTICOLUL 18.4

Tratament nediscriminatoriu

1. Fiecare parte se asigură că, pe teritoriul său, o entitate reglementată acordă un tratament nediscriminatoriu pentru o investiție reglementată sau un bun al celeilalte părți sau un prestator de servicii al celeilalte părți în cumpărarea sau vânzarea unei mărfi sau a unui serviciu.

2. În cazul în care o entitate reglementată descrisă la literele (b)-(d) din definiția „entității reglementate” de la articolul 18.1 acționează în conformitate cu articolul 18.5 alineatul (1), partea pe al cărui teritoriu se află entitatea reglementată se consideră că îndeplinește obligațiile prevăzute la alineatul (1) în ceea ce privește respectiva entitate reglementată.

ARTICOLUL 18.5

Considerente comerciale

1. Fiecare parte se asigură că o entitate reglementată de pe teritoriul său acționează în conformitate cu considerentele comerciale în cumpărarea sau vânzarea de mărfuri, inclusiv în ceea ce privește prețul, calitatea, disponibilitatea, comercializarea, transportul, precum și alți termeni și condiții de cumpărare sau de vânzare, precum și în achiziționarea sau prestarea de servicii, inclusiv atunci când astfel de mărfuri sau servicii sunt furnizate de sau printr-o investiție a unui investitor al celeilalte părți.

2. Atât timp cât comportamentul unei entități reglementate este în conformitate cu articolul 18.4 și capitolul șaptesprezece (Politica în domeniul concurenței), obligația prevăzută la alineatul (1) nu se aplică:

(a) în cazul unui monopol, pentru îndeplinirea scopului pentru care a fost creat monopolul sau pentru care au fost acordate drepturi speciale sau privilegii, cum ar fi o obligație de serviciu public sau de dezvoltare regională; sau,

(b) în cazul unei întreprinderi de stat, pentru îndeplinirea mandatului său public.

CAPITOLUL NOUĂSPREZECE

ACHIZIȚII PUBLICE

ARTICOLUL 19.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

mărfuri sau servicii comerciale înseamnă mărfuri sau servicii de tipul celor care sunt în general vândute sau oferite spre vânzare în comerț către cumpărători neguvernamentali și sunt cumpărate de regulă în scopuri neguvernamentale;

serviciu de construcție înseamnă un serviciu al cărui obiectiv este realizarea prin orice mijloc de lucrări civile sau de construcție, pe baza diviziunii 51 din Clasificarea centrală provizorie a produselor a Organizației Națiunilor Unite („CPC”);

licitație electronică înseamnă un proces iterativ care implică utilizarea de mijloace electronice pentru prezentarea de către furnizori a unor prețuri noi și/sau a unor valori noi pentru elementele netarifare cuantificabile ale licitației care au legătură cu criteriile de evaluare, sau ambele, ceea ce conduce la o clasificare sau la o reclasificare a ofertelor;

în scris sau **scris(ă)** înseamnă orice expresie scrisă cu litere sau cu cifre care poate fi citită, reprodusă și comunicată ulterior. Aceasta poate include informațiile transmise și stocate electronic;

licitație restrânsă înseamnă o metodă de achiziții publice prin care entitatea contractantă contactează ce furnizor sau furnizori dorește;

măsură înseamnă orice act cu putere de lege, reglementare, procedură, orientare sau practică administrativă a unei entități contractante legată de achizițiile publice reglementate;

listă multifuncțională înseamnă o listă de furnizori cu privire la care o entitate contractantă a stabilit că îndeplinesc condițiile de înscriere pe lista în cauză, pe care entitatea contractantă intenționează să o utilizeze de mai multe ori;

anunț de intenție referitor la contractul de achiziție publică înseamnă un anunț publicat de o entitate contractantă prin care invită furnizorii interesați să depună o cerere de participare, o ofertă sau ambele;

operațiune de compensare înseamnă orice condiție sau măsură care încurajează dezvoltarea locală sau îmbunătățește contul balanței de plăți al unei părți, cum ar fi utilizarea conținutului de origine națională, acordarea de licențe pentru tehnologie, investițiile, comerțul în contrapartidă și acțiuni sau cerințe similare;

licitație deschisă înseamnă o metodă de achiziții publice prin care toți furnizorii interesați pot depune o ofertă;

persoană înseamnă „persoană” astfel cum este definită la articolul 1.1 (Definiții cu aplicabilitate generală);

entitate contractantă înseamnă o entitate reglementată de anexele 19-1, 19-2 sau 19-3 la lista unei părți privind accesul la piață pentru prezentul capitol;

furnizor calificat înseamnă un furnizor care este recunoscut de o entitate contractantă ca îndeplinind condițiile de participare;

licitație selectivă înseamnă o metodă de achiziții publice prin care numai furnizorii calificați sunt invitați de entitatea contractantă să depună o ofertă;

servicii includ serviciile de construcții, în absența unor prevederi contrare;

standard înseamnă un document aprobat de un organism recunoscut care prevede, pentru utilizare comună și repetată, norme, orientări sau caracteristici pentru mărfuri sau servicii sau pentru procesele și metodele de producție aferente acestora și a cărui respectare nu este obligatorie. Acesta poate, de asemenea, să includă sau să se refere exclusiv la cerințe privind terminologia, simbolurile, împachetarea, marcarea sau etichetarea aplicabile unei mărfi, serviciu, proces sau unei metode de producție;

furnizor înseamnă o persoană sau un grup de persoane care furnizează sau ar putea furniza mărfuri sau servicii; și

specificație tehnică înseamnă o cerință din cadrul licitației care:

(a) prevede caracteristicile mărfurilor sau serviciilor care fac obiectul achiziției publice, inclusiv calitatea, performanța, siguranța și dimensiunile acestora, sau procesele și metodele de producție sau de furnizare a acestora; sau

(b) se referă la cerințe privind terminologia, simbolurile, împachetarea, marcarea sau etichetarea aplicabile unei mărfi sau unui serviciu.

ARTICOLUL 19.2

Obiectul și domeniul de aplicare

Aplicarea prezentului capitol

1. Prezentul capitol se aplică oricărei măsuri în domeniul achizițiilor publice reglementate, fie că este efectuată sau nu, exclusiv sau parțial, prin mijloace electronice.

2. În sensul prezentului capitol, prin „achiziție publică reglementată” se înțelege o procedură de achiziție publică desfășurată în scopuri guvernamentale:

(a) pentru un bun, un serviciu sau orice combinație a acestora:

(i) astfel cum se specifică în anexele fiecărei părți la lista sa privind accesul la piață pentru prezentul capitol; și

(ii) care nu sunt achiziționate pentru a fi comercializate sau revândute sau pentru a fi utilizate în producția sau furnizarea de mărfuri sau servicii care se comercializează sau se revând;

(b) prin orice mijloace contractuale, inclusiv: cumpărare; leasing; și închiriere sau cumpărare în rate, cu sau fără opțiune de cumpărare;

(c) a cărei valoare, estimată în conformitate cu alineatele (6)-(8), este egală sau mai mare decât cea a pragului corespunzător specificat în anexele fiecărei părți la lista sa privind accesul la piață pentru prezentul capitol, la momentul publicării unui anunț în conformitate cu articolul 19.6;

(d) de către o entitate contractantă; și

(e) care nu este altfel exclusă de la reglementarea prevăzută la alineatul (3) sau anexele unei părți la lista sa privind accesul la piață pentru prezentul capitol.

3. Cu excepția unor dispoziții contrare în anexele unei părți la lista sa privind accesul la piață pentru prezentul capitol, prezentul capitol nu se aplică:

(a) achiziției sau închirierii de terenuri, de construcții existente sau de alte bunuri imobile sau a drepturilor asupra acestora;

(b) acordurilor necontractuale sau oricărei forme de asistență pe care o parte o acordă, inclusiv acorduri de cooperare, granturi, împrumuturi, infuzii de capital, garanții și stimulente fiscale;

(c) achizițiilor sau cumpărării de servicii de consiliere fiscală sau de depozit, de servicii de lichidare și gestionare pentru instituții financiare reglementate sau de servicii legate de vânzarea, amortizarea și distribuirea datoriei publice, inclusiv împrumuturi și obligațiuni de stat, bonuri de trezorerie sau alte titluri de valoare;

(d) contractelor de ocupare a forței de muncă în sectorul public;

(e) achizițiilor publice efectuate:

(i) în scopul precis de acordare de asistență internațională, inclusiv ajutor pentru dezvoltare;

(ii) în cadrul procedurii sau condiției specifice prevăzute într-un acord internațional referitor la staționarea trupelor sau la implementarea în comun a unui proiect de către țările semnatare; sau

(iii) în cadrul procedurii sau condiției specifice a unei organizații internaționale sau finanțate prin granturi, împrumuturi sau alt tip de asistență internațională, în cazul în care procedura sau condiția aplicabilă nu ar fi conformă cu prezentul capitol.

4. Achizițiile publice care fac obiectul prezentului capitol se referă la toate achizițiile cuprinse în listele de acces pe piață ale Canadei și Uniunii Europene, în care angajamentele fiecărei părți sunt stabilite după cum urmează:

(a) în anexa 19-1, entitățile guvernamentale centrale ale căror proceduri de achiziții publice sunt reglementate de prezentul capitol;

(b) în anexa 19-2, entitățile guvernamentale subcentrale ale căror proceduri de achiziții publice sunt reglementate de prezentul acord;

(c) în anexa 19-3, toate celelalte entități ale căror proceduri de achiziții publice sunt reglementate de prezentul capitol;

(d) în anexa 19-4, mărfurile reglementate de prezentul capitol;

(e) în anexa 19-5, serviciile, altele decât cele de construcții, care sunt reglementate de prezentul capitol;

(f) în anexa 19-6, serviciile de construcții reglementate de prezentul capitol;

(g) în anexa 19-7, orice note cu caracter general; și

(h) în anexa 19-8, mijloacele de publicare utilizate pentru prezentul capitol.

5. Atunci când, în contextul unei achiziții publice reglementate, o entitate contractantă le solicită unor persoane care nu fac obiectul anexelor unei părți la lista sa privind accesul la piață pentru prezentul capitol să organizeze proceduri de achiziții publice în conformitate cu anumite cerințe, articolul 19.4 se aplică *mutatis mutandis* unor astfel de cerințe.

Evaluare

6. La estimarea valorii unei achiziții publice pentru a stabili dacă este o achiziție publică reglementată, o entitate contractantă:

(a) nu divide o achiziție publică în mai multe achiziții publice și nici nu selectează sau utilizează o anumită metodă de evaluare pentru a estima valoarea unei achiziții publice în vederea excluderii totale sau parțiale a acesteia din domeniul de aplicare a prezentului capitol; și

(b) include valoarea totală maximă estimată a achiziției publice pe toată durata sa, fie că este atribuită unuia sau mai multor furnizori, luând în considerare toate formele de remunerare, inclusiv:

(i) prime, taxe, comisioane și dobânzi; și

(ii) în cazul în care achiziția publică oferă posibilitatea unor opțiuni, valoarea totală a acestor opțiuni.

7. În cazul în cazul în care o solicitare individuală de achiziție conduce la atribuirea a mai mult de un contract sau la atribuirea de contracte în părți separate (denumite în continuare „contracte succesive”), baza de calcul a valorii totale maxime estimate este:

(a) valoarea contractelor recurente pentru același tip de mărfuri sau servicii, atribuite în decursul ultimelor 12 luni sau în ultimul exercițiu financiar al entității contractante, corectată, dacă este posibil, pentru a ține seama de modificările anticipate de cantitate sau de valoare a mărfurilor ori a serviciilor contractate pentru următoarele 12 luni; sau

(b) valoarea estimată a contractelor recurente pentru același tip de mărfuri sau servicii, care urmează a fi atribuite în decursul perioadei de 12 luni care urmează atribuirii contractului inițial sau anului fiscal al entității contractante.

8. În cazul achizițiilor prin leasing, închiriere sau cumpărare în rate de mărfuri și servicii, sau al achizițiilor pentru care nu se specifică un preț total, baza de evaluare este:

(a) pentru contractele cu durată determinată:

(i) în cazul în care durata este egală sau mai mică de 12 luni, valoarea maximă totală estimată pentru întreaga durată a contractului; sau

(ii) în cazul în care durata este mai mare de 12 luni, valoarea maximă totală estimată, care include orice valoare reziduală estimată;

(b) pentru contractele pe perioadă nedeterminată, tranșa lunară estimată înmulțită cu 48; și

(c) în cazul în care nu se poate stabili cu certitudine dacă durata contractului este determinată, se aplică litera (b).

ARTICOLUL 19.3

Securitate și excepții de ordin general

1. Nimic din acest capitol nu se interpretează ca împiedicând o parte să ia orice măsură sau să nu divulge informații pe care le consideră necesare pentru protecția intereselor sale esențiale de securitate în ceea ce privește achizițiile:

(a) de arme, muniție[27] sau material de război;

(b) sau achizițiile indispensabile pentru securitatea națională; sau

(c) în scopul apărării naționale.

[27] Expresia „muniție” în acest articol este considerată echivalentă cu expresia „muniții”.

2. Sub rezerva cerinței ca astfel de măsuri să nu fie aplicate într-un mod care ar constitui un mijloc de discriminare arbitrară sau nejustificabilă între părți în cazurile în care există aceleași condiții sau ar constitui o restricție disimulată în calea comerțului internațional, nicio dispoziție a prezentului capitol nu se interpretează ca împiedicând o parte să instituie sau să aplice măsuri:

(a) necesare pentru protecția moralității, a ordinii sau a siguranței publice;

(b) necesare pentru protecția vieții sau a sănătății oamenilor, animalelor sau plantelor;

(c) necesare pentru protecția proprietății intelectuale; sau

(d) legate de produse sau servicii furnizate de persoane cu handicap, instituții filantropice sau prin munca deținuților.

ARTICOLUL 19.4

Principii generale

Nediscriminarea

1. În ceea ce privește orice măsură privind achiziția publică reglementată, fiecare parte, inclusiv entitățile contractante ale acesteia, acordă de îndată și necondiționat mărfurilor și serviciilor celeilalte părți și furnizorilor celeilalte părți care oferă mărfurile sau serviciile respective un tratament nu mai puțin favorabil decât tratamentul pe care partea respectivă, inclusiv entitățile contractante ale acesteia, îl acordă mărfurilor, serviciilor și furnizorilor proprii. Pentru o mai mare certitudine, un astfel de tratament include:

(a) în Canada, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel asigurat de o provincie sau un teritoriu, inclusiv entitățile contractante ale acesteia, pentru mărfurile și serviciile din și furnizorii aflați în provincia sau teritoriul în cauză; și

(b) în cadrul Uniunii Europene, un tratament nu mai puțin favorabil decât cel acordat de un stat membru sau o regiune sub-centrală a unui stat membru, inclusiv entitățile contractante ale acesteia, pentru mărfurile și serviciile din și furnizorii aflați în statul membru sau regiunea sub-centrală respectivă, după caz.

2. În ceea ce privește orice măsură în domeniul achizițiilor publice reglementate, o parte, inclusiv entitățile contractante ale acesteia:

(a) nu acordă unui furnizor stabilit pe plan local un tratament mai puțin favorabil decât cel acordat unui alt furnizor stabilit pe plan local, pe baza gradului de control străin sau de participare străină la capital; sau

(b) discriminează un furnizor stabilit pe plan local pe baza faptului că mărfurile sau serviciile oferite de furnizorul respectiv pentru o anumită achiziție publică sunt mărfuri sau servicii ale celeilalte părți.

Utilizarea de mijloace electronice

3. Atunci când organizează prin mijloace electronice o procedură de achiziții publice reglementată, o entitate contractantă:

(a) se asigură că procedura de achiziții publice este desfășurată folosind sisteme de tehnologie a informațiilor și programe informatice, inclusiv cele legate de autentificarea și criptarea informațiilor, care sunt disponibile publicului larg și interoperabile cu alte sisteme și software de tehnologie a informațiilor disponibile publicului larg; și

(b) menține mecanisme care asigură integritatea cererilor de participare și a ofertelor, fiind capabile inclusiv să înregistreze momentul primirii ofertei și să prevină accesul necorespunzător la acestea.

Desfășurarea procedurilor de achiziții publice

4. O entitate contractantă organizează procedurile de achiziții publice reglementate într-un mod transparent și imparțial care:

(a) respectă dispozițiile prezentului capitol, utilizând metode precum licitația deschisă, licitația selectivă și licitația restrânsă;

(b) evită conflictele de interese; și

(c) previne practicile corupte.

Reguli de origine

5. În cadrul procedurilor de achiziții publice reglementate, nicio parte nu poate aplica mărfurilor sau serviciilor importate de la cealaltă parte sau furnizate de aceasta reguli de origine diferite de regulile de origine pe care partea respectivă le aplică în același timp în cursul schimburilor comerciale obișnuite importurilor sau furnizării de mărfuri sau servicii provenite de la aceeași parte.

Operațiuni de compensare

6. În ceea ce privește achizițiile publice reglementate, o parte, inclusiv entitățile sale contractante, nu are în vedere, nu solicită și nici nu impune vreo operațiune de compensare.

Măsuri nespecifice achizițiilor publice

7. Alineatele (1) și (2) nu se aplică: taxelor vamale și impozitelor de orice natură percepute la import sau cu ocazia importului; modului de percepere a acestor taxe și impozite; altor reglementări sau formalități de import și nici măsurilor care afectează comerțul cu servicii, altele decât măsurile care vizează achizițiile publice reglementate.

ARTICOLUL 19.5

Informații privind sistemul de achiziții publice

1. Fiecare parte:

(a) publică prompt orice acte cu putere de lege, reglementări, decizii judiciare, decizii administrative de aplicare generală și clauze contractuale standard care sunt obligatorii în temeiul unui act cu putere de lege sau a unei reglementări și care sunt incluse ca referință în anunțuri, în documentația privind licitația și în procedura de achiziții privind achizițiile publice reglementate, precum și orice modificări ale acestora pe un suport electronic sau de hârtie desemnat oficial, care este difuzat pe scară largă și rămâne accesibil publicului; și

(b) furnizează o explicație a acestora oricăreia dintre părți, la cerere.

2. Fiecare parte enumeră în anexa 19-8 a listei sale privind accesul pe piață:

(a) mijloacele electronice sau pe suport de hârtie în care partea publică informațiile descrise la alineatul (1);

(b) mijloacele electronice sau pe suport de hârtie în care partea publică anunțurile prevăzute la articolul 19.6, articolul 19.8 alineatul (7) și articolul 19.15 alineatul (2); și

(c) adresa sau adresele de internet la care partea publică:

(i) datele sale statistice privind achizițiile publice, în temeiul articolului 19.15 alineatul (5); sau

(ii) anunțurile sale cu privire la contractele atribuite, în temeiul articolului 19.15 alineatul (6).

3. Fiecare parte notifică de îndată Comitetului privind achizițiile publice cu privire la orice modificare a informațiilor părții enumerate în anexa 19-8.

ARTICOLUL 19.6

Notificări

Anunțul de intenție de achiziție publică

1. Pentru fiecare achiziție reglementată, o entitate contractantă publică un anunț de intenție de achiziții publice, cu excepția situațiilor prevăzute la articolul 19.12.

Toate anunțurile de intenție de achiziții publice trebuie să fie accesibile direct prin mijloace electronice, în mod gratuit, prin intermediul unui singur punct de acces, sub rezerva alineatului (2). Anunțurile pot fi publicate, de asemenea, pe un suport de hârtie adecvat, care este difuzat pe scară largă, iar anunțurile rămân ușor accesibile publicului, cel puțin până la expirarea termenului indicat în anunț.

Formatul corespunzător pe hârtie și electronic este precizat de fiecare parte în anexa 19-8.

2. O parte poate aplica o perioadă de tranziție de până la 5 ani de la data intrării în vigoare a prezentului acord în cazul entităților reglementate de anexele 19-2 și 19-3 care nu sunt gata să participe la un singur punct de acces prevăzut la alineatul (1). Aceste entități transmit, pe durata unei perioade de tranziție, anunțurile lor de intenție de achiziții publice, dacă sunt accesibile prin mijloace electronice, prin intermediul link-urilor către un site electronic de acces care este accesibil în mod gratuit și este menționat în anexa 19-8.

3. Cu excepția unei dispoziții contrare în prezentul capitol, fiecare anunț de intenție de achiziție include:

(a) denumirea și adresa entității contractante și alte informații necesare în vederea contactării entității contractante și a obținerii tuturor documentelor relevante privind achiziția publică, costurile acestora și condițiile de plată, dacă este cazul;

(b) o descriere a achiziției publice, inclusiv natura și cantitatea mărfurilor sau serviciilor care urmează să facă obiectul achizițiilor publice sau, atunci când cantitatea nu este cunoscută, cantitatea estimată;

(c) în cazul contractelor repetate, dacă este posibil, o estimare a perioadei publicării următoarelor anunțuri de intenție de achiziții publice;

(d) o descriere a eventualelor opțiuni;

(e) termenul prevăzut pentru livrarea mărfurilor sau a serviciilor sau durata contractului;

(f) metoda de achiziții publice care va fi utilizată și dacă aceasta va implica negocieri sau desfășurarea unei licitații electronice;

(g) atunci când este cazul, adresa și eventualul termen pentru depunerea cererilor de participare la procedura de achiziții publice;

(h) adresa și termenul pentru depunerea ofertelor;

(i) limba sau limbile în care pot fi depuse ofertele sau cererile de participare, dacă acestea pot fi depuse într-o altă limbă decât o limbă oficială a părții entității contractante;

(j) o listă și o scurtă descriere a oricăror condiții privind participarea furnizorilor, inclusiv a oricăror cerințe privind documente sau certificări specifice care trebuie prezentate de furnizori în legătură cu achiziția publică, cu excepția cazului în care cerințele respective sunt incluse în documentația privind licitația care este pusă la dispoziția tuturor furnizorilor interesați odată cu anunțul de intenție de achiziție publică;

(k) atunci când, în temeiul articolului 19.8, o entitate contractantă intenționează să selecteze un număr limitat de furnizori calificați care să fie invitați să participe la licitație, criteriile care vor fi utilizate pentru a-i selecta și, în cazurile aplicabile, orice limită privind numărul de furnizori cărora li se va permite să depună oferte; și

(l) o mențiune conform căreia achiziția publică este reglementată de prezentul capitol.

Anunțul succint

4. Pentru fiecare achiziție publică pe care intenționează să o desfășoare, entitatea contractantă publică un anunț succint care este ușor accesibil, în același moment în care publică anunțul de intenție de achiziție publică, în limba engleză sau franceză. Anunțul succint trebuie să conțină cel puțin următoarele informații:

(a) obiectul contractului de achiziții publice;

(b) ultima zi în care se pot depune oferte sau, după caz, orice ultimă zi în care se pot depune cereri de participare la procedura de achiziție publică sau cereri de includere pe o listă multifuncțională; și

(c) adresa de la care se pot solicita documentele referitoare la procedura de achiziții publice.

Anunțul de achiziții publice planificate

5. Entitățile contractante sunt încurajate să publice, cât mai devreme în fiecare an fiscal, pe suport de hârtie sau prin mijloacele electronice menționate în anexa 19-8, un anunț privind planurile lor viitoare referitoare la procedurile de achiziții („anunțul de achiziții publice planificate”). Anunțul de achiziții publice planificate este publicat, de asemenea, în punctul unic de acces menționate în anexa 19-8, sub rezerva alineatului (2). Anunțul ar trebui să includă obiectul achiziției publice și data planificată pentru publicarea anunțului de intenție de achiziție publică.

6. O entitate contractantă care intră sub incidența anexei 19-2 sau a anexei 19-3 poate utiliza un anunț de achiziții publice planificate ca anunț de intenție de achiziție publică, cu condiția ca acesta să includă toate informațiile prevăzute la alineatul (3) de care dispune entitatea, precum și o declarație prin care furnizorii interesați ar trebui să își exprime față de entitatea contractantă interesul pentru procedura de achiziție publică respectivă.

ARTICOLUL 19.7

Condiții de participare

1. O entitate contractantă limitează condițiile de participare la o procedură de achiziții publice la condițiile esențiale pentru a asigura faptul că un furnizor dispune de capacitățile juridice, financiare, comerciale și tehnice pentru a se achita de obligațiile care îi revin în cazul în care este declarat câștigător al procedurii de achiziții publice respective.

2. Atunci când stabilește condițiile de participare, o entitate contractantă:

(a) nu impune condiția ca, pentru ca un furnizor să participe la o procedură de achiziții publice, acesta trebuie să fi câștigat anterior unul sau mai multe contracte atribuite de o entitate contractantă a unei părți;

(b) poate solicita o experiență anterioară relevantă dacă aceasta este esențială pentru ca furnizorul să îndeplinească cerințele procedurii de achiziții publice; și

(c) nu impune ca experiența anterioară pe teritoriul părții să fie o condiție a procedurii de achiziții publice.

3. Atunci când evaluează dacă un furnizor îndeplinește condițiile de participare, entitatea contractantă:

(a) evaluează capacitățile financiare, comerciale și tehnice ale furnizorului pe baza activităților economice ale furnizorului respectiv desfășurate atât pe teritoriul părții din care face parte entitatea contractantă, cât și în afara acestuia; și

(b) se bazează pe condițiile pe care entitatea contractantă le-a specificat în prealabil în anunțuri sau în documentația privind licitația.

4. Atunci când există dovezi justificative, o parte, inclusiv entitățile sale contractante, poate exclude un furnizor pe motive precum:

(a) faliment,

(b) fals în declarații;

(c) deficiențe semnificative sau persistente în îndeplinirea oricărei cerințe sau obligații de fond în cadrul unuia sau mai multor contracte anterioare;

(d) sentințe definitive privind comiterea unor infracțiuni grave sau a altor încălcări grave;

(e) abateri profesionale sau fapte sau omisiuni care se reflectă negativ asupra integrității comerciale a furnizorului; sau

(f) neplata impozitelor.

ARTICOLUL 19.8

Calificarea furnizorilor

Sistemele de înregistrare și procedurile de calificare

1. O parte, inclusiv entitățile sale contractante, poate menține un sistem de înregistrare în cadrul căruia furnizorii interesați sunt obligați să se înregistreze și să furnizeze anumite informații.

2. Fiecare parte se asigură că:

(a) entitățile sale contractante depun eforturi în vederea reducerii la minimum a diferențelor în ceea ce privește propriile proceduri de calificare; și

(b) în cazul în care entitățile sale contractante mențin sisteme de înregistrare, entitățile depun eforturi în vederea reducerii la minimum a diferențelor în ceea ce privește propriile sisteme de înregistrare.

3. O parte, inclusiv entitățile sale contractante, nu adoptă și nici nu aplică un sistem de înregistrare sau o procedură de calificare care are drept scop sau efect crearea de obstacole inutile în calea participării furnizorilor celeilalte părți în cadrul procedurii sale de ofertare.

Licitația selectivă

4. Atunci când o entitate contractantă intenționează să utilizeze licitația selectivă, aceasta:

(a) include în anunțul de intenție de achiziție publică cel puțin informațiile prevăzute la articolul 19.6 alineatul (3) literele (a), (b), (f), (g), (j), (k) și (l) și invită furnizorii să depună o cerere de participare; și

(b) pune, până la începerea perioadei de ofertare, cel puțin informațiile prevăzute la articolul 19.6 alineatul (3) literele (c), (d), (e), (h) și (i) la dispoziția furnizorilor calificați, pe care îi notifică în conformitate cu articolul 19.10 alineatul (3) litera (b).

5. O entitate contractantă permite tuturor furnizorilor calificați să participe la o anumită procedură de achiziții publice, exceptând situația în care entitatea contractantă menționează în anunțul de intenție de achiziție publică o limitare a numărului de furnizori cărora li se va permite să depună oferte și criteriile de selecție a numărului limitat de furnizori.

6. În cazul în care documentația de atribuire nu este pusă la dispoziția publicului de la data publicării anunțului menționat la alineatul (4), entitatea contractantă se asigură că documentele respective sunt puse la dispoziție concomitent tuturor furnizorilor calificați selectați în conformitate cu alineatul (5).

Liste multifuncționale

7. Entitățile contractante pot menține o listă multifuncțională a furnizorilor, cu condiția ca un anunț prin care furnizorii interesați sunt invitați să solicite includerea pe listă să fie:

(a) publicat anual; și

(b) pus la dispoziție în permanență, în cazul în care este publicat prin mijloace electronice,

pe suportul adecvat menționat în anexa 19-8.

8. Anunțul prevăzut la alineatul (7) cuprinde:

(a) o descriere a mărfurilor sau serviciilor sau a categoriilor acestora pentru care se poate folosi lista;

(b) condițiile de participare care trebuie îndeplinite de către furnizori pentru a figura pe listă și metodele pe care entitatea contractantă le va utiliza pentru a verifica dacă un furnizor îndeplinește condițiile;

(c) denumirea și adresa entității contractante și alte informații necesare în vederea contactării entității și a obținerii tuturor documentelor relevante privind lista;

(d) perioada de valabilitate a listei și mijloacele de reînnoire sau de încetare a utilizării acesteia sau, în cazul în care nu se prevede perioada de valabilitate, o menționare a metodei prin care se va notifica încetarea utilizării listei; și

(e) o mențiune că lista poate fi utilizată pentru achizițiile publice reglementate de prezentul capitol.

9. În pofida alineatului (7), atunci când valabilitatea unei liste multifuncționale este de trei ani sau mai puțin, o entitate contractantă poate publica anunțul menționat la alineatul (7) numai o dată, la începutul perioadei de valabilitate a listei, cu condiția ca:

(a) anunțul să precizeze perioada de valabilitate și să nu mai fie publicate anunțuri ulterioare; și

(b) anunțul să fie publicat prin mijloace electronice și să fie disponibil în permanență pe durata valabilității sale.

10. O entitate contractantă permite furnizorilor să solicite în orice moment să fie incluși pe o listă multifuncțională și îi include pe listă, într-un termen rezonabil de scurt, pe toți furnizorii calificați.

11. În cazul în care un furnizor care nu este inclus pe o listă multifuncțională depune o cerere de participare la o procedură de achiziții publice pe baza unei liste multifuncționale, împreună cu toate documentele necesare, în termenul prevăzut la articolul 19.10 alineatul (2), entitatea contractantă examinează cererea. Entitatea contractantă nu exclude furnizorul de la analiza privind procedura de achiziții publice pe motivul că nu dispune de timp suficient pentru analizarea cererii decât dacă, în unele cazuri excepționale datorate complexității procedurii de ofertare, entitatea nu este în măsură să finalizeze examinarea cererii în termenul alocat pentru depunerea ofertelor.

Entitățile contractante menționate în anexa 19-2 și anexa 19-3

12. O entitate contractantă reglementată de anexa 19-2 sau anexa 19-3 poate utiliza un anunț de invitare a furnizorilor să solicite includerea pe o listă multifuncțională ca anunț de intenție de achiziții publice, cu condiția ca:

(a) anunțul să fie publicat în conformitate cu alineatul (7) și să includă informațiile necesare prevăzute la alineatul (8), cât mai multe din informațiile disponibile solicitate în conformitate cu articolul 19.6 alineatul (3) și o declarație că anunțul reprezintă un anunț de intenție de achiziții publice sau că numai furnizorii de pe lista multifuncțională vor primi anunțuri ulterioare de achiziții publice derulate în baza unei liste multifuncționale; și

(b) entitatea să furnizeze prompt suficiente informații furnizorilor care și-au exprimat interesul față de entitate pentru o anumită procedură de achiziții publice pentru a le permite să își evalueze interesul pentru procedura de achiziții publice respectivă, inclusiv toate celelalte informații prevăzute la articolul 19.6 alineatul (3), în măsura în care aceste informații sunt disponibile.

13. O entitate contractantă reglementată de anexa 19-2 sau anexa 19-3 poate permite unui furnizor care a solicitat includerea pe o listă multifuncțională în conformitate cu alineatul (10) să depună o ofertă în cadrul unei anumite proceduri de achiziții publice atunci când entitatea contractantă are suficient timp pentru a analiza dacă furnizorul respectiv îndeplinește condițiile de participare.

Informații privind deciziile entității contractante

14. Entitatea contractantă informează prompt orice furnizor care depune o cerere de participare la o procedură de achiziții publice sau o solicitare de includere pe o listă multifuncțională cu privire la decizia entității contractante referitoare la respectiva cerere sau solicitare.

15. În cazul în care o entitate contractantă respinge cererea unui furnizor de participare la o procedură de achiziții publice sau solicitarea acestuia de includere pe o listă multifuncțională, când nu îl mai recunoaște ca fiind un furnizor calificat sau îl elimină de pe o listă multifuncțională, entitatea îl informează prompt pe furnizor și, la cererea acestuia, îi transmite o explicație în scris a motivelor deciziei sale.

ARTICOLUL 19.9

Specificațiile tehnice și documentația privind licitația

Specificații tehnice

1. O entitate contractantă nu pregătește, nu adoptă și nu aplică nicio specificație tehnică și nu stabilește nicio procedură de evaluare a conformității care are drept scop sau efect crearea unor obstacole inutile în calea comerțului internațional.

2. Dacă este cazul, atunci când stabilește specificațiile tehnice pentru mărfurile sau serviciile care fac obiectul procedurii de achiziții publice, entitatea contractantă:

(a) stabilește specificații tehnice axate mai degrabă pe cerințe de performanță și de funcționare decât pe cerințe de proiectare sau descriptive; și

(b) fundamentează specificațiile tehnice pe standarde internaționale, atunci când acestea există; în caz contrar, pe reglementări tehnice naționale, pe standarde naționale recunoscute sau pe coduri de construcții.

3. Atunci când în specificațiile tehnice se utilizează caracteristici de proiectare sau descriptive, entitatea contractantă indică, atunci când este cazul, că va lua în considerare ofertele de mărfuri sau servicii echivalente care îndeplinesc, în mod demonstrabil, cerințele procedurii de achiziții publice, incluzând formulări precum „sau echivalent(ă)” în documentația privind licitația.

4. Entitatea contractantă nu stabilește specificații tehnice care necesită sau care fac trimitere la o anumită marcă sau denumire comercială, brevet, drept de autor, model sau tip, origine specifică ori la un anumit producător sau furnizor, cu excepția cazului în care nu există o cale îndeajuns de precisă sau de inteligibilă pentru a descrie cerințele procedurii de achiziții publice respective și cu condiția includerii, de către entitatea contractantă, în astfel de situații, a unor formulări precum „sau echivalent(ă)” în documentația de atribuire.

5. Entitatea contractantă nu solicită şi nici nu acceptă, într-o manieră în care ar putea avea ca efect înlăturarea concurenței, o consultanță care poate fi folosită în pregătirea sau adoptarea oricărei specificații tehnice pentru o anumită procedură de achiziții publice din partea unei persoane care poate avea un interes comercial în ceea ce privește procedura respectivă.

6. Pentru mai multă certitudine, o parte, inclusiv entitățile contractante ale acesteia, poate să pregătească, să adopte sau să aplice specificații tehnice pentru a promova conservarea resurselor naturale sau protejarea mediului, cu condiția să facă acest lucru în conformitate cu dispozițiile prezentului articol.

Documentația privind licitația

7. O entitate contractantă pune la dispoziția furnizorilor documentația privind licitația, care include toate informațiile necesare pentru a le permite furnizorilor să pregătească și să depună oferte valabile. Cu excepția cazului în care informațiile respective sunt prevăzute deja în anunțul de intenție de achiziție publică, documentația privind licitația include o descriere completă privind:

(a) achiziția publică, inclusiv natura și cantitatea mărfurilor sau serviciilor care urmează a fi achiziționate sau, atunci când cantitatea nu este cunoscută, cantitatea estimată și orice cerințe care trebuie îndeplinite, inclusiv orice specificație tehnică, certificat de evaluare a conformității, planuri, desene sau materiale instructive;

(b) toate condițiile de participare, inclusiv o listă a informațiilor și a documentelor pe care furnizorii sunt obligați să le prezinte în ceea ce privește condițiile de participare;

(c) toate criteriile de evaluare pe care entitatea le va aplica la atribuirea contractului și, exceptând cazul în care prețul este singurul criteriu, importanța relativă a criteriilor respective;

(d) atunci când entitatea contractantă va desfășura procedura de achiziție publică prin mijloace electronice, orice cerințe privind autentificarea și criptarea sau alte cerințe legate de transmiterea informațiilor prin mijloace electronice;

(e) atunci când entitatea contractantă va organiza o licitație electronică, regulile, inclusiv identificarea elementelor ofertei legate de criteriile de evaluare, pe baza cărora va fi desfășurată licitația;

(f) atunci când ofertele vor fi deschise în cadrul unei ședințe publice, data, ora și locul deschiderii și, după caz, persoanele autorizate să fie prezente;

(g) orice alți termeni sau condiții, inclusiv condițiile de plată și orice limitare a mijloacelor prin care pot fi depuse ofertele, de exemplu pe suport de hârtie sau mijloace electronice; și

(h) orice date la care trebuie livrate mărfurile sau prestate serviciile.

8. La stabilirea datei de livrare a mărfurilor sau de prestare a serviciilor care fac obiectul procedurii de achiziții publice, entitatea contractantă ține seama de anumiți factori precum complexitatea procedurii de achiziții publice, nivelul de subcontractare necesar și intervalul de timp realist necesar pentru producția, scoaterea din stoc și transportul mărfurilor de la punctul de livrare sau pentru furnizarea serviciilor.

9. Criteriile de evaluare menționate în anunțul de intenție de achiziții publice sau în documentația privind licitația pot include, printre altele, prețul și alte elemente de cost, calitatea, valoarea tehnică, caracteristicile de mediu și condițiile de livrare.

10. În cel mai scurt timp posibil, o entitate contractantă:

(a) pune la dispoziție documentația privind licitația pentru a garanta că furnizorii interesați dispun de suficient timp pentru a depune oferte admisibile;

(b) furnizează, la cerere, documentația privind licitația oricărui furnizor interesat; și

(c) răspunde oricărei cereri rezonabile de informații relevante, adresată de orice furnizor interesat sau participant, cu condiția ca astfel de informații să nu ofere furnizorului respectiv un avantaj față de ceilalți furnizori.

Modificări

11. Atunci când, înaintea atribuirii unui contract, o entitate contractantă modifică criteriile sau cerințele prevăzute în anunțul de intenție de achiziție publică sau în documentația privind licitația pusă la dispoziția furnizorilor care participă la procedură sau modifică anunțul sau documentația privind licitația, aceasta transmite în scris orice astfel de modificări sau anunțul ori documentația privind licitația modificată sau re-emisă:

(a) tuturor furnizorilor care participă la procedură în momentul modificării, al amendării sau al re-emiterii, dacă aceştia sunt cunoscuți de către entitate, și, în toate celelalte cazuri, în același mod în care au fost puse la dispoziție informațiile originale; și

(b) într-un termen adecvat, care să le permită acestor furnizori să își modifice sau să își depună din nou ofertele, de data aceasta modificate, după caz.

ARTICOLUL 19.10

Perioade de timp

Aspecte generale

1. O entitate contractantă acordă furnizorilor, în conformitate cu propriile necesități rezonabile, suficient timp pentru a pregăti și depune cereri de participare și oferte valabile, ținând seama de factori precum:

(a) natura și complexitatea procedurii de achiziții publice;

(b) măsura în care anticipează că va fi necesară subcontractarea; și

(c) termenele necesare pentru a transmite oferte din puncte situate în străinătate sau în țara respectivă unde nu sunt utilizate mijloace electronice.

Aceste perioade de timp, inclusiv orice prelungire a acestora, sunt aceleași pentru toți furnizorii interesați sau participanți.

Termene

2. O entitate contractantă care utilizează procedura selectivă stabilește că termenul pentru depunerea cererilor de participare nu poate fi, în principiu, mai scurt de 25 de zile de la data publicării anunțului de intenție referitor la un contract de achiziții publice. În cazul în care respectarea unei astfel de termen nu este posibilă din cauza apariției unei situații urgente, justificate corespunzător de entitatea contractantă, termenul poate fi redus la nu mai puțin de zece zile.

3. Cu excepția alineatelor (4), (5), (7) și (8), o entitate contractantă stabilește că termenul de depunere a ofertelor nu poate fi mai scurt de 40 de zile:

(a) în cazul unei licitații deschise, de la data publicării anunțului de intenție de achiziție publică; sau

(b) în cazul unei proceduri selective, de la data la care entitatea notifică furnizorilor faptul că vor fi invitați să prezinte oferte, indiferent dacă entitatea folosește sau nu o listă multifuncțională.

4. O entitate contractantă poate reduce perioada de depunere a ofertelor, stabilită în conformitate cu alineatul (3), la nu mai puțin de zece zile în cazul în care:

(a) entitatea contractantă a publicat un anunț de achiziții publice planificate, astfel cum este descris la articolul 19.6 alineatul (5), cu cel puțin 40 de zile și cel mult 12 luni înainte de publicarea anunțului de intenție de achiziție publică, iar anunțul de achiziții publice planificate conține:

(i) o descriere a procedurii de achiziții publice;

(ii) termenele-limită aproximative pentru prezentarea ofertelor sau a cererilor de participare;

(iii) o declarație a faptului că furnizorii interesați ar trebui să își exprime față de entitatea contractantă interesul cu privire la achiziție;

(iv) adresa de la care se pot obține documentele referitoare la procedura de achiziții publice; și

(v) cât mai multe din informațiile prevăzute a fi incluse în anunțul de intenție de achiziție publică în conformitate cu articolul 19.6 alineatul (3), în măsura disponibilității acestora;

(b) în cazul achizițiilor publice recurente, entitatea contractantă indică într-un anunț inițial de intenție de achiziție publică faptul că în anunțurile ulterioare se vor preciza perioadele de depunere a ofertelor, în temeiul prezentului alineat; sau

(c) respectarea termenului de depunere a ofertelor, stabilit în conformitate cu alineatul (3), nu este posibilă din cauza apariției unei situații urgente, justificate corespunzător de entitatea contractantă.

5. O entitate contractantă poate reduce cu șapte zile termenul de depunere a ofertelor stabilit în conformitate cu alineatul (3) pentru fiecare dintre următoarele situații:

(a) anunțul de intenție de achiziție publică se publică prin mijloace electronice;

(b) toată documentația privind licitația se pune la dispoziție prin mijloace electronice de la data publicării anunțului de intenție de achiziție publică; și

(c) entitatea acceptă depunerea de oferte prin mijloace electronice.

6. Utilizarea alineatului (5) coroborat cu alineatul (4) nu poate conduce în niciun caz la o reducere a termenului de ofertare stabilit în conformitate cu alineatul (3) la mai puțin de 10 zile de la data publicării anunțului de intenție de achiziție publică.

7. În pofida oricărei alte dispoziții din prezentul articol, atunci când o entitate contractantă achiziționează mărfuri sau servicii comerciale, aceasta poate reduce termenul de ofertare stabilit în conformitate cu alineatul (3) la cel puțin 13 zile, cu condiția să publice simultan prin mijloace electronice anunțul de intenție de achiziție publică și întreaga documentație privind licitația. În plus, atunci când entitatea acceptă oferte de mărfuri sau servicii comerciale prin mijloace electronice, aceasta poate reduce termenul de depunere a ofertelor stabilit în conformitate cu alineatul (3) la cel puțin 10 zile.

8. Atunci când o entitate contractantă reglementată de anexa 19-2 sau anexa 19-3 a selectat toți furnizorii calificați sau un număr limitat al acestora, termenul de ofertare poate fi stabilit prin acord reciproc între entitatea contractantă și furnizorii selectați. În absența unui acord, termenul nu poate fi mai scurt de 10 zile.

ARTICOLUL 19.11

Negocierea

1. O parte poate prevedea ca entitățile sale contractante să desfășoare negocieri cu furnizorii:

(a) în cazul în care entitatea și-a exprimat intenția de a purta negocieri în anunțul de intenție de achiziție publică prevăzut la articolul 19.6 alineatul (3); sau

(b) atunci când din evaluare rezultă că nicio ofertă nu este în mod clar cea mai avantajoasă în ceea ce privește criteriile specifice de evaluare stabilite în anunțul de intenție referitor la contractul de achiziție publică sau în documentația privind licitația.

2. O entitate contractantă:

(a) asigură că orice eliminare a furnizorilor care participă la negocieri este efectuată în conformitate cu criteriile de evaluare prevăzute în anunțul de intenție de achiziție publică sau în documentația privind licitația; și

(b) atunci când negocierile sunt încheiate, stabilește, pentru restul furnizorilor participanți, un termen comun de depunere a oricăror oferte noi sau revizuite.

ARTICOLUL 19.12

Licitație restrânsă

1. Cu condiția să nu aplice prezenta dispoziție în scopul evitării concurenței între furnizori sau într-o manieră care să creeze o discriminare față de furnizorii oricărei alte părți sau o protecție în favoarea furnizorilor interni, o entitate contractantă poate recurge la procedura de licitație restrânsă și poate opta să nu aplice articolele 19.6-19.8, articolul 19.9 alineatele (7)-(11) și articolele 19.10, 19.11, 19.13 și 19.14 în oricare dintre următoarele situații:

(a) dacă:

(i) nu a fost depusă nicio ofertă sau niciun furnizor nu a solicitat participarea;

(ii) nu a fost depusă nicio ofertă care să îndeplinească cerințele esențiale ale documentației privind licitația;

(iii) niciun furnizor nu a îndeplinit condițiile de participare; sau

(iv) ofertele care au fost depuse au fost coluzive,

cu condiția ca cerințele din documentația privind licitația să nu fie modificate semnificativ;

(b) atunci când mărfurile sau serviciile pot fi furnizate numai de către un anumit furnizor și nu există mărfuri sau servicii alternative sau substitutive rezonabile din oricare dintre următoarele motive:

(i) cerința vizează o operă de artă;

(ii) protejarea brevetelor, a drepturilor de autor sau a altor drepturi exclusive; sau

(iii) lipsa de concurență din motive tehnice;

(c) pentru livrări suplimentare efectuate de către furnizorul inițial de mărfuri și servicii, care nu au fost incluse în procedura de achiziții publice inițială, atunci când schimbarea furnizorului de astfel de mărfuri sau servicii suplimentare:

(i) nu poate fi realizată din motive economice sau tehnice precum cerințe privind interschimbabilitatea sau interoperabilitatea cu echipamentele, programele informatice, serviciile sau instalațiile existente achiziționate în cadrul procedurii de achiziții inițiale; și

(ii) i-ar cauza entității contractante inconveniente substanțiale sau ar duplica semnificativ costurile suportate de entitatea contractantă;

(d) în măsura în care este strict necesar atunci când, din motive de extremă urgență apărute ca urmare a unor evenimente care nu au putut fi prevăzute de către entitatea contractantă, mărfurile sau serviciile nu ar putea fi obținute la timp prin organizarea unei licitații deschise sau a unei licitații selective;

(e) pentru mărfuri achiziționate pe o piață de materii prime;

(f) atunci când o entitate contractantă achiziționează un prototip sau un prim produs sau serviciu care a fost dezvoltat la cererea sa și pentru aceasta, în cursul unui anumit contract de cercetare, de experimentare, de studiu sau de dezvoltare inițială. Dezvoltarea inițială a unui prim produs sau serviciu poate include producția sau furnizarea limitată în scopul încorporării rezultatelor testelor pe teren și pentru a demonstra că produsul sau serviciul este adecvat pentru producția sau furnizarea în cantități la standarde acceptate de calitate, însă nu include producția sau furnizarea cantitativă pentru a stabili viabilitatea comercială sau pentru a amortiza cheltuielile de cercetare și dezvoltare;

(g) pentru achiziționări efectuate în condiții extrem de avantajoase care apar numai pe o perioadă foarte scurtă cu ocazia unor acte prin care se dispune în mod atipic de bunuri, precum cele generate de lichidări, de administrări judiciare sau de falimente, și nu pentru achizițiile curente de la furnizori obișnuiți; sau

(h) atunci când contractul este atribuit câștigătorului unui concurs de proiectare, cu condiția ca:

(i) modul în care a fost organizat concursul să respecte principiile prezentului capitol, în special referitor la publicarea unui anunț de intenție de achiziție publică; și

(ii) participanții să fi fost evaluați de un juriu independent, în vederea atribuirii unui contract de proiectare unui câștigător.

2. O entitate contractantă întocmește un raport în scris cu privire la fiecare contract atribuit în conformitate cu alineatul (1). Raportul conține denumirea entității contractante, valoarea și tipul de mărfuri sau servicii care fac obiectul procedurii de achiziții și o declarație în care se precizează circumstanțele și condițiile descrise la alineatul (1) care au justificat utilizarea procedurii restrânse.

ARTICOLUL 19.13

Licitații electronice

Atunci când o entitate contractantă intenționează să organizeze o procedură de achiziții publice reglementată prin intermediul unei licitații electronice, entitatea pune la dispoziție fiecărui participant, înainte să înceapă licitația electronică:

(a) metoda de evaluare automată, inclusiv formula matematică, care se bazează pe criteriile de evaluare prevăzute în documentația privind licitația și care va fi utilizată la clasificare sau la reclasificare în timpul licitației;

(b) rezultatele oricărei evaluări inițiale a elementelor ofertei sale atunci când contractul se atribuie pe baza criteriului ofertei celei mai avantajoase; și

(c) orice alte informații relevante referitoare la modul de desfășurare a licitației.

ARTICOLUL 19.14

Tratarea ofertelor și atribuirea contractelor

Tratarea ofertelor

1. O entitate contractantă primește, deschide și tratează toate ofertele în cadrul unor proceduri care garantează echitatea și imparțialitatea procesului de achiziții publice, precum și confidențialitatea ofertelor.

2. O entitate contractantă nu penalizează niciun furnizor a cărui ofertă este primită după termenul specificat pentru primirea ofertelor în cazul în care întârzierea se datorează exclusiv unei erori de tratare a ofertei de către entitatea contractantă.

3. Atunci când o entitate contractantă oferă unui furnizor ocazia de a corecta erori neintenționate de formă în perioada dintre deschiderea ofertelor și atribuirea contractului, entitatea contractantă oferă aceeași ocazie tuturor furnizorilor participanți.

Atribuirea contractelor

4. Pentru a fi luată în considerare la atribuirea contractului, o ofertă trebuie să fie elaborată în scris și, în momentul deschiderii ofertelor, trebuie să îndeplinească cerințele esențiale prevăzute în anunțuri și în documentația privind licitația și să îi aparțină unui furnizor care îndeplinește condițiile de participare.

5. Cu excepția cazului în care o entitate contractantă stabilește că nu este în interesul public să atribuie un contract, entitatea atribuie contractul furnizorului cu privire la care entitatea a stabilit că poate duce la îndeplinire termenii contractului și că, pe baza doar a criteriilor de evaluare specificate în anunțuri și în documentația de licitație, a depus:

(a) cea mai avantajoasă ofertă; sau

(b) atunci când prețul este singurul criteriu, oferta care prevede cel mai mic preț.

6. Atunci când entitatea contractantă primește o ofertă care prevede un preț neobișnuit de scăzut față de prețurile prevăzute în celelalte oferte depuse, aceasta poate verifica cu furnizorul că îndeplinește condițiile de participare și poate duce la îndeplinire termenii contractului.

7. O entitate contractantă nu utilizează opțiuni, nu anulează o procedură de achiziții publice sau nu modifică contracte care au fost deja atribuite într-un mod care eludează obligațiile prevăzute în prezentul capitol.

ARTICOLUL 19.15

Transparența informațiilor privind procedura de achiziții publice

Informațiile oferite furnizorilor

1. Entitatea contractantă informează prompt furnizorii participanți la procedura de achiziții publice cu privire la deciziile sale referitor la atribuirea contractului și, la cerere, transmite informațiile respective în scris. Sub rezerva articolului 19.6 alineatele (2) și (3), o entitate contractantă îi transmite, la cerere, unui furnizor a cărui ofertă nu a fost considerată câștigătoare o explicație cu privire la motivele pentru care entitatea nu a selectat oferta sa și avantajele relative ale ofertei declarate câștigătoare.

Publicarea informațiilor privind atribuirea contractelor

2. În termen de cel mult 72 de zile de la atribuirea fiecărui contract care face obiectul prezentului capitol, o entitate contractantă publică un anunț în mijlocul de comunicare electronic sau pe suport de hârtie adecvat enumerat în anexa 19-8. În cazul în care entitatea publică anunțul exclusiv pe suport electronic, informațiile rămân ușor accesibile pentru o durată rezonabilă. Anunțul include cel puțin următoarele informații:

(a) o descriere a mărfurilor sau serviciilor achiziționate;

(b) denumirea și adresa entității contractante;

(c) denumirea și adresa furnizorului declarat câștigător;

(d) valoarea ofertei declarate câștigătoare sau a ofertelor cu cel mai mare și cel mai mic preț luate în considerare la atribuirea contractului;

(e) data atribuirii; și

(f) tipul metodei de achiziționare utilizate și, în cazurile în care s-a utilizat procedura restrânsă în conformitate cu articolul 19,12, o descriere a circumstanțelor care justifică utilizarea acesteia.

Menținerea documentației, a rapoartelor și a trasabilității electronice

3. Pentru o perioadă de cel puțin trei ani de la data atribuirii unui contract, fiecare entitate contractantă păstrează:

(a) documentația și rapoartele procedurilor de achiziții și ale contractelor atribuite referitoare la achizițiile publice reglementate, inclusiv rapoartele prevăzute la articolul 19.12; și

(b) datele care asigură trasabilitatea adecvată a desfășurării prin mijloace electronice a achizițiilor publice reglementate.

Colectarea și raportarea datelor statistice

4. Fiecare parte colectează și raportează Comitetului pentru achiziții publice datele statistice cu privire la contractele sale care sunt reglementate de prezentul capitol. Fiecare raport acoperă o perioadă de un an, se înaintează în termen de doi ani de la finalul perioadei de raportare și conține:

(a) pentru anexa 19-1, entitățile contractante:

(i) numărul și valoarea totală, pentru toate entitățile respective, a tuturor contractelor reglementate de prezentul capitol;

(ii) numărul și valoarea totală a tuturor contractelor reglementate de prezentul capitol, atribuite de fiecare dintre entitățile respective, defalcate pe categorii de mărfuri și servicii, conform unui sistem de clasificare uniformă recunoscut pe plan internațional; și

(iii) numărul și valoarea totală a tuturor contractelor reglementate de prezentul capitol, atribuite de fiecare dintre entitățile respective în cadrul procedurii de licitație restrânsă;

(b) pentru entitățile contractante vizate de anexele 19-2 și 19-3, numărul și valoarea totală ale contractelor reglementate de prezentul capitol, atribuite de toate entitățile respective, defalcate după anexă; și

(c) estimări privind datele necesare conform literelor (a) și (b), însoțite de o descriere explicativă a metodologiei utilizate la elaborarea estimărilor, în cazul în care furnizarea datelor nu este posibilă.

5. În cazul în care o parte își publică datele statistice pe un site internet oficial, într-un format compatibil cu cerințele de la alineatul (4), partea poate să prezinte, în locul unei notificări adresate Comitetului pentru achiziții publice, un link către pagina de internet, împreună cu orice instrucțiuni necesare pentru accesarea și utilizarea unor astfel de date statistice.

6. Atunci când o parte solicită ca anunțurile referitoare la contractele atribuite, în temeiul alineatului (2), să fie publicate electronic și când anunțurile sunt accesibile publicului prin intermediul unei baze de date unice, într-o formă care permite o analiză a contractelor reglementate, partea respectivă poate să prezinte, în locul unei notificări adresate Comitetului pentru achiziții publice, un link către pagina de internet, împreună cu orice instrucțiuni necesare pentru accesarea și utilizarea unor astfel de date.

ARTICOLUL 19.16

Divulgarea de informații

Informarea părților

1. La cererea celeilalte părți, o parte furnizează prompt orice informații necesare pentru a stabili dacă procedura de achiziții publice s-a desfășurat în mod echitabil, imparțial și în conformitate cu prezentul capitol, inclusiv informații privind caracteristicile și avantajele relative ale ofertei declarate câștigătoare. În cazurile în care divulgarea informațiilor respective ar aduce atingere concurenței în cadrul viitoarelor proceduri de achiziții publice, partea care primește informațiile nu le divulgă niciunui furnizor decât după consultarea părții care a furnizat informațiile și după primirea acordului acesteia.

Nedivulgarea informațiilor

2. În pofida vreunei alte dispoziții a prezentului capitol, o parte, inclusiv entitățile contractante ale acesteia, nu pune la dispoziția niciunui furnizor informații care ar putea aduce atingere concurenței echitabile între furnizori.

3. Nicio prevedere din prezentul acord nu se interpretează ca reprezentând o obligație a unei părți, inclusiv a entităților sale contractante, a autorităților sale și a organismelor sale de control jurisdicțional, de a divulga informații confidențiale, în cazul în care divulgarea acestora:

(a) ar obstrucționa aplicarea legii;

(b) ar putea aduce atingere concurenței echitabile între furnizori;

(c) ar aduce atingere intereselor comerciale legitime ale anumitor persoane, inclusiv protecției proprietății intelectuale; sau

(d) ar contraveni în alt mod interesului public.

ARTICOLUL 19.17

Procedurile de control interne

1. Fiecare parte stabilește o procedură administrativă sau de control jurisdicțional rapidă, eficace, transparentă și nediscriminatorie prin care un furnizor poate invoca:

(a) o încălcare a prezentului capitol; sau

(b) atunci când furnizorul nu are dreptul de a reclama direct o încălcare a prezentului capitol în temeiul legislației interne a părții respective, nerespectarea măsurilor uneia dintre părți de punere în aplicare a prezentului capitol,

care apare în contextul unei achiziții publice reglementate, în care furnizorul are sau a avut un interes. Normele procedurale pentru toate plângerile se elaborează în scris și sunt disponibile publicului larg.

2. În cazul în care un furnizor depune o reclamație în contextul unei achiziții publice reglementate în care furnizorul are sau a avut un interes, prin care invocă existența unei încălcări sau nerespectări, astfel cum este menționată la alineatul (1), partea în cauză își încurajează entitatea contractantă care se ocupă de procedura de achiziții și furnizorul să soluționeze plângerea prin desfășurarea de consultări. Entitatea contractantă analizează imparțial și în timp util orice astfel de reclamație într-un mod care nu aduce atingere participării furnizorului în cauză la proceduri de achiziții publice în curs sau viitoare sau dreptului acestuia de a cere măsuri corective în cadrul procedurii de control administrativ sau judiciar.

3. Fiecărui furnizor i se acordă un termen suficient pentru a pregăti și a depune o plângere, termen care în niciun caz nu poate fi mai scurt de zece zile de la data la care furnizorul a luat cunoștință de motivul plângerii sau ar fi trebuit în mod rezonabil să ia cunoștință de acesta.

4. Fiecare parte stabilește sau desemnează cel puțin o autoritate administrativă sau judiciară imparțială, care este independentă de entitățile sale contractante, pentru a primi și a analiza o plângere depusă de un furnizor în contextul unei achiziții publice reglementate.

5. În cazul în care alt organism decât una dintre autoritățile menționate la alineatul (4) analizează într-o primă etapă o reclamație, partea respectivă se asigură că furnizorul poate ataca hotărârea inițială în fața unei autorități administrative sau judiciare independente de entitatea contractantă a cărei procedură de achiziții publice face obiectul reclamației.

6. Fiecare parte se asigură că un organism de control jurisdicțional, care nu este instanță judecătorească, supune decizia sa unui control jurisdicțional sau are garanții procedurale care prevăd că:

(a) entitatea contractantă răspunde în scris contestației și divulgă toate documentele relevante organismului de control jurisdicțional;

(b) participanții la proceduri (denumiți în continuare „participanți”) au dreptul de a fi audiați înainte ca organismul de control jurisdicțional să ia o hotărâre cu privire la plângere;

(c) participanții au dreptul să fie reprezentați și însoțiți;

(d) participanții au acces la toate procedurile;

(e) participanții au dreptul de a solicita ca procedurile să se desfășoare în public și să fie prezentați martori; și

(f) hotărârile sau recomandările organismului de control jurisdicțional se adoptă cu promptitudine, în scris, și includ o explicație a motivelor care stau la baza fiecărei hotărâri sau recomandări.

7. Fiecare parte adoptă sau menține proceduri care prevăd:

(a) măsuri interimare prompte, menite să îi permită în continuare furnizorului să participe la procedura de achiziții publice; Astfel de măsuri provizorii pot conduce la suspendarea procesului de achiziții publice. Procedurile pot prevedea că se poate ține cont de consecințele negative majore asupra intereselor vizate, inclusiv asupra interesului public, atunci când se decide dacă ar trebui aplicate astfel de măsuri. Decizia de a nu acționa se motivează în scris; și

(b) acțiuni corective sau compensări pentru pierderea sau pagubele suferite, care pot fi limitate la costurile pregătirii ofertei sau la costurile legate de contestație sau la ambele tipuri de costuri, atunci când un organism de control a stabilit că a existat o încălcare sau nerespectare prevăzută la alineatul (1).

8. Nu mai târziu de zece ani de la intrarea în vigoare a prezentului acord, părțile vor iniția negocieri pentru a dezvolta în continuare calitatea căilor de atac, inclusiv un posibil angajament de a introduce sau a menține căi de atac precontractuale.

ARTICOLUL 19.18

Modificări și rectificări privind domeniul de reglementare

1. O parte poate modifica sau rectifica anexele sale la prezentul capitol.

Modificări

2. Atunci când o parte modifică o anexă la prezentul capitol, partea:

(a) notifică cealaltă parte în scris; și

(b) include în notificare o propunere de ajustări compensatorii adecvate pentru cealaltă parte, în vederea menținerii unui nivel de reglementare comparabil celui existent anterior modificării.

3. În pofida alineatului (2) litera (b), nu este necesar ca o parte să ofere ajustări compensatorii dacă:

(a) modificarea în cauză are un impact neglijabil; sau

(b) modificarea propusă vizează o entitate asupra căreia partea a renunțat efectiv la control sau influență.

4. În cazul în care cealaltă parte contestă faptul că:

(a) o ajustare propusă în conformitate cu alineatul (2) litera (b) este adecvată pentru a menține un nivel comparabil de reglementare convenit de comun acord;

(b) modificarea are un impact neglijabil; sau

(c) modificarea propusă vizează o entitate asupra căreia partea a renunțat efectiv la control sau influență în conformitate cu alineatul (3) litera (b);

această altă parte trebuie să obiecteze în scris în termen de 45 de zile de la primirea notificării menționate la alineatul (2) litera (a) sau se consideră că este de acord cu ajustarea sau modificarea propusă, inclusiv în sensul capitolului douăzeci și nouă (Soluționarea litigiilor).

Rectificări

5. Următoarele modificări la anexele unei părți sunt considerate rectificări, cu condiția ca acestea să nu afecteze reglementarea convenită de comun acord prevăzută în prezentul acord:

(a) o modificare a denumirii unei entități;

(b) o fuziune a două sau mai multe entități enumerate în anexă; și

(c) separarea unei entități enumerate într-o anexă în două sau mai multe entități, care sunt toate adăugate la entitățile menționate în aceeași anexă.

6. În cazul rectificărilor propuse la anexele unei părți, partea notifică cealaltă parte o dată la doi ani, în conformitate cu ciclul de notificări prevăzute în temeiul Acordului privind achizițiile publice, cuprins în anexa 4 la Acord OMC, ca urmare a intrării în vigoare a prezentului acord.

7. O parte poate notifica celeilalte părți o obiecție la o rectificare propusă în termen de 45 de zile de la data la care a primit notificarea. În cazul în care o parte transmite o obiecție, acesta precizează motivele pentru care consideră că rectificarea propusă nu este o modificare prevăzută la alineatul (5) din prezentul articol și descrie efectul rectificării propuse asupra domeniului de reglementare stabilit de comun acord în prezentul acord. În cazul în care, în termen de 45 de zile de la primirea notificării, nu este depusă în scris o astfel de obiecție, se consideră că partea a fost de acord cu rectificarea propusă.

ARTICOLUL 19.19

Comitetul pentru achiziții publice

1. Comitetul pentru achiziții publice, instituit în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (e), trebuie să fie alcătuit din reprezentanți ai fiecărei părți și se întrunește, după cum este necesar, în scopul de a oferi părților posibilitatea de a se consulta cu privire la orice aspecte legate de aplicarea prezentului capitol sau promovarea obiectivelor sale și de a îndeplini alte sarcini care îi pot fi atribuite de către părți.

2. Comitetul pentru achiziții publice se întrunește, la cererea unei părți, pentru a:

(a) lua în considerare aspecte privind achizițiile publice care îi sunt sesizate de către o parte;

(b) face schimb de informații cu privire la oportunitățile de achiziții publice oferite de fiecare parte;

(c) discuta orice alte aspecte legate de aplicarea prezentului capitol; și

(d) lua în considerare promovarea activităților coordonate pentru a facilita accesul furnizorilor la oportunități de achiziții publice pe teritoriul fiecărei părți. Aceste activități pot include sesiuni de informare, în special în vederea îmbunătățirii accesului electronic la informații disponibile în mod public cu privire la regimul achizițiilor publice al fiecărei părți, precum și inițiative pentru a facilita accesul întreprinderilor mici și mijlocii.

3. Fiecare parte va prezenta anual date statistice relevante pentru achizițiile publice reglementate de prezentul capitol, în conformitate cu articolul 19.15, Comitetului pentru achiziții publice.

CAPITOLUL DOUĂZECI

PROPRIETATEA INTELECTUALĂ

SECȚIUNEA A

Dispoziții generale

ARTICOLUL 20.1

Obiective

Obiectivele prezentului capitol sunt:

(a) facilitarea producției și a comercializării de produse inovatoare și creative, precum și a prestării de servicii între părți; și

(b) atingerea unui nivel adecvat și eficace de protecție și asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală.

ARTICOLUL 20.2

Natura obligațiilor și domeniul de aplicare a acestora

1. Dispozițiile prezentului capitol completează drepturile și obligațiile dintre părți în temeiul Acordului TRIPS.

2. Fiecare parte este liberă să determine metoda corespunzătoare de punere în aplicare a dispozițiilor prezentului acord în cadrul propriilor sale sisteme și practici juridice.

3. Prezentul acord nu creează nicio obligație privind distribuirea resurselor între aplicarea drepturilor de proprietate intelectuală și aplicarea legii în general.

ARTICOLUL 20.3

Preocupări legate de sănătatea publică

1. Părțile recunosc importanța *Declarației de la Doha privind Acordul TRIPS și sănătatea publică* („Declarația de la Doha”) adoptată la 14 noiembrie 2001 de Conferința ministerială a OMC. În interpretarea și exercitarea drepturilor și obligațiilor care decurg din prezentul capitol, părțile asigură coerența cu Declarația de la Doha.

2. Părțile contribuie la punerea în aplicare și respectarea *Deciziei Consiliului general al OMC din 30 august 2003*, cu privire la punctul 6 din Declarația de la Doha, precum și a *Protocolului de modificare a Acordului TRIPS*, încheiat la Geneva la 6 decembrie 2005.

ARTICOLUL 20.4

Epuizare

Prezentul capitol nu afectează libertatea părților de a determina dacă și în ce condiții se aplică epuizarea drepturilor de proprietate intelectuală.

ARTICOLUL 20.5

Divulgarea de informații

Prezentul capitol nu impune unei părți să dezvăluie informații care altfel ar fi contrare propriei legislații sau să scutească de obligația dezvăluirii în temeiul dreptului național în materie de acces la informații și viață privată

SECȚIUNEA B

Norme privind drepturile de proprietate intelectuală

ARTICOLUL 20.6

Definiție

În sensul prezentei secțiuni:

produs farmaceutic înseamnă un produs care include un medicament chimic, un medicament biologic, un vaccin sau un produs radiofarmaceutic care este fabricat, vândut sau prezentat pentru utilizarea în:

(a) stabilirea unui diagnostic medical, tratarea, atenuarea sau prevenirea unei boli, a unei tulburări sau a unei stări fizice anormale sau a simptomelor acesteia sau

(b) restabilirea, corectarea sau modificarea funcțiilor fiziologice.

Subsecțiunea A

Drepturi de autor și drepturi conexe

ARTICOLUL 20.7

Protecția acordată

1. Părțile trebuie să respecte următoarele acorduri internaționale:

(a) articolele 2-20 din *Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice*, încheiată la Paris la 24 iulie 1971;

(b) articolele 1-14 din *Tratatul OMPI privind dreptul de autor*, încheiat la Geneva la 20 decembrie 1996;

(c) articolele 1-23 din *Tratatul OMPI privind interpretările și execuțiile și fonogramele*, încheiat la Geneva la 20 decembrie 1996; și

(d) articolele 1-22 din *Convenția internațională pentru protecția artiștilor interpreți sau executanți, a producătorilor de fonograme și a organismelor de radiodifuziune*, încheiată la Roma la 26 octombrie 1961.

2. În limitele permise de tratatele menționate la alineatul (1), prezentul capitol nu restricționează capacitatea fiecărei părți de a limita protecția proprietății intelectuale pe care o acordă interpretărilor și execuțiilor fixate pe fonograme.

ARTICOLUL 20.8

Radiodifuzarea și televizarea și comunicarea către public

1. Fiecare parte prevede pentru artiștii interpreți sau executanți dreptul exclusiv de a autoriza sau a interzice radiodifuzarea sau televizarea fără fir și comunicarea către public a interpretărilor sau execuțiilor lor, cu excepția cazului în care execuția este ea însăși deja o execuție sau interpretare radiodifuzată/televizată sau efectuată pornind de la o fixare.

2. Fiecare parte se asigură că utilizatorul plătește o remunerație echitabilă unică atunci când o fonogramă publicată în scopuri comerciale sau o reproducere a acestei fonograme este utilizată în scopul unei radiodifuzări sau televizări fără fir sau pentru orice comunicare către public și se asigură că această remunerație este repartizată între artiștii interpreți sau executanți și producătorii de fonograme în cauză. În absența unui acord între artiștii interpreți sau executanți și producătorii de fonograme, fiecare parte poate stabili condițiile repartizării remunerației între aceștia.

ARTICOLUL 20.9

Protecția măsurilor tehnice

1. În sensul prezentului articol, **măsuri tehnologice** înseamnă orice tehnologie, dispozitiv sau componentă care, în cursul normal al funcționării sale, este prevăzută să împiedice sau să restricționeze acte, cu privire la opere, interpretări, execuții sau fonograme, care nu sunt autorizate de autori, artiști interpreți sau executanți sau de producători de fonograme, astfel cum prevede legislația unei părți. Fără a aduce atingere domeniului de aplicare a dreptului de autor sau a drepturilor conexe incluse în legislația unei părți, măsurile tehnice sunt considerate eficiente atunci când utilizarea operelor, interpretărilor, execuțiilor sau fonogramelor protejate este controlată de autori, artiști interpreți sau executanți sau de producători de fonograme, prin aplicarea unui control al accesului relevant sau a unui proces de protecție relevant, cum ar fi criptarea sau bruierea sau a unui mecanism de control al copierii, care îndeplinește obiectivul protecției.

2. Fiecare parte prevede o protecție juridică corespunzătoare și sancțiuni juridice eficace împotriva neutralizării măsurilor tehnice eficace folosite de autori, artiști interpreți sau executanți sau de producătorii de fonograme în exercitarea drepturilor lor în cadrul operelor, interpretărilor, execuțiilor sau fonogramelor lor și care restrâng actele cu privire la acestea, care nu sunt autorizate de către autorii, artiștii interpreți sau executanți sau de către producătorii de fonograme în cauză sau care nu sunt permise de lege.

3. Pentru a garanta protecția juridică corespunzătoare și sancțiunile juridice eficace menționate la alineatul (2), fiecare parte oferă protecție cel puțin împotriva:

(a) în măsură în care legislația sa prevede acest lucru:

(i) neutralizării neautorizate a unei măsuri tehnice eficace, executate știind sau având motive rezonabile pentru a ști; și

(ii) oferirii publicului, prin intermediul comercializării unui dispozitiv sau a unui produs, inclusiv programele pentru calculator, sau a unui serviciu, ca o modalitate de a neutraliza o măsură tehnică eficace; și

(b) fabricării, importului sau distribuirii unui dispozitiv sau produs, inclusiv programe pentru calculator, sau furnizării unui serviciu care:

(i) este conceput sau produs în principal în vederea neutralizării unei măsuri tehnice eficace; sau

(ii) are numai un scop limitat din punct de vedere comercial în afara celui de a neutraliza o măsură tehnică eficace.

4. În temeiul alineatului (3), termenul „în măsură în care legislația sa prevede acest lucru” înseamnă că fiecare parte are flexibilitate în punerea în aplicare a literei (a) punctele (i) și (ii).

5. În cadrul punerii în aplicare a alineatelor (2) și (3), o parte nu este obligată să solicite ca proiectarea sau proiectarea și selecția părților și a componentelor pentru un produs electronic de consum, de telecomunicații sau informatic să ofere un răspuns vreunei măsuri tehnice speciale, atât timp cât produsul nu contravine în alt fel măsurilor sale de punere în aplicare a alineatelor respective. Intenția dispoziției este ca prezentul acord să nu impună unei părți mandatarea interoperabilității în dreptul național: nu există nicio obligație pentru industria tehnologiei informației și comunicațiilor să proiecteze dispozitive, produse, componente sau servicii care să corespundă anumitor măsuri tehnice.

6. Atunci când prevede protecție juridică corespunzătoare și căi de atac eficiente în temeiul alineatului (2), o parte poate adopta sau menține limitări sau excepții corespunzătoare ale măsurilor de punere în aplicare a alineatelor (2) și (3). Obligațiile enunțate la alineatele (2) și (3) nu aduc atingere drepturilor, limitărilor, excepțiilor sau mijloacelor de apărare legate de încălcarea dreptului de autor sau a drepturilor conexe prevăzute de legislația unei părți.

ARTICOLUL 20.10

Protecția informațiilor privind regimul drepturilor

1. În sensul prezentului articol, **informațiile privind regimul drepturilor** înseamnă:

(a) informații care identifică opera, interpretarea, execuția sau fonograma; autorul operei, artistul interpret sau executant al interpretării sau execuției sau producătorul fonogramei; sau deținătorul oricărui drept asupra operei, interpretării, execuției sau fonogramei;

(b) informații cu privire la clauzele și condițiile utilizării operei, interpretării, execuției sau fonogramei; sau

(c) orice numere sau coduri care reprezintă informațiile descrise la literele (a) și (b) de mai sus;

atunci când oricare din aceste informații este anexată unei copii a unei opere, interpretări, execuții sau fonograme sau apare în legătură cu comunicarea sau punerea la dispoziția publicului a unei opere, interpretări, execuții sau fonograme.

2. Pentru a proteja informațiile privind regimul drepturilor în format electronic, fiecare parte prevede protecție juridică corespunzătoare și sancțiuni juridice eficace împotriva oricărei persoane care săvârșește una dintre următoarele fapte cu știință și fără autorizație sau având motive întemeiate de a crede că această faptă va determina, va permite, va facilita sau va disimula o încălcare a unui drept de autor sau a unor drepturi conexe:

(a) eliminarea sau modificarea oricărei informații privind regimul drepturilor în format electronic; sau

(b) distribuirea, importul în vederea distribuirii, radiodifuzarea sau televizarea, comunicarea către public sau punerea la dispoziția publicului a unor opere, interpretări, execuții sau fonograme, știind că informațiile privind regimul drepturilor în format electronic au fost eliminate sau modificate fără autorizație.

3. Atunci când prevede protecție juridică corespunzătoare și căi de atac eficiente în temeiul alineatului (2), o parte poate adopta sau menține limitări sau excepții corespunzătoare ale măsurilor de punere în aplicare a alineatului (2). Obligațiile enunțate la alineatul (2) nu aduc atingere drepturilor, limitărilor, excepțiilor sau mijloacelor de apărare legate de încălcarea dreptului de autor sau a drepturilor conexe prevăzute de legislația unei părți.

ARTICOLUL 20.11

Răspunderea prestatorilor de servicii intermediari

1. În conformitate cu celelalte alineate din prezentul articol, fiecare parte prevede limitări sau excepții în legislația proprie cu privire la răspunderea prestatorilor de servicii, atunci când acționează în calitate de intermediari, pentru încălcări ale drepturilor de autor sau ale drepturilor conexe care au loc pe rețelelor de comunicații sau prin intermediul acestora, în ceea ce privește prestarea sau utilizarea serviciilor acestora.

2. Limitările sau excepțiile menționate la alineatul (1):

(a) se referă cel puțin la următoarele funcții:

(i) găzduirea de informații, la cererea unui utilizator al serviciilor de găzduire;

(ii) memorarea în cache realizată printr-un proces automatizat, în cazul în care prestatorul de servicii:

(A) nu modifică informațiile decât din motive tehnice;

(B) se asigură că sunt respectate orice indicații cu privire la memorarea în cache a informațiilor care sunt specificate într-un mod recunoscut pe scară largă și folosit în industrie; și

(C) nu împiedică utilizarea tehnologiei care este licită, larg recunoscută și utilizată în industrie, cu scopul de a obține date privind utilizarea informației; și

(iii) simpla transmitere, care constă în asigurarea mijloacelor de transmitere a informațiilor furnizate de un utilizator sau a mijloacelor de acces la o rețea de comunicații; și

(b) pot acoperi, de asemenea, alte funcții, inclusiv asigurarea unui instrument de localizare a informațiilor, prin reproduceri ale materialului protejat de drepturi de autor în mod automat și comunicarea reproducerilor.

3. Eligibilitatea pentru limitările sau excepțiile menționate în prezentul articol nu poate fi condiționată de monitorizarea serviciului de către prestatorul de servicii sau de căutarea afirmativă a unor fapte indicând o activitate care încalcă drepturile de autor.

4. Fiecare parte poate să prevadă în dreptul său intern condiții privind prestatorii de servicii pentru a beneficia de limitările sau excepțiile menționate în prezentul articol. Fără a aduce atingere dispozițiilor de mai sus, fiecare parte poate stabili proceduri adecvate pentru notificări eficiente ale presupuselor încălcări și contranotificări eficiente din partea celor al căror material este eliminat sau dezactivat din cauza unei erori sau a unei identificări eronate.

5. Prezentul articol nu aduce atingere disponibilității în legislația unei părți a altor mijloace de apărare, limitări și excepții de la încălcarea drepturilor de autor sau a drepturilor conexe. Prezentul articol nu afectează posibilitatea ca o instanță judecătorească sau o autoritate administrativă, în conformitate cu sistemul juridic al unei părți, să solicite prestatorului de servicii să pună capăt unei încălcări sau să o prevină.

ARTICOLUL 20.12

Înregistrarea cu ajutorul unei camere de luat vederi

Fiecare parte poate să prevadă proceduri și sancțiuni penale care urmează să fie aplicate în conformitate cu propriile legi și reglementări împotriva unei persoane care, fără autorizarea directorului cinematografului sau a titularului dreptului de autor asupra unei opere cinematografice, face o copie a respectivei opere sau a oricărei părți a acesteia în cadrul unei proiectări a operei într-o sală deschisă publicului.

Subsecțiunea B

Mărcile

ARTICOLUL 20.13

Acorduri internaționale

Fiecare parte depune toate eforturile rezonabile pentru a respecta dispozițiile prevăzute la articolele 1-22 din *Tratatul de la Singapore privind dreptul mărcilor*, încheiat la Singapore la 27 martie 2006, și pentru a adera la *Protocolul referitor la Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor*, încheiat la Madrid la 27 iunie 1989.

ARTICOLUL 20.14

Procedura de înregistrare

Fiecare parte prevede un sistem de înregistrare a mărcilor în care motivele pentru refuzul de a înregistra o marcă sunt comunicate în scris solicitantului, care va avea posibilitatea de a contesta refuzul și de a introduce o cale de atac împotriva acestuia la o autoritate judiciară. Fiecare parte oferă posibilitatea de opoziție fie la cererile de înregistrare de mărci, fie la înregistrările de mărci. Fiecare parte asigură disponibilitatea publică a unei baze de date electronice a cererilor de înregistrare de mărci și înregistrărilor de mărci.

ARTICOLUL 20.15

Excepții de la drepturile conferite de o marcă

Fiecare parte prevede utilizarea corectă a termenilor descriptivi, inclusiv a termenilor descriptivi ai originii geografice, ca o excepție limitată de la drepturile conferite de o marcă. Pentru a stabili ce constituie o utilizare corectă, se ține cont de interesele legitime ale titularului mărcii și ale părților terțe. Fiecare parte poate să prevadă alte excepții limitate, cu condiția ca acestea să țină cont de interesele legitime ale titularului mărcii și ale terților.

Subsecțiunea C

Indicații geografice

ARTICOLUL 20.16

Definiții

În sensul prezentei subsecțiuni:

indicație geografică înseamnă o indicație care identifică un produs agricol sau un aliment ca având-și originea pe teritoriul unei părți sau într-o regiune sau într-o localitate de pe teritoriul respectiv, în cazul în care o anumită calitate, reputație sau o altă caracteristică a produsului respectiv poate fi atribuită în principal originii sale geografice; și

clasa produsului înseamnă o clasă de produse enumerate în anexa 20-C.

ARTICOLUL 20.17

Domeniul de aplicare

Prezenta subsecțiune se aplică indicațiilor geografice care identifică produsele care se încadrează în una dintre clasele de produs enumerate în anexa 20-C.

ARTICOLUL 20.18

Indicații geografice incluse în listă

În sensul prezentei subsecțiuni:

(a) indicațiile incluse în lista din partea A a anexei 20-A sunt indicații geografice care identifică un produs ca fiind originar de pe teritoriul Uniunii Europene sau dintr-o regiune sau o localitate de pe teritoriul respectiv; și

(b) indicațiile incluse în lista din partea B a anexei 20-A sunt indicații geografice care identifică un produs ca fiind originar de pe teritoriul Canadei sau dintr-o regiune sau o localitate de pe teritoriul respectiv.

ARTICOLUL 20.19

Protecție pentru indicațiile geografice incluse în lista din anexa 20-A

1. După examinarea indicațiilor geografice ale celeilalte părți, fiecare parte le protejează în conformitate cu nivelul de protecție prevăzut în prezenta subsecțiune.

2. Fiecare parte asigură mijloacele juridice părților interesate, pentru a preveni:

(a) utilizarea unei indicații geografice a celeilalte părți inclusă în lista din anexa 20-A pentru un produs care se încadrează în categoria de produs specificată în anexa 20-A pentru indicația geografică respectivă și care:

(i) nu provine din locul de origine specificat în anexa 20-A pentru indicația geografică respectivă; sau

(ii) își are originea în locul de origine specificat în anexa 20-A pentru indicația geografică respectivă, dar nu a fost produs sau fabricat în conformitate cu legile și reglementările celeilalte părți care s-ar aplica în cazul în care produsul ar fi destinat consumului pe teritoriul celeilalte părți;

(b) utilizarea oricăror moduri de descriere sau prezentare a unui produs care indică sau sugerează că produsul în cauză provine dintr-o altă zonă geografică decât adevăratul loc de origine, astfel încât să inducă în eroare publicul în ceea ce privește originea geografică a produsului; și

(c) orice altă utilizare care constituie un act de concurență neloială în sensul articolului 10a din *Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale* (1967), încheiată la Stockholm la 14 iulie 1967.

3. Protecția menționată la alineatul (2) litera (a) este furnizată chiar și atunci când adevărata origine a produsului este indicată sau când indicația geografică este utilizată în traducere sau este însoțită de expresii precum „gen”, „tip”, „stil”, „imitație” sau alte formulări similare.

4. Fiecare parte prevede executarea printr-un act administrativ, în măsura prevăzută în legislația proprie, pentru a interzice unei persoane să fabrice, să pregătească, să ambaleze, să eticheteze, să vândă sau să importe sau să promoveze un produs alimentar într-un mod care este fals, înșelător sau susceptibil de a crea o impresie eronată cu privire la originea sa.

5. În conformitate cu alineatul (4), fiecare parte va institui un act administrativ în ceea ce privește plângerile referitoare la etichetarea produselor, inclusiv prezentarea acestora, într-un mod care este fals, înșelător sau susceptibil de a crea o impresie eronată cu privire la originea lor.

6. Înregistrarea unei mărci care conține sau constă într-o indicație geografică a celeilalte părți inclusă în lista din anexa 20-A este refuzată sau invalidată din oficiu în cazul în care legislația unei părți permite acest lucru sau la cererea unei părți interesate, cu privire la un produs care se încadrează în categoria de produs specificată în anexa 20-a pentru indicația geografică respectivă și care nu este originar din locul de origine specificat în anexa 20-A pentru indicația geografică respectivă.

7. Nu există nicio obligație în temeiul prezentei subsecțiuni de a proteja indicațiile geografice care nu sunt sau nu mai sunt protejate în locul lor de origine sau care au căzut în desuetudine în acel loc. În cazul în care o indicație geografică a unei părți enumerată în anexa 20-A nu mai este protejată în locul său de origine sau cade în desuetudine în acel loc, partea respectivă notifică cealaltă parte și solicită anularea.

ARTICOLUL 20.20

Indicații geografice omonime

1. În cazul indicațiilor geografice omonime ale părților pentru produsele care se încadrează în aceeași categorie de produs, fiecare parte stabilește condițiile practice în care indicațiile omonime respective vor fi diferențiate unele de altele, ținându-se seama de necesitatea de a asigura un tratament echitabil al producătorilor în cauză și de a evita inducerea în eroare a consumatorilor.

2. În cazul în care una dintre părți, în contextul negocierilor cu o țară terță, propune protejarea unei indicații geografice care identifică un produs originar de pe teritoriul țării terțe, dacă indicația este omonimă cu o indicație geografică a celeilalte părți enumerată în anexa 20-A și dacă produsul se încadrează în clasa de produs specificată în anexa 20-A pentru indicația geografică omonimă a celeilalte părți, cealaltă parte este informată și i se acordă posibilitatea de a prezenta observații înainte ca indicația geografică să devină protejată.

ARTICOLUL 20.21

Excepții

1. În pofida articolului 20.19 alineatele (2) și (3), Canada nu este obligată să asigure mijloacele juridice pentru ca părțile interesate să prevină utilizarea termenilor enumerați în partea A din anexa 20-A și identificați printr-un asterisc[28] în cazul în care utilizarea unor astfel de termeni este însoțită de expresii precum „gen”, „tip”, „stil”, „imitație” sau alte formulări similare și este combinată cu o indicație lizibilă și vizibilă a originii geografice a produsului în cauză.

2. În pofida articolului 20.19 alineatele (2) și (3), protejarea indicațiilor geografice incluse în lista din partea A a anexei 20-A și identificate cu un asterisc[29] nu împiedică utilizarea pe teritoriul Canadei a oricăreia dintre aceste indicații de către orice persoane, inclusiv succesori și cesionari ai acestora, care au exploatat comercial indicațiile în ceea ce privește produsele din categoria „brânzeturi” înainte de 18 octombrie 2013.

3. În pofida articolului 20.19 alineatele (2) și (3), protejarea indicației geografice enumerată în partea A din anexa 20-A și identificată cu două asteriscuri nu împiedică utilizarea indicației de către orice persoane, inclusiv succesori și cesionari ai acestora, care au exploatat comercial indicația în ceea ce privește produsele din categoria „carne proaspătă, congelată și prelucrată” pentru o perioadă de cel puțin cinci ani înainte de 18 octombrie 2013. O perioadă de tranziție de cinci ani de la data intrării în vigoare a prezentului articol, în timpul căreia nu este împiedicată utilizarea indicației menționate mai sus, se aplică pentru orice alte persoane, inclusiv succesori și cesionari ai acestora, care au exploatat comercial indicațiile în ceea ce privește produsele din categoria „carne proaspătă, congelată și prelucrată” pentru o perioadă mai mică de 5 ani înainte de 18 octombrie 2013.

[28] Pentru o mai mare certitudine, prezentul alineat se aplică în mod egal termenului „Feta”.
[29] Pentru o mai mare certitudine, prezentul alineat se aplică în mod egal termenului „Feta”.

4. În pofida articolului 20.19 alineatele (2) și (3), protejarea indicațiilor geografice enumerate în partea A din anexa 20-A și identificate cu trei asteriscuri nu împiedică utilizarea indicațiilor respective de către orice persoane, inclusiv succesori și cesionari ai acestora, care au exploatat comercial indicațiile respective în ceea ce privește produsele din categoriile „carne uscată prin conservare” și respectiv „brânzeturi” pentru o perioadă de cel puțin zece ani înainte de 18 octombrie 2013. O perioadă de tranziție de cinci ani de la data intrării în vigoare a prezentului articol, în timpul căreia nu este împiedicată utilizarea indicațiilor menționate mai sus, se aplică pentru orice alte persoane, inclusiv succesori și cesionari ai acestora, care au exploatat comercial indicațiile în ceea ce privește produsele din categoria „carne uscată prin conservare” și respectiv „brânzeturi” pentru o perioadă de mai puțin de zece ani înainte de 18 octombrie 2013.

5. În cazul în care o marcă a fost solicitată sau înregistrată cu bună-credință sau în cazul în care drepturile la o marcă au fost dobândite prin utilizarea cu bună credință, pe teritoriul unei părți, înainte de data aplicabilă prevăzută la alineatul (6), măsurile adoptate pentru punerea în aplicare a prezentei subsecțiuni pe teritoriul părții respective nu aduc atingere eligibilității sau validității înregistrării mărcii sau dreptului de a utiliza marca, pe baza faptului că marca este identică sau similară cu o indicație geografică.

6. În sensul alineatului (5), data aplicabilă este:

(a) în ceea ce privește o indicație geografică inclusă în lista din anexa 20-A la data semnării prezentului acord, data intrării în vigoare a prezentei subsecțiuni; sau

(b) în ceea ce privește o indicație geografică adăugată la anexa 20-A după data semnării prezentului acord, în temeiul articolului 20.22, data la care este adăugată indicația geografică.

7. În cazul în care o traducere a unei indicații geografice este identică sau conține un termen obișnuit folosit în limbajul comun ca denumirea comună pentru un produs pe teritoriul unei părți sau în cazul în care o indicație geografică nu este identică, dar conține un astfel de termen, dispozițiile prezentei subsecțiuni nu aduc atingere dreptului oricărei persoane de a utiliza termenul în asociere cu produsul respectiv pe teritoriul părții în cauză.

8. Nicio dispoziție a prezentului acord nu împiedică utilizarea pe teritoriul unei părți, cu privire la orice produs, a unei denumiri uzuale a unui soi de plante sau a unei rase de animale existente pe teritoriul părții de la data intrării în vigoare a prezentei subsecțiuni.

9. O parte poate să prevadă că orice cerere înaintată în temeiul prezentei subsecțiuni în legătură cu utilizarea sau înregistrarea unei mărci trebuie să fie depusă în termen de cinci ani de la data la care utilizarea neconformă a indicației protejate a devenit cunoscută, în general, pe teritoriul părții respective sau după data de înregistrare a mărcii pe teritoriul părții, cu condiția ca marca să fi fost publicată până la această dată, în cazul în care dată este anterioară datei la care utilizarea neconformă a devenit, în general, cunoscută pe teritoriul părții, cu condiția ca indicația geografică să nu fie utilizată sau înregistrată cu rea-credință.

10. Dispozițiile prezentei subsecțiuni nu aduc atingere dreptului oricărei persoane de a utiliza, în operațiunile comerciale, numele persoanei în cauză sau numele predecesorului persoanei în cauză în activitățile comerciale, cu excepția cazului în care un astfel de nume este utilizat astfel încât să inducă în eroare publicul.

11. (a) Dispozițiile prezentei subsecțiuni nu aduc atingere dreptului oricărei persoane de a utiliza sau de a înregistra în Canada o marcă care conține sau constă în oricare dintre termenii enumerați în partea A din anexa 20-B; și

(b) Litera (a) nu se aplică condițiilor enumerate în partea A din anexa 20-B pentru nici un fel de utilizare care ar induce în eroare publicul în ceea ce privește originea geografică a mărfurilor.

12. Utilizarea în Canada a termenilor incluși în lista din partea B a anexei 20-B nu intră sub incidența dispozițiilor prezentei subsecțiuni.

13. O cesiune, astfel cum este menționată la alineatele (2)-(4), nu include transferul dreptului de utilizare a unei indicații geografice pe cont propriu.

ARTICOLUL 20.22

Modificări ale anexei 20-A

1. Comitetul mixt CETA, instituit în temeiul articolului 26.1 (Comitetul mixt CETA), acționând prin consens și pe baza unei recomandări din partea Comitetului CETA privind indicațiile geografice, poate decide să modifice anexa 20-A prin adăugarea de indicații geografice sau prin eliminarea indicațiilor geografice care nu mai sunt protejate sau care au căzut în desuetudine în locul lor de origine.

2. În principiu, o indicație geografică nu trebuie să fie adăugată la partea A din anexa 20-A în cazul în care aceasta este o denumire care, la data semnării prezentului acord, este inclusă pe lista din registrul corespunzător al Uniunii Europene, cu statutul „înregistrată”, în ceea ce privește un stat membru al Uniunii Europene.

3. O indicație geografică care identifică un produs originar de pe teritoriul unei anumite părți nu este adăugată în anexa 20-A:

(a) în cazul în care aceasta este identică cu o marcă care a fost înregistrată de cealaltă parte cu privire la produse identice sau similare sau cu o marcă cu privire la care, pe teritoriul celeilalte părți, au fost dobândite drepturi prin utilizarea cu bună-credință și a fost prezentată o cerere pentru produse identice sau similare;

(b) în cazul în care aceasta este identică cu denumirea uzuală a unui soi de plante sau a unei rase de animale existente pe teritoriul celeilalte părți; sau

(c) în cazul în care aceasta este identică cu termenul folosit în mod obișnuit în limbajul comun ca denumirea comună pentru un astfel de produs pe teritoriul celeilalte părți.

ARTICOLUL 20.23

Alte măsuri de protecție

Dispozițiile prezentei subsecțiuni nu aduc atingere dreptului de a solicita recunoașterea și protejarea unei indicații geografice în conformitate cu legislația relevantă a unei părți.

Subsecțiunea D

Desene și modele

ARTICOLUL 20.24

Acorduri internaționale

Fiecare parte depune toate eforturile rezonabile pentru a adera la *Actul de la Geneva al Aranjamentului de la Haga privind înregistrarea internațională a desenelor și modelelor industriale*, adoptat la Geneva la 2 iulie 1999.

ARTICOLUL 20.25

Relația cu drepturile de autor

Obiectul unui drept asupra unui desen sau model poate fi protejat în conformitate cu legislația privind drepturile de autor, dacă se întrunesc condițiile pentru această protecție. Măsura și condițiile în care se conferă această protecție, inclusiv gradul de originalitate necesar, este determinat de fiecare parte.

Subsecțiunea E

Brevete

ARTICOLUL 20.26

Acorduri internaționale

Fiecare parte depune toate eforturile rezonabile pentru a respecta articolele 1-14 și articolul 22 din *Tratatul privind dreptul brevetelor*, încheiat la Geneva la 1 iunie 2000.

ARTICOLUL 20.27

Protecția *sui generis* pentru produse farmaceutice

1. În sensul prezentului articol:

brevet de bază înseamnă un brevet care protejează un produs ca atare, un proces pentru a obține un produs sau o aplicație a unui produs și care a fost desemnat de titularul unui brevet ca putând servi ca brevet de bază în scopul acordării protecției *sui generis*; și

produs înseamnă principiul activ sau combinația de principii active dintr-un produs farmaceutic.

2. Fiecare parte prevede o perioadă de protecție *sui generis* cu privire la un produs care este protejat de un brevet de bază în vigoare, la cererea titularului brevetului sau a succesorului său în drepturi, dacă au fost îndeplinite următoarele condiții:

(a) a fost acordată o autorizație de introducere a produsului pe piața părții respective ca produs farmaceutic (denumită în prezentul articol „autorizație de introducere pe piață”);

(b) produsul nu a făcut deja obiectul unei perioade de protecție sui generis; și

(c) autorizația de introducere pe piață menționată la litera (a) este prima autorizație de introducere a produsului pe piața părții respective ca produs farmaceutic.

3. Fiecare parte poate:

(a) să ofere o perioadă de protecție *sui generis* numai în cazul în care prima cerere de eliberare a autorizației de introducere pe piață este depusă într-un termen rezonabil stabilit de partea respectivă; și

(b) să prevadă o limită de nu mai puțin de 60 de zile de la data la care a fost acordată prima autorizație de introducere pe piață pentru prezentarea cererii pentru perioada de protecție *sui generis*. Cu toate acestea, în cazul în care prima autorizație de introducere pe piață este acordată înainte de acordarea brevetului, fiecare parte prevede o perioadă de cel puțin 60 de zile de la acordarea brevetului în care poate fi depusă cererea pentru o perioadă de protecție în temeiul prezentului articol.

4. În cazul în care un produs este protejat de un brevet de bază, perioada de protecție *sui generis* intră în vigoare la expirarea duratei legale a brevetului.

În cazul în care un produs este protejat prin mai mult de un brevet care poate servi ca brevet de bază, o parte poate să prevadă doar o singură perioadă de protecție *sui generis*, care intră în vigoare la expirarea duratei legale a brevetului de bază,

(a) în cazul în care toate brevetele care pot servi ca brevet de bază sunt deținute de aceeași persoană, selectată de persoana care solicită perioada de protecție *sui generis*; și

(b) în cazul în care brevetele care pot servi ca brevet de bază nu sunt deținute de aceeași persoană și acest lucru generează solicitări contradictorii pentru protecția *sui generis*, selectată de comun acord între titularii de brevete.

5. Fiecare parte prevede că perioada de protecție *sui generis* are o durată egală cu perioada scursă între data depunerii cererii de brevet de bază și data primei autorizații de introducere pe piață, din care se scade o perioadă de cinci ani.

6. În pofida alineatului (5) și fără a aduce atingere unei eventuale prelungiri a perioadei de protecție *sui generis* de către o parte ca un stimulent sau o recompensă pentru activități de cercetare pe anumite populații țintă, precum copiii, durata de protecție *sui generis* nu poate depăși o perioadă de doi până la cinci ani, care urmează să fie stabilită de fiecare parte.

7. Fiecare parte poate să prevadă că perioada de protecție *sui generis* expiră:

(a) dacă beneficiarul renunță la protecția *sui generis*; sau

(b) în cazul în care nu este plătită nicio taxă administrativă stabilită.

Fiecare parte poate reduce perioada de protecție *sui generis* în mod proporțional cu orice întârzieri nejustificate rezultate din lipsa de acțiune a solicitantului în urma prezentării cererii de eliberare a autorizației de introducere pe piață, în cazul în care titularul brevetului de bază este solicitantului autorizației de introducere pe piață sau o entitate conexă acestuia.

8. În limitele protecției conferite de brevetul de bază, protecția *sui generis* se extinde numai la produsul farmaceutic care face obiectul autorizației de introducere pe piață și pentru orice utilizare a produsului ca produs farmaceutic care a fost autorizat înainte de expirarea protecției *sui generis*. Sub rezerva tezei anterioare, protecția *sui generis* conferă aceleași drepturi ca cele care sunt conferite de brevet și fac obiectul acelorași limitări și obligații.

9. În pofida alineatelor (1)-(8), fiecare parte poate limita, de asemenea, domeniul de aplicare a protecției prin prevederea de excepții pentru producerea, utilizarea, oferirea spre vânzare, vânzarea sau importul de produse în scopul exportului în timpul perioadei de protecție.

10. Fiecare parte poate revoca protecția *sui generis* din motive legate de anularea brevetului de bază, inclusiv în cazul în care brevetul a expirat înainte de încetarea duratei sale legale sau este revocat sau limitat astfel încât produsul pentru care a fost acordată protecția nu ar mai fi protejat prin dispozițiile brevetului de bază sau din motive legate de retragerea autorizației de introducere pe piață sau a autorizațiilor pentru piața respectivă sau în cazul în care protecția a fost acordată contrar dispozițiilor de la alineatul (2).

ARTICOLUL 20.28

Mecanisme de corelare a brevetelor referitoare la produsele farmaceutice

În cazul în care o parte se bazează pe mecanisme de „corelare a brevetelor”, prin care acordarea de autorizații de introducere pe piață (sau avize de conformitate sau concepte similare) pentru produse farmaceutice generice este legată de existența protecției brevetului, aceasta se asigură că toți justițiabilii beneficiază de drepturi echivalente și eficiente la exercitarea unei căi de atac.

Subsecțiunea F

Protecția datelor

ARTICOLUL 20.29

Protecția datelor confidențiale referitoare la produse farmaceutice

1. În cazul în care o parte solicită, ca o condiție pentru autorizarea introducerii pe piață a produselor farmaceutice care utilizează substanțe chimice noi[30] (denumită „autorizație” în prezentul articol), prezentarea unui test confidențial sau a altor date necesare pentru a determina dacă utilizarea produselor respective este sigură și eficientă, partea protejează datele împotriva divulgării, în cazul în care generarea unor astfel de date implică un efort considerabil, cu excepția cazului în care divulgarea este necesară pentru a proteja publicul sau dacă se iau măsuri pentru a se asigura că datele sunt protejate împotriva utilizării comerciale neloiale.

2. Fiecare parte prevede ca, pentru datele menționate la alineatul (1) care sunt prezentate părții după data intrării în vigoare a prezentului acord:

(a) nicio persoană, alta decât persoana care le-a prezentat, nu poate, fără permisiunea acesteia din urmă, să utilizeze astfel de date în sprijinul unei cereri de autorizare pe o perioadă de cel puțin șase ani de la data la care partea a acordat autorizația persoanei care a furnizat datele de autorizare; și

[30] Pentru o mai mare certitudine, în ceea ce privește protecția datelor, o „substanță chimică” din Canada include un medicament biologic sau un produs radiofarmaceutic care este reglementat ca medicament nou în conformitate cu regulamentele privind alimentele și medicamentele din Canada.

(b) o parte nu acordă o autorizație niciunei persoane care utilizează astfel de date în timpul unei perioade de cel puțin opt ani de la data la care partea a acordat autorizația persoanei care a furnizat datele de autorizare, cu excepția cazului în care persoana care a furnizat datele își exprimă acordul în acest sens.

Sub rezerva dispozițiilor prezentului alineat, nu există nicio limitare pentru niciuna dintre părți la punerea în aplicare a unor proceduri de autorizare simplificate pentru astfel de produse pe baza studiilor de bioechivalență și de biodisponibilitate.

ARTICOLUL 20.30

Protecția datelor legate de produsele fitosanitare

1. Fiecare parte stabilește cerințele de siguranță și eficacitate înainte de a autoriza introducerea pe piață a unui produs fitosanitar (denumită „autorizație” în prezentul articol).

2. Fiecare parte prevede o perioadă limitată de protecție a datelor pentru un raport de testare și de studiu prezentat pentru prima dată în vederea obținerii unei autorizații. Pe parcursul acestei perioade, fiecare parte prevede ca raportul de testare și de studiu să nu fie utilizat în beneficiul oricărei alte persoane în vederea obținerii unei autorizații, cu excepția cazului în care se dovedește existența acordului explicit al primului titular al autorizației.

3. Raportul de testare și de studiu este necesar pentru autorizare sau pentru modificarea unei autorizații spre a permite utilizarea produsului pe alte culturi.

4. Pentru fiecare parte, perioada de protecție a datelor este de cel puțin zece ani, cu începere de la data acordării primei autorizații pe teritoriul părții în ceea ce privește raportul de testare și de studiu în sprijinul autorizării unui nou ingredient activ și a datelor în sprijinul înregistrării concomitente a produsului final care conține ingredientul activ. Durata de protecție poate fi extinsă pentru a încuraja autorizarea produselor fitosanitare cu risc scăzut și a utilizărilor minore.

5. Fiecare parte poate stabili, de asemenea, cerințe de protecție a datelor sau cerințe de compensare financiară pentru raportul de testare și de studiu în sprijinul modificării sau al reînnoirii autorizației.

6. Fiecare parte stabilește norme pentru a evita repetarea testelor pe animale vertebrate. Orice solicitant care intenționează să efectueze teste și studii pe animale vertebrate ar trebui să fie încurajat să ia toate măsurile necesare pentru a verifica dacă respectivele teste și studii nu au fost deja efectuate sau inițiate.

7. Fiecare parte ar trebui să încurajeze fiecare solicitant nou și fiecare titular al autorizațiilor relevante să depună toate eforturile pentru a asigura partajarea testelor și a studiilor efectuate pe animale vertebrate. Costurile pe care le implică partajarea rapoartelor de testare și de studiu se stabilesc în mod echitabil, transparent și nediscriminatoriu. Solicitantul nu trebuie decât să contribuie la acoperirea costurilor aferente informației pe care trebuie să o depună pentru a îndeplini cerințele de obținere a autorizației.

8. Titularul sau titularii autorizației relevante au dreptul de a fi compensați, pentru o parte echitabilă a costurilor pe care le-au suportat în legătură cu raportul de testare sau de studiu care a stat la baza autorizării, de către un solicitant care utilizează rapoartele de testare și de studiu în vederea obținerii unei autorizații pentru un nou produs fitosanitar. Fiecare parte poate îndruma părțile implicate să recurgă la o procedură obligatorie de arbitraj, prevăzută în cadrul legislației naționale, pentru soluționarea oricărei chestiuni.

Subsecțiunea G

Soiuri de plante

ARTICOLUL 20.31

Soiuri de plante

Fiecare parte cooperează pentru a promova și a consolida protecția soiurilor de plante în temeiul Actului din 1991 al *Convenției internaționale pentru protecția noilor soiuri de plante*, încheiată la Paris la 2 decembrie 1961.

SECȚIUNEA C

Asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală

ARTICOLUL 20.32

Obligații generale

1. Fiecare parte asigură că procedurile legate de asigurarea respectării drepturilor de proprietate intelectuală sunt corecte și echitabile și nu presupun o complexitate sau costuri inutile, termene sau întârzieri nejustificate. Procedurile sunt aplicate într-un mod care să evite crearea de obstacole în calea comerțului legitim și să ofere protecție împotriva folosirii lor abuzive.

2. În cadrul punerii în aplicare a dispozițiilor prezentei secțiuni, fiecare parte ia în considerare necesitatea proporționalității între gravitatea încălcării, interesele părților terțe și măsurile, căile de atac și sancțiunile aplicabile.

3. Articolele 20.33-20.42 se referă la punerea în aplicare a măsurilor de drept civil.

4. În sensul articolelor 20.33-20.42, cu excepția cazului în care se prevede altfel, **drepturi de proprietate intelectuală** înseamnă toate categoriile de proprietate intelectuală care fac obiectul secțiunilor 1-7 din partea II a Acordului TRIPS.

ARTICOLUL 20.33

Persoane eligibile

Fiecare parte recunoaște ca persoane eligibile pentru a solicita aplicarea procedurilor și a căilor de atac prevăzute la articolele 20.34-20.42:

(a) titularii de drepturi de proprietate intelectuală în conformitate cu dispozițiile legislației naționale;

(b) toate celelalte persoane autorizate să utilizeze drepturile respective, în cazul în care aceste persoane au dreptul de a solicita o măsură reparatorie în temeiul legislației naționale;

(c) organismele de gestionare a drepturilor colective de proprietate intelectuală care sunt recunoscute periodic ca având dreptul de a-i reprezenta pe titularii drepturilor de proprietate intelectuală, în cazul în care aceste organisme au dreptul de a solicita o măsură reparatorie în temeiul legislației naționale; și

(d) organismele de apărare a intereselor profesionale care sunt recunoscute periodic ca având dreptul de a-i reprezenta pe titularii drepturilor de proprietate intelectuală, în cazul în care aceste organisme au dreptul de a solicita o măsură reparatorie în temeiul legislației naționale.

ARTICOLUL 20.34

Elemente de probă

Fiecare parte se asigură că, în cazul unei presupuse încălcări a unui drept de proprietate intelectuală comisă la scară comercială, autoritățile judiciare au autoritatea de a dispune, dacă este cazul și în urma unei cereri, furnizarea de informații relevante, astfel cum este prevăzut în legislația națională, inclusiv documente bancare, financiare sau comerciale aflate sub controlul părții adverse, sub rezerva protejării informațiilor confidențiale.

ARTICOLUL 20.35

Măsuri pentru păstrarea elementelor de probă

1. Fiecare parte se asigură, încă înainte de inițierea procedurilor de examinare pe fond a cauzei, că autoritățile judiciare pot dispune, la cererea unei entități care a prezentat elemente de probă accesibile în mod rezonabil în sprijinul cererii sale conform căreia dreptul său de proprietate intelectuală a fost încălcat sau este pe cale de a fi încălcat, adoptarea de măsuri provizorii prompte și eficiente pentru păstrarea elementelor de probă relevante în ceea ce privește presupusa încălcare, sub rezerva protejării informațiilor confidențiale.

2. Fiecare parte poate prevedea ca măsurile menționate la alineatul (1) să includă descrierea detaliată, cu sau fără prelevare de eșantioane, sau confiscarea fizică a mărfurilor care fac obiectul presupusei încălcări și, după caz, confiscarea materialelor și a echipamentelor utilizate pentru a produce sau a distribui mărfurile respective, precum și a documentelor aferente. Autoritățile judiciare au competența de a adopta astfel de măsuri, dacă este necesar, fără audierea celeilalte părți, în special în cazurile în care orice întârziere poate cauza prejudicii ireparabile titularului dreptului sau dacă există un risc demonstrabil ca elementele de probă să fie distruse.

ARTICOLUL 20.36

Dreptul la informare

Fără să aducă atingere legislației naționale care reglementează privilegiile, protecția confidențialității surselor de informații sau prelucrarea datelor cu caracter personal, fiecare parte prevede că, în cadrul procedurilor judiciare civile privind aplicarea drepturilor de proprietate intelectuală, autoritățile sale judiciare au autoritatea, la cererea justificată a titularului dreptului, să dispună contravenientului sau presupusului contravenient să furnizeze titularului dreptului sau autorităților judiciare, cel puțin în scopul colectării de dovezi, informații relevante, astfel cum se prevede în actele cu putere de lege și normele administrative aplicabile, pe care contravenientul sau presupusul contravenient le deține sau le controlează. Astfel de informații pot include informații privind orice persoană implicată în orice aspect al încălcării sau al presupusei încălcări și privind mijloacele de producție sau canalele de distribuție ale mărfurilor sau serviciilor vizate, inclusiv identificarea persoanelor terțe despre care se presupune că sunt implicate în producția și distribuirea mărfurilor sau serviciilor respective și a canalelor de distribuire a acestora.

ARTICOLUL 20.37

Măsuri provizorii și asiguratorii

1. Fiecare parte prevede că autoritățile sale judiciare dispun de autoritatea de a ordona măsuri provizorii și asigurătorii prompte și eficiente, inclusiv o ordonanță de urgență împotriva unei părți sau, după caz, împotriva unei părți terțe asupra căreia autoritatea judiciară relevantă își exercită competența, pentru a preveni apariția unei încălcări a unui drept de proprietate intelectuală și, în special, pentru a preveni introducerea mărfurilor contrafăcute în circuitele comerciale.

2. Fiecare parte prevede că autoritățile sale judiciare au competența de a dispune confiscarea sau retragerea sau o altă măsură de luare în custodie a mărfurilor despre care se crede că ar aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală, pentru a împiedica introducerea sau circulația lor în circuitele comerciale.

3. Fiecare parte prevede că, în cazul unei presupuse încălcări a unui drept de proprietate intelectuală comisă la scară comercială, autoritățile judiciare pot dispune, în conformitate cu legislația națională, sechestrul asigurător al bunurilor presupusului contravenient, inclusiv blocarea conturilor bancare și a altor active ale acestuia. În acest scop, autoritățile judiciare pot dispune comunicarea documentelor bancare, financiare sau comerciale relevante sau accesul la alte informații pertinente, după caz.

ARTICOLUL 20.38

Alte măsuri de remediere

1. Fiecare parte se asigură că autoritățile judiciare pot dispune, fără despăgubiri de vreun fel, la cererea reclamantului și fără a aduce atingere daunelor-interese datorate titularului dreptului ca urmare a încălcării săvârșite, scoaterea definitivă din circuitele comerciale sau distrugerea mărfurilor în legătură cu care s-a constatat o încălcare a unui drept de proprietate intelectuală. Dacă este cazul, fiecare parte se asigură că autoritățile judiciare pot dispune distrugerea materialelor și a echipamentelor utilizate în principal pentru crearea sau fabricarea mărfurilor respective. Atunci când se examinează o cerere de astfel de măsuri de remediere, se iau în considerare nevoia de proporționalitate între gravitatea încălcării și măsurile de remediere dispuse, precum și interesele terților.

2. Fiecare parte se asigură că autoritățile judiciare au competența de a dispune ca măsurile menționate la alineatul (1) să fie puse în aplicare pe cheltuiala contravenientului, cu excepția cazului în care se invocă motive speciale care să împiedice acest lucru.

ARTICOLUL 20.39

Acțiuni în încetare

1. Fiecare parte prevede că, în cadrul procedurilor judiciare civile privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, autoritățile judiciare naționale au autoritatea de a dispune unei părți să înceteze încălcarea unui drept și, printre altele, de a dispune acelei părți sau, după caz, unei părți terțe asupra căreia autoritatea judiciară relevantă își exercită competența, să împiedice ca mărfurile care implică încălcarea unui drept de proprietate intelectuală să intre în circuitele comerciale.

2. În pofida celorlalte dispoziții ale prezentei secțiuni, o parte poate limita măsurile de remediere disponibile împotriva utilizării de către un guvern sau de către părți terțe autorizate de un guvern, fără a utiliza autorizarea titularului dreptului, cu plata remunerației, cu condiția ca partea să se conformeze dispozițiilor din partea II a Acordului TRIPS care abordează în special o astfel de utilizare. În alte cazuri, se aplică măsurile de remediere în temeiul prezentei secțiuni sau, în cazurile în care astfel de măsuri de remediere sunt incompatibile cu legislația unei părți, sunt disponibile hotărâri declarative și despăgubiri adecvate.

ARTICOLUL 20.40

Daune-interese

1. Fiecare parte prevede că:

(a) în cadrul unei proceduri judiciare civile, autoritățile judiciare naționale au autoritatea de a impune contravenientului care, cu bună-știință sau având motive întemeiate pentru a ști, s-a implicat în activități care încalcă drepturile de proprietate intelectuală, să plătească titularului dreptului:

(i) daune-interese adecvate pentru a compensa prejudiciul suferit de titularul dreptului ca urmare a încălcării; sau

(ii) profitul contravenientului care poate fi atribuit încălcării, a cărui valoare se poate presupune a fi egală cu valoarea daunelor-interese prevăzute la punctul (i); și

(b) în determinarea valorii daunelor cauzate de încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală, autoritățile judiciare naționale pot lua în considerare, printre altele, orice măsură legitimă privind valoarea care poate fi prezentată de titularul de drept, inclusiv pierderile de profit.

2. Ca o alternativă la dispozițiile alineatului (1), legislația unei părți poate să prevadă plata unei remunerații, cum ar fi o redevență sau o taxă, în vederea compensării titularului unui drept pentru utilizarea neautorizată a proprietății intelectuale a acestuia.

ARTICOLUL 20.41

Cheltuieli de judecată

Fiecare parte prevede că autoritățile judiciare naționale, dacă este cazul, au autoritatea de a dispune, la încheierea procedurilor judiciare civile privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, ca partea care pierde să plătească părții care are câștig de cauză cheltuielile de judecată și alte cheltuieli, astfel cum este prevăzut în legislația părții respective.

ARTICOLUL 20.42

Prezumția calității de autor sau de titular al dreptului

1. În scopul procedurilor civile care implică drepturi de autor sau drepturi conexe, este suficient ca numele unui autor al unei opere literare sau artistice să apară pe operă în modul obișnuit pentru ca autorul să fie considerat ca atare și, în consecință, să aibă dreptul de a iniția proceduri împotriva nerespectării drepturilor, dacă nu există dovezi în sens contrar. Proba contrarie poate include înregistrarea.

2. Alineatul (1) se aplică *mutatis mutandis* titularilor de drepturi conexe cu privire la obiectul protejat prin astfel de drepturi.

SECȚIUNEA D

Măsuri la frontieră

ARTICOLUL 20.43

Domeniul de aplicare a măsurilor la frontieră

1. În sensul prezentei secțiuni:

mărfuri cu indicație geografică contrafăcută înseamnă orice mărfuri în temeiul articolului 20.17 care se încadrează în una dintre categoriile de produs enumerate în anexa 20-C, inclusiv ambalajul acestora, pe care a fost aplicată, fără autorizație, o indicație geografică care este identică cu indicația geografică valabil înregistrată sau protejată în alt mod pentru același tip de mărfuri și care aduce atingere drepturilor proprietarului sau titularului dreptului asupra indicației geografice în cauză, în conformitate cu legislația părții pe teritoriul căreia se aplică procedurile privind măsurile la frontieră;

mărfuri de marcă contrafăcute înseamnă orice mărfuri, inclusiv ambalajul, pe care a fost aplicată, fără autorizație, o marcă care este identică cu marca înregistrată în mod valabil pentru mărfurile respective sau care nu se poate distinge în aspectele sale esențiale de o astfel de marcă și care încalcă astfel drepturile posesorului mărcii în cauză în temeiul legislației părții pe teritoriul căreia sunt aplicate procedurile privind măsurile la frontieră;

expedieri destinate exportului înseamnă expedierile de mărfuri care urmează să fie preluate de pe teritoriul unei părți către un loc din afara acestui teritoriu, cu excepția expedierilor în regim de tranzit vamal și a transbordărilor;

expedieri destinate importului înseamnă expedierile de mărfuri care intră pe teritoriul unei părți dintr-un loc din afara acestui teritoriu, pe perioada în care mărfurile rămân sub control vamal, inclusiv mărfurile introduse pe teritoriu și plasate într-o zonă liberă sau într-un antrepozit liber, dar cu excepția expedierilor în regim de tranzit vamal și a transbordărilor;

mărfuri piratate înseamnă orice mărfuri care sunt copii realizate fără consimțământul titularului dreptului sau al persoanei autorizate în mod corespunzător de titularul dreptului în țara de producție și care sunt realizate direct sau indirect pornind de la un articol în cazul în care realizarea copiei respective ar fi constituit o încălcare a unui drept de autor sau a unui drept conex în temeiul legislației părții pe teritoriul căreia sunt aplicate procedurile privind măsurile la frontieră;

expedieri în regim de tranzit vamal înseamnă expedierile de mărfuri care intră pe teritoriul unei părți dintr-un loc în afara acestui teritoriu și care sunt autorizate de autoritățile vamale pentru transportul sub control vamal continuu de la un birou de intrare la un birou de ieșire, în scopul ieșirii de pe teritoriu. Expedierile în regim de tranzit vamal care sunt aprobate ulterior pentru scoaterea de sub control vamal fără a ieși de pe teritoriu sunt considerate a fi expedieri destinate importului; și

transbordări înseamnă expedieri de mărfuri care sunt transferate sub control vamal de la mijlocul de transport care le importă la mijlocul de transport care le exportă în interiorul zonei unui birou vamal care este atât biroul de import, cât și biroul de export.

2. Trimiterile la încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală prevăzute în prezenta secțiune pot fi interpretate ca referindu-se la cazurile de mărfuri de marcă contrafăcute, de mărfuri piratate sau de mărfuri cu indicații geografice contrafăcute.

3. Părțile sunt de acord că nu este obligatoriu să se aplice procedurile descrise în prezenta secțiune mărfurilor introduse pe piață într-o altă țară de către titularul dreptului sau cu consimțământul acestuia.

4. Fiecare parte adoptă sau menține proceduri cu privire la expedierile destinate importului și exportului, în cadrul cărora un titular al dreptului poate solicita autorităților competente să suspende eliberarea sau deținerea mărfurilor suspectate de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală.

5. Fiecare parte adoptă sau menține proceduri cu privire la expedierile destinate importului și exportului, în cadrul cărora autoritățile competente naționale pot acționa din proprie inițiativă pentru a suspenda temporar eliberarea sau deținerea mărfurilor suspectate de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală, pentru a oferi titularilor de drepturi posibilitatea să solicite în mod oficial asistență în temeiul alineatului (4).

6. Fiecare parte poate încheia un acord cu una sau mai multe țări terțe pentru a stabili proceduri comune de vămuire în siguranță. Mărfurile vămuite în condițiile procedurilor vamale comune prevăzute de un astfel de acord se consideră a fi în conformitate cu alineatele (4) și (5), cu condiția ca partea în cauză să își păstreze autoritatea legală pentru a respecta alineatele respective.

7. Fiecare parte poate adopta sau menține procedurile prevăzute la alineatele (4) și (5) în ceea ce privește transbordările și expedierile în regim de tranzit vamal.

8. Fiecare parte poate exclude de la aplicarea prezentului articol cantitățile mici de mărfuri de natură necomercială aflate în bagajele personale ale călătorilor sau cantitățile mici de mărfuri de natură necomercială trimise în loturi mici.

ARTICOLUL 20.44

Cererea prezentată de titularul dreptului

1. Fiecare parte prevede ca autoritățile sale competente să ceară unui titular al dreptului care solicită procedurile descrise la articolul 20.43 să furnizeze elemente de probă adecvate pentru a convinge autoritățile competente că, în temeiul legislației părții care asigură procedurile, există, *prima facie*, o încălcare a unui drept de proprietate intelectuală al titularului dreptului și să furnizeze informații suficiente despre care se poate aștepta în mod rezonabil să fie în posesia titularului dreptului pentru a permite autorităților competente să recunoască rezonabil de ușor mărfurile suspecte. Cerința de a furniza informații suficiente nu descurajează în mod nerezonabil recursul la procedurile descrise la articolul 20.43.

2. Fiecare parte prevede posibilitatea de a prezenta cereri de suspendare a acordării liberului de vamă sau de reținere a mărfurilor suspectate de a aduce atingere unui drept de proprietate intelectuală enumerate la articolul 20.43 sub control vamal pe teritoriul său. Cerința de a prevedea posibilitatea prezentării unor astfel de cereri face obiectul obligațiilor de a asigura procedurile menționate la articolul 20.43 alineatele (4) și (5). Autoritățile competente pot să prevadă ca astfel de aplicații să se aplice expedierilor multiple. Fiecare parte poate să prevadă ca, la cererea titularului dreptului, cererea de a suspenda punerea în liberă circulație sau deținerea mărfurilor suspecte se poate aplica punctelor selecționate de intrare și de ieșire sub control vamal.

3. Fiecare parte se asigură că autoritățile sale competente informează solicitantul într-o perioadă de timp rezonabilă dacă au acceptat sau nu cererea. Dacă autoritățile competente au acceptat cererea, acestea informează, de asemenea, solicitantul cu privire la perioada de valabilitate a acesteia.

4. Fiecare parte poate să prevadă posibilitatea ca, în cazul în care solicitantul a recurs în mod abuziv la procedurile descrise la articolul 20.43 sau în cazul în care există un motiv valabil, autoritățile sale competente să aibă autoritatea de a refuza, a suspenda sau a anula o cerere.

ARTICOLUL 20.45

Furnizarea de informații din partea titularului dreptului

Fiecare parte permite autorităților sale competente să solicite unui titular al dreptului să furnizeze informații relevante, despre care se poate aștepta în mod rezonabil să fie în posesia titularului dreptului pentru a sprijini autoritățile competente în adoptarea măsurilor la frontieră menționate în prezenta secțiune. Fiecare parte poate, de asemenea, să permită unui titular al dreptului să furnizeze astfel de informații autorităților sale competente.

ARTICOLUL 20.46

Cauțiune sau garanție echivalentă

1. Fiecare parte prevede posibilitatea ca autoritățile sale competente să aibă autoritatea de a cere unui titular al dreptului care solicită procedurile descrise la articolul 20.43 să furnizeze o cauțiune rezonabilă sau o garanție echivalentă suficientă pentru a proteja pârâtul și autoritățile competente și pentru a împiedica abuzul. Fiecare parte prevede că o astfel de cauțiune sau de garanție echivalentă nu descurajează în mod nerezonabil recursul la aceste proceduri.

2. Fiecare parte poate să prevadă că o astfel de cauțiune poate fi sub forma unei obligațiuni prin care învinuitul va fi apărat împotriva oricărei pierderi sau oricărui prejudiciu care rezultă în urma suspendării punerii în liberă circulație sau a deținerii mărfurilor în cazul în care autoritățile competente determină faptul că acestea nu prezintă o încălcare. O parte poate, doar în circumstanțe excepționale sau în temeiul unui ordin judecătoresc, să îi permită pârâtului să intre în posesia mărfurilor suspecte contra vărsării unei obligațiuni sau a unei alte cauțiuni.

ARTICOLUL 20.47

Determinarea încălcării unui drept

Fiecare parte adoptă sau menține proceduri prin care autoritățile sale competente pot să determine, într-o perioadă de timp rezonabilă după inițierea procedurilor descrise la articolul 20.43, dacă mărfurile suspecte încalcă sau nu un drept de proprietate intelectuală.

ARTICOLUL 20.48

Măsurile de remediere

1. Fiecare parte prevede faptul că autoritățile sale competente au autoritatea de a dispune distrugerea mărfurilor în urma unei determinări menționate la articolul 20.47 conform căreia mărfurile aduc atingere unui drept. În cazurile în care mărfurile nu sunt distruse, fiecare parte se asigură că, în afara circumstanțelor excepționale, astfel de mărfuri sunt îndepărtate din circuitele comerciale astfel încât să se evite orice prejudiciu care ar putea fi adus titularului dreptului.

2. În ceea ce privește mărfurile de marcă contrafăcute, simpla îndepărtare a mărcii aplicată în mod ilegal nu este suficientă, decât în cazuri excepționale, pentru a permite punerea în liberă circulație a mărfurilor în circuitele comerciale.

3. Fiecare parte poate să prevadă faptul că autoritățile sale competente au autoritatea de a impune sancțiuni administrative în urma unei determinări menționate la articolul 20.47 conform căreia mărfurile aduc atingere unui drept.

ARTICOLUL 20.49

Cooperare specifică în domeniul măsurilor la frontieră

1. Fiecare parte este de acord să coopereze cu cealaltă parte, în vederea eliminării comerțului internațional cu mărfuri care încalcă drepturile de proprietate intelectuală. În acest scop, fiecare parte stabilește puncte de contact în cadrul propriei administrații și este gata să facă schimb de informații privind comerțul cu mărfuri contrafăcute. În special, fiecare parte promovează schimbul de informații și cooperarea între autoritățile sale vamale și cele ale celeilalte părți în ceea ce privește comerțul cu mărfuri care încalcă drepturile de proprietate intelectuală.

2. Cooperarea menționată la alineatul (1) poate include schimburi de informații privind mecanismele de primire a informațiilor de la titularii de drepturi, cele mai bune practici și experiențele legate de strategiile de gestionare a riscurilor, precum și informații care contribuie la identificarea expedierilor susceptibile de a conține mărfuri care aduc atingere unui drept.

3. Cooperarea în temeiul prezentei secțiuni se desfășoară în conformitate cu acordurile internaționale relevante care sunt obligatorii pentru ambele părți. Comitetul mixt de cooperare vamală menționat la articolul 6.14 (Comitetul mixt de cooperare vamală) stabilește prioritățile și prevede procedurile adecvate pentru cooperare în temeiul prezentei secțiuni între autoritățile competente ale părților.

SECȚIUNEA E

Cooperare

ARTICOLUL 20.50

Cooperare

1. Fiecare parte este de acord să coopereze cu cealaltă parte în vederea sprijinirii punerii în aplicare a angajamentelor și a obligațiilor asumate în temeiul prezentului capitol. Domeniile de cooperare includ schimburi de informații sau de experiență privind:

(a) protecția și respectarea drepturilor de proprietate intelectuală, inclusiv a indicațiilor geografice; și

(b) stabilirea unor acorduri între societățile respective de gestiune colectivă a drepturilor de autor.

2. În conformitate cu alineatul (1), fiecare parte este de acord să stabilească și să mențină un dialog eficient asupra aspectelor legate de proprietatea intelectuală, pentru a aborda subiecte relevante pentru protecția și respectarea drepturilor de proprietate intelectuală care fac obiectul prezentului capitol, precum și orice alt aspect relevant.

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI UNU

COOPERARE ÎN MATERIE DE REGLEMENTARE

ARTICOLUL 21.1

Domeniul de aplicare

Prezentul capitol se aplică dezvoltării, revizuirii şi aspectelor metodologice ale măsurilor de reglementare dispuse de autorităţile de reglementare ale părţilor care fac obiectul, între altele, al dispoziţiilor din Acordul BTC, Acordul SPS, GATT 1994, GATS şi capitolul patru (Barierele tehnice în calea comerţului), capitolul cinci (Măsurile sanitare şi fitosanitare), capitolul nouă (Comerţul transfrontalier cu servicii), capitolul douăzeci şi doi (Comerţul şi dezvoltarea durabilă), capitolul douăzeci şi trei (Comerţul şi munca) şi capitolul douăzeci şi patru (Comerţul şi mediul).

ARTICOLUL 21.2

Principii

1. Părţile îşi reafirmă drepturile şi obligaţiile în ceea ce priveşte măsurile de reglementare în conformitate cu Acordul BTC, Acordul SPS, GATT 1994 şi GATS.

2. Părțile se angajează să asigure un nivel ridicat de protecție pentru viața sau sănătatea oamenilor, animalelor și plantelor și pentru mediu în conformitate cu Acordul BTC, Acordul SPS, GATT 1994, GATS și prezentul acord.

3. Părțile recunosc valoarea cooperării în materie de reglementare cu partenerii lor comerciali relevanți, atât la nivel bilateral, cât și la nivel multilateral. Ori de câte ori este posibil și reciproc avantajos, părțile abordează cooperarea în materie de reglementare într-un mod care este deschis participării altor parteneri comerciali internaționali.

4. Fără a limita capacitatea fiecărei părți de a-și derula activitățile de reglementare, legislative și politice, părțile se angajează să dezvolte în continuare cooperarea în materie de reglementare, având în vedere interesul lor comun, în scopul

(a) prevenirii și eliminării barierelor inutile în calea comerțului și a investițiilor;

(b) îmbunătățirii climatului pentru competitivitate și inovare, inclusiv prin urmărirea compatibilității în materie de reglementare, de recunoaștere a echivalenței și de convergență; și

(c) promovării unor procese de reglementare transparente, eficiente și eficace care să sprijine obiectivele de politică publică și îndeplinirii mandatelor organismelor de reglementare, inclusiv prin promovarea schimbului de informații și utilizarea pe scară largă a celor mai bune practici.

5. Prezentul capitol înlocuiește Cadrul pentru cooperare în materie de reglementare și transparență între Guvernul Canadei și Comisia Europeană, încheiat la Bruxelles la 21 decembrie 2004 și reglementează activitățile desfășurate anterior în contextul cadrului respectiv.

6. Părțile pot întreprinde activități de cooperare în materie de reglementare în mod voluntar. Pentru mai multă certitudine, o parte nu este obligată să participe la vreo activitate specială de cooperare în materie de reglementare și poate refuza să coopereze sau poate renunța la cooperare. Cu toate acestea, în cazul în care o parte refuză să inițieze cooperarea în materie de reglementare sau renunță la cooperare, aceasta ar trebui să fie pregătită să explice motivele deciziei sale celeilalte părți.

ARTICOLUL 21.3

Obiectivele cooperării în materie de reglementare

Obiectivele cooperării în materie de reglementare includ:

(a) să contribuie la protecția vieții, sănătății sau securității oamenilor, a vieții sau sănătății animalelor sau plantelor și a mediului înconjurător prin:

(i) mobilizarea resurselor internaționale în domenii precum cercetarea, revizuirea înainte de introducere pe piață și analiza riscurilor pentru a aborda aspectele importante de reglementare de interes local, național și internațional; și

(ii) contribuția la baza de date utilizată de departamentele de reglementare pentru a identifica, a evalua și a gestiona riscurile;

(b) să consolideze încrederea, să aprofundeze înțelegerea reciprocă a guvernanței de reglementare și să obțină una de la cealaltă beneficiul expertizei și al perspectivelor pentru:

(i) îmbunătățirea planificării și dezvoltării propunerilor de reglementare;

(ii) promovarea transparenței și previzibilității în dezvoltarea și stabilirea de reglementări;

(iii) sporirea eficacității reglementărilor;

(iv) identificarea unor instrumente alternative;

(v) recunoașterea efectelor asociate ale reglementărilor;

(vi) evitarea diferențelor inutile în materie de reglementare; și

(vii) îmbunătățirea punerii în aplicare și a respectării reglementării;

(c) să faciliteze comerțul bilateral și investițiile într-un mod care:

(i) se bazează pe acorduri de cooperare existente;

(ii) reduce diferențele inutile în materie de reglementare; și

(iii) identifică noi metode de lucru pentru cooperare în anumite sectoare;

(d) contribuie la îmbunătățirea competitivității și eficienței industriei într-un mod care:

(i) ori de câte ori este posibil, reduce la minimum costurile administrative;

(ii) reduce cerințele de reglementare redundante și costurile indirecte de conformitate, ori de câte ori este posibil; și

(iii) urmărește abordări normative compatibile, inclusiv, dacă este posibil și oportun, prin:

(A) aplicarea abordărilor de reglementare care sunt neutre din punct de vedere tehnologic; și

(B) recunoașterea echivalenței sau promovarea convergenței.

ARTICOLUL 21.4

Activități de cooperare în materie de reglementare

Părțile se angajează să-și îndeplinească obiectivele stabilite la articolul 21.3 prin desfășurarea de activități de cooperare în materie de reglementare, care pot include:

(a) angajarea în discuții bilaterale în curs privind guvernanța de reglementare, inclusiv pentru a:

(i) discuta reforma de reglementare și efectele sale asupra relației părților;

(ii) identifica lecțiile învățate;

(iii) explora, dacă este cazul, abordări alternative la reglementare; și

(iv) face schimb de experiențe privind mijloace și instrumente de reglementare, inclusiv evaluări ale impactului reglementării, evaluarea riscurilor și strategii de conformitate și de aplicare;

(b) consultarea reciprocă, după caz, și schimbul de informații pe tot parcursul procesului de elaborare de reglementări. Consultarea și schimbul de informații ar trebui să înceapă cât mai devreme posibil în cursul acestui proces;

(c) schimbul de informații care nu sunt publice, în măsura în care astfel de informații pot fi puse la dispoziția guvernelor străine, în conformitate cu normele aplicabile ale părții care furnizează informațiile;

(d) schimbul de reglementări tehnice sau sanitare și fitosanitare propuse, care pot avea un impact asupra comerțului cu cealaltă parte cât mai devreme posibil, astfel încât să poată fi luate în considerare observațiile și propunerile de modificări;

(e) furnizarea, la cererea celeilalte părți, unei copii a regulamentului propus, sub rezerva legislației aplicabile privind protecția vieții private, și acordarea unei perioade suficiente de timp pentru ca părțile interesate să prezinte observații în scris;

(f) schimbul de informații cu privire la acțiunile de reglementare avute în vedere, măsurile sau modificările în cauză, cât mai devreme posibil, în scopul:

(i) înțelegerii raționamentului care stă la baza opțiunilor de reglementare ale unei părți, inclusiv instrumentul ales, precum și al examinării posibilităților unei convergențe mai mari între părți cu privire la modul de formulare a obiectivelor reglementărilor și modul de definire a domeniului de aplicare a acestora. De asemenea, părțile ar trebui să abordeze interfața între reglementări, standarde și evaluarea conformității în acest context; și

(ii) comparării metodelor și ipotezelor utilizate pentru a analiza propunerile de reglementare, inclusiv, atunci când este cazul, o analiză a aspectelor practice tehnice sau economice și a beneficiilor în ceea ce privește obiectivul urmărit de orice cerințe de reglementare majore alternative sau abordări luate în considerare. Schimbul de informații poate include, de asemenea, strategii de conformitate și evaluări de impact, inclusiv o comparație a raportului cost-beneficii potențial al propunerii de reglementare cu cel al cerințelor majore de reglementare alternative sau al abordărilor luate în considerare;

(g) examinarea oportunităților de a reduce la minimum divergențele inutile de reglementare prin mijloace cum ar fi:

(i) efectuarea în comun sau concomitent a unei evaluări a riscurilor și a unei evaluări a impactului reglementărilor, dacă este posibil și reciproc avantajos;

(ii) găsirea unei soluții armonizate, echivalente sau compatibile; sau

(iii) luarea în considerare a recunoașterii reciproce în cazuri specifice;

(h) cooperarea în chestiuni care privesc dezvoltarea, adoptarea, punerea în aplicare și menținerea unor standarde, ghiduri și recomandări internaționale;

(i) examinarea oportunității și posibilității de colectare a unor date identice sau similare despre natura, amploarea și frecvența problemelor care pot da naștere la potențiale măsuri de reglementare, atunci când acest lucru ar accelera luarea de decizii semnificative din punct de vedere statistic cu privire la problemele respective;

(j) compararea periodică a practicilor de colectare a datelor;

(k) examinarea oportunității și a posibilității de a utiliza ipoteze și metodologii identice sau similare celor pe care le utilizează cealaltă parte pentru a analiza datele și pentru a evalua chestiunile de bază care urmează să fie abordate prin reglementare, în scopul:

(i) reducerii diferențele în identificarea chestiunilor; și

(ii) promovării similitudinii rezultatelor;

(l) compararea periodică a ipotezelor și metodologiilor analitice;

(m) schimbul de informații cu privire la administrarea, punerea în aplicare și respectarea reglementărilor, precum și la mijloacele de a obține și a măsura nivelul de conformare;

(n) elaborarea de agende de cooperare în cercetare pentru:

(i) reducerea cercetării repetitive;

(ii) generarea de mai multe informații la un cost mai mic;

(iii) colectarea celor mai bune date;

(iv) stabilirea, atunci când este cazul, a unei baze științifice comune;

(v) abordarea celor mai presante probleme de reglementare într-un mod mai coerent și mai orientat spre performanță; și

(vi) reducerea la minimum a diferențelor inutile între noile propuneri de reglementare, asigurând în același timp îmbunătățirea mai eficientă a sănătății, a siguranței și a protecției mediului;

(o) efectuarea de evaluări ulterioare punerii în aplicare a reglementărilor sau politicilor;

(p) compararea metodelor și ipotezelor utilizate în evaluările ulterioare punerii în aplicare;

(q) atunci când este cazul, punerea la dispoziție reciprocă a rezumatelor rezultatelor evaluărilor ulterioare punerii în aplicare;

(r) identificarea abordării adecvate pentru a reduce efectele adverse ale diferențelor de reglementare existente cu privire la comerțul bilateral și investițiile în sectoarele identificate de către o parte, inclusiv, atunci când este cazul, printr-o mai mare convergență, recunoaștere reciprocă, reducerea la minimum a utilizării instrumentelor de reglementare care denaturează comerțul și investițiile și utilizarea standardelor internaționale, inclusiv a standardelor și ghidurilor pentru evaluarea conformității; sau

(s) schimbul de informații, expertiză și experiență în domeniul bunăstării animalelor, pentru a promova colaborarea privind bunăstarea animalelor între părți.

ARTICOLUL 21.5

Compatibilitatea măsurilor de reglementare

Cu scopul de a ameliora convergența și compatibilitatea dintre măsurile de reglementare ale părților, fiecare parte, atunci când este cazul, ia în considerare măsurile de reglementare sau inițiativele celeilalte părți cu privire la subiecte identice sau conexe. O parte nu este împiedicată să adopte măsuri de reglementare diferite sau să urmărească inițiative diferite din motive care includ abordări instituționale sau legislative, circumstanțe, valori sau priorități diferite care sunt specifice acelei părți.

ARTICOLUL 21.6

Forumul pentru cooperare în materie de reglementare

1. Un forum pentru cooperare în materie de reglementare (denumit în continuare „FCR”) este stabilit, în conformitate cu articolul 26.2 alineatul (1) litera (h) (Comitete specializate), pentru a facilita și a promova cooperarea în domeniul reglementării între părți în conformitate cu prezentul capitol.

2. Forumul pentru cooperare în materie de reglementare îndeplinește următoarele funcții:

(a) furnizează un forum pentru a discuta chestiuni de politică în materie de reglementare de interes comun pe care părțile le-au identificat, printre altele, prin consultări desfășurate în conformitate cu articolul 21.8;

(b) asistă autoritățile individuale de reglementare la identificarea potențialilor parteneri pentru activitățile de cooperare și le oferă instrumente adecvate în acest scop, cum ar fi modelul de acord de confidențialitate;

(c) analizează inițiative de reglementare, fie în curs de desfășurare sau anticipat, despre care o parte consideră că pot oferi un potențial de cooperare. Analizele, care vor fi efectuate în consultare cu departamentele și agențiile de reglementare, ar trebui să sprijine punerea în aplicare a prezentului capitol; și

(d) încurajează dezvoltarea activităților de cooperare bilaterală în conformitate cu articolul 21.4 și, pe baza informațiilor obținute de la departamentele și agențiile de reglementare, examinează progresele, realizările și cele mai bune practici din cadrul inițiativelor de cooperare în materie de reglementare în anumite sectoare.

3. Forumul pentru cooperare în materie de reglementare este co-prezidat de un reprezentant de rang înalt al guvernului Canadei la nivel de ministru adjunct, o persoană cu funcție echivalentă sau desemnată, precum și de un înalt reprezentant al Comisiei Europene la nivel de director general, o persoană cu funcție echivalentă sau desemnată și este format din funcționari competenți ai fiecărei părți. Părțile pot invita, de comun acord, alte părți interesate să participe la reuniunile forumului.

4. Forumul pentru cooperare în materie de reglementare

(a) își adoptă termenii de referință, procedurile și planul de lucru la prima sa reuniune după intrarea în vigoare a prezentului acord;

(b) se întrunește în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentului acord și, ulterior, cel puțin anual, cu excepția cazului în care părțile decid altfel; și

(c) raportează Comitetului mixt CETA cu privire la punerea în aplicare a prezentului capitol, după caz.

ARTICOLUL 21.7

Consolidarea cooperării între părți

1. În conformitate cu articolul 21.6 alineatul (2) litera (c) și pentru a permite monitorizarea proiectelor de reglementare viitoare și a identifica oportunități pentru cooperarea în materie de reglementare, părțile fac periodic schimb de informații cu privire la proiectele de reglementare în curs sau planificate în sferele lor de responsabilitate. Astfel de informații ar trebui să includă, dacă este cazul, noi reglementări tehnice și modificări la reglementările tehnice existente, care sunt susceptibile de a fi propuse sau adoptate.

2. Părțile pot facilita cooperarea în materie de reglementare prin schimbul de funcționari în temeiul unui acord specificat.

3. Părțile se angajează să coopereze și să facă schimb de informații în mod voluntar în domeniul siguranței produselor nealimentare. Cooperarea sau schimbul de informații în acest domeniu se poate referi în special la:

(a) chestiuni științifice, tehnice și de reglementare, pentru a contribui la îmbunătățirea siguranței produselor nealimentare;

(b) chestiuni emergente importante în materie de sănătate și de siguranță care intră în sfera de competență a autorității unei părți;

(c) activități de standardizare conexe;

(d) activități de supraveghere a pieței și de aplicare;

(e) metode de evaluare a riscurilor și testarea produselor; și

(f) retragerea coordonată a produselor sau alte acțiuni similare.

4. Părțile pot stabili un schimb reciproc de informații cu privire la siguranța produselor de consum și la măsurile preventive, restrictive și corective întreprinse. În special, Canada poate primi acces la informații selectate din sistemul Uniunii Europene de alertă RAPEX sau succesorul acestuia, cu privire la produsele de consum, în conformitate cu Directiva 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 decembrie 2001 privind siguranța generală a produselor. Uniunea Europeană poate primi informații de avertizare timpurie privind măsurile restrictive și retragerile de produse din sistemul canadian de raportare a incidentelor legate de produse de consum, cunoscut sub numele de RADAR, sau succesorul său, cu privire la produsele de consum astfel cum sunt definite în Legea canadiană privind siguranța produselor de consum, *Canada Consumer Product Safety Act*, S.C. 2010, c. 21 și a produselor cosmetice astfel cum sunt definite în Legea privind produsele alimentare și medicamentele *Food and Drugs Act*, R.S.C. 1985, c. F-27. Acest schimb reciproc de informații se face pe baza unui acord de stabilire a măsurilor prevăzute la alineatul (5).

5. Înainte ca părțile să realizeze primul schimb de informații prevăzut la alineatul (4), acestea se asigură că măsurile de punere în aplicare a unor astfel de schimburi sunt aprobate de Comitetul pentru comerțul cu mărfuri. Părțile se asigură că măsurile respective specifică tipul de informații care urmează să fie schimbate, modalitățile de schimb și aplicarea normelor de confidențialitate și de protecție a datelor cu caracter personal.

6. Comitetul pentru comerțul cu mărfuri aprobă măsurile în conformitate cu alineatul (5) în termen de un an de la data intrării în vigoare a prezentului acord, cu excepția cazului în care părțile decid o prelungire a termenului.

7. Părțile pot modifica măsurile prevăzute la alineatul (5). Comitetul pentru comerțul cu mărfuri aprobă orice modificare a măsurilor.

ARTICOLUL 21.8

Consultări cu entități private

Pentru a obține perspective neguvernamentale privind chestiuni legate de punerea în aplicare a prezentului capitol, fiecare parte sau părțile se pot consulta, după caz, cu părțile interesate, inclusiv reprezentanți din mediul academic, grupuri de reflecție, organizații neguvernamentale, întreprinderi, consumatori și alte organizații. Astfel de consultări pot fi efectuate prin orice mijloace pe care partea sau părțile le consideră adecvate.

ARTICOLUL 21.9

Puncte de contact

1. Punctele de contact pentru comunicarea între părți cu privire la chestiunile care decurg din prezentul capitol sunt:

(a) în cazul Canadei, Secția pentru reglementări și bariere tehnice din cadrul Ministerului de Afaceri Externe, Comerț și Dezvoltare sau succesorul acesteia; și

(b) în cazul Uniunii Europene, Unitatea Afaceri Internaționale din cadrul Direcției Generale Piață Internă, Industrie, Antreprenoriat și IMM-uri, Comisia Europeană, sau succesorul acesteia.

2. Fiecare punct de contact este responsabil pentru consultarea și coordonarea cu departamentele de reglementare și agențiile sale respective, după caz, cu privire la chestiuni care decurg din prezentul capitol.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI DOI

COMERȚUL ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ

ARTICOLUL 22.1

Context și obiective

1. Părțile amintesc de Declarația de la Rio privind mediul și dezvoltarea din 1992, Agenda 21 privind mediul și dezvoltarea din 1992, Declarația de la Johannesburg privind dezvoltarea durabilă din 2002 și Planul de implementare a Summitului mondial privind dezvoltarea durabilă din 2002, Declarația ministerială a Consiliului Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite privind crearea unui mediu la nivel național și internațional care să ducă la generarea ocupării depline și productive a forței de muncă și muncă decentă pentru toți și impactul acesteia asupra dezvoltării durabile din 2006 și Declarația OIM privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă din 2008. Părțile recunosc că dezvoltarea economică, dezvoltarea socială și protecția mediului sunt componente interdependente, care se consolidează reciproc, ale dezvoltării durabile și își reafirmă angajamentul de a promova dezvoltarea comerțului internațional, astfel încât să contribuie la obiectivul de dezvoltare durabilă, pentru bunăstarea generațiilor prezente și viitoare.

2. Părțile subliniază beneficiul luării în considerare a aspectelor comerciale legate de muncă și de mediu ca element al unei abordări globale a comerțului și a dezvoltării durabile. În consecință, părțile sunt de acord că drepturile și obligațiile prevăzute în capitolul douăzeci și trei (Comerțul și munca) și capitolul douăzeci și patru (Comerțul și mediul) trebuie să fie considerate în contextul prezentului acord.

3. În acest sens, prin punerea în aplicare a capitolului douăzeci și trei (Comerțul și munca) și a capitolului douăzeci și patru (Comerțul și mediul), părțile urmăresc:

(a) să promoveze dezvoltarea durabilă prin sporirea coordonării și a integrării politicilor și măsurilor lor respective în materie de muncă, mediu și comerț;

(b) să promoveze dialogul și cooperarea între părți în vederea dezvoltării relațiilor comerciale și economice într-o manieră care sprijină măsurile și standardele lor respective în materie de muncă și de protecție a mediului și în vederea susținerii obiectivelor de protecție a muncii și a mediului într-un context în care relațiile comerciale sunt gratuite, deschise și transparente;

(c) să îmbunătățească punerea în aplicare a legislației lor respective în domeniul muncii și al mediului și să respecte acordurile internaționale în materie de muncă și de mediu;

(d) să promoveze utilizarea deplină a instrumentelor precum evaluarea impactului și consultările părților interesate în reglementarea aspectelor de comerț, de muncă și de mediu și să încurajeze întreprinderile, organizațiile societății civile și cetățenii să dezvolte și să pună în aplicare practici care contribuie la îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare durabilă; și

(e) să promoveze consultarea și participarea publicului la discutarea chestiunilor de dezvoltare durabilă care rezultă din prezentul acord și în dezvoltarea legislației și politicilor relevante.

ARTICOLUL 22.2

Transparență

Părțile subliniază importanța asigurării transparenței ca un element necesar pentru a promova participarea publicului și pentru a face publice informații în contextul prezentului capitol, în conformitate cu dispozițiile din prezentul capitol și capitolul douăzeci și șapte (Transparență), precum și de la articolul 23.6 (Informarea și sensibilizarea publicului) și articolul 24.7 (Informarea și sensibilizarea publicului).

ARTICOLUL 22.3

Cooperarea și promovarea schimburilor comerciale în sprijinul dezvoltării durabile

1. Părțile recunosc valoarea cooperării internaționale în vederea îndeplinirii obiectivului referitor la dezvoltarea durabilă și integrarea la nivel internațional de dezvoltare economică, socială și de mediu și protecția inițiative, acțiuni și măsuri. Prin urmare, părțile convin să discute și să se consulte reciproc cu privire la chestiunile de dezvoltare durabilă legate de comerț care sunt de interes comun.

2. Părțile declară că schimburile comerciale ar trebui să promoveze dezvoltarea durabilă. În consecință, fiecare parte se angajează să promoveze fluxurile și practicile comerciale și economice care contribuie la creșterea protecției muncii decente și a mediului, inclusiv prin:

(a) încurajarea dezvoltării și utilizării sistemelor voluntare referitoare la producția durabilă de mărfuri și servicii, cum ar fi etichetarea ecologică și sistemele de comerț echitabil;

(b) încurajarea dezvoltării și utilizării de către întreprinderi a celor mai bune practici voluntare de responsabilitate socială a întreprinderilor, cum ar fi cele din Orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale, pentru a consolida coerența între obiectivele economice, sociale și de mediu;

(c) încurajarea integrării considerațiilor de durabilitate în deciziile de consum privat și public; și

(d) promovarea dezvoltării, creării, menținerii sau îmbunătățirii obiectivelor și standardelor de performanță de mediu.

3. Părțile recunosc importanța abordării aspectelor specifice de dezvoltare durabilă prin evaluarea potențialelor efecte economice, sociale și de mediu ale acțiunilor posibile, ținând seama de opiniile părților interesate. Prin urmare, fiecare parte se angajează să revizuiască, să monitorizeze și să evalueze impactul punerii în aplicare a prezentului acord asupra dezvoltării durabile pe teritoriul său, pentru a identifica orice nevoie de acțiune care ar putea apărea în legătură cu prezentul acord. Părțile pot efectua evaluări comune. Astfel de evaluări vor fi efectuate într-o manieră care este adaptată la practicile și condițiile fiecărei părți, prin procesele participative respective ale părților, precum și procesele instituite în temeiul prezentului acord.

ARTICOLUL 22.4

Mecanisme instituționale

1. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă, instituit în conformitate cu articolul 26.2 alineatul (1) litera (g) (Comitete specializate), este alcătuit din reprezentanți la nivel înalt ai părților responsabile pentru aspectele reglementate de prezentul capitol și de capitolul douăzeci și trei (Comerțul și munca) și capitolul douăzeci și patru (Comerțul și mediul). Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă supraveghează punerea în aplicare a capitolelor menționate, inclusiv activități de cooperare și revizuirea impactului prezentului acord asupra dezvoltării durabile, și abordează în mod integrat orice chestiune de interes comun pentru părți în ceea ce privește interfața dintre dezvoltarea economică, dezvoltarea socială și protecția mediului. În ceea ce privește capitolul douăzeci și trei (Comerțul și munca) și capitolul douăzeci și patru (Comerțul și mediul), Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă își poate îndeplini sarcinile, de asemenea, prin sesiuni dedicate care includ participanții responsabili pentru orice aspect reglementat de capitolele respective.

2. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă se întrunește în primul an de la intrarea în vigoare a prezentului acord și, ulterior, ori de câte ori părțile consideră necesar. Punctele de contact prevăzute la articolul 23.8 (Mecanisme instituționale) și articolul 24.13 (Mecanisme instituționale) sunt responsabile pentru comunicarea între părți în ceea ce privește programarea și organizarea unor astfel de reuniuni sau sesiuni dedicate.

3. Fiecare reuniune ordinară sau sesiune dedicată a Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă include o sesiune cu publicul, pentru a discuta aspecte legate de punerea în aplicare a capitolelor relevante, cu excepția cazului în care părțile decid altfel.

4. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă promovează transparența și participarea publicului. În acest scop:

(a) orice decizie sau raport al Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă trebuie să fie făcute publice, cu excepția cazului în care aceasta decide altfel;

(b) Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă prezintă date actualizate cu privire la orice aspect legat de prezentul capitol, inclusiv punerea sa în aplicare, Forumului societății civile menționat la articolul 22.5. Orice punct de vedere sau aviz al Forumului societății civile se prezintă părților direct sau prin intermediul mecanismelor consultative menționate la articolul 23.8 alineatul (3) (Mecanisme instituționale) și articolul 24.13 (Mecanisme instituționale). Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă prezintă un raport anual cu privire la monitorizarea comunicărilor respective;

(c) Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă prezintă un raport anual cu privire la orice chestiune pe care o abordează în conformitate cu articolul 24.7 alineatul (3) (Informarea și sensibilizarea publicului) sau articolul 23.8 alineatul (4) (Mecanisme instituționale).

ARTICOLUL 22.5

Forumul societății civile

1. Părțile facilitează un Forum al societății civile mixt, format din reprezentanți ai organizațiilor societății civile stabilite pe teritoriile lor, inclusiv participanți la mecanismele consultative menționate la articolul 23.8 alineatul (3) (Mecanisme instituționale) și articolul 24.13 (Mecanisme instituționale), pentru a purta un dialog cu privire la aspectele de dezvoltare durabilă ale prezentului acord.

2. Forumul societății civile se întrunește o dată pe an, cu excepția cazurilor când părțile convin altfel. Părțile promovează o reprezentare echilibrată a intereselor relevante, inclusiv organizații patronale independente reprezentative, sindicate, organizații de muncă și ale întreprinderilor, grupuri de mediu, precum și alte organizații relevante ale societății civile, după caz. Părțile pot facilita participarea, de asemenea, prin mijloace virtuale.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI TREI

COMERȚUL ȘI MUNCA

ARTICOLUL 23.1

Context și obiective

1. Părțile recunosc valoarea cooperării și a acordurilor internaționale în domeniul muncii ca răspuns al comunității internaționale la provocările economice, sociale și privind ocuparea forței de muncă, precum și la oportunitățile generate de globalizare. Acestea recunosc contribuția pe care comerțul internațional ar putea-o aduce pentru ocuparea deplină și productivă a forței de muncă și munca decentă pentru toți și se angajează să se consulte și să coopereze, după caz, cu privire la aspectele privind ocuparea forței de muncă și munca legată de comerț care sunt de interes reciproc.

2. Afirmând valoarea unei mai mari coerențe a politicilor în materie de muncă decentă, care să cuprindă standarde fundamentale de muncă și un nivel ridicat de protecție a muncii, împreună cu aplicarea efectivă a acestora, părțile recunosc rolul benefic pe care aceste domeniu îl poate avea asupra eficienței economice, inovării și productivității, inclusiv rezultatele la export. În acest context, părțile recunosc, de asemenea, importanța dialogului social privind problemele de muncă în rândul lucrătorilor și al angajatorilor, precum și între organizațiile acestora și guverne și se angajează să promoveze un astfel de dialog.

ARTICOLUL 23.2

Dreptul de reglementare și nivelurile de protecție

Recunoscând dreptul fiecărei părți de a stabili prioritățile în materie de muncă, de a stabili nivelurile sale de protecție a muncii și de a adopta sau de a modifica legile și politicile sale în consecință într-un mod compatibil cu angajamentele sale internaționale în domeniul muncii, inclusiv cele din prezentul capitol, fiecare parte încearcă să se asigure că aceste legi și politici prevăd și încurajează niveluri ridicate de protecție a muncii și depune eforturi să continue să îmbunătățească astfel de legi și politici cu scopul de a oferi un nivel ridicat de protecție a muncii.

ARTICOLUL 23.3

Standarde și acorduri multilaterale în domeniul muncii

1. Fiecare parte se asigură că legislația și practicile sale în domeniul muncii reflectă și oferă protecție pentru principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă, care sunt enumerate mai jos. Părțile se angajează să respecte, să promoveze și să realizeze aceste principii și drepturi în conformitate cu obligațiile membrilor Organizației Internaționale a Muncii („OIM”) și angajamentele asumate în cadrul Declarației OIM privind principiile și drepturile fundamentale la locul de muncă și anexa la aceasta din 1998 care au fost adoptate în cadrul celei de a 86-a sesiuni a Conferinței Internaționale a Muncii din 1998:

(a) libertatea de asociere și recunoașterea efectivă a dreptului la negocieri colective;

(b) eliminarea tuturor formelor de muncă forțată sau obligatorie;

(c) abolirea efectivă a muncii copiilor; și

(d) eliminarea discriminării cu privire la încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă.

2. Fiecare parte se asigură că legislația și practicile sale în domeniul muncii promovează următoarele obiective incluse pe Agenda OIM privind munca decentă și în conformitate cu Declarația OIM privind justiția socială pentru o globalizare echitabilă din 2008, adoptată în cadrul celei de a 97-a sesiuni a Conferinței Internaționale a Muncii și alte angajamente internaționale:

(a) sănătatea și securitatea la locul de muncă, inclusiv prevenirea unui accident de muncă sau a unei boli profesionale și compensarea în caz de astfel de accident sau boală;

(b) stabilirea unor standarde minime acceptabile de muncă pentru salariați, inclusiv persoanele cărora nu li se aplică un contract colectiv; precum și

(c) nediscriminarea în ceea ce privește condițiile de muncă, inclusiv pentru lucrătorii migranți.

3. În conformitate cu alineatul (2) litera (a), fiecare parte se asigură că legislația și practicile sale în domeniul muncii reflectă și oferă protecție pentru condiții de muncă care respectă sănătatea și siguranța lucrătorilor, inclusiv prin formularea unor politici care promovează principiile de bază menite să prevină accidentele și leziunile care apar ca urmare a sau în timpul activității profesionale și care au ca scop dezvoltarea unei culturi preventive de securitate și sănătate în care principiului de prevenire i se acordă cea mai mare prioritate. Atunci când pregătește și pune în aplicare măsuri care vizează protecția sănătății și securității în muncă, fiecare parte ia în considerare informațiile științifice și tehnice existente relevante și standardele, orientările sau recomandările internaționale conexe, în cazul în care măsurile ar putea afecta comerțul sau investițiile dintre părți. Părțile recunosc că, în cazul unor pericole existente sau potențiale sau al unor condiții care sunt susceptibile în mod rezonabil să cauzeze un accident sau o boală unei persoane fizice, o parte nu va utiliza lipsa certitudinii științifice depline ca motiv pentru a amâna măsurile de protecție eficiente din punct de vedere al costului.

4. Fiecare parte își reafirmă angajamentul de a pune în aplicare efectiv în legislația și practicile sale pe întregul său teritoriu convențiile fundamentale ale OIM, pe care Canada și, respectiv, statele membre ale Uniunii Europene le-au ratificat. Părțile depun eforturi continue și susținute în vederea ratificării convențiilor fundamentale ale OIM, în cazul în care nu au făcut încă acest lucru. Părțile fac schimb de informații cu privire la situația lor și progresele înregistrate în ceea ce privește ratificarea convențiilor fundamentale și prioritare, precum și a altor convenții OIM care sunt clasificate de OIM drept actualizate.

ARTICOLUL 23.4

Menținerea nivelurilor de protecție

1. Părțile recunosc că este inoportună încurajarea comerțului sau a investițiilor prin diminuarea sau reducerea nivelurilor de protecție prevăzute în standardele și legislația lor în domeniul muncii.

2. O parte nu renunță sau nu derogă în alt fel de la, sau se oferă să renunțe sau să deroge de la, legislația și standardele sale în domeniul muncii pentru a încuraja comerțul sau stabilirea, achiziționarea, extinderea sau menținerea unei investiții pe teritoriul său.

3. O parte nu evită, printr-o acțiune sau inacțiune susținută sau recurentă, să pună efectiv în aplicare legislația și standardele sale în domeniul muncii pentru a încuraja comerțul sau investițiile.

ARTICOLUL 23.5

Procedurile de aplicare, procedurile administrative
și de revizuire a actelor administrative

1. În conformitate cu articolul 23.4, fiecare parte promovează respectarea și pune în aplicare efectiv legislația sa în domeniul muncii, inclusiv prin:

(a) menținerea unui sistem de inspecție a muncii, în conformitate cu angajamentele sale internaționale menite să asigure punerea în aplicare a dispozițiilor legale referitoare la condițiile de muncă și la protecția lucrătorilor, care sunt executorii de către inspectorii de muncă; și

(b) asigurarea faptului că sunt disponibile proceduri administrative și judiciare pentru persoanele cu un interes recunoscut în mod legal într-o anumită chestiune, care susțin că este încălcat un drept în conformitate cu legislația sa, pentru a permite o acțiune eficientă împotriva încălcărilor legislației în domeniul muncii, inclusiv măsuri adecvate pentru încălcări ale legislației în cauză.

2. Fiecare parte, în conformitate cu legislația sa, se asigură că procedura menționată la alineatul (1) litera (b) nu este complicată în mod inutil sau prohibitiv de costisitoare, nu presupune termene nerezonabile sau întârzieri nejustificate, oferă măsuri reparatorii, dacă este cazul, și este corectă și echitabilă, inclusiv prin faptul că:

(a) oferă un preaviz rezonabil părâților atunci când este inițiată o procedură, inclusiv o descriere a naturii procedurii și motivarea cererii;

(b) oferă părților la procedură o posibilitate rezonabilă de a-și susține sau apăra pozițiile respective, inclusiv prin prezentarea de informații sau probe, înainte de pronunțarea unei decizii finale;

(c) prevede că deciziile finale se emit în scris și se motivează, după caz, și pe baza informațiilor sau dovezilor, cu privire la care părților la procedură li s-a oferit posibilitatea de a fi audiate; și

(d) oferă părților la procedura administrativă o posibilitate de revizuire și, dacă acest lucru este justificat, de corectare a deciziilor administrative definitive într-o perioadă rezonabilă de timp de către un tribunal stabilit prin lege, cu garanții adecvate de independență și imparțialitate a tribunalului.

ARTICOLUL 23.6

Informarea și sensibilizarea publicului

1. În plus față de obligațiile care îi revin în temeiul articolului 27.1 (Publicarea), fiecare parte încurajează dezbaterea publică cu și între actorii non-statali în ceea ce privește dezvoltarea și definirea politicilor care pot conduce la adoptarea legislației și standardelor în domeniul muncii de către autoritățile sale publice.

2. Fiecare parte promovează sensibilizarea publicului cu privire la legislația și standardele sale în domeniul muncii, precum și aplicarea procedurilor de conformitate, inclusiv prin asigurarea disponibilității informațiilor și prin luarea de măsuri pentru a spori cunoașterea și înțelegerea în rândul lucrătorilor, al angajatorilor și al reprezentanților acestora.

ARTICOLUL 23.7

Activități de cooperare

1. Părțile se angajează să coopereze pentru a promova obiectivele prezentului capitol prin acțiuni cum ar fi:

(a) schimbul de informații privind cele mai bune practici cu privire la chestiuni de interes comun și cu privire la evenimente, activități și inițiative relevante;

(b) cooperarea în cadrul forurilor internaționale care se ocupă cu aspecte relevante pentru comerț și muncă, inclusiv, în special, OMC și OIM;

(c) promovarea internațională și aplicarea efectivă a principiilor și drepturilor fundamentale la locul de muncă menționate la articolul 23.3 alineatul (1) și în Agenda OIM privind munca decentă;

(d) dialogul și schimbul de informații cu privire la dispozițiile în materie de muncă în cadrul acordurilor lor comerciale respective, precum și punerea în aplicare a acestora;

(e) explorarea colaborării în cadrul inițiativelor privind terți; și

(f) orice altă formă de cooperare considerată adecvată.

2. Părțile vor lua în considerare orice opinii prezentate de reprezentanții lucrătorilor, ai angajatorilor și de organizații ale societății civile la identificarea domeniilor de cooperare și în desfășurarea activităților de cooperare.

3. Părțile pot încheia acorduri de cooperare cu OIM și alte organizații internaționale sau regionale competente pentru a beneficia de expertiza și resursele acestora pentru realizarea obiectivelor prezentului capitol.

ARTICOLUL 23.8

Mecanisme instituționale

1. Fiecare parte desemnează un birou pentru a servi ca punct de contact cu cealaltă parte pentru punerea în aplicare a prezentului capitol, inclusiv în ceea ce privește:

(a) programe și activități de cooperare în conformitate cu articolul 23.7;

(b) primirea de observații și comunicări în conformitate cu articolul 23.9; și

(c) informațiile care trebuie furnizate celeilalte părți, grupurilor de experți și publicului.

2. Fiecare parte informează cealaltă parte, în scris, cu privire la punctul de contact menționat la alineatul (1).

3. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă instituit în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (g) (Comitete specializate), prin intermediul unor reuniuni periodice sau sesiuni dedicate care includ participanții responsabili pentru aspectele reglementate de prezentul capitol:

(a) supraveghează punerea în aplicare a prezentului capitol și examinează progresele realizate în cadrul acestuia, inclusiv funcționarea și eficacitatea sa; și

(b) discută orice altă chestiune în domeniul de aplicare a prezentului capitol.

4. Fiecare parte convoacă un grup nou sau consultă grupurile sale consultative interne pentru muncă sau dezvoltare durabilă, pentru a solicita puncte de vedere și recomandări privind aspecte legate de prezentul capitol. Astfel de grupuri cuprind organizații independente reprezentative ale societății civile, pe baza unei reprezentări echilibrate a organizațiilor patronale, sindicale și comerciale, precum și a altor factori relevanți, după caz. Acestea pot prezenta opinii și pot face recomandări cu privire la orice aspect legat de prezentul capitol, din proprie inițiativă.

5. Fiecare parte este dispusă să primească și acordă atenția cuvenită observațiilor venite din partea publicului cu privire la aspecte legate de prezentul capitol, inclusiv comunicări privind problemele de aplicare. Fiecare parte informează grupurile sale consultative interne pentru muncă sau dezvoltare durabilă despre astfel de comunicări.

6. Părțile țin seama de activitățile OIM pentru a promova o cooperare mai strânsă și o mai mare coerență între activitatea părților și activitatea OIM.

ARTICOLUL 23.9

Consultări

1. O parte poate solicita consultări cu cealaltă parte cu privire la orice chestiune referitoare la prezentul capitol, prin transmiterea unei cereri scrise către punctul de contact al celeilalte părți. Partea prezintă chestiunea în mod clar în cererea sa, identificând întrebările în cauză și oferă un scurt rezumat al oricăror cereri în temeiul prezentului capitol. Consultările trebuie să înceapă în scurt timp de la transmiterea unei cereri de consultare de către una dintre părți.

2. În timpul consultărilor, fiecare parte pune la dispoziția celeilalte părți informații suficiente pe care le deține, pentru a permite o examinare completă a chestiunilor evidențiate, sub rezerva legislației sale privind informațiile cu caracter personal și informațiile comerciale confidențiale.

3. Dacă este cazul și dacă ambele părți își dau acordul, părțile solicită informațiile sau opiniile oricărei persoane, organizații sau organism, inclusiv OIM, care pot contribui la examinarea chestiunii în discuție.

4. Dacă una dintre părți consideră că respectiva chestiune necesită mai multe discuții, partea poate solicita întrunirea Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă pentru analizarea chestiunii, prin transmiterea unei cereri scrise punctului de contact al celeilalte părți. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă se întrunește în scurt timp și depune eforturi să soluționeze chestiunea. Dacă este cazul, acesta solicită aportul grupurilor consultative interne pentru muncă sau dezvoltare durabilă ale părților, prin intermediul mecanismelor consultative prevăzute la articolul 23.8.

5. Fiecare parte pune la dispoziția publicului orice soluție sau decizie cu privire la o chestiune discutată în temeiul prezentului articol.

ARTICOLUL 23.10

Grupul de experți

1. Pentru orice chestiune care nu este soluționată în mod satisfăcător prin consultări în conformitate cu articolul 23.9, o parte poate, în termen de 90 de zile de la primirea unei cereri de consultări în temeiul articolului 23.9 alineatul (1), să solicite întrunirea unui grup de experți pentru a examina chestiunea respectivă, prin trimiterea unei cereri scrise la punctul de contact al celeilalte părți.

2. Sub rezerva dispozițiilor prezentului capitol, părțile aplică regulamentul de procedură și codul de conduită prevăzute în anexele 29-A și 29-B, cu excepția cazului în care părțile decid altfel.

3. Grupul de experți este compus din trei membri.

4. Părțile se consultă în vederea ajungerii la un acord privind componența grupului de experți în termen de 10 zile lucrătoare de la primirea de către partea solicitată a cererii de instituire a unui grup de experți. Se acordă atenția cuvenită pentru a se asigura că membrii propuși îndeplinesc cerințele prevăzute la alineatul (7) și dispun de competențele corespunzătoare pentru chestiunea respectivă.

5. În cazul în care părțile nu reușesc să decidă cu privire la componența grupului de experți în perioada de timp specificată la alineatul (4), procedura de selecție prevăzută la articolul 29.7 alineatele (3)-(7) (Componența comisiei de arbitraj) se aplică în ceea ce privește lista stabilită la alineatul (6).

6. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă, la prima sa reuniune după intrarea în vigoare a prezentului acord, alcătuiește o listă cu cel puțin nouă persoane alese pentru obiectivitate, credibilitate și discernământ, care sunt dispuse și capabile să acționeze în calitate de membri. Fiecare parte numește cel puțin trei persoane pe listă pentru a servi ca membri. De asemenea, părțile numesc cel puțin trei persoane care nu sunt resortisanți ai niciuneia dintre părți și care sunt dispuse și capabile a servi ca președinte al unui grup de experți. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă asigură menținerea permanentă a listei la acest nivel.

7. Experții propuși ca membri ai grupului trebuie să dețină cunoștințe de specialitate sau expertiză în dreptul muncii, în alte aspecte abordate în prezentul capitol sau în soluționarea litigiilor care decurg din acordurile internaționale. Aceștia trebuie să fie independenți, își exercită funcția în nume propriu și nu acceptă instrucțiuni din partea unei organizații sau a unui guvern cu privire la chestiunea în cauză. Aceștia nu trebuie să fie afiliați cu guvernul niciuneia dintre părți și trebuie să respecte codul de conduită menționat la alineatul (2).

8. Cu excepția cazului în care părțile decid altfel, în termen de cinci zile lucrătoare de la data selectării membrilor, grupul de experți are drept mandat:

„*să examineze, având în vedere dispozițiile relevante din capitolul douăzeci și trei (Comerțul și munca), chestiunea menționată în cererea de instituire a grupului de experți și să prezinte un raport, în conformitate cu articolul 23.10 (Grupul de experți) din capitolul douăzeci și trei (Comerțul și munca), care formulează recomandări pentru soluționarea chestiunii.*”

9. În ceea ce privește aspectele legate de acordurile multilaterale prevăzute la articolul 23.3, grupul de experți ar trebui să solicite informații de la OIM, inclusiv orice orientare interpretativă pertinentă disponibilă, concluzii sau decizii adoptate de OIM[31].

10. Grupul poate solicita și primi observații scrise sau orice alte informații de la persoane care dețin informații relevante sau cunoștințe specializate.

11. Grupul de experți emite părților un raport intermediar și un raport final cuprinzând constatările de fapt, hotărârile sale, inclusiv dacă partea solicitată și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul prezentului capitol și rațiunea din spatele oricăror constatări, hotărâri și recomandări pe care le formulează. Grupul de experți emite părților raportul intermediar în termen de 120 de zile de la data la care este selectat ultimul membru al acestuia sau astfel cum s-a decis de către părți. Părțile pot prezenta observații grupului de experți cu privire la raportul intermediar în termen de 45 de zile de la prezentarea acestuia. După examinarea observațiilor, grupul de experți poate să își reexamineze raportul sau să efectueze orice examinare suplimentară pe care o consideră adecvată. Grupul de experți emite raportul final părților în termen de 60 de zile de la prezentarea raportului intermediar. Părțile pun raportul final la dispoziția publicului în termen de 30 de zile de la prezentarea acestuia.

[31] Părțile aplică această dispoziție în conformitate cu articolul 42 din Regulamentul de procedură pentru arbitraj prevăzut în anexa 29-A.

12. În cazul în care raportul final al grupului de experți stabilește că o parte nu și-a îndeplinit obligațiile prevăzute la prezentul capitol, părțile se angajează în discuții și depun eforturi, în termen de trei luni de la prezentarea raportului final, să identifice măsurile adecvate sau, după caz, să decidă cu privire la un plan de acțiune reciproc satisfăcător. În cadrul unor astfel de discuții, părțile iau în considerare raportul final. Partea solicitată informează în timp util grupurile sale consultative în materie de muncă sau de dezvoltare durabilă și partea solicitantă cu privire la decizie sa cu privire la orice acțiuni sau măsuri care urmează să fie puse în aplicare. În plus, partea solicitantă informează în timp util grupurile sale consultative în materie de muncă sau de dezvoltare durabilă și partea solicitată cu privire la orice acțiuni sau măsuri pe care aceasta poate decide să le ia, ca urmare a raportului final, pentru a încuraja soluționarea chestiunii în concordanță cu prezentul acord. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă monitorizează respectarea raportului final și a recomandărilor grupului de experți. Grupurile consultative ale părților în materie de muncă sau de dezvoltare durabilă și Forumul societății civile pot prezenta observații în acest sens Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă.

13. În cazul în care părțile ajung la o soluție de comun acord la chestiunea în cauza după constituirea unui grup de experți, acestea notifică soluția Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă și grupului de experți. După notificarea respectivă, procedura grupului se încheie.

ARTICOLUL 23.11

Soluționarea litigiilor

1. Pentru orice litigiu care decurge din prezentul capitol, părțile pot recurge numai la regulile și procedurile prevăzute în prezentul capitol.

2. Părțile depun toate eforturile pentru a ajunge la o soluționare reciproc avantajoasă a litigiului. În orice moment, părțile pot recurge la bunele oficii, conciliere sau mediere pentru soluționarea litigiului.

3. Părțile înțeleg că obligațiile incluse în prezentul capitol sunt obligatorii și executorii prin procedurile de soluționare a litigiilor prevăzute la articolul 23.10. În acest context, părțile discută, în cadrul reuniunilor Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă, eficiența punerii în aplicare a capitolului, evoluția politicilor fiecărei părți, evoluțiile din acordurile internaționale, precum și punctele de vedere prezentate de părțile interesate, precum și posibile revizuiri ale procedurilor de soluționare a litigiilor prevăzute la articolul 23.10.

4. În cazul unui dezacord în temeiul alineatului (3), o parte poate solicita consultări în conformitate cu procedurile stabilite la articolul 23.9, pentru revizuirea dispozițiilor privind soluționarea litigiilor prevăzute la articolul 23.10, cu scopul de a ajunge la o soluție de comun acord pentru chestiunea în cauză.

5. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă poate recomanda Comitetului mixt CETA modificări ale dispozițiilor relevante din prezentul capitol, în conformitate cu procedurile de modificare prevăzute la articolul 30.2 (Modificări).

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI PATRU

COMERȚUL ȘI MEDIUL

ARTICOLUL 24.1

Definiție

În sensul prezentului capitol:

dreptul mediului înseamnă legislația, inclusiv o dispoziție legală sau de reglementare sau alte măsuri cu caracter juridic obligatoriu ale unei părți, care are ca scop protecția mediului, inclusiv prevenirea unui pericol pentru viața sau sănătatea umană determinat de impactul asupra mediului, cum ar fi cele care vizează:

(a) prevenirea, reducerea sau controlul degajării, deversării sau emisiilor de poluanți sau contaminanți de mediu,

(b) gestionarea substanțelor chimice și a deșeurilor sau difuzarea informațiilor legate de acestea, sau

(c) conservarea și protejarea florei sau faunei sălbatice, inclusiv a speciilor pe cale de dispariție și a habitatelor acestora, precum și zonele protejate,

dar nu include o măsură a unei părți legată exclusiv de sănătatea și siguranța lucrătorilor, care face obiectul capitolului douăzeci și trei (Comerțul și munca) sau o măsură a unei părți al cărei scop este de a gestiona subzistența sau recoltarea autohtonă de resurse naturale.

ARTICOLUL 24.2

Context și obiective

Părțile recunosc că mediul este un pilon fundamental al dezvoltării durabile, precum și contribuția pe care comerțul ar putea-o aduce la dezvoltarea durabilă. Părțile subliniază faptul că o cooperare consolidată pentru a proteja și a conserva mediul aduce beneficii care:

(a) promovează dezvoltarea durabilă;

(b) consolidează guvernanța de mediu a părților;

(c) se bazează pe acordurile internaționale de mediu la care sunt parte; și

(d) completează obiectivele prezentului acord.

ARTICOLUL 24.3

Dreptul de reglementare și nivelurile de protecție

Părțile recunosc dreptul fiecărei părți de a-și stabili prioritățile de mediu, de a-și stabili nivelurile de protecție a mediului și de a adopta sau a modifica legile și politicile sale în consecință și în mod coerent cu acordurile multilaterale de mediu la care este parte și cu prezentul acord. Fiecare parte urmărește să se asigure că astfel de legi și politici prevăd și încurajează niveluri ridicate de protecție a mediului și depune eforturi pentru a continua să îmbunătățească astfel de legi și politici și nivelul de protecție care stă la baza acestora.

ARTICOLUL 24.4

Acorduri multilaterale în domeniul mediului

1. Părțile recunosc valoarea guvernanței și a acordurilor internaționale în domeniul mediului ca răspuns al comunității internaționale la problemele de mediu globale sau regionale și subliniază necesitatea îmbunătățirii susținerii reciproce între politicile, normele și măsurile în materie de comerț și de mediu.

2. Fiecare parte își reafirmă angajamentul de a pune în aplicare în mod efectiv în legislația și practicile sale, pe întregul său teritoriu, acordurile multilaterale în domeniul mediului la care este parte.

3. Părțile se angajează să consulte și să coopereze, după caz, cu privire la aspectele de mediu de interes comun legate de acordurile multilaterale în domeniul mediului, în special chestiuni legate de comerț. Acest angajament include schimbul de informații privind:

(a) punerea în aplicare a acordurilor multilaterale în domeniul mediului la care o parte este parte;

(b) negocierile în curs privind noi acorduri multilaterale în domeniul mediului; și

(c) punctele de vedere respective ale fiecărei părți cu privire la participarea la acorduri multilaterale suplimentare în domeniul mediului.

4. Părțile recunosc dreptul de a utiliza articolul 28.3 (Excepții generale) în ceea ce privește măsurile de mediu, inclusiv cele luate în conformitate cu acordurile multilaterale în domeniul mediului la care sunt părți.

ARTICOLUL 24.5

Menținerea nivelurilor de protecție

1. Părțile recunosc că este inoportună încurajarea comerțului sau a investițiilor prin diminuarea sau reducerea nivelurilor de protecție prevăzute în legislația lor în domeniul mediului.

2. O parte nu renunță sau derogă în altfel de la, sau se oferă să renunțe sau să deroge de la, legislația sa în domeniul mediului, pentru a încuraja comerțul sau stabilirea, achiziționarea, extinderea sau menținerea unei investiții pe teritoriul său.

3. O parte nu evită, printr-o acțiune sau inacțiune susținută sau recurentă, să pună efectiv în aplicare legislația în domeniul mediului, pentru a încuraja comerțul sau investițiile.

ARTICOLUL 24.6

Accesul la căi de atac și garanții procedurale

1. În conformitate cu obligațiile prevăzute la articolul 24.5:

(a) fiecare parte, în conformitate cu dreptul său intern, se asigură că autoritățile sale competente să aplice legislația în domeniul mediului acordă atenția cuvenită presupuselor încălcări ale legislației respective aduse în atenția sa de către orice persoană interesată rezidentă sau stabilită pe teritoriul său; și

(b) fiecare parte se asigură că sunt disponibile proceduri administrative sau judiciare pentru persoanele cu un interes recunoscut în mod legal într-o anumită chestiune sau care susțin că este încălcat un drept prevăzut de legislația sa, pentru a permite o acțiune eficientă împotriva încălcării legislației în domeniul mediului, inclusiv căi de atac adecvate pentru încălcările legislației respective.

2. Fiecare parte, în conformitate cu dreptul său intern, se asigură că procedura menționată la alineatul (1) litera (b) nu este complicată în mod inutil sau nu este prohibitiv de costisitoare, nu presupune termene nerezonabile sau întârzieri nejustificate, oferă măsuri reparatorii, dacă este cazul, și este corectă și echitabilă, inclusiv prin faptul că:

(a) oferă un preaviz rezonabil pârâților atunci când este inițiată o procedură, inclusiv o descriere a naturii procedurii și motivarea cererii;

(b) oferă părților la procedură o posibilitate rezonabilă de a-și susține sau apăra pozițiile respective, inclusiv prin prezentarea de informații sau probe, înainte de pronunțarea unei decizii finale;

(c) prevede că deciziile finale se emit în scris și se motivează, după caz, și pe baza informațiilor sau dovezilor, cu privire la care părților la procedură li s-a oferit posibilitatea de a fi audiate; și

(d) oferă părților la procedura administrativă o posibilitate de revizuire și, dacă acest lucru este justificat, de corectare a deciziilor administrative definitive într-o perioadă rezonabilă de timp de către un tribunal stabilit prin lege, cu garanții adecvate de independență și imparțialitate a tribunalului.

ARTICOLUL 24.7

Informarea și sensibilizarea publicului

1. În plus față de articolul 27.1 (Publicarea), fiecare parte încurajează dezbaterea publică cu și între actorii non-statali în ceea ce privește dezvoltarea și definirea politicilor care pot conduce la adoptarea legislației în domeniul mediului de către autoritățile publice.

2. Fiecare parte promovează sensibilizarea publicului cu privire la legislația sa în domeniul mediului, precum și procedurile de executare și de conformitate, prin asigurarea disponibilității informațiilor pentru părțile interesate.

3. Fiecare parte este dispusă să primească și acordă atenția cuvenită observațiilor venite din partea publicului cu privire la aspecte legate de prezentul capitol, inclusiv comunicări privind problemele de aplicare. Fiecare parte își informează organizațiile societății civile respective cu privire la astfel de comunicări prin intermediul mecanismelor consultative menționate la articolul 24.13 alineatul (5).

ARTICOLUL 24.8

Informații științifice și tehnice

1. Atunci când pregătește și pune în aplicare măsuri care vizează protecția mediului care ar putea afecta comerțul sau investițiile dintre părți, fiecare parte ia în considerare informațiile științifice și tehnice relevante și standardele internaționale, orientările sau recomandările aferente.

2. Părțile recunosc că, în cazul în care există amenințări de prejudiciu grav sau ireversibil, lipsa certitudinii științifice depline nu trebuie folosită ca motiv pentru amânarea unor măsuri de prevenire a degradării mediului, eficiente din punct de vedere al costului.

ARTICOLUL 24.9

Comerțul care favorizează protecția mediului

1. Părțile sunt hotărâte să depună eforturi pentru a facilita și a promova comerțul și investițiile în produse și servicii de mediu, inclusiv prin abordarea reducerii barierelor netarifare aferente acestor produse și servicii.

2. Părțile, în conformitate cu obligațiile lor internaționale, acordă o atenție deosebită facilitării eliminării obstacolelor din calea comerțului sau investițiilor în produse și servicii de interes special pentru atenuarea schimbărilor climatice și, în special, din calea a comerțului sau investițiilor în produse de energie regenerabilă și servicii conexe.

ARTICOLUL 24.10

Comerțul cu produse forestiere

1. Părțile recunosc importanța conservării și gestionării durabile a pădurilor pentru asigurarea funcțiilor de mediu și a oportunităților economice și sociale pentru generațiile prezente și viitoare, precum și a accesului pe piață pentru produsele forestiere recoltate în conformitate cu legislația țării de recoltare și din păduri gestionate durabil.

2. În acest scop și într-un mod compatibil cu obligațiile lor internaționale, părțile se angajează:

(a) să încurajeze comerțul cu produse forestiere din păduri gestionate în mod durabil și recoltate în conformitate cu legislația țării de recoltare;

(b) să facă schimb de informații și, dacă este cazul, să coopereze cu privire la inițiative care promovează gestionarea durabilă a pădurilor, inclusiv inițiative care vizează combaterea exploatării forestiere ilegale și a comerțului aferent;

(c) să promoveze utilizarea eficientă a *Convenției privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție*, încheiată la Washington la 3 martie 1973, în ceea ce privește speciile de lemn considerate cu risc; și

(d) să coopereze, dacă este cazul, în cadrul forurilor internaționale care se ocupă de conservarea și gestionarea durabilă a pădurilor.

3. Părțile discută subiectele menționate la alineatul (2), în cadrul Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă sau în cadrul dialogului bilateral privind produsele forestiere menționat la capitolul douăzeci și cinci (Dialogurile bilaterale și cooperarea), în conformitate cu domeniile lor de competență.

ARTICOLUL 24.11

Comerțul cu produse pescărești și de acvacultură

1. Părțile recunosc importanța conservării și gestionării durabile și responsabile a pescuitului și acvaculturii și contribuția acestora la furnizarea de oportunități de mediu, economice și sociale pentru generațiile prezente și viitoare.

2. În acest scop și într-un mod compatibil cu obligațiile lor internaționale, părțile se angajează:

(a) să adopte sau să mențină măsuri eficiente de monitorizare, control și supraveghere, cum ar fi programe de observare, scheme de monitorizare a navelor, controlul la transbordare, inspecțiile pe mare, controlul statului de port și sancțiunile asociate, care vizează conservarea stocurilor de pește și prevenirea pescuitului excesiv;

(b) să adopte sau să mențină măsuri și să coopereze pentru a combate pescuitul ilegal, nedeclarat și nereglementat („INN”) , inclusiv, dacă este cazul, schimbul de informații cu privire la activitățile de pescuit INN în apele lor și punerea în aplicare a politicilor și măsurilor pentru a exclude produsele INN din fluxurile comerciale și operațiunile piscicole;

(c) să coopereze cu și, după caz, în cadrul organizațiilor regionale de gestionare a pescuitului în care părțile sunt membri, observatori sau părți necontractante cooperante, cu scopul de a realiza o bună guvernanță, inclusiv prin susținerea deciziilor bazate pe știință și pentru respectarea acestor decizii în respectivele organizații; și

(d) să promoveze dezvoltarea unei industrii de acvacultură caracterizată de simț de răspundere față de mediu și competitivă din punct de vedere economic.

ARTICOLUL 24.12

Cooperarea privind aspecte de mediu

1. Părțile recunosc că o cooperare consolidată este un element important pentru a avansa obiectivele prezentului capitol și se angajează să coopereze pe aspecte de mediu legate de comerț care sunt de interes comun, în domenii cum ar fi:

(a) impactul potențial al prezentului acord asupra mediului și modalitățile de a spori, a preveni sau a atenua un astfel de impact, ținând seama de orice evaluare a impactului efectuată de către părți;

(b) activitatea în cadrul forurilor internaționale care se ocupă cu chestiuni relevante atât pentru politicile comerciale, cât și de mediu, inclusiv în special OMC, OCDE, Programul Organizației Națiunilor Unite pentru Mediu și acordurile de mediu multilaterale;

(c) dimensiunea ecologică a responsabilității sociale și a răspunderii întreprinderilor, inclusiv punerea în aplicare și monitorizarea orientărilor recunoscute pe plan internațional;

(d) impactul comercial al reglementărilor și standardelor de mediu, precum și impactul asupra mediului al normelor privind comerțul și investițiile, inclusiv cu privire la dezvoltarea reglementărilor și politicii de mediu;

(e) aspectele legate de comerț ale regimului internațional actual și viitor privind schimbările climatice, precum și politicile climatice interne și programele legate de atenuare și adaptare, inclusiv aspecte legate de piețele de carbon, modalități de a aborda efectele negative ale comerțului asupra climei, precum și mijloacele de promovare a eficienței energetice și dezvoltarea și implementarea unor tehnologii cu emisii reduse de carbon și a altor tehnologii ecologice;

(f) comerțul și investițiile în produse și servicii de mediu, inclusiv tehnologii și practici de mediu și ecologice; energie din surse regenerabile; eficiența energetică; și utilizarea, conservarea și tratarea apei;

(g) cooperarea privind aspectele legate de comerț ale conservării și utilizării durabile a diversității biologice;

(h) promovarea gestionării ciclului de viață a produselor, inclusiv contabilizarea dioxidului de carbon și gestionarea la sfârșitul duratei de viață, extinderea responsabilității producătorului, reciclarea și reducerea deșeurilor, precum și alte cele mai bune practici;

(i) o mai bună înțelegere a efectelor activității economice și ale forțelor pieței asupra mediului; și

(j) schimbul de opinii privind relația dintre acordurile de mediu multilaterale și normele comerciale internaționale;

2. Cooperarea în temeiul alineatului (1) are loc prin acțiuni și instrumente care pot include schimburi tehnice, schimburi de informații și de cele mai bune practici, proiecte de cercetare, studii, rapoarte, conferințe și ateliere.

3. Părțile iau în considerare punctele de vedere sau contribuțiile părților interesate și ale publicului pentru definirea și punerea în aplicare a activităților lor de cooperare și pot implica astfel de părți interesate în continuare în astfel de activități, după caz.

ARTICOLUL 24.13

Mecanisme instituționale

1. Fiecare parte desemnează un birou pentru a servi ca punct de contact cu cealaltă parte pentru punerea în aplicare a prezentului capitol, inclusiv în ceea ce privește:

(a) programe și activități de cooperare în conformitate cu articolul 24.12;

(b) primirea de observații și comunicări în conformitate cu articolul 24.7 alineatul (3); și

(c) informațiile care trebuie furnizate celeilalte părți, grupului de experți și publicului.

2. Fiecare parte informează cealaltă parte, în scris, cu privire la punctul de contact menționat la alineatul (1).

3. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă instituit în temeiul articolului 26.2 alineatul (1) litera (g) (Comitete specializate), prin intermediul unor reuniuni periodice sau sesiuni dedicate care includ participanții responsabili pentru aspectele reglementate de prezentul capitol:

(a) supraveghează punerea în aplicare a prezentului capitol și examinează progresele realizate în conformitate cu acesta;

(b) discută chestiuni de interes comun; și

(c) Discută orice altă chestiune din domeniul de aplicare a prezentului capitol, după cum decid părțile de comun acord.

4. Părțile țin seama de activitățile organizațiilor sau organismelor multilaterale de mediu relevante, pentru a promova o cooperare mai strânsă și o mai mare coerență între activitatea părților și activitatea organizațiilor sau organismelor respective.

5. Fiecare parte face uz de mecanismele consultative existente sau stabilește mecanisme noi, cum ar fi grupurile consultative interne, pentru a solicita puncte de vedere și recomandări privind aspecte legate de prezentul capitol. Astfel de mecanisme consultative cuprind organizații independente reprezentative ale societății civile, pe baza unei reprezentări echilibrate a grupurilor de mediu, a întreprinderilor, precum și a altor părți interesate relevante, după caz. Prin astfel de mecanisme consultative, părțile interesate pot prezenta puncte de vedere și pot formula recomandări cu privire la orice aspect legat de prezentul capitol, din proprie inițiativă.

ARTICOLUL 24.14

Consultări

1. O parte poate solicita consultări cu cealaltă parte cu privire la orice chestiune referitoare la prezentul capitol, prin transmiterea unei cereri scrise către punctul de contact al celeilalte părți. Partea prezintă chestiune în mod clar în cerere, identifică întrebările în cauză și oferă un scurt rezumat al tuturor cerințelor în temeiul prezentului capitol. Consultările trebuie să înceapă în scurt timp de la transmiterea unei cereri de consultare de către una dintre părți.

2. În timpul consultărilor, fiecare parte pune la dispoziția celeilalte părți informațiile suficiente pe care le deține, pentru a permite o examinare completă a chestiunilor prezentate, sub rezerva legislației sale în privind protecția informațiilor confidențiale sau pentru care există drept de proprietate.

3. Dacă este cazul și ambele părți convin astfel, părțile solicită informațiile sau opiniile din partea oricărei persoane, organizații sau a oricărui organism, inclusiv organizația sau organismul internațional relevant, care ar putea contribui la examinarea chestiunii în discuție.

4. Dacă una dintre părți consideră că respectiva chestiune necesită mai multe discuții, partea poate solicita întrunirea Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă pentru analizarea chestiunii, prin transmiterea unei cereri scrise punctului de contact al celeilalte părți. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă se întrunește în scurt timp și depune eforturi să soluționeze chestiunea. Dacă este cazul, acesta solicită aportul organizațiilor societății civile a părților prin intermediul mecanismelor consultative menționate la articolul 24.13 alineatul (5).

5. Fiecare parte pune la dispoziția publicului orice soluție sau decizie cu privire la o chestiune discutată în temeiul prezentului articol.

ARTICOLUL 24.15

Grupul de experți

1. Pentru orice chestiune care nu este soluționată în mod satisfăcător prin consultări în conformitate cu articolul 24.14, o parte poate, după 90 de zile de la primirea cererii de consultări în temeiul articolului 24.14 alineatul (1), să solicite întrunirea unui grup de experți pentru a examina chestiunea în cauză, trimițând o solicitare scrisă la punctul de contact al celeilalte părți.

2. Sub rezerva dispozițiilor prezentului capitol, părțile aplică regulamentul de procedură și codul de conduită prevăzute în anexele 29-A și 29-B, cu excepția cazului în care părțile decid altfel.

3. Grupul de experți este compus din trei membri.

4. Părțile se consultă în vederea ajungerii la un acord privind componența grupului de experți în termen de 10 zile lucrătoare de la primirea de către partea solicitată a unei cereri pentru constituirea unui grup de experți. Se acordă atenția cuvenită pentru a se asigura că membrii propuși îndeplinesc cerințele prevăzute la alineatul (7) și dispun de competențele corespunzătoare pentru chestiunea respectivă.

5. În cazul în care părțile nu reușesc să decidă cu privire la componența grupului de experți în perioada de timp specificată la alineatul (4), procedura de selecție prevăzută la articolul 29.7 alineatele (3)-(7) (Componența comisiei de arbitraj) se aplică în ceea ce privește lista stabilită la alineatul (6).

6. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă, la prima sa reuniune după intrarea în vigoare a prezentului acord, stabilește o listă cu cel puțin nouă persoane alese pentru obiectivitate, credibilitate și discernământ, care sunt dispuse și capabile să acționeze în calitate de membri. Fiecare parte numește cel puțin trei persoane pe listă pentru a servi ca membri. De asemenea, părțile numesc cel puțin trei persoane care nu sunt resortisanți ai niciuneia dintre părți și care sunt dispuse și capabile a servi ca președinte al unui grup de experți. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă asigură menținerea permanentă a listei la acest nivel.

7. Experții propuși în calitate de membri trebuie să aibă cunoștințe de specialitate sau expertiză în dreptul mediului, aspectele abordate în prezentul capitol sau în soluționarea litigiilor care decurg din acordurile internaționale. Aceștia trebuie să fie independenți, își exercită funcția în nume propriu și nu acceptă instrucțiuni din partea unei organizații sau a unui guvern cu privire la chestiunea în cauză. Aceștia nu trebuie să fie afiliați cu guvernele niciuneia dintre părți și trebuie să respecte codul de conduită menționat la alineatul (2).

8. Cu excepția cazului în care părțile decid altfel, în termen de cinci zile lucrătoare de la data selectării membrilor grupul de experți are drept mandat:

„să examineze, având în vedere dispozițiile relevante din capitolul douăzeci și patru (Comerțul si mediul), aspectul menționat în cererea de instituire a grupului de experți și să prezinte un raport în conformitate cu articolul 24.15 (Grupul de experți) din capitolul douăzeci și patru (Comerțul si mediul), care formulează recomandări pentru soluționarea chestiunii în cauză”.

9. În ceea ce privește chestiunile legate de acordurile multilaterale în domeniul mediului, în conformitate cu articolul 24.4, grupul de experți ar trebui să solicite opinii și informații de la organismele relevante stabilite în temeiul acordurilor în cauză, inclusiv orice orientări interpretative, constatări sau decizii pertinente disponibile adoptate de organismele respective[32].

10. Grupul de experți emite părților un raport intermediar și un raport final în care constatările de fapt, concluziile cu privire la chestiunea în cauză, inclusiv dacă partea solicitată s-a conformat obligațiilor sale în temeiul prezentului capitol și justificarea oricărei constatări, concluzii și recomandări pe care le prezintă. Grupul de experți emite părților raportul intermediar în termen de 120 de zile de la data la care este selectat ultimul membru al acestuia sau astfel cum s-a decis de către părți. Părțile pot prezenta observații grupului de experți cu privire la raportul intermediar în termen de 45 de zile de la prezentarea acestuia. După examinarea observațiilor, grupul de experți poate să își reexamineze raportul sau să efectueze orice examinare suplimentară pe care o consideră adecvată. Grupul de experți emite raportul final părților în termen de 60 de zile de la prezentarea raportului intermediar. Părțile pun raportul final la dispoziția publicului în termen de 30 de zile de la prezentarea acestuia.

[32] Părțile aplică această dispoziție în conformitate cu articolul 42 din Regulamentul de procedură pentru arbitraj prevăzut în anexa 29-A.

11. În cazul în care raportul final al grupului de experți stabilește că o parte nu s-a conformat obligațiilor sale în temeiul prezentului capitol, părțile se angajează în discuții și depun eforturi, în termen de trei luni de la prezentarea raportului final, pentru a identifica o măsură adecvată sau, dacă este cazul, pentru a decide asupra unui plan de acțiune reciproc satisfăcător. În cadrul unor astfel de discuții, părțile iau în considerare raportul final. Partea solicitată informează, în timp util, organizațiile societății civile aferente, prin intermediul mecanismelor consultative menționate la articolul 24.13 alineatul (5), și partea solicitantă cu privire la decizia sa privind orice acțiune sau măsură care urmează să fie pusă în aplicare. Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă monitorizează respectarea raportului final și a recomandărilor grupului de experți. Organizațiile societății civile, prin intermediul mecanismelor consultative menționate la articolul 24.13 alineatul (5), și Forumul societății civile pot prezenta observații în acest sens Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă .

12. În cazul în care părțile ajung la o soluție de comun acord la chestiunea în cauza după constituirea unui grup de experți, acestea notifică soluția Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă și grupului de experți. După notificarea respectivă, procedura grupului se încheie.

ARTICOLUL 24.16

Soluționarea litigiilor

1. Pentru orice litigiu care rezultă în temeiul prezentului capitol, părțile pot recurge numai la regulile și procedurile prevăzute în prezentul capitol.

2. Părțile depun toate eforturile pentru a ajunge la o soluționare reciproc avantajoasă a litigiului. În orice moment, părțile pot recurge la bunele oficii, conciliere sau mediere pentru soluționarea litigiului.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI CINCI

DIALOGURILE BILATERALE ȘI COOPERAREA

ARTICOLUL 25.1

Obiective și principii

1. Bazându-se pe parteneriatul lor bine stabilit și pe valorile comune, părțile convin să faciliteze cooperarea în aspecte de interes comun, inclusiv prin:

(a) consolidarea cooperării bilaterale în domeniul biotehnologiei prin Dialogul privind aspectele legate de accesul pe piața biotehnologiei;

(b) încurajarea și facilitarea dialogului bilateral și a schimbului de informații cu privire la aspectele legate de comerțul cu produse forestiere prin Dialogul bilateral privind produsele forestiere;

(c) depunerea de eforturi pentru a stabili și a menține o cooperare eficace cu privire la aspectele legate de materii prime prin Dialogul bilateral privind materiile prime; și

(d) încurajarea unei cooperări consolidate pe aspecte de știință, tehnologie, cercetare și inovare.

2. Cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezentul acord, dialogurile bilaterale au loc fără întârziere, la cererea oricăreia dintre părți sau a Comitetului mixt CETA. Dialogurile sunt co-prezidate de reprezentanți ai Canadei și ai Uniunii Europene. Programul și ordinea de zi a reuniunilor se stabilesc de comun acord între copreședinți.

3. Copreședinții unui dialog bilateral informează Comitetul mixt CETA cu privire la programul și ordinea de zi a oricărui dialog bilateral cu suficient timp înaintea reuniunilor. Copreședinții unui dialog bilateral raportează Comitetului mixt CETA cu privire la rezultatele și concluziile unui dialog, după caz sau la cererea Comitetului mixt CETA. Crearea sau existența unui dialog nu împiedică posibilitatea ca oricare dintre părți să prezinte orice chestiune direct Comitetului mixt CETA.

4. Comitetul mixt al CETA poate decide să modifice sau să își asume sarcina atribuită unui dialog sau să dizolve un dialog.

5. Părțile se pot angaja în cooperare bilaterală în alte domenii în temeiul prezentului acord cu consimțământul Comitetului mixt CETA.

ARTICOLUL 25.2

Dialogul privind aspectele legate de accesul pe piața biotehnologiei

1. Părțile sunt de acord că cooperarea și schimbul de informații cu privire la aspectele în legătură cu produsele biotehnologice sunt de interes reciproc. Cooperarea și schimbul de informații în domeniu au loc în cadrul dialogului bilateral privind aspectele de interes comun legate de accesul pe piața biotehnologiei agricole, care a fost stabilit printr-o soluție adoptată de comun acord la 15 iulie 2009 între Canada și Uniunea Europeană ca urmare a litigiului din cadrul OMC *Comunitățile Europene – Măsurile care afectează aprobarea și comercializarea produselor biotehnologice* WT/DS292. Dialogul bilateral acoperă orice aspect relevant de interes comun pentru părți, inclusiv:

(a) aprobări ale produselor biotehnologice pe teritoriul părților, precum și, după caz, cererile viitoare pentru aprobări de produse de interes comercial pentru ambele părți;

(b) perspectiva comercială și economică pentru viitoarele aprobări de produse biotehnologice;

(c) orice impact asupra comerțului legat de aprobările asincrone de produse biotehnologice sau eliberarea accidentală a unor produse neautorizate și orice măsuri adecvate în acest sens;

(d) orice măsuri legate de domeniul biotehnologiei care pot afecta comerțul dintre părți, inclusiv măsuri luate de statele membre ale Uniunii Europene;

(e) orice nou act legislativ în domeniul biotehnologiei; și

(f) cele mai bune practici în punerea în aplicare a legislației în domeniul biotehnologiei.

2. De asemenea, părțile subliniază importanța următoarelor obiective comune în ceea ce privește cooperarea în domeniul biotehnologiei:

(a) să facă schimb de informații cu privire la aspectele tehnice, de reglementare și de politică de interes comun legate de produse biotehnologice, în special informații cu privire la sistemele și procesele lor de evaluare a riscurilor pentru luarea deciziilor cu privire la utilizarea organismelor modificate genetic;

(b) să promoveze procese eficiente de aprobare bazate pe știință pentru produse biotehnologice;

(c) să coopereze la nivel internațional cu privire la aspectele legate de biotehnologie, cum ar fi un nivel scăzut de organisme modificate genetic; și

(d) să se implice în cooperarea în domeniul reglementării, pentru a reduce la minimum efectele comerciale negative ale practicilor de reglementare legate de produse biotehnologice.

ARTICOLUL 25.3

Dialogul bilateral privind produsele forestiere

1. Părțile convin că dialogul bilateral, cooperarea și schimbul de informații și opinii cu privire la legile, reglementările, politicile relevante și chestiunile de importanță privind producția, comerțul și consumul de produse forestiere sunt de interes reciproc. Părțile convin să desfășoare dialogul, cooperarea și schimbul în domeniu în cadrul Dialogului bilateral privind produsele forestiere, inclusiv:

(a) dezvoltarea, adoptarea și punerea în aplicare a legilor, reglementărilor, politicilor și standardelor relevante, precum și cerințele de testare, certificare și acreditare și impactul potențial al acestora asupra comerțului cu produse forestiere între părți;

(b) inițiativele părților legate de gestionarea durabilă a pădurilor și guvernanța în domeniul forestier;

(c) mecanisme pentru a asigura proveniența legală sau durabilă a produselor forestiere;

(d) accesul produselor forestiere pe piețele părților sau alte piețe;

(e) perspective asupra organizațiilor multilaterale și plurilaterale și procesele la care participă, care urmăresc să promoveze gestionarea durabilă a pădurilor sau combaterea exploatării forestiere ilegale;

(f) aspectele menționate la articolul 24.10 (Comerțul cu produse forestiere); și

(g) orice alt aspect legat de produsele forestiere, astfel cum s-a convenit de către părți.

2. Dialogul bilateral privind produsele forestiere se organizează în primul an de la intrarea în vigoare a prezentului acord și ulterior în conformitate cu articolul 25.1 alineatul (2).

3. Părțile convin că discuțiile care au loc în cadrul Dialogului bilateral privind produselor forestiere pot inspira discuții în cadrul Comitetului pentru comerț și dezvoltare durabilă.

ARTICOLUL 25.4

Dialogul bilateral privind materiile prime

1. Recunoscând importanța unui mediu comercial deschis, nediscriminatoriu și transparent, bazat pe reguli și știință, părțile se angajează să stabilească și să mențină o cooperare eficientă privind materiile prime. În sensul acestei cooperări, materiile prime includ, dar nu sunt limitate la, minerale, metale și produse agricole cu utilizare industrială.

2. Dialogul bilateral privind materiile prime se referă la orice aspect relevant de interes reciproc, inclusiv:

(a) să ofere un forum de discuții privind cooperarea în domeniul materiilor prime între părți, să contribuie la accesul pe piață al materiilor prime și al serviciilor și investițiilor conexe și să evite barierele netarifare în calea comerțului cu materii prime;

(b) să consolideze înțelegerea reciprocă în domeniul materiilor prime, în vederea schimbului de informații privind cele mai bune practici și politicile de reglementare ale părților referitoare la materii prime;

(c) să încurajeze activitățile care sprijină responsabilitatea socială a întreprinderilor, în conformitate cu standardele recunoscute la nivel internațional, cum ar fi Orientările OCDE pentru întreprinderile multinaționale și Orientările OCDE privind diligența necesară pentru lanțurile de aprovizionare responsabile de minerale din zonele cu risc sporit și afectate de conflicte; și

(d) să faciliteze, după caz, consultarea privind pozițiile părților în cadrul forurilor multilaterale și plurilaterale unde pot fi prezentate și discutate chestiunile legate de materii prime.

ARTICOLUL 25.5

Cooperarea consolidată în domeniile științei, tehnologiei, cercetării și inovării

1. Părțile recunosc interdependența științei, tehnologiei, cercetării și inovării și a comerțului internațional și investițiilor în creșterea competitivității industriale și a prosperității sociale și economice.

2. Pornind de la această înțelegere comună, părțile convin să își consolideze cooperarea în domeniile științei, tehnologiei, cercetării și inovării.

3. Părțile depun eforturi pentru a încuraja, a dezvolta și a facilita activitățile de cooperare pe bază de reciprocitate în sprijinul sau suplimentar la *Acordul de cooperare științifică și tehnologică între Comunitățile Europene și Canada*, încheiat la Halifax, la 17 iunie 1995. Părțile convin să desfășoare astfel de activități pe baza următoarelor principii:

(a) activitățile ar aduce beneficii reciproce părților;

(b) părțile convin cu privire la domeniul de aplicare și parametrii activităților; și

(c) activitățile ar trebui să țină seama de rolul important al sectorului privat și al instituțiilor de cercetare în dezvoltarea științei, tehnologiei, cercetării și inovării, precum și în comercializarea produselor și serviciilor rezultate.

4. Părțile recunosc de asemenea, importanța unei cooperări consolidate în domeniile științei, tehnologiei, cercetării și inovării, cum ar fi activitățile inițiate, dezvoltate sau asumate de o varietate de părți interesate, inclusiv guvernul federal canadian, provinciile și teritoriile canadiene, Uniunea Europeană și statele sale membre.

5. Fiecare parte încurajează, în conformitate cu dreptul său intern, participarea sectorului privat, a instituțiilor de cercetare și a societății civile de pe teritoriul său la activități de consolidare a cooperării.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI ȘASE

DISPOZIȚII ADMINISTRATIVE ȘI INSTITUȚIONALE

ARTICOLUL 26.1

Comitetul mixt CETA

1. Părțile instituie Comitetul mixt CETA compus din reprezentanți ai Uniunii Europene și reprezentanți ai Canadei. Comitetul mixt CETA va fi co-prezidat de ministrul pentru Comerț Internațional din Canada și de membrul Comisiei Europene responsabil pentru comerț, sau persoanele desemnate de aceștia.

2. Comitetul mixt CETA se întrunește o dată pe an sau la solicitarea uneia dintre părți. Comitetul mixt CETA convine asupra calendarului reuniunilor sale și își stabilește ordinea de zi.

3. Comitetul mixt al CETA este responsabil pentru toate chestiunile privind comerțul și investițiile între părți, precum și punerea în aplicare și aplicarea prezentului acord. O parte poate sesiza Comitetului mixt CETA orice chestiune legată de punerea în aplicare și interpretarea prezentului acord sau orice alt aspect privind comerțul și investițiile între părți.

4. Comitetul mixt CETA:

(a) monitorizează și facilitează punerea în aplicare și aplicarea prezentului acord și contribuie la realizarea obiectivelor sale generale;

(b) monitorizează activitățile tuturor comitetelor specializate și ale altor organisme înființate prin prezentul acord;

(c) fără a aduce atingere capitolului opt (Investițiile), capitolului douăzeci și doi (Comerțul și dezvoltare durabilă), capitolului douăzeci și trei (Comerțul și munca), capitolului douăzeci și patru (Comerțul și mediul) și capitolului douăzeci și nouă (Soluționarea litigiilor), caută modalități adecvate și metode de prevenire a problemelor care ar putea surveni în domeniile reglementate de prezentul acord sau de soluționare a litigiilor care pot apărea cu privire la interpretarea sau aplicarea prezentului acord;

(d) adoptă propriul regulament de procedură;

(e) ia decizii în temeiul articolului 26.3; și

(f) ia în considerare orice aspect de interes pentru un domeniu reglementat de prezentul acord.

5. Comitetul mixt CETA poate:

(a) delega responsabilitățile către comisiile de specialitate stabilite în temeiul articolului 26.2;

(b) comunica cu toate părțile interesate, inclusiv cu organizații din sectorul privat și din societatea civilă;

(c) lua în considerare sau conveni cu privire la modificările prevăzute în prezentul acord;

(d) studia evoluția comerțului între părți și poate lua în considerare modalități de îmbunătățire a relațiilor comerciale între părți;

(e) adopta interpretări ale dispozițiilor prezentului acord, care vor fi obligatorii pentru tribunalele stabilite în temeiul secțiunii F din capitolul opt (Soluționarea litigiilor între investitori și stat) și al capitolului douăzeci și nouă (Soluționarea litigiilor);

(f) formula recomandări adecvate pentru a promova extinderea comerțului și investițiilor, astfel cum prevede prezentul acord;

(g) modifica sau realiza sarcinile atribuite comitetelor specializate stabilite în conformitate cu articolul 26.2 sau poate dizolva oricare dintre aceste comitete specializate;

(h) crea comitete specializate și dialoguri bilaterale pentru a-l sprijini în îndeplinirea sarcinilor sale; și

(i) lua astfel de alte măsuri în exercitarea funcțiilor sale, după cum au fost stabilite de către părți.

ARTICOLUL 26.2

Comitete specializate

1. Prin prezenta sunt stabilite următoarele comitete specializate sau, în cazul Comitetului mixt de cooperare vamală menționat la litera (c), se acordă acestuia autoritatea de a acționa sub auspiciile Comitetului mixt CETA:

(a) Comitetul pentru comerțul cu mărfuri, care abordează aspecte legate de comerțul cu mărfuri, tarife, barierele tehnice în calea comerțului, Protocolul privind acceptarea reciprocă a rezultatelor evaluării conformității și drepturile de proprietate intelectuală legate de mărfuri. La cererea unei părți sau la o trimitere de la comitetul specializat relevant sau atunci când pregătește o discuție în cadrul Comitetului mixt CETA, Comitetul pentru comerțul cu mărfuri poate aborda, de asemenea, aspecte survenite în legătură cu regulile de origine, procedurile de determinare a originii, regimul vamal și facilitarea comerțului și măsurile la frontieră, măsuri sanitare și fitosanitare, achiziții publice sau cooperarea în materie de reglementare, dacă acest lucru facilitează soluționarea unei chestiuni care nu poate fi altfel abordată de comitetul specializat relevant. De asemenea, Comitetul pentru agricultură, Comitetul pentru vinuri și băuturi spirtoase și Grupul sectorial mixt pentru produse farmaceutice sunt stabilite în subordinea Comitetului pentru comerțul cu mărfuri și raportează acestuia;

(b) Comitetul pentru servicii și investiții, care abordează aspecte referitoare la comerțul transfrontalier cu servicii, investiții, intrare temporară, comerțul electronic, precum și drepturile de proprietate intelectuală aferente serviciilor. La cererea unei părți sau la o trimitere de la comitetul specializat relevant sau atunci când pregătește o discuție în cadrul Comitetului mixt CETA, Comitetul pentru servicii și investiții poate aborda, de asemenea, aspectele survenite în domeniul serviciilor financiare sau al achizițiilor publice, dacă acest lucru facilitează soluționarea unei chestiuni care nu poate fi altfel abordată de comitetul specializat relevant.

Un comitet mixt privind recunoașterea reciprocă a calificărilor profesionale este stabilit în subordinea Comitetului pentru servicii și investiții și raportează acestuia;

(c) Comitetul mixt de cooperare vamală (JCCC), instituit în temeiul *Acordului încheiat între Comunitatea Europeană și Canada privind cooperarea vamală și asistența reciprocă în domeniul vamal din 1998*, semnat la Ottawa la 4 decembrie 1997, care abordează aspecte în temeiul prezentului acord cu privire la regulile de origine, procedurile de determinare a originii, regimul vamal și facilitarea comerțului, măsurile la frontieră și suspendarea temporară a tratamentului tarifar preferențial;

(d) Comitetul mixt de gestionare pentru măsuri sanitare și fitosanitare, care abordează aspecte legate de măsurile sanitare și fitosanitare;

(e) Comitetul pentru achiziții publice, care abordează aspecte privind achizițiile publice;

(f) Comitetul pentru servicii financiare, care abordează aspecte privind serviciile financiare;

(g) Comitetul pentru comerț și dezvoltare durabilă, care abordează aspecte privind dezvoltarea durabilă;

(h) Forumul pentru cooperare în materie de reglementare, care abordează aspecte referitoare la cooperarea în materie de reglementare; și

(i) Comitetul CETA pentru indicații geografice, care abordează aspecte legate de indicațiile geografice.

2. Comitetele specializate stabilite în conformitate cu alineatul (1) funcționează în conformitate cu dispozițiile de la alineatele (3)-(5).

3. Mandatul și sarcinile comitetelor specializate stabilite în conformitate cu alineatul (1) sunt definite în continuare în capitolele și protocoalele relevante din prezentul acord.

4. Cu excepția cazului în care se prevede altfel în temeiul prezentului acord sau în cazul în care copreședinții decid altfel, comitetele specializate se întrunesc o dată pe an. La cererea unei părți sau a Comitetului mixt CETA, pot avea loc reuniuni suplimentare. Acestea vor fi co-prezidate de reprezentanți ai Canadei și ai Uniunii Europene. Comitetele specializate își stabilesc programul și ordinea de zi a reuniunii de comun acord. Acestea stabilesc și modifică propriile norme procedurale, în cazul în care consideră că este necesar. Comitetele specializate pot propune proiecte de decizii pentru adoptare de către Comitetul mixt CETA sau pot lua decizii atunci când prezentul acord prevede acest lucru.

5. Fiecare parte se asigură că, atunci când se întrunește un comitet specializat, sunt reprezentate toate autoritățile competente pentru fiecare chestiune de pe ordinea de zi, după cum consideră necesar fiecare parte, și că fiecare aspect poate fi discutat la nivelul adecvat de expertiză.

6. Comitetele specializate informează Comitetul mixt CETA cu privire la programul și ordinea de zi cu suficient timp înaintea reuniunilor acestora și raportează Comitetului mixt CETA cu privire la rezultatele și concluziile fiecărei reuniuni. Crearea sau existența unui comitet specializat nu împiedică posibilitatea ca o partea să prezinte orice chestiune direct Comitetului mixt CETA.

ARTICOLUL 26.3

Luarea deciziilor

1. În vederea realizării obiectivelor stabilite de prezentul acord, Comitetul mixt CETA are competență de decizie în ceea ce privește toate aspectele prevăzute în prezentul acord.

2. Deciziile luate de Comitetul mixt CETA sunt obligatorii pentru părți, sub rezerva finalizării oricăror cerințe și proceduri interne necesare, iar părțile le pun în aplicare. De asemenea, Comitetul mixt CETA poate formula recomandări corespunzătoare.

3. Comitetul mixt CETA ia decizii și formulează recomandările sale de comun acord.

ARTICOLUL 26.4

Schimbul de informații

Atunci când o parte transmite Comitetului mixt CETA sau oricărui comitet specializat instituit în temeiul prezentului acord informații considerate confidențiale sau protejate împotriva divulgării în conformitate cu legile sale, cealaltă parte tratează informațiile respective ca fiind confidențiale.

ARTICOLUL 26.5

Puncte de contact CETA

1. Fiecare parte desemnează cu promptitudine un punct de contact CETA și notifică cealaltă parte în termen de 60 de zile de la data intrării în vigoare a prezentului acord.

2. Punctele de contact CETA:

(a) monitorizează activitatea tuturor organismelor instituționale stabilite în temeiul prezentului acord, inclusiv comunicările referitoare la succesorii organismelor respective;

(b) coordonează pregătirile pentru reuniunile comitetelor;

(c) monitorizează punerea în aplicare a deciziilor adoptate de Comitetul mixt CETA, după caz;

(d) cu excepția cazului în care se prevede altfel prezentul acord, primesc toate notificările și informațiile furnizate în temeiul prezentului acord și, dacă este necesar, facilitează comunicarea între părți cu privire la orice chestiune care intră sub incidența prezentului acord;

(e) răspund tuturor cererilor de informații în conformitate cu articolul 27.2 (Furnizarea de informații); și

(f) examinează orice alt aspect care poate afecta funcționarea prezentului acord, conform mandatului conferit de Comitetul mixt CETA.

3. Punctele de contact CETA comunică, după cum este necesar.

ARTICOLUL 26.6

Reuniuni

1. Reuniunile menționate în prezentul capitol ar trebui să aibă loc față în față. Părțile pot conveni să se întrunească, de asemenea, prin videoconferință sau teleconferință.

2. Părțile se angajează să se reunească în termen de 30 de zile după ce o parte primește o cerere de reuniune de la cealaltă parte.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI ȘAPTE

TRANSPARENȚA

ARTICOLUL 27.1

Publicarea

1. Fiecare parte se asigură că legislația, reglementările, procedurile și deciziile sale administrative cu aplicabilitate generală, care vizează orice aspect reglementat de prezentul acord, sunt publicate prompt sau puse la dispoziție într-un mod care permite persoanelor interesate și celeilalte părți să se familiarizeze cu acestea.

2. În măsura în care este posibil, fiecare parte:

(a) publică în avans orice măsură pe care își propune să o adopte; și

(b) furnizează persoanelor interesate și celeilalte părți o posibilitate rezonabilă de a transmite observații referitoare la măsurile propuse.

ARTICOLUL 27.2

Furnizarea de informații

1. La cererea celeilalte părți, o parte furnizează, în măsura în care este posibil, informații și răspunde la întrebări referitoare la orice măsură existentă sau propusă care afectează în mod semnificativ funcționarea prezentului acord.

2. Informațiile furnizate în conformitate cu prezentul articol nu aduc atingere măsurii în care acțiunea este în concordanță cu prezentul acord.

ARTICOLUL 27.3

Proceduri administrative

Pentru a administra o măsură cu aplicabilitate generală care afectează aspectele reglementate de prezentul acord într-un mod coerent, imparțial și rezonabil, fiecare parte se asigură că procedurile sale administrative de aplicare a măsurilor prevăzute la articolul 27.1 unei anumite persoane, unei mărfi sau unui serviciu al celeilalte părți într-un caz specific:

(a) ori de câte ori este posibil, oferă un preaviz rezonabil unei persoane din cadrul celeilalte părți care este afectată direct de o procedură, în conformitate cu procedurile interne, atunci când se inițiază o procedură, inclusiv o descriere a naturii procedurii, o declarație a autorității judiciare în temeiul căreia este inițiată procedura, precum și o descriere generală a chestiunilor aflate în litigiu;

(b) acordă persoanei menționate la litera (a) o posibilitate rezonabilă de a prezenta fapte și argumente în sprijinul pozițiilor lor înainte de orice acțiune administrativă definitivă, în măsura în care timpul, natura procedurilor și interesul public o permit; și

(c) se desfășoară în conformitate cu legislația sa.

ARTICOLUL 27.4

Reexaminare și căi de atac

1. Fiecare parte stabilește sau menține instanțe sau proceduri judiciare, cvasi-judiciare sau administrative în scopul de a asigura reexaminarea promptă și, dacă acestea sunt justificate, corectarea acțiunilor administrative finale privind aspectele reglementate de prezentul acord. Fiecare parte se asigură că tribunalele sale sunt imparțiale și independente de organismul sau autoritatea însărcinată cu asigurarea aplicării pe cale administrativă și nu au niciun interes substanțial în ceea ce privește soluționarea chestiunii în cauză.

2. Fiecare parte se asigură că, în cadrul oricăror tribunale sau proceduri menționate la alineatul (1), părțile la procedură dispun de dreptul la:

(a) o posibilitate rezonabilă de a-și susține sau apăra pozițiile respective; și

(b) o decizie bazată pe probe și pe depunerea de concluzii sau, dacă legea prevede acest lucru, pe dosarul alcătuit de autoritatea administrativă.

3. Sub rezerva unui recurs sau a unei reexaminări ulterioare, în conformitate cu dreptul său intern, fiecare parte se asigură că astfel de decizii sunt puse în aplicare de organismul sau autoritatea respectivă și reglementează practica acestora cu privire la acțiunea administrativă în cauză.

ARTICOLUL 27.5

Cooperarea pentru promovarea unei transparențe sporite

Părțile convin să coopereze în cadrul forurilor bilaterale, regionale și multilaterale cu privire la modalitățile de promovare a transparenței în ceea ce privește comerțul și investițiile internaționale.

CAPITOLUL DOUĂZECI ŞI OPT

EXCEPȚII

ARTICOLUL 28.1

Definiții

În sensul prezentului capitol:

rezidență înseamnă rezidența fiscală;

convenție fiscală înseamnă o convenție pentru evitarea dublei impuneri sau un alt acord sau măsură internațională de impozitare; şi

măsuri fiscale şi **de impozitare** înseamnă o acciză, dar nu includ:

(a) o taxă vamală, în sensul articolului 1.1 (Definiții generale), şi

(b) o măsură menționată la excepțiile de la literele (b) sau (c) în definiția „taxei vamale” de la articolul 1.1 (Definiții generale).

ARTICOLUL 28.2

Definiții specifice părților

În sensul prezentului capitol:

autoritatea de concurență înseamnă:

(a) pentru Canada, comisarul concurenței sau un succesor notificat celeilalte părți prin intermediul punctelor de contact CETA; și

(b) pentru Uniunea Europeană, Comisia Uniunii Europene în ceea ce privește responsabilitățile sale în conformitate cu legislația în domeniul concurenței a Uniunii Europene;

legislația în domeniul concurenței înseamnă:

(a) pentru Canada, Legea concurenței, *Competition Act*, R.S.C. 1985, c. C-34; și

(b) pentru Uniunea Europeană, articolele 101, 102 și 106 din *Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*, din 13 decembrie 2007, Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi, precum și regulamentele de punere în aplicare ale acestora sau modificările acestora; și

informații protejate în temeiul legislației sale în domeniul concurenței înseamnă:

(a) pentru Canada, informații în domeniul de aplicare a secțiunii 29 din Legea concurenței, *Competition Act*, R.S.C. 1985, c. C-34; și

(b) pentru Uniunea Europeană, informații în domeniul de aplicare a articolului 28 din Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat sau la articolul 17 din Regulamentul (CE) nr. 139/2004 al Consiliului din 20 ianuarie 2004 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi.

ARTICOLUL 28.3

Excepții generale

1. În sensul articolului 30.8 alineatul (5) (Încetarea, suspendarea sau încorporarea altor acorduri existente), al capitolelor doi (Tratamentul național și accesul pe piață pentru produse), cinci (Măsurile sanitare și fitosanitare) și șase (Regimul vamal și facilitarea comerțului), al Protocolului privind regulile de origine și procedurile de determinare a originii și al secțiunii B (Stabilirea de investiții) și secțiunii C (Tratamentul nediscriminatoriu), din capitolul opt (Investiții) articolul XX din GATT 1994 este încorporat în prezentul acord și face parte integrantă din acesta. Părțile înțeleg că măsurile prevăzute la articolul XX litera (b) din GATT 1994 includ măsuri de mediu necesare pentru a proteja viața sau sănătatea oamenilor, animalelor sau plantelor. Părțile înțeleg că articolul XX litera (g) din GATT 1994 se aplică măsurilor de conservare a resurselor naturale biologice și nebiologice epuizabile.

2. În sensul capitolelor nouă (Comerțul transfrontalier cu servicii), zece (Intrarea și șederea temporară a persoanelor fizice în scopuri de afaceri), doisprezece (Reglementările naționale), treisprezece (Serviciile financiare), paisprezece (Serviciile internaționale de transport maritim), cincisprezece (Telecomunicațiile), șaisprezece (Comerțul electronic) și al capitolului opt (Investiții) secțiunea B (Stabilirea investiții) și secțiunea C (Tratamentul nediscriminatoriu), sub rezerva cerinței ca astfel de măsuri să nu fie aplicate într-un mod care ar constitui un mijloc de discriminare arbitrară sau nejustificată între părți în cazul în care condițiile similare predomină sau o restricție disimulată în calea comerțului cu servicii, nimic din prezentul acord nu se interpretează ca împiedicând adoptarea sau aplicarea de către o parte a măsurilor necesare pentru:

(a) protejarea securității publice sau a moralității publice sau pentru menținerea ordinii publice[33];

(b) protecția vieții sau a sănătății oamenilor, animalelor sau a plantelor[34]; sau

(c) a asigura respectarea actelor cu putere de lege sau a normelor administrative care nu contravin dispozițiilor prezentului acord, inclusiv cele legate de:

(i) prevenirea practicilor neloiale și frauduloase sau remedierea efectelor neexecutării contractelor;

(ii) protecția vieții private a persoanelor în raport cu prelucrarea și difuzarea datelor cu caracter personal și protecția confidențialității dosarelor și conturilor personale; sau

---

33 Excepțiile vizând securitatea publică și ordinea publică pot fi invocate doar în cazul în care există o amenințare autentică și suficient de gravă la adresa unuia dintre interesele fundamentale ale societății.

34 Părțile înțeleg că măsurile menționate la litera (b) includ măsurile de mediu necesare pentru a proteja viața sau sănătatea oamenilor, animalelor sau plantelor.

(iii) siguranța.

ARTICOLUL 28.4

Măsuri de salvgardare provizorii în ceea ce privește circulația capitalurilor și plățile

1. Atunci când, în circumstanțe excepționale, circulația capitalurilor și plățile, inclusiv transferurile, cauzează sau riscă să cauzeze dificultăți majore pentru funcționarea uniunii economice și monetare a Uniunii Europene, Uniunea Europeană poate impune măsuri de salvgardare care sunt strict necesare pentru a aborda dificultățile respective pentru o perioadă care nu trebuie să depășească 180 de zile.

2. Măsurile impuse de Uniunea Europeană în conformitate cu alineatul (1) nu constituie un mijloc de discriminare arbitrară sau nejustificată în ceea ce privește Canada sau investitorii săi, comparativ cu o țară terță sau investitorii acesteia. Uniunea Europeană informează Canada imediat și prezintă, cât mai curând posibil, un calendar pentru eliminarea unor astfel de măsuri.

ARTICOLUL 28.5

Restricții în cazul dificultăților grave cu care se confruntă balanța de plăți și dificultăți financiare externe

1. În cazul în care Canada sau un stat membru al Uniunii Europene care nu este un membru al Uniunii Monetare Europene întâmpină dificultăți grave cu care se confruntă balanța de plăți sau dificultăți financiare externe sau un risc în acest sens, aceasta/acesta poate adopta sau menține măsuri restrictive cu privire la circulația capitalurilor sau plăți, inclusiv transferuri.

2. Măsurile menționate la alineatul (1):

(a) nu tratează o parte într-un mod mai puțin favorabil decât o țară terță în situații similare;

(b) sunt în concordanță cu articolele din *Acordul privind Fondul Monetar Internațional*, adoptat la Bretton Woods la 22 iulie 1944, după caz;

(c) evită afectarea inutilă a intereselor comerciale, economice sau financiare ale unei părți;

(d) sunt temporare și sunt eliminate progresiv pe măsură ce situația specificată la alineatul (1) se îmbunătățește și nu depășesc 180 de zile. Dacă apar circumstanțe absolut excepționale care determină o parte să ceară extinderea unor astfel de măsuri pentru o perioadă mai mare de 180 de zile, aceasta va consulta în prealabil cealaltă parte în ceea de privește punerea în aplicare a oricărei extinderi propuse.

3. În cazul comerțului cu mărfuri, o parte poate adopta măsuri restrictive pentru a-și proteja balanța de plăți sau poziția financiară externă. Astfel de măsuri sunt în conformitate cu GATT 1994 și *Înțelegerea privind dispozițiile referitoare la balanța de plăți* din *Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT) 1994*, cuprinse în anexa 1A la Acordul OMC.

4. În cazul comerțului cu servicii, o parte poate adopta măsuri restrictive pentru a-și proteja balanța de plăți sau poziția financiară externă. Astfel de măsuri vor fi în conforme cu GATS.

5. O parte care adoptă sau menține o măsură prevăzută la alineatul (1) notifică prompt cealaltă parte și prezintă, cât mai curând posibil, un calendar pentru eliminarea acesteia.

6. În cazul în care restricțiile sunt adoptate sau menținute în temeiul prezentului articol, se organizează imediat consultări între părți în cadrul Comitetului mixt CETA, dacă astfel de consultări nu au loc într-un alt forum în afara prezentului acord. Consultările desfășurate în temeiul prezentului alineat evaluează dificultatea balanței de plăți sau dificultatea financiară externă care a condus la măsurile respective, luând în considerare, printre altele, factori precum:

(a) natura și amploarea dificultăților;

(b) mediul economic și comercial extern; sau

(c) disponibilitatea unor măsuri corective alternative.

7. Consultările organizate în conformitate cu alineatul (6) examinează conformitatea oricăror măsuri restrictive cu alineatele (1)-(4). Părțile acceptă toate concluziile datelor statistice sau de altă natură prezentate de Fondul Monetar Internațional („FMI”) cu privire la schimburile valutare, rezervele monetare, balanța de plăți, iar concluziile trebuie să se bazeze pe evaluarea de către FMI a balanței de plăți și a situației financiare externe a părții în cauză.

ARTICOLUL 28.6

Securitatea națională

Nicio dispoziție din prezentul acord nu se interpretează:

(a) ca solicitând unei părți să furnizeze sau să permită accesul la informații în cazul în care partea stabilește că divulgarea informațiilor respective ar fi contrară intereselor sale esențiale de securitate; sau

(b) ca împiedicând o parte să întreprindă o acțiune pe care o consideră necesară pentru protecția intereselor sale esențiale în domeniul securității:

(i) legată de producția sau traficul de arme, muniții și material de război, precum și traficul și tranzacțiile întreprinse cu alte produse și materiale, servicii și tehnologie și activitățile economice, efectuate direct sau indirect, în scopul de a aproviziona o unitate militară sau o altă unitate de securitate[35];

(ii) întreprinse pe timp de război sau în alte situații de urgență în relațiile internaționale; sau

(iii) în legătură cu materialele fisionabile și fuzionabile sau cu materialele din care sunt obținute acestea; sau

(c) ca împiedicând o parte să întreprindă o acțiune în scopul de a-și îndeplini obligațiile internaționale pentru menținerea păcii și a securității internaționale.

[35] Expresia „traficul de arme, muniții și material de război” în acest articol este echivalentă cu expresia „comerțul cu arme, muniție și material de război”.

ARTICOLUL 28.7

Fiscalitate

1. Nimic din acest acord nu se interpretează ca împiedicând o parte să adopte sau să mențină orice măsură de impozitare care distinge între persoane care nu sunt în aceeași situație, în special în ceea ce privește locul lor de reședință sau în ceea ce privește locul unde au fost investite capitalurile lor.

2. Nicio dispoziție din prezentul acord nu se interpretează ca împiedicând o parte să adopte sau să mențină orice măsură de impozitare având drept scop prevenirea evitării sau evaziunii fiscale în conformitate cu legislația fiscală sau convențiile fiscale proprii.

3. Prezentul acord nu aduce atingere drepturilor și obligațiilor unei părți în conformitate cu o convenție fiscală. În cazul existenței oricărei neconcordanțe între prezentul acord și o convenție fiscală, aceasta din urmă prevalează în ceea ce privește neconcordanța.

4. Nicio dispoziție din prezentul acord sau din orice angajament adoptat în temeiul prezentului acord nu se aplică:

(a) unei măsuri de impozitare a unei părți care oferă un tratament fiscal mai favorabil unei corporații sau unui acționar al unei societăți, pe baza faptului că respectiva corporație este deținută sau controlată, integral sau parțial, direct sau indirect, de unul sau mai mulți investitori care sunt rezidenți ai părții;

(b) unei măsuri de impozitare a unei părți care oferă un avantaj cu privire la contribuțiile aduse sau venitul unui sistem care prevede amânarea sau scutirea de impozite pentru pensii, economii, educație, sănătate, dizabilități sau alte scopuri similare, condiționată de o cerință ca partea să mențină competență continuă asupra unui astfel de sistem;

(c) unei măsuri de impozitare a unei părți care oferă un avantaj cu privire la cumpărarea sau consumul unui anumit serviciu, condiționată de cerința ca serviciul să fie furnizat pe teritoriul acelei părți;

(d) unei măsuri de impozitare a unei părți care vizează asigurarea instituirii sau colectării echitabile și eficiente de impozite, inclusiv o măsură care este luată de către o parte pentru a asigura conformitatea cu sistemul de impozitare al părții;

(e) unei măsuri de impozitare care oferă un avantaj unui guvern, unei părți dintr-un guvern sau unei persoane care este deținută, direct sau indirect, controlată sau stabilită de un guvern;

(f) unei măsuri de impozitare existente neconforme care nu este altfel reglementată la alineatele (1), (2) și (4) literele (a)-(e), continuării sau reînnoirii rapide a unei astfel de măsuri sau unei modificări a unei astfel de măsuri, cu condiția ca modificarea să nu reducă conformitatea acesteia cu dispozițiile prezentului acord astfel cum a existat imediat înainte de modificare.

5. Pentru o mai mare certitudine, faptul că o măsură de impozitare constituie o modificare semnificativă a unei măsuri de impozitare existente are efect imediat începând de la anunțul său, clarifică aplicarea intenționată a unei măsuri de impozitare existente sau are un impact neașteptat asupra unui investitor sau investiții reglementate, nu constituie în sine o încălcare a articolului 8.10 (Tratamentul investitorilor şi al investițiilor reglementate).

6. Articolul 8.7 (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate), articolul 9.5 (Tratamentul în baza clauzei națiunii celei mai favorizate) și articolul 13.4 (Tratamentul pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate) nu se aplică unui avantaj oferit de o parte în temeiul unei convenții fiscale.

7. (a) În cazul în care un investitor depune o cerere de consultări în conformitate cu articolul 8.19 (Consultări), susținând că o măsură fiscală încalcă o obligație în temeiul capitolului opt (Investiții) secțiunea C (Tratamentul nediscriminatoriu) sau secțiunea D (Protecția investițiilor), pârâtul poate trimite chestiunea pentru consultare de către părți și pentru a decide în comun dacă:

(i) măsura este o măsură de impozitare;

(ii) măsura, în cazul în care se dovedește a fi o măsură de impozitare, încalcă o obligație în conformitate cu capitolul opt (Investiții) secțiunea C (Tratamentul nediscriminatoriu) sau secțiunea D (Protecția investițiilor); sau

(iii) există o contradicție între obligațiile din prezentul acord, care se presupune că au fost încălcate, şi cele ale unei convenții fiscale.

(b) O sesizare în conformitate cu litera (a) nu se poate face mai târziu de termenul stabilit de tribunalul pentru prezentarea de către pârât a cererii sale reconvenționale. În cazul în care pârâtul face o astfel de sesizare, perioadele de timp sau procedurile specificate în capitolul opt (Investiții) secțiunea F (Soluționarea litigiilor între investitori și state) se suspendă. În cazul în care, în termen de 180 de zile de la sesizare, părțile nu sunt de acord să analizeze chestiunea sau nu ajung la o hotărâre comună, suspendarea termenelor sau a procedurilor nu se mai aplică și investitorul poate continua cu cererea sa.

(c) O hotărâre comună a părților, în conformitate cu litera (a) este obligatorie pentru tribunal.

(d) Fiecare parte se asigură că delegația sa pentru consultările care urmează să fie efectuate în conformitate cu litera (a) include persoane cu experiență privind aspectele reglementate de prezentul articol, inclusiv reprezentanți ai autorităților fiscale competente ale fiecărei părți. Pentru Canada, acest lucru înseamnă funcționari din cadrul Ministerului de Finanțe al Canadei.

8. Pentru o mai mare certitudine,

(a) **măsură de impozitare a unei părți** înseamnă o măsură de impozitare adoptată la orice nivel de guvernare a unei părți; și

(b) pentru măsuri ale unui guvern subnațional, **rezident al unei părți** înseamnă fie rezident al jurisdicției subnaționale, fie rezident al părții din care acesta face parte.

ARTICOLUL 28.8

Divulgarea de informații

1. Prezentul acord nu necesită ca o parte să furnizeze sau să permită accesul la informații care, dacă sunt dezvăluite, ar împiedica aplicarea legii sau a căror divulgare este interzisă sau restricționată în temeiul legislației sale.

2. În cadrul unei proceduri de soluționare a litigiilor în temeiul prezentului acord,

(a) o parte nu este obligată să furnizeze sau să permită accesul la informații protejate în temeiul legislației sale în domeniul concurenței; și

(b) o autoritate de concurență a unei părți nu este obligată să furnizeze sau să permită accesul la informații care sunt privilegiate sau altfel protejate de divulgare.

ARTICOLUL 28.9

Excepții aplicabile culturii

Părțile reamintesc excepțiile aplicabile culturii, astfel cum sunt prevăzute în dispozițiile relevante din capitolul șapte (Subvenții), capitolul opt (Investiții), capitolul nouă (Comerțul transfrontalier cu servicii), capitolul doisprezece (Reglementare internă) și capitolul nouăsprezece (Achiziții publice).

ARTICOLUL 28.10

Derogări OMC

În cazul în care un drept sau o obligație din prezentul acord reia un drept sau o obligație din Acordul OMC, părțile convin că o măsură în conformitate cu o decizie de derogare adoptată de OMC în temeiul articolului IX din Acordul OMC este considerată a fi, de asemenea, în conformitate cu dispoziția duplicată în prezentul acord.

CAPITOLUL DOUĂZECI ȘI NOUĂ

SOLUȚIONAREA LITIGIILOR

SECȚIUNEA A

Dispoziții inițiale

ARTICOLUL 29.1

Cooperare

Părțile depun, în orice moment, toate eforturile pentru a conveni cu privire la interpretarea și aplicarea prezentului acord și întreprind tot ceea ce este necesar, prin cooperare și consultări, pentru a ajunge la o soluție reciproc satisfăcătoare a oricărei chestiuni care ar putea afecta funcționarea acordului.

ARTICOLUL 29.2

Domeniul de aplicare

Cu excepția cazului în care se prevede altfel în prezentul acord, acest capitol se aplică oricărui litigiu referitor la interpretarea sau aplicarea dispozițiilor prezentului acord.

ARTICOLUL 29.3

Alegerea instanței competente

1. Recurgerea la dispozițiile privind soluționarea litigiilor din prezentul capitol nu aduce atingere soluționării litigiilor în temeiul Acordului OMC sau în temeiul oricărui alt acord la care părțile sunt parte.

2. În pofida alineatului (1), în cazul în care o obligație este echivalentă în esență în temeiul prezentului acord și în temeiul Acordului OMC sau al oricărui alt acord la care părțile sunt parte, o parte nu poate solicita măsuri reparatorii pentru încălcarea obligației respective în ambele foruri. Într-un astfel de caz, o dată ce o procedură de soluționare a litigiilor a fost inițiată în temeiul unui acord, partea respectivă nu depune o cerere de măsuri reparatorii pentru încălcarea obligației echivalente în esență în temeiul altor acorduri, cu excepția cazului în care forumul selectat nu se pronunță cu privire la cerere, din motive procedurale sau jurisdicționale, altele decât încetarea în conformitate cu anexa 29-A punctul 20.

3. În sensul alineatului (2):

(a) se consideră că procedura de soluționare a litigiilor în temeiul Acordului OMC este inițiată prin depunerea de către o parte a unei cereri de instituire a unei comisii în conformitate cu articolul 6 din memorandumul de înțelegere.

(b) se consideră că procedura de soluționare a litigiilor în temeiul prezentului capitol este inițiată prin depunerea de către o parte a unei cereri de instituire a unei comisii de arbitraj în conformitate cu articolul 29.6; și

(c) procedurile de soluționare a litigiilor în temeiul oricărui alt acord sunt considerate a fi inițiate în urma cererii unei părți de instituire a unui grup de soluționare a litigiilor sau a unui tribunal în conformitate cu dispozițiile acordului în cauză.

4. Nicio dispoziție din prezentul acord nu împiedică o parte să pună în aplicare suspendarea obligațiilor autorizate de organismul de soluționare a litigiilor din cadrul OMC. O parte nu poate invoca Acordul OMC pentru a împiedica cealaltă parte să suspende obligații în conformitate cu prezentul capitol.

SECȚIUNEA B

Consultări și mediere

ARTICOLUL 29.4

Consultări

1. O parte poate solicita în scris consultări cu cealaltă parte cu privire la orice chestiune menționată la articolul 29.2.

2. Partea solicitantă transmite cererea părții solicitate și prezintă motivele pentru cerere, inclusiv identificarea măsurii specifice în cauză și temeiul juridic al plângerii.

3. Sub rezerva alineatului (4), părțile se consultă în termen de 30 de zile de la data primirii cererii de către partea solicitată.

4. În cazuri de urgență, inclusiv cele care implică mărfuri sau servicii perisabile sau de sezon care își pierd rapid valoarea comercială, consultările încep în termen de 15 zile de la data primirii cererii de către partea solicitată.

5. Părțile depun toate eforturile pentru a ajunge la o soluționare reciproc avantajoasă a chestiunii prin consultări. În acest scop, fiecare parte:

(a) furnizează informații suficiente pentru a permite o examinare completă a chestiunii în discuție;

(b) protejează orice informații confidențiale sau protejate schimbate în cursul consultărilor solicitate de partea care furnizează informațiile; și

(c) pune la dispoziție personalul agențiilor sale guvernamentale sau al altor organisme de reglementare cu expertiză în chestiunea care face obiectul consultărilor.

6. Consultările sunt confidențiale și nu aduc atingere drepturilor părților la procedurile inițiate în temeiul prezentului capitol.

7. Consultările se desfășoară pe teritoriul părții solicitate, cu excepția cazului în care părțile convin altfel. Consultările se pot desfășura față în față sau prin alte mijloace convenite de către părți.

8. O măsură propusă a unei părți poate face obiectul unor consultări în temeiul prezentului articol, dar nu pot face obiectul medierii în conformitate cu articolul 29.5 sau al procedurilor de soluționare a litigiilor în conformitate cu secțiunea C.

ARTICOLUL 29.5

Mediere

Părțile pot recurge la mediere în ceea ce privește o măsură, în cazul în care măsura afectează în mod negativ comerțul și investițiile între părți. Procedurile de mediere sunt stabilite în anexa 29-C.

SECȚIUNEA C

Procedurile de soluționare a litigiilor și conformarea

Subsecțiunea A

Procedurile de soluționare a litigiilor

ARTICOLUL 29.6

Cererea de instituire a unei comisii de arbitraj

1. Cu excepția cazului în care părțile convin altfel, în cazul în care o chestiune prevăzută la articolul 29.4 nu a fost soluționată în termen de:

(a) 45 de zile de la data primirii cererii pentru consultări; sau

(b) 25 de zile de la data primirii cererii de consultări pentru aspecte menționate la articolul 29.4 alineatul (4),

partea solicitantă poate deferi chestiunea unei comisii de arbitraj, transmițând cererea sa scrisă de instituire a unei comisii de arbitraj părții solicitate.

2. Partea solicitantă identifică în cererea sa scrisă măsura specifică în cauză și temeiul juridic pentru plângere, inclusiv o explicație a modului în care măsura constituie o încălcare a dispozițiilor menționate la articolul 29.2.

ARTICOLUL 29.7

Componența comisiei de arbitraj

1. Comisia de arbitraj este compusă din trei arbitri.

2. Părțile se consultă în vederea ajungerii la un acord privind componența comisiei de arbitraj în termen de 10 zile lucrătoare de la data primirii de către partea solicitată a cererii de instituire a unei comisii de arbitraj.

3. În cazul în care părțile nu reușesc să cadă de acord asupra componenței comisiei de arbitraj în termenul prevăzut la alineatul (2), oricare dintre părți poate solicita președintelui Comitetului mixt CETA sau delegatului președintelui să stabilească arbitrii prin tragere la sorți din lista alcătuită în temeiul articolului 29.8. Un arbitru va fi extras din sublista părții solicitante, unul din sublista părții solicitate și unul din sublista președinților. Atunci când părțile convin asupra unuia sau mai multor arbitri, orice arbitru rămas este selectat prin aceeași procedură din sub-lista aplicabilă a arbitrilor. În cazul în care părțile au convenit asupra unui arbitru, altul decât președintele, care nu este cetățean al uneia dintre părți, președintele și celălalt arbitru sunt selectați din sub-lista de președinți.

4. Președintele Comitetului mixt CETA sau delegatul președintelui selectează arbitrii cât mai curând posibil și în mod normal în termen de cinci zile lucrătoare de la solicitarea menționată la alineatul (3) a oricăreia dintre părți. Președintele sau delegatul președintelui acordă o posibilitate rezonabilă reprezentanților fiecărei părți să fie prezenți în momentul tragerii la sorți. Unul dintre președinți poate efectua selecția numai prin tragere la sorți în cazul în care celălalt președinte a fost informat cu privire la data, ora și locul de selecție prin tragere la sorți și nu a acceptat să participe în termen de cinci zile lucrătoare de la data solicitării menționate la alineatul (3).

5. Data instituirii Comisiei de arbitraj este data la care este selectat ultimul dintre cei trei arbitri.

6. În cazul în care lista prevăzută la articolul 29.8 nu este elaborată sau în cazul în care aceasta nu conține un număr suficient de nume la momentul în care se înaintează o solicitare în conformitate cu alineatul (3), cei trei arbitri vor fi trași la sorți dintre arbitrii care au fost propuși de către o parte sau ambele părți în conformitate cu articolul 29.8 alineatul (1).

7. Înlocuirea arbitrilor are loc numai din motivele și în conformitate cu procedura prevăzută în anexa 29-A punctele 21-25.

ARTICOLUL 29.8

Lista arbitrilor

1. Comitetul mixt CETA stabilește, la prima sa reuniune după intrarea în vigoare a prezentului acord, o listă cu cel puțin 15 persoane, alese pe baza de obiectivitate, credibilitate și discernământ, care doresc și sunt în măsură să acționeze în calitate de arbitri. Lista se compune din trei subliste: câte o sublistă pentru fiecare parte și o sublistă a persoanelor care nu sunt resortisanți ai niciunei părți care vor îndeplini funcția de președinte. Fiecare sublistă cuprinde cel puțin cinci persoane. Comitetul mixt CETA poate revizui lista în orice moment și se asigură că lista este în conformitate cu prezentul articol.

2. Arbitrii trebuie să aibă cunoștințe de specialitate în domeniul dreptului comercial internațional. Arbitrii care acționează ca președinți trebuie să aibă, de asemenea, experiență în calitate de consilier sau membru al comisiei în cadrul procedurilor de soluționare a litigiilor pe teme din domeniul de aplicare a prezentului acord. Aceștia trebuie să fie independenți, își exercită funcția în nume propriu și nu acceptă instrucțiuni din partea unei organizații sau a unui guvern, nici nu au legătură cu guvernul niciunei părți și respectă codul de conduită din anexa 29-B.

ARTICOLUL 29.9

Raportul intermediar al Comisiei de arbitraj

1. Comisia de arbitraj prezintă părților un raport intermediar în termen de 150 de zile de la înființarea comisiei de arbitraj. Raportul cuprinde:

(a) constatările de fapt; și

(b) hotărâri pentru a stabili dacă partea solicitată și-a îndeplinit obligațiile în temeiul prezentului acord.

2. Fiecare parte poate prezenta observații, în scris, comisiei de arbitraj cu privire la raportul intermediar, sub rezerva oricăror termene stabilite de comisia de arbitraj. Luând în considerare orice astfel de observații, comisia de arbitraj poate:

(a) să își reconsidere raportul; sau

(b) să efectueze orice altă examinare suplimentară pe care o consideră adecvată.

3. Raportul intermediar al comisiei de arbitraj este confidențial.

ARTICOLUL 29.10

Raportul final al comisiei de arbitraj

1. Cu excepția cazului în care părțile convin altfel, comisia de arbitraj emite un raport în conformitate cu prezentul capitol. Raportul final al comisiei de arbitraj prezintă constatările de facto, aplicabilitatea dispozițiilor relevante din prezentul acord și justificarea de bază a oricăreia dintre constatările și concluziile sale. Hotărârea comisiei de arbitraj prezentată în raportul final al comisiei este obligatorie pentru părți.

2. Comisia de arbitraj emite părților și Comitetului mixt CETA un raport final în termen de 30 de zile de la raportul intermediar.

3. Fiecare parte publică raportul final al comisiei, sub rezerva punctului 39 din anexa 29-A.

ARTICOLUL 29.11

Proceduri de urgență

În cazuri de urgență, inclusiv cele care implică mărfuri sau servicii perisabile sau de sezon care își pierd rapid valoarea lor comercială, comisia de arbitraj și părțile depun toate eforturile pentru a accelera procedura în cea mai mare măsură posibilă. Comisia de arbitraj are drept scop emiterea unui raport intermediar către părți în termen de 75 de zile de la înființarea comisiei de arbitraj și a unui raport final în termen de 15 zile de la raportul intermediar. La cererea unei părți, comisia de arbitraj poate emite în termen de 10 zile de la cerere, o hotărâre preliminară referitoare la considerarea cazului ca fiind sau nu urgent.

Subsecțiunea B

Conformitatea

ARTICOLUL 29.12

Conformarea cu raportul final al comisiei de arbitraj

Partea solicitată ia toate măsurile necesare pentru a se conforma cu raportul final al comisiei. Nu mai târziu de 20 de zile de la primirea raportului final al comisiei de către părți, partea solicitată informează cealaltă parte și Comitetul mixt CETA cu privire la intențiile sale de conformare.

ARTICOLUL 29.13

Perioada rezonabilă de timp prevăzută pentru conformare

1. În cazul în care conformitatea imediată nu este posibilă, în termen de cel mult 20 de zile de la primirea raportului final al comisiei de către părți, partea solicitată notifică părții solicitante și Comitetului mixt CETA perioada de timp necesară pentru conformare.

2. În cazul unui dezacord între părți cu privire la termenul rezonabil necesar pentru conformarea cu raportul final al comisiei de arbitraj, partea solicitantă poate solicita în scris comisiei de arbitraj, în termen de 20 de zile de la primirea notificării trimise de partea solicitată în temeiul alineatului 1, să stabilească perioada de timp rezonabilă. Cererea este notificată în același timp celeilalte părți și Comitetului mixt CETA. Comisia de arbitraj notifică hotărârea sa părților și Comitetului mixt CETA în termen de 30 de zile de la data prezentării cererii.

3. Perioada de timp rezonabilă poate fi prelungită prin acordul reciproc al părților.

4. În orice moment după prima jumătate a perioadei de timp rezonabile și la cererea părții solicitante, partea solicitată își exprimă disponibilitatea pentru a discuta măsurile pe care le ia pentru a se conforma cu raportul final al comisiei.

5. Partea solicitată notifică cealaltă parte și Comitetul mixt CETA, înainte de încheierea perioadei de timp rezonabile, cu privire la măsurile pe care le-a adoptat pentru a se conforma cu raportul final al comisiei de arbitraj.

ARTICOLUL 29.14

Măsuri reparatorii temporare în caz de neconformare

1. Dacă:

(a) partea solicitată nu notifică intenția sa de a se conforma cu raportul final al comisiei de arbitraj în conformitate cu articolul 29.12 sau timpul necesar pentru conformare în temeiul articolului 29.13 alineatul (1);

(b) la expirarea termenului rezonabil, partea solicitată nu notifică nicio măsură adoptată pentru a se conforma cu raportul final al comisiei de arbitraj; sau

(c) comisia de arbitraj privind conformarea menționată la alineatul (6) stabilește că o măsură luată în vederea conformării este incompatibilă cu obligațiile părții în temeiul dispozițiilor menționate la articolul 29.2,

partea solicitantă are dreptul să suspende obligațiile sau să primească compensații. Nivelul de anulare sau prejudiciere se calculează de la data notificării raportului final al comisiei de arbitraj către părți.

2. Înainte de suspendarea obligațiilor, partea solicitantă notifică părții solicitate și Comitetului mixt CETA intenția sa în acest sens, inclusiv nivelul obligațiilor pe care intenționează să le suspende.

3. Cu excepția unor dispoziții contrare din prezentul acord, suspendarea obligațiilor se poate referi la orice dispoziție prevăzută la articolul 29.2 și se limitează la un nivel echivalent cu anularea sau prejudicierea cauzată de încălcarea respectivă.

4. Partea solicitantă poate pune în aplicare suspendarea după 10 zile lucrătoare de la data primirii notificării menționate la alineatul (2) de partea solicitată, cu excepția cazului în care o parte a solicitat arbitrajul în temeiul alineatelor (6) și (7).

5. Un dezacord între părți cu privire la existența oricărei măsuri luate pentru a se conforma sau la coerența acesteia cu dispozițiile menționate la articolul 29.2 („dezacord privind conformarea”) sau cu privire la echivalența dintre nivelul de suspendare și anularea sau prejudicierea cauzată de încălcare („dezacord privind echivalența”) este deferit comisiei de arbitraj.

6. O parte poate să convoace din nou comisia de arbitraj transmițând o cerere scrisă comisiei de arbitraj, celeilalte părți și Comitetului mixt CETA. În cazul unui dezacord privind conformarea, comisia de arbitraj se convoacă de către partea solicitantă. În cazul unui dezacord privind echivalența, comisia de arbitraj se convoacă de către partea solicitată. În cazul dezacordurilor atât privind conformarea, cât și privind echivalența, comisia de arbitraj hotărăște cu privire la dezacordul privind conformarea înainte de a se pronunța asupra dezacordului privind echivalența.

7. Comisia de arbitraj comunică hotărârea sa părților și Comitetului mixt CETA în consecință:

(a) în termen de 90 de zile de la depunerea cererii de reconvocare a comisiei de arbitraj, în cazul unui dezacord privind conformarea;

(b) în termen de 30 zile de la depunerea cererii de reconvocare a comisiei de arbitraj, în cazul unui dezacord privind echivalența;

(c) în termen de 120 de zile de la prima cerere de reconvocare a comisiei de arbitraj, în cazul unui dezacord atât privind conformarea, cât și privind echivalența.

8. Partea solicitantă nu suspendă obligațiile până când comisia de arbitraj reconvocată în conformitate cu alineatele (6) și (7) nu a emis hotărârea. Orice suspendare trebuie să fie conformă cu hotărârea comisiei de arbitraj.

9. Suspendarea obligațiilor este temporară și se aplică numai până în momentul retragerii sau modificării măsurii despre care s-a constatat că este incompatibilă cu dispozițiile menționate la articolul 29.2, astfel încât să se asigure punerea în conformitate a acesteia cu dispozițiile respective, astfel cum se prevede la articolul 29.15, sau până în momentul în care părțile au soluționat litigiul.

10. În orice moment, partea solicitantă poate cere părții solicitate să prezinte o ofertă de compensare temporară, iar partea solicitată prezintă o astfel de ofertă.

ARTICOLUL 29.15

Revizuirea măsurilor adoptate pentru conformare după suspendarea obligațiilor

1. Atunci când, după suspendarea obligațiilor de către partea solicitantă, partea solicitată ia măsuri pentru a se conforma raportului final al comisiei de arbitraj, partea solicitată notifică cealaltă parte și Comitetul mixt CETA și solicită încetarea suspendării obligațiilor aplicată de partea solicitantă.

2. În cazul în care părțile nu ajung la un acord în ceea ce privește compatibilitatea măsurilor notificate cu dispozițiile menționate la articolul 29.2 în termen de 60 de zile de la data primirii notificării, partea solicitantă solicită în scris comisiei de arbitraj să adopte o hotărâre în această privință. Cererea este notificată în același timp celeilalte părți și Comitetului mixt CETA. Raportul final al comisiei de arbitraj este notificat părților și Comitetului mixt CETA, în termen de 90 de zile de la data depunerii cererii. În cazul în care comisia de arbitraj hotărăște că orice măsură luată în vederea conformării este în conformitate cu dispozițiile menționate la articolul 29.2, suspendarea obligațiilor încetează.

SECȚIUNEA D

Dispoziții generale

ARTICOLUL 29.16

Regulamentul de procedură

Procedura de soluționare a litigiilor în temeiul prezentului capitol este reglementată de regulamentul de procedură pentru arbitraj din anexa 29-A, cu excepția cazului în care părțile convin altfel.

ARTICOLUL 29.17

Norma generală de interpretare

Comisia de arbitraj interpretează dispozițiile prezentului acord în conformitate cu normele obișnuite de interpretare a dreptului internațional public, inclusiv normele stabilite în *Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor*. De asemenea, comisia de arbitraj ia în considerare interpretările relevante din rapoartele grupurilor speciale și ale organului de apel, adoptate de Organul de soluționare a litigiilor al OMC.

ARTICOLUL 29.18

Hotărârile comisiei de arbitraj

Hotărârile comisiei de arbitraj nu pot nici spori, nici reduce drepturile și obligațiile prevăzute de dispozițiile prezentului acord.

ARTICOLUL 29.19

Soluții convenite de comun acord

În temeiul prezentului capitol, părțile pot ajunge, în orice moment, la o soluție convenită de comun acord într-un litigiu. Acestea notifică orice astfel de soluție Comitetului mixt CETA și comisiei de arbitraj. În urma notificării soluției agreate de ambele părți, comisia de arbitraj își încetează lucrările și procedura se încheie.

CAPITOLUL TREIZECI

DISPOZIȚII FINALE

ARTICOLUL 30.1

Părțile integrante din prezentul acord

Protocoalele, anexele, declarațiile, declarațiile comune, angajamentele și notele de subsol din prezentul acord sunt parte integrantă din acesta.

ARTICOLUL 30.2

Modificări

1. Părțile pot conveni în scris să modifice prezentul acord. O modificare intră în vigoare după ce părțile și-au comunicat notificări în scris care atestă că au îndeplinit cerințele și procedurile lor interne aplicabile, necesare pentru intrarea în vigoare a modificării, sau la data pe care părțile o stabilesc de comun acord.

2. În pofida alineatului (1), Comitetul mixt CETA poate decide să modifice protocoalele și anexele la prezentul acord. Părțile pot aproba decizia Comitetului mixt CETA în conformitate cu propriile cerințe și proceduri interne necesare pentru intrarea în vigoare a modificării. Decizia intră în vigoare la o dată convenită de către părți. Prezenta procedură nu se aplică modificărilor aduse anexelor I, II și III și modificărilor aduse anexelor la capitolele opt (Investiții), nouă (Comerțul transfrontalier cu servicii), zece (Intrarea și șederea temporară a persoanelor fizice aflate în vizită de afaceri) și treisprezece (Servicii financiare), cu excepția anexei 10-A (Lista punctelor de contact ale statelor membre ale Uniunii Europene).

ARTICOLUL 30.3

Utilizarea preferințelor

Pentru o perioadă de 10 ani de la intrarea în vigoare a prezentului acord, părțile fac schimb de cifre trimestriale la nivelul liniei tarifare pentru capitolele 1-97 din Sistemul armonizat cu privire la importul de mărfuri de pe teritoriul celeilalte părți care fac obiectul unor niveluri tarifare bazate pe clauza națiunii celei mai favorizate și al preferințelor tarifare în temeiul prezentului acord. Cu excepția cazului în care părțile decid altfel, perioada va fi reînnoită pentru cinci ani și poate fi prelungită ulterior de către părți.

ARTICOLUL 30.4

Contul curent

Părțile autorizează, într-o monedă liber convertibilă și în conformitate cu articolul VIII din *Statutul Fondului Monetar Internațional*, încheiat la Bretton Woods la 22 iulie 1944, orice plăți și transferuri din contul curent al balanței de plăți între părți.

ARTICOLUL 30.5

Circulația capitalurilor

Părțile se consultă reciproc în vederea facilitării circulației capitalurilor între acestea prin continuarea punerii în aplicare a propriilor politici privind liberalizarea contului operațiunilor de capital și al operațiunilor financiare și prin sprijinirea unui cadru stabil și sigur pentru investițiile pe termen lung.

ARTICOLUL 30.6

Drepturile private

1. Nicio dispoziție a prezentului acord nu se interpretează ca acordând drepturi sau impunând obligații asupra persoanelor, altele decât cele constituite între părți în temeiul dreptului internațional public, nici ca permițând invocarea directă a prezentului acord în sistemele juridice interne ale părților.

2. O parte nu prevede un drept de acțiune în conformitate cu dreptul său intern împotriva celeilalte părți, pe motiv că o măsură a celeilalte părți este incompatibilă cu prezentul acord.

ARTICOLUL 30.7

Intrarea în vigoare și aplicarea provizorie

1. Părțile aprobă prezentul acord în conformitate cu propriile cerințe și proceduri interne.

2. Prezentul acord intră în vigoare în prima zi a celei de a doua luni care urmează datei la care părțile și-au comunicat notificări în scris care atestă că au îndeplinit cerințele și procedurile interne sau la data pe care părțile o stabilesc de comun acord.

3. (a) Părțile pot aplica cu titlu provizoriu prezentul acord din prima zi a lunii care urmează datei la care părțile și-au comunicat notificări care atestă că cerințele și procedurile interne necesare pentru aplicarea provizorie a prezentului acord au fost îndeplinite sau la o altă dată pe care părțile o stabilesc de comun acord.

(b) În cazul în care o parte își propune să nu aplice cu titlu provizoriu o dispoziție a prezentului acord, aceasta notifică în prealabil celeilalte părți dispozițiile pe care nu le va aplica cu titlu provizoriu și propune inițierea unor consultări fără întârziere. În termen de 30 de zile de la notificare, cealaltă parte poate să se opună, caz în care prezentul acord nu se aplică cu titlu provizoriu, sau să transmită propria notificare privind dispozițiile echivalente din prezentul acord, dacă este cazul, pe care nu intenționează să le aplice cu titlu provizoriu. În cazul în care, în termen de 30 de zile de la a doua notificare, cealaltă parte prezintă o obiecție, prezentul acord nu se aplică cu titlu provizoriu.

Dispozițiile care nu fac obiectul unei notificări comunicate de o parte se aplică cu titlu provizoriu de partea respectivă din prima zi a lunii care urmează ultimei notificări sau la orice altă dată pe care părțile o stabilesc de comun acord, cu condiția ca părțile să își fi comunicat notificări în temeiul literei (a).

(c) O parte poate înceta aplicarea cu titlu provizoriu a prezentului acord prin notificarea în scris a celeilalte părți. O astfel de încetare produce efecte din prima zi a celei de-a doua luni care urmează notificării respective.

(d) În cazul în care prezentul acord sau anumite dispoziții ale prezentului acord se aplică cu titlu provizoriu, părțile înțeleg prin termenul „intrarea în vigoare a prezentului acord” data aplicării cu titlu provizoriu. Comitetul mixt CETA și alte organisme instituite/create în temeiul prezentului acord își pot exercita funcțiile în timpul aplicării cu titlu provizoriu a acordului. Orice decizii adoptate în exercitarea funcțiilor acestora vor înceta să mai producă efecte în cazul în care aplicarea cu titlu provizoriu a prezentului acord încetează în temeiul literei (c).

4. Canada prezintă notificări în temeiul prezentului articol către Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene sau către succesorul acestuia. Uniunea Europeană depune notificări în temeiul prezentului articol către Ministerul de Afaceri Externe, Comerț și Dezvoltare din Canada sau succesorul acestuia.

ARTICOLUL 30.8

Încetarea, suspendarea sau încorporarea altor acorduri existente

1. Acordurile enumerate în anexa 30-A încetează să mai producă efecte și sunt înlocuite de prezentul acord. Încetarea acordurilor enumerate în anexa 30-A produce efecte de la data intrării în vigoare a prezentului acord.

2. În cazul aplicării cu titlu provizoriu a capitolului opt (Investiții) în conformitate cu articolul 30.7 alineatul (3) litera (a), acordurile enumerate în anexa 30-A, precum și drepturile și obligațiile derivate din acestea se suspendă începând cu data de aplicare cu titlu provizoriu. În cazul în care aplicarea provizorie este anulată, suspendarea acordurilor enumerate în anexa 30-A încetează.

3. În pofida alineatelor (1) și (2), o cerere poate fi depusă în temeiul unui acord enumerat în anexa 30-A în conformitate cu normele și procedurile stabilite în acord, în cazul în care:

(a) tratamentul care face obiectul cererii a fost acordat atunci când acordul nu era suspendat sau nu încetase; și

(b) nu au trecut mai mult de trei ani de la data suspendării sau a încetării acordului.

4. În pofida alineatelor (1) și (2), în cazul în care aplicarea cu titlu provizoriu a prezentului acord încetează și acordul nu intră în vigoare, poate fi depusă o cerere în temeiul secțiunii F din capitolul opt (Investiții) într-o perioadă nu mai mare de trei ani de la data încetării aplicării cu titlu provizoriu, cu privire la orice chestiune survenită în cursul aplicării cu titlu provizoriu a prezentului acord, în conformitate cu normele și procedurile stabilite în prezentul acord.

5. *Acordul între Comunitatea Economică Europeană și Canada privind comerțul cu băuturi alcoolice*, încheiat la Bruxelles la 28 februarie 1989, astfel cum a fost modificat („Acordul privind băuturile alcoolice din 1989”) și *Acordul dintre Comunitatea Europeană și Canada privind comerțul cu vinuri și băuturi spirtoase,* încheiat la Niagara-on-the-Lake la 16 septembrie 2003 („Acordul privind vinurile și băuturile spirtoase din 2003”) sunt încorporate în prezentul acord și fac parte integrantă din acesta, astfel cum au fost modificate prin anexa 30-B.

6. Dispozițiile Acordului privind băuturile alcoolice din 1989 sau ale Acordului privind vinurile și băuturile spirtoase din 2003, astfel cum au fost modificate și încorporate în prezentul acord, prevalează în măsura în care există o neconcordanță între dispozițiile acordurilor respective și orice altă dispoziție a prezentului acord.

7. *Acordul de recunoaștere reciprocă între Comunitatea Europeană și Canada* („Acordul de recunoaștere reciprocă”) încheiat la Londra la 14 mai 1998 încetează de la data intrării în vigoare a prezentului acord. În cazul aplicării cu titlu provizoriu a capitolului patru (Bariere tehnice în calea comerțului) în conformitate cu articolul 30.7 alineatul (3) litera (a), Acordul de recunoaștere reciprocă, precum și drepturile și obligațiile derivate din acesta se suspendă începând cu data de aplicare cu titlu provizoriu. În cazul în care aplicarea cu titlu provizoriu este anulată, suspendarea *Acordului de recunoaștere reciprocă* încetează.

8. Părțile recunosc realizările care au fost obținute în cadrul *Acordului între Comunitatea Europeană și Guvernul Canadei cu privire la măsurile sanitare pentru protecția sănătății publice și animale în comerțul cu animale vii și produse de origine animală*, încheiat la Ottawa la 17 decembrie 1998 („Acordul veterinar”), și își confirmă intenția de a continua această activitate în cadrul prezentului acord. Acordul veterinar încetează la data intrării în vigoare a prezentului acord. În cazul aplicării cu titlu provizoriu a capitolului cinci (Măsuri sanitare și fitosanitare) în conformitate cu articolul 30.7 alineatul (3) litera (a), Acordul veterinar, precum și drepturile și obligațiile derivate din acesta se suspendă începând cu data de aplicare cu titlu provizoriu. În cazul în care aplicarea cu titlu provizoriu este anulată, suspendarea Acordului veterinar încetează.

9. Definiția „intrării în vigoare a prezentului acord” prevăzută la articolul 30.7 alineatul (3) litera (d) nu se aplică prezentului articol.

ARTICOLUL 30.9

Încetarea acordului

1. O parte poate denunța prezentul acord printr-o notificare scrisă de încetare transmisă Secretariatului General al Consiliului Uniunii Europene și Ministerului de Afaceri Externe, Comerț și Dezvoltare din Canada sau succesorilor respectivi ai acestora. Prezentul acord încetează să mai producă efecte la 180 de zile de la data notificării respective. Partea care transmite notificarea de încetare prezintă, de asemenea, o copie a notificării Comitetului mixt CETA.

2. În pofida alineatului (1), în cazul în care prezentul acord încetează, dispozițiile capitolului opt (Investiții) continuă să producă efecte pentru o perioadă de 20 de ani de la data încetării prezentului acord în ceea ce privește investițiile efectuate înainte de această dată. Prezentul alineat nu produce efecte în cazul aplicării cu titlu provizoriu a prezentului acord.

ARTICOLUL 30.10

Aderarea unor noi state membre la Uniunea Europeană

1. Uniunea Europeană notifică partea canadiană cu privire la orice solicitare a unei țări de a adera la Uniunea Europeană.

2. În cursul negocierilor dintre Uniunea Europeană și țara care solicită aderarea, Uniunea Europeană:

(a) oferă, la cererea Canadei și în măsura în care este posibil, toate informațiile privind orice aspect reglementat de prezentul acord; și

(b) ia în considerare orice preocupări exprimate de Canada.

3. Uniunea Europeană notifică partea canadiană cu privire la intrarea în vigoare a oricărei aderări la Uniunea Europeană.

4. Cu suficient timp înainte de data aderării unei țări la Uniunea Europeană, Comitetul mixt CETA examinează eventualele efecte ale aderării asupra prezentului acord și decide cu privire la orice măsuri de ajustare sau de tranziție necesare.

5. Orice nou stat membru al Uniunii Europene devine parte la prezentul acord de la data aderării sale la Uniunea Europeană, prin intermediul unei clauze înscrise în acest sens în actul de aderare la Uniunea Europeană. În cazul în care actul de aderare la Uniunea Europeană nu prevede aderarea automată a statului membru al Uniunii Europene la prezentul acord, respectivul stat membru al Uniunii Europene aderă la prezentul acord prin depunerea unui act de aderare la acord la Secretariatul General al Consiliului Uniunii Europene și la Ministerul de Afaceri Externe, Comerț și Dezvoltare din Canada sau succesorii respectivi ai acestora.

ARTICOLUL 30.11

Texte autentice

Prezentul acord se întocmește în dublu exemplar, în limbile bulgară, cehă, croată, daneză, engleză, estonă, finlandeză, franceză, germană, elenă, italiană, letonă, lituaniană, maghiară, malteză, neerlandeză, polonă, portugheză, română, slovacă, slovenă, spaniolă și suedeză, fiecare text fiind în egală măsură autentic.